I. BÖLÜM

BELGELERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONU

ERMENİLERİN MÜSLÜMANLARA YAPTIĞI MEZÂLİM HUSUSUNDA İNGİLİZ GENERALİNİN DİKKATİNİN ÇEKİLMESİ

Iğdır'ın tahliyesi üzerine geriye dönen Ermenilerin Müslüman halka yaptıkları mezâlim hakkında İngiliz generalinin dikkatinin çekildiği ve generalin bu hususta icab edenlere gerekli tebligatın yapılacağını belirttiğine dair.

– 1 –

Drawing the attention of the English General on the atrocities perpetrated by the Armenians against Muslims

Upon drawing the attention of the English general officer on the fact that after the evacuation of Iğdır by the Ottoman forces the returning Armenians have begun to oppress Muslim people the General officer stated in his response that necessary notifications will be made to persons responsible for the matter.

6 R. 1337 (9. I. 1919)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdîriyeti
Umûmî: 16163
Husûsî: 13

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Müsta‘cel

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri,

Iğdır'ın tahliyesi üzerine avdet eden Ermenilerin vahşiyâne harekât ve mezâlime başladıkları ve ez-ân cümle oradaki ahâlî-i İslâmiyyeden genç olanları toplayarak bir semt-i mechûle sevketmekte ve bu ahâlînin hânelerindeki me’kûlâta â’id kâffe levâzımı cebren alarak sâhiblerini dûçâr-ı sefâlet ve perîşânî eylemekde oldukları ve Iğdır'da kalan â’ile ve çocukların âh u enîn içinde bulundukları Bayezid'e ilticâ eden ba‘zı kesân tarafından çekilen telgrafnâmede beyân ve tahlîsleri istid‘â olunduğu ve keyfiyetin mutasarrıflıkdan istîzâh ve Dokuzuncu Ordu Kumandanlığı'na iş‘âr edildiği ve alınacak cevâbın başkaca bildirileceği Erzurum Vilâyet-i aliyyesinden alınan telgrafnâmede izbâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 1 Rebî‘ü'l-âhir sene [1]337 ve
Fî 4 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs
Umûmî Numarası: 13059
Husûsî Numarası: 26
Târîh: Fî 9 Kânûn-ı Sânî [1]335/ [1]919

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Dâhiliye Nezâretine

Iğdır'ın tahliyesi üzerine avdet eden Ermenilerin ahâlî-i İslâmiyyeye mezâlim îkâ‘ etdikleri, mütâreke komisyonuna me’mûr İngiliz Generali İyes'e beyân edilerek mûmâ-ileyhin nazar-ı dikkati celbedilmiş ve General İyes bu husûsda îcâb edenlere teblîğât-ı lâzıme îfâ olunacağını ifâde eylemiş olduğu 4 Kânûn-ı Sânî [1]335 târîh ve 16163/13 numaralı tezkire-i nezâret-penâhîyesine cevâben iş‘âr kılındı. Ol bâbda.

BOA. HR. SYS. MÜ, 1/13059-26, 1919 I 9

– 2 –

ERMENİLERİN SOYKIRIMINA KARŞI OSMANLI DEVLETİ'NDEN YARDIM İSTENİLDİĞİ

Ermenilerin, Revan, Şuregil, Zaruşat, Ağbaba, Çıldır, Göle ve Göleviren'deki Müslümanlara karşı katliam, yağma, ırza tecâvüz gibi mezâlimler işledikleri, milletvekillerini katlettikleri; Müslüman ahalinin ise, kendilerini savunmak için Osmanlı

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
İmza

Hükûmeti'nden yardım talep ettiklerine dair.

Ottoman State called for help against Armenian massacre

Armenians perpetrated massacre, rape, pillage against Muslims in Revan, Şuregil, Zaruşat, Ağbaba, Çıldır, Göle and Göleviren; for their self defense the Muslims called the Ottoman State for help.

22 R. 1337 (25. I. 1919)

Erzurum Ordu Kumandanlığı Huzûr-ı Âlîsine

25 Kânûn-ı Sânî [13]35

Ma‘rûz-ı çâkerleridir,

Madde 1: Târîhden dört mâh mukaddem ya‘ni Eylül [1]335 târîhinde Ermeni Hükûmeti tarafından (Revan) gavirniyesinde(?) bulunan dîn karındaşlarımıza yapılan hakâret, zulm ve ta‘addî, arş-ı âsumâna kadar yayılan sızıldı, nice binlerce çoluk ve çocukların kış günü çıplak nice dîn karındaşlarımız şehîd olmuşdur. Irz ve nâmûslarını pây-mâl edip düşman ellerinde esîr kalan kız ve gelinlerimizin esâretde kalması ve nice binlerce servet-i sâmâna mâlik olan hânedânlarımız düşman tarafından cüz’î, küllî dörtte bir nefsi hicret edip Ağbaba ve Şuregil ve Zaruşat kurâlarında sefîl sergedân olarak duvar köşelerinde melûl ve mahzûn kalmışdır. Bu dîn karındaşlarımıza yapılan hakâret sizlerce de ma‘lûm-ı âlînizdir.

Madde 2: Ardahan kazâsının Göle nâhiyesinin Çullu karyesinin üzerine top koydurup tamamıyla askerini çekip, erkek olan on beş yaşından altmış yaşına kadar katli‘âm eyleyip, kız ve gelinlerini esir edip ve mal [ve] davarlarını dahi toplayıp tamamıyla götürdüler. Bu sızıldı dahi arş-ı âlâya kadar direk oldu. Göle nahiyesinin Çatak-ı Ulyâ ve Çatak-ı Süflâ karyesine dahi asker ve kurşun getirip, mal ve davarlarını cem‘ eyleyip ve ırz-ı nâmûslarını dahi pây-mâl eylemişlerdir.

Madde 3: Şimdi ise Göle nâhiyesinde bir kaç parça eşkiyâ çıkartıp her tarafdan yol urmak, adam katleylemek ve karyelerde bulunan dîn karındaşlarımızın ırz ve nâmûsuna dokunmak gibi mu‘âmelelerdedirler. Karyelerden mal, davar, vergi istiyorlar, bire on fazla olmak üzere ahâlî de çiçâre vermediği takdîrde, asker kurşun getirip istediği gibi hakâretde bulunuyorlar ve köyleri bombardıman yapdırıyorlar.

Madde 4: 10 Kânûn-ı Sânî [13]35 târîhinde Göle nâhiyesinin Hasköy karyesine Ermeni tarafından bir klava ta‘yin edip gönderiyorlar. Hasköy ahâlîsi klavayı kabûl etmeyip mâdem ki cumhuriyetdir, biz kendi hod re’yimiz ile ta‘yîn edeceğiz. Klavayı kabûl

etmediklerine dâ'ir Ardahan['da] oturan (?) İbrâhim Bey Kadimof tarafından otuz aded kadar jandarma tertîb edilip Hasköy'den dört yüz mal vereceksiniz. Ahâlî de, ne esbâb üzerine verelim? Bizlerde o kadar kudretimiz yokdur ki cem' edip verelim, vermek kudretimiz hâricinde bir işdir.

İbrâhim Bey kendisi kuvvetli bir müfreze ile Hasköy üzerine gelip elli aded kadar sığır, inek ve öküz ve yedi aded esb ve dört adam der-dest edip Ardahan kazâsına götürüyorlar ve der-dest edilen adamların kadınları, Ermeni askerî kumandanlarına ricâ tarîkiyle ifâdede iken, askerî kumandanı tarafından kadınları dahi der-dest edip Ardahan kazâsına götürüyorlar, Ermeniler elinde ötede beride gezdiriyorlar ve der-dest edilen dört adamdan otuz bin Manat dahi para cebrî sûretle zopa ile alıyorlar.

Madde 5: Ağbaba, Şuregil, Zaruşat ve Çıldır ahâlîlerimiz Ermeni Hükûmeti'ne tâbi' olmadığı sebeble bir takım milletvekîllerimiz içün Kars vilâyetinde kâğıd çekdirip, bu adamların katlolunması içün komitelerinde, ileride olan milletvekîlleri katlolunur ise ahâlî tâbi' olmağa mecbûrdurlar. Kâğıd çekilen adamların künyeleri ber-vech-i zîrdir ve bu adamlara da "Mavzeriski" nâmı veriliyor.

Madde 6: 25 Kânûn-ı Sânî [13]35 târîhinde Ardahan Kâ'im-i makâmı İbrâhim Bey Kadimof ve Askerî Kumandanı Mazmanof imzâsıyla Çıldır ahâlîlerinin milletvekîli olanlara hitâben yazıyor ki, her tarafdan üzerinize kurşun ve asker sevkedilecekdir. Asker hareket edip geldiğinde tuz, ekmek karşı çıkartıp ve asker kumandanlarına baş indirip teslîm olasınız, şâyet teslîm olmaz iseniz bi'l-âhire Revan gavirniyesine (?) ve Göle ahâlîlerine yapılan zulmlerin on derece fazla yapılacağını emîn olasınız. Biz de yazılan kâğıdlara hitâben cevâb verilmişdir.

Madde 7: C. [cevab] Revan gavirniyesine (?) yapdığınız zulm, ta'addîlere karşı Göle'de yapılan zulmlere karşı ve Aralık'da olan fenâlıklara karşı ne yolda sizlere tâbi' ve emniyet edeceğiz. Nitekim gözlerimizin önünde yapılan zulmleri gördüğümüz hâlde hiçbir vakit i'timâd etmeye her bir cihetle emniyet-bahşâ olmuşdur ve bizim de sizler ile bir da'vâmız olmadığı gibi sizlerin de bizler ile bir da'vâsı yokdur deyu cevâb gönderildi.

Madde 8: Kazâlarımızın her taraflarına ma'lûmât verilerek süvârî ve piyâde iki bin[i] mütecâviz asker cem' edip kendi hudûdlarımızı muhâfaza etmekde iken 27 Kânûn-ı Sânî [13]35 târîhinde gündüz sâ'at altı râddelerinde beş koldan avcı hattıyla hareket edip ve Göleviren karyesinin sırtlarında dört beş yerden top koydurup üzerimize sâ'at on iki râddelerine kadar top ve piyâde ateşleri açmaya başladı ve ileri çıkarılan keşif kollarımız ile ufak bir müsâdemede hiçbir telefât vermeksizin ve mecrûh vermeksizin geriye püskürdülmüşdür.

Madde 9: Düşman Göleviren sırtlarında mevzi' tutmuşdur.

Madde 10: Ahâlîlerimizin birinci taleb eylediği nokta cebhâneden gâyetle noksanlık olduğu üzerine elden geldiği kadar Osmanlı mavzer ve Rus mavzer tüfenk fişengi göndermenizi umûm ahâlîlerimiz dest u kadem-i şerîflerinizi ziyaret ve bûsî ediyorlar.

Madde 11: Ta'lîm ve terbiye ve muhârebe görgü görmediğimiz sebeble birkaç dane mu'allim çavuş ve başçavuş ta'lîm ve terbiye öğretmek içün göndermeniz ricâ olunur.

Madde 12: Lütfen ve merhameten bir sâ'at evvel lâzım gelen mu'âvenet-i lâzımede bulunmanızı umûm ahâlîlerimiz âlî-cenâb-ı kumandanımız ve velî-ni'met efendimiz hazretlerinden yardım taleb leyl u nehâr sâ'at ve dakîkada arzusundayız.

Madde 12: Bir sâ'at evvel cevâb gönderilmez ise Revan ve Göle ahâlîlerine yapılan zulümlerin [s]on derece daha fazla olmasını ayne'l-yakîn biliriz. Nitekim gözümüzün önünde dîn karındaşlarımıza yapılan zulmleri gözümüz önüne bir hedef ittihâz olunmuşdur.

Madde 13: Emr-i âlîleriniz gelinceye kadar gerek malımız ile ve gerek canlarımız ile son katre kanlarımız damlayana kadar umûm ahâlîlerimiz va'd buyurmuşdurlar. Yedi yaşından yetmiş yaşına kadar olan erkek adamlarımız çalışacakdırlar. Dest ü kadem-i şerîfleriniz bûsî edip ve ziyaret ederiz. Ol bâbda fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Doktor **Hacızâde Esed**	Çıldır Şûrâ-yı Millî Cem'iyeti Re'îsi **Hacı Nebizâde**	A'zâ **Alizâde Mansur**
A'zâ **Kâsımzâde Hasan** Mührü olmadığından İmza	A'zâ **Hamidzâde Ağadede** Mührü olmadığından imza olunmuşdur.	A'zâ **Ahacanzâde Gökçe**
A'zâ **Şerifzâde Ağa**	A'zâ **Gökçezâde Ellez (?)**	Ahâlî **Hacızâde Mehmed**
Ahâlî **Mustafazâde Hasan**	Ahâlî **Arslan Veli oğlu**	Ahâlî **İbrâhim Ahmed oğlu**
Ahâlî **Hamidzâde Kâzım**	Ahâlî **Kahramanzâde Ahmed**	Ahâlî **Oruczâde İsmâil**

Ahâlî
Alizâde Emin

Madde 14: Kars vilâyetinde Ermeni komitesi tarafından milletvekîllerinin katlolunan milletlerimizin künyeleridir.

<u>Çıldır kazâsının</u>

Hacı Hasanzâde Doktor Esed
Hacı Nebizâde Kâmil
Hamidzâde Ağadede
Kâsımzâde Hasan

Molla Mustafazâde
Alizâde Mansu
Ahacânzâde Göl
Ahacânzâde Ellez
Yusufzâde Vis

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 I

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

– 3 –

ERMENİLERİN KİLİS HAVALİSİNDE YAPTIKLARI MEZÂLİM

Ermeniler tarafından Kilis havalisinde devriye gezmekte olan iki Osmanlı askerinin kulakları, burunları, parmakları kesilmek, boğazlanmak ve süngülenmek suretiyle öldürüldükleri;

Ermenilerin karakol bastıkları, bu durumun Kilis ahalisinin heyecanına sebep olacağı ve Haleb'den hareket eden 1.500 kadar Ermeninin, Ermeni çoluk ve çocukları tarafından "intikam alınız" sözleriyle uğurlandıkları hakkında.

Atrocities perpetrated by Armenians in the neighborhood of Kilis

Armenians killed in the neighborhood of Kilis two Ottoman soldiers while going on patrols, amputating their ears, noses and fingers, slitting their throats and stabbing them with bayonets; the attacks by the Armenians of the guard station is likely to stir the population of Kilis; 1.500 Armenians leaving Aleppo were accompanied on their departure by Armenian women and children with the cries: vengeance, take revenge.

24 Ca. 1337 (25. II. 1919)

Dâhiliye Nezâreti
Umûm Jandarma Kumandanlığı
Şu'be: 1
Kısım: 3
Aded-i Husûsî: 2554
Aded-i Umûmî: 138

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Me'âl: *İ'tilâf*

k ı t a ‘ â t ı n a g ö n ü l l ü o l a r a k k a y d e d i l e n E r m e n i e f r â d ı n ı n m e z â l i m i h a k k ı n d a .

Devletlü efendim hazretleri,

İ’tilâf kıta‘âtına gönüllü olarak kaydedilen Ermeni efrâdı tarafından Kilis ve havâlîsinde vukû‘ bulan tecâvüzât hakkında Mar‘aş Jandarma Taburu Kumandanlığı'ndan mevrûd telgrafnâme sûreti leffen takdîm kılınmışdır. Ma‘rûzât-ı vâkı‘aya nazaran îcâb-ı hâlin îfâsı husûsuna himem-i aliyye-i nezâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 30 Rebî‘ü'l-âhir sene [1]337 ve
Fî 2 Şubat sene [1]335

Dâhiliye

Dâhiliye Nezâreti
Umûm Jandarma Kumandanlığı

Mar‘aş Jandarma Tabur Kumandanlığı'ndan mevrûd 21/1/[13]35 târîhli telgrafnâme sûretidir.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Fransız ordusuna gönüllü yazılmak üzere İngiliz askerleri muhâfazasında Haleb'den hareketle İskenderun'a gelen 400 kadar Ermeni, Kilis bölük mıntıkasında Azrab [Arzab]'a gelip geceyi geçirmek üzere orada kaldıklarından berây-ı vazîfe devriye dolaşan hücûm takımı efrâdından Kilisli Hacı Osman oğlu Ali ile Cum‘a oğlu Sâlih der-dest ve silâhları alındıkdan sonra tevkîf edilmişlerdir. Gecenin bir zamanında bu iki nefer Azraba'nın [Arzab'ın] beş dakîka mesâfesinde bir dereye götürülerek "Buralarda hiç Osmanlı askeri dolaşamaz" diyerek kulakları, burunları, parmakları kesilmek ve boğazlanmak, süngülenmek sûretiyle fecî‘ bir sûretle şehîd edilmişlerdir. Sabaha yakın Keferbaytara karakolunu basmışlar ise de müteyakkız bulunmuş olan efrâd cebhânelerini sarf etmek sûretiyle kendilerini muhâfaza, müdâfa‘a ederek çekilebilmişlerdir. Hâdis olan şu vukû‘âta karşı ise seyirci kalınmışdır. Şu hâle ve efrâdımızın elinden silâhlarının alınması ve kuvvetli devriye gezdirilememesi ve böyle bir vukû‘âta vaktinde telgrafen ma‘lûmât verilememesi ve işbu vukû‘ât hakkında telgrafla ihbâr edilmiş ise müsâ‘ade edilmemesi gibi ahvâl, netîce i‘tibârıyla pek çirkin bulunmaktadır. Çünki bu neferlerin keyfiyyet-i şehâdetleri Kilis ahâlîsinin heyecânını mûcib olacağı ve bundan korkduğunu ve tekrâr Haleb'den hareket eden 1500 kadar Ermeninin kasabadan çıkarılan Ermeni çoluk ve çocukları tarafından "İntikam alınız!" sözleriyle teşyî‘ edildikleri Kilis Bölük Kumandanlığı'ndan süvârî-i mahsûsla gönderilen jurnallerden anlaşılmış ve bu gibi ahvâle karşı nasıl hareket eyleyeceğini su’âl eylemekdedir. Keyfiyet mutasarrıflığa arzedildiğini posta ile arz-ı ma‘lûmât edileceği cevâben bildirilmişdir.

Aslına
Fî 1 Şub

BOA. HR. SYS. MÜ, 57/4, 1919

II 2

– 4 –

ADANA VE HAVALİSİNDE FRANSIZ BİRLİKLERİNDE MÜSTAHDEM ERMENİLERİN YAPTIĞI MEZÂLİM

Fransız birliklerinde müstahdem Ermeniler, Adana ve havalisinde, bilhassa Pozantı'da Müslüman ahali ve askerlerimize zulmettiklerinden bu kötü duruma bir son verilmesine ve Altıncı Ordu'dan terhis edilip de trenle gitmek mecburiyetinde bulunan on binden fazla asker ve zabitin aynı muameleye hedef olmamalarının teminine dair.

Atrocities committed by the Armenians serving in the French Units in Adana and its neighborhood

Armenians are inflicting cruelties upon Ottoman soldiers and Muslims of Pozantı and on those of the neighborhood of Adana; it was asked to put an end to such brutalities and to prevent such inhuman acts to be carried out against more than ten thousand demobilized soldiers and officers returning home.

8 C. 1337 (11. III. 1919)

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye
Şu'be: 2
Numara: 1206/925
Leffi: 1

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri,

Fransız üniforması altında ve Fransız kıta'âtında müstahdem bulunan Ermeni efrâdın Adana havâlîsinde îkâ' etdikleri cerâ'im ve münâsebetsiz ahvâl hakkında selef-i devletleri zamanında nezâret-i celîleleri nezdinde müte'addid teşebbüsâtda bulunulmuş ve bir netîce-i müsmire elde edilememiş idi.

Bu vekâyi' miyânında bi'l-hâssa Pozantı'da Kıdemli Yüzbaşı Mustafa Efendi'nin ve Osmâniye'de üç Osmanlı neferinin katli, Pozantı nâhiye müdîrinin tahkîri, Adana mıntıkasından şimendüferle gelip geçen zâbitân ve efrâdımızın darbı, bütün mâ-meleklerinin gasbedilmesi gibileri şâyân-ı zikrdir. Buna müte'allik olarak ahîren Yıldırım Kıta'âtı Müfettişliği'nden mevrûd şifrenin bir sûreti dahi rabten takdîm kılınmışdır.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Bu mü’essif ahvâle bir nihâyet verilmesi Altıncı Ordu'dan terhîs edilip de Adana şimendüferiyle gelmek mecbûriyetinde bulunan daha on bini mütecâviz zâbitân ve efrâdımızın aynı sû’-i mu‘âmelâta hedef olmamalarının te’mîni esbâbının istikmâline inâyet buyurulması müsterhamdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 25 Cemâziye'l-evvel sene 1337
Fî 26 Şubat sene 1335

Harbiye Nâzırı
Ferid

Harbiye Nezâreti
Tahrîrât Dâ’iresi
Şifre Kalemi

Sûret

Konya'dan Harbiye Nezâret-i Celîlesine

"Ulukışla'dan bugün ba‘de'z-zevâl sâ‘at beş râddelerinde muvâsalat eden trenden bir zâbit ile iki onbaşı kolorduya mürâca‘at etdiler. Pozantı'da İ’tilâf Ordusu'nda müstahdem ba‘zı Ermeniler tarafından gûnâ-gûn hakârete ve darb ve işkenceye hedef oldukları ve taharrî bahânesiyle soyulduklarını beyânla şikâyetde bulundular. Bunlardan Kâmil Onbaşı darb ve katl ile tehdîd edildiğini otuz Mecîdiye ma‘denî parasının alındığını, Yusuf Onbaşı da bu tecâvüzlerden mâ‘adâ süngü ile hafîfce yaralandığını ve altmış beş Mecîdiye ma‘denî paranın alındığını, ihtiyât mülâzımlarından Burhaneddin Efendi de ismini hatırlayamadığı bir zâbit üç Ermeni neferi tarafından tabanca ile tehdîd edilerek gözü önünde yetmiş üç banknot lirasıyla yüz yirmi ma‘denî lirayı muhtevî kemerinin alındığını ifâde etdiler. Bu hâller temâdî ediyormuş, dîne, hükûmete, millet gibi mukaddesâta alenen tecâvüz olunuyormuş. İşbu ifâdeler ayrıca posta ile taraf-ı devletlerine takdîm kılınacakdır. Altıncı Ordu kıta‘âtı Pozantı'dan geçmek mecbûriyetinde olduğundan gayr-i insânî ve şeref-i askerîyi muhill bu gibi ahvâlin men‘-i tekerrürü husûsu menût-ı re’y-i âlileridir.

Ereğli'de Yirminci Kolordu Kumandanlığı'ndan vârid olan şifreli telgrafın bir sûreti bâlâya dercedildi. İşgâl mıntıkasında kalan şimendüfer hattı aksâmındaki Fransız muhâfız müfrezelerini teşkîl eden Ermeni efrâdının trenlerdeki zâbitân ve efrâdımıza karşı para ve eşyalarını gasb u gâret eylemek ve elfâz-ı galîza isti‘mâl sûretiyle sebb u şetmde bulunmak sûretiyle vâki‘ olan ta‘arruz ve tecâvüzleri pek ziyâde şâyân-ı esef ve tahammül-fersâ bir dereceye vâsıl olmuşdur. Vazîfe-i vataniyyelerini yâr u ağyârın takdîrlerine lâyık bir sûretde fedâkârâne îfâ eden ordu zâbitân ve efrâdının en son zamanda ve her türlü mahrûmiyetler içinde memleketlerine giderken dûçâr oldukları işbu tecâvüzât ve ta‘addiyâtın kulûb-ı milleti ne derecelerde dil-gîr eyleyeceği ma‘âzallâhi te‘âlâ ba‘zı taraflarda vekâyi‘-i mü’essife hudûsuna bile sebebiyet vereceği müstağnî-i arz ve îzâh idüğünden bu ahvâlin âcilen men‘ u izâlesi esbâbının istikmâline müsâ‘ade buyurulması ma‘rûzdur. 7060 numara.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Fî 22 / 2/ [13]35

2 N. 1337 (1. VI. 1919)

Yıldırım Kıta'âtı Müfettişi Ferîk
Cemâl

BOA. HR. SYS. MÜ, 36, 1919 II 26

Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti
Âsâyiş Şu'besi
Aded: 952

– 5 –

ZOR TELGRAF MÜDÜRÜNÜN ERMENİLER TARAFINDAN ÖLDÜR ÜLMESİ

Zor Telgraf Müdürü Muharrem Efendi'nin, Fransız askeri kıyafetli Ermeniler tarafından trende yaralanarak aşağı atıldığı ve hastahanede öldüğü, ayrıca para ve eşyalarının gasbedilmiş olduğuna dair.

Murder of the post office director of Zor by Armenians

Armenians dressed in French uniforms having apprehended Muharrem Efendi while travelling in train threw him out on the platform, after robbing his money and belongings; he was hospitalized but did not survive.

[Hulâsa: Osmaniye ile Toprakkala istasyo

Muharrem Efendi, nin hastahânede vefât etmişolduğun

n laraşındaterendecerhedilen, zorTelgrafMüdürü

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

a **BOA. HR. SYS. MÜ, 5/16070-151, 1919 VI 1**

d

â

'

i

r

.

– 6 –

KARAURGAN, SARIKAMIŞ, KARS VE OLTU'DA YAPILAN ME ZÂLİM

Ermenilerin Karaurgan, Sarıkamış, Kars ve Oltu'da Müslümanlara yaptıkları mezâlim, gasb ve yağmaya dair.

Cruelties committed in the cities of Kars, Sarıkamış and the towns of Oltu and Karaurgan

Armenians committed in the above localities oppression, violent seizures against Muslim people.

24 N. 1337 (23. VI. 1919)

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i

Âlîsine

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir,

24 Nisan sene [1]335 târîh ve 763/98139/481 numaralı tezkire-i âcizîye zeyldir.

Fransız askeri kıyâfetinde Ermeni efrâdı tarafından Osmaniye ile Toprakkala istasyonları arasında trende cerh ve vagondan dışarı atılarak nukûd-ı mevcûdesiyle ba‘zı eşyasının gasbolunduğu arz ve iş‘âr kılınan Zor Telgraf Müdîri Muharrem Efendi'nin mecrûhen Toprakkala'da İngiliz hastahânesinde taht-ı tedâvîde bulunduğu sırada vefât eylediği ve tahkîkât netîcesinin de başkaca bildireleceği Adana Vilâyeti'nin iş‘ârına atfen Konya Vilâyeti'nden izbâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî [17] Şa‘bân sene [1]337 ve
Fî 18 Mayıs sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı
Vekîli
Ahmed İzzet

Onbeşinci Kolordu Erkân-ı Harbiyye Birinci Şu‘besi'nin Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 13/832
Târîh: 23/6/[13]35

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Harbiye Nezâretine,
Üçüncü Ordu Müfettişliğine,
3. K. [Kolordu], 13. K. [Kolordu]
Kumandanlıklarına ve Vilâyetlere
(Bitlis, Diyarbekir, Trabzon, Erzurum, Van, Harput)

1- Karaurgan'da bulunan Ermeni müfrezesi, Sarıkamış'dan gelen yüz hâne İslâm muhâcirinin doksan inek, altı at, iki yüz kile zahîreleriyle mevcûd paraları ve yiyeceklerini almış ve bunları bir ahıra doldurarak kadınları da aramışlar ve üzerlerinde buldukları zî-kıymet eşyaları alarak bu muhâcirlerin gözleri önünde taksîm etmişlerdir.

2- Ermeniler, Sarıkamış'da muhâcirîn ortasına bomba atarak bir kadın ve bir erkeğin el ve kollarını gâ'ib etmelerine sebebiyet vermişlerdir.

3- Ermeniler, Kars ile Oltu arasındaki İslâm köylerine baskınlar yaparak pek çok mezâlim yapdıkları ve bi'l-hâssa Akçakala çukurundaki İslâmların mallarını yağma ederek kendilerine son derece zulm ve hakârette bulundukları istihbâr kılınmışdır.

4- Ermenilerin İslâmlar hakkında yapdıkları bu tecâvüzleri Erzurum İngiliz mümessiline bildirilmişdir.

5- Harbiye Nezâreti'ne ve Üçüncü Ordu Müfettişliği'ne arz edilmişdir. 3. K. [Kolordu], 13. K. [Kolordu] kumandanlıklarına yazılmışdır.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VI 21

– 7 –

ERMENİLERİN ERZURUM CİVARINDA YAPTIKLARI MEZÂLİM VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Erzurum, Pasinler, Namervan, Norşın, Pernos ve Isısor'da Ermenilerin yaptıkları mezâlim, bu mezâlimin delillendirilerek açıklanması ve benzer mezâlimlere meydan verilmemesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dair.

Cruelties inflicted on Muslims in the neighborhood of Erzurum and what necessary measures should be taken to fight it out

Measures should be taken to substantiate and make public the cruelties committed by the Armenians in Erzurum, Pasinler, Namervan, Norşin, Pernos and Isısor in

Kâzım Karabekir

order to prevent the recurrence of such cruelties.
24 N. 1337 (23. VI. 1919)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

"Sûret"

Havza'dan Harbiye Nezâreti'ne mevrûd şifredir:

29/5/[13]35'de Pasinler kazâsının Isısor karyesi civârında biri gövdesinden ikiye ayrılmış, diğeri altı yerinden süngü ve kurşun ile cerhedilmiş, takrîben on beş yaşındaki bir çocuğun da burun, ağız ve kulakları kesilmiş olmak üzere bir sûret-i vahşiyânede ve gaddârânede katledilmiş üç Müslüman cesedi bulunmuşdur. Tahkîkât netîcesinde bu üç şehîdin Namervan kazâsının Norşın karyesinden oldukları anlaşılmış ve Namervan Kâ'im-i makâmlığı'nın iş'ârâtına nazaran fi'l-i katlin hudûd üzerinde kâ'in Yeniköy Rumları tarafından îkâ' edilmiş olduğuna zan hâsıl olmuşdur. Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı'ndan bu bâbda aldığım ma'lûmat-ı müzeyyelede vak'a hakkında Erzurum İngiliz mümessilinden alınan tahrîrî cevâbda, işbu cinâyetin Oltu'nun on sekiz kilometre kadar şarkındaki Pernos köyünün eski sekenesinden olan Ermeniler tarafından yapılmış olmasının muhtemel olduğu, çünki bin dokuz yüz on sekizde kısm-ı a'zamı katli'âm edilen bu köy sekenesinin ahîren avdetle Türkiye hudûduna mücâvir dağlara gelmiş ve Isısor civârında ma'sûm Müslümanlardan intikâm almak istemiş olmaları bu bî-çârelerin cesedlerinde görülen âsâr-ı vahşetle ve fecâ'atla da Yeniköy Rumlarından ziyâde Ermeni olduğuna ihtimâl verdireceği bildirildiği anlaşılmakdadır. Mümessil-i mûmâ-ileyh, 1918 senesinde Ermenilerin â'ile ve acezelerini geriye sevketdikden sonra müsellah olan gençleriyle teşkîl eyledikleri çeteler vâsıtasıyla bi'l-hâssa Erzurum ve havâlîsi ahâlîsini (RYA) ve fecî' bir sûretde katleyledikleri el-yevm Harbiye Nezâreti'ndeki resmî vesâ'ik mevcûdu ile bütün cihân nazarında mertebe-i sübûta varmış ve binâ'en-aleyh Pernos karyesinde vukû'u ihbâr edilen katli'âmın gayr-ı vâki' bulunduğu ve sırf setr-i cinâyet için iş'âr edilmiş olduğu[na] şübhe bulunmadığına dâ'ir cevâb verildiği bildirilmekdedir. Fi'l-hakîka fi'l-i cinâyetin İngiliz mümessili tarafından bildirildiği sûretde kabûl edildiği takdîrde Türkiye'ye avdet etmek üzere hudûda yaklaşan bu Ermenilerin hâlâ vahşet ve cinâyetlerine devâm edecekleri ve Müslümanları birer sûretle imhâdan geri durmayacakları hakkındaki vilâyât-ı şarkıyye halkının havf ve kanâ'atı te'yîd eylemekde ve 11/6/[13]35 ve yüz numaralı şifre ile Ermenistan ve

muhâcirîn hakkındaki ma‘lûmâtımın derece-i ehemmiyeti tezâhür etmekdedir.

Fî 13 Haziran sene [1]335

Dokuzuncu Ordu Kıta‘ât Müfettişi
Mustafa Kemal

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ’iresi
Şu‘be: 1
Numara: 3660

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Üçüncü Ordu Müfettişliği'nden mevrûd şifre sûreti leffen arz ve takdîm kılındı. Ahz-ı sâr-ı mukaddemât add ve telakkî olunabilecek mâhiyetde bulunan bu şenâ‘atin hudûd üzerinde veyâ civârında kuvve-i askeriyyemizden mu‘arrâ mevâki‘de vukû‘u daha elîm ve buhrânlı vekâyi‘in tevlîdini bâdî olacakdır. Vâkı‘a, harekât icrâsına müsâ‘id geçidlerin tarassud ve müdâfa‘ası için tedâbîr-i lâzıme ittihâz olunmuş ise de müteferrik mevâki‘de efrâd-ı ahâlîye müteveccih ta‘arruzların önüne geçmek imkânı yokdur. Binâ’en-aleyh İslâmların imhâsı için icrâ edilegelmekde olan bu fecâyi‘a karşı tedâbîr-i mâni‘a-i siyâsiyye ittihâzını ricâ ederim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Ramazan sene [1]337 ve
Fî 17 Haziran sene [1]335

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Umûr-ı Siyâsiyye Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Umûmî numarası: 16534
Husûsî numarası: 517
Târîh: 25 Haziran sene [1]335, [1]919

Harbiye Nâzırı Şevket Turgud Paşa tarafından

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Harbiye Nezâret-i Celîlesine

Geçen mayısın yirmi dokuzunda Pasinler kazâsının Isısor karyesi civârında sûret-i fecî'ada şehîd edilen eşhâsa dâ'ir Üçüncü Ordu Müfettişliği'nden alınan şifre telgrafnâme sûretinin irsâl buyurulduğuna ve bu gibi fecâyi'a karşı tedâbîr-i mâni'a-i siyâsiyye ittihâzı lüzûmuna dâ'ir olan 17 Haziran [13]35 târîhini ve birinci şu'benin 3660 numarasını muhtevî tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri ve melfûfu mütâla'a-güzâr-ı âcizî oldu.

Sarâhat-i kâfiyyeyi câmi' olmayan vekâyi'-i mümâsele, mehâfil-i ecnebiyyede ale'l-ekser mübâlağaya hamledilmekde ve binâ'en alâ-zâlik bu bâbda icrâ edilen teşebbüsâtdan matlûb olan netîce istihsâl edilememekde olduğundan bu iş hakkında teşebbüsât-ı müsmire îfâ olunabilmek üzere evvel-be-evvel bu husûsdaki tahkîkât ta'mîk olunarak delâ'il-i sübûtiyye-i mukni'a cem'iyle berâber maktûllerin ism ve hüviyetlerinin ve vak'anın târîh ve mahall-i zuhûrunun muvazzahan iş'ârı ve mümkin ise maktûllerin fotoğrafîlerin tisyârı lüzûmunun îcâb edenlere tavsiyesiyle netîcesinin taraf-ı âcizâneme inbâsı menût-ı himem-i aliyye-i nezâret-penâhîleridir. Emr ü fermân.

BOA. HR. SYS. MÜ, 57/4, 1919 VI 17

– 8 –

NAHCIVAN VE HAVALİSİNDE ERMENİLERİN YAPTIĞI MEZÂLİM

Nahcıvan ve havalisinde bulunan Müslüman ahaliye silah toplamak bahanesiyle Ermenilerin türlü türlü mezâlim yapmakta olduklarına dair Erkân-ı Harbiyye'den İngiliz Kaymakamı Ravlinson'a tezkire.

Atrocities committed by Armenians in Nahcıvan and its neighborhood

A letter sent by the General Staff to the British lieutenant Colonel Ravlinson on the various oppressive acts committed by the Armenians against Muslim population under the pretext of requisitioning arms supposed they hold.

3 L. 1337 (2. VII. 1919)

Numara: 184

29/6/[1]335

15. K. [Kolordu] Kumandanlığına

Gâyet mühim ve aceledir

1- Nahcıvan Müslüman komiteleri il ocağında fî 29 Haziran [13]35'de vürûd eden tahrîrâtın bir sûreti aynen takdîm edilmişdir.

2- Hudûdda ikâmet eden en büyük Osmanlı kumandanı huzûruna devletlü efendim. Nahcıvan havâlîsinin hâli gün-be-gün fenâlaşıyor. İngilizlerin siyâset-i hâ'inânesi netîcesi olarak Ermeniler el-yevm Nahcıvan'da hükûmet te'sîs etmek istiyorlar ve bunun için müdhiş hazırlıklar yapıyorlar. Evler aranmakda, dükkânlar soyulup yıkılmakda, silâhlar alınmakdadır. Bu son günlerde Ermeni tehdîdâtı kesb-i şiddet etmişdir. Müslümanların kâmilen kesileceği ve yer yüzünde bir Müslüman bırakılmayacağı açıkdan açığa söyleniyor. Eğer Türk kardaşlarımızdan, Türk ordusundan bizlere mu'âvenet olmazsa bizler mutlaka imhâ edileceğiz. Ma'lûm-ı âlîleridir ki, bizde kuvvet yokdur. Yalnız başı bozuk bir kısım çetemiz vardır. Hülâsa, necâtımız sizin elinizdedir. Ermeniler fazla mikyâsda ihzârât yapıyor; belki bir kaç gün zarfında Ermeniler bir hücûm yapacakdır. Her gün ve her sâ'at pek çok efrâd tüfenk, makineli tüfenk getiriyorlar. Sizden bize, Allah'dan size mu'âvenet efendim. Bu tahrîratda[ki] me'âl, istihbâr kılınan diğer ma'lûmâtlarla da te'eyyüd etmekdedir. Mevzi'î katllerin, imhâ ameliyyesinin başladığı **Bayezid** söyleniyor.

4- Tahrîrâtın millî bir menba'dan yazılmış olmasından dolayı derece-i mevsûkıyyeti şübhesiz fazladır.

5- Bu telgraf 15. K. [Kolordu], 11. F. [Fırka] kumandanlıklarına verilmişdir.

Telgrafnâme

Mahreci: Bayezid
Numarası: 621
Târîh: 30/6/[13]35

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Mukadderât ve mukaddesâtı ayaklar altında çiğnenmeğe mahkûm bed-baht bir kitlenin müdâfa'a-i istimdâdına me'mûr bulunduğum ma'sûm efrâdı nâmına îd-i sa'îd-i fıtrın tebrîkini büyük bir fahr addeder. Nazarları âfâk-ı Osmâniyye'ye ma'tûf mazlûmlar göz yaşlarını dâmen-i iffetleriyle kurutmağa çalışdıkları hâlde cebren umumhânelere sevkedilen sefîleler bayram topları yerine düşman kurşunuyla ürken yavrucakların da arefesini gördükleri bir bayram için ruhlarında doğduğu halde siyeh-kâm bulutların bu mukaddes günü tebşîr eden milliyet güneşinin kesîf karanlıklara yürümesi yüzünden kısılı kalan sayha-i şâdmânın tekrar ulûhiyyete kadar ref'inin dest-i mu'âvenetinizin uzatılmasına mütevakkıf olduğunu ikinci def'a olarak arzına ictisâr eylerim.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyyesi
Makâm: 76

Erzurum
1/7/[13]35

Harbiye Nezâretine

Ermeniler Nahcıvan civârında Müslümanlardan silâh cem‘i vesîlesiyle katli‘âm yapmağa başlamışlardır. Bu katli‘âmı o havâlîden firâren 29 Hazîran'da Bayezid'e gelip âlem-i insâniyyetden istimdâd edenler bildirmekdedirler. İşbu katli‘âmlardan Erzurum'a gelip 1/7/[13]35 Erzincan üzerinden Sivas'a hareket eden Amerikalı zâbit ile Erzurum İngiliz mümessiline de ma‘lûmât verildiği ma‘rûzdur.

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır

İngiliz Kâ’im-i makâmı Ravlinson

Cenâblarına

Nahcıvan ve havâlîsinde bulunan ahâlî-i İslâma silâh toplamak bahânesiyle Ermeniler tarafından envâ‘ türlü mezâlim icrâ edilmekde ve Müslüman ahâlînin havâlî-i mezkûrede Müslümanlığın imhâ edileceğini alenen izhâr etmeleriyle beraber katllerine devam olunmakda bulunulduğunu ihtirâmât-ı fâ’ikama terdîfen arzeylerim. Kâ’im-i makâm Bey.

Nahcıvân ve Havâlîsinin İslâm Ahâlî Vekîli
Hacı Cebbar Nakîzâde

2/7/[13]35

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VI 29

– 9 –

ERMENİLERİN KARS, KAĞIZMAN VE NAHCIVAN'DA MÜSLÜMANLARA YAPTIKLARI MEZÂLİM

Ermenilerin Kars, Kağızman ve Nahcıvan civarlarında Müslümanlara mezâlim yaptıkları, bundan korkarak Iğdır ve Kars civarlarında hicrete hazırlanan Müslümanların gerek açlıktan gerekse Ermeni saldırılarından dolayı can güvenlikleri olmadığı, kendisine bilgi verilen İngiliz mümessilinin de bu durumu teyid ettiği ve durumu tedkik etmek üzere Kars ve Kağızman havalisine gideceğine dair.

Kâzım Karabekir

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Cruelties inflicted by Armenians on Muslims in Kars, Kağızman and Nahcıvan

Muslim inhabitants of Kars, Kağızman, Nahcıvan and its neighborhood had been oppressed by Armenians; fearing to be exposed to such oppressions Muslims living in the neighborhood of Kars and Iğdır were making preparations to emigrate in order to save their lives and avoid famine; this situation was confirmed by the British representative who expressed his intention of going and investigating these facts on the spot.

5 L. 1337 (4. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyyesi
Kısım: 1

Erzurum
4/7/[13]35

12. Fırka Kumandanlığına,
11. Fırka Kumandanlığına,
3. Fırka Kumandanlığına,
9. Fırka Kumandanlığına

1- Kars, Kağızman ve Nahcıvan civârlarında Ermenilerin vesâ'it-i nakliyye ve silâh talebi vesâ'ir bahânelerle İslâmlara tazyîk ve hattâ üzerlerine sunûf-ı muhtelifeden mürekkeb müfrezeler sevkiyle ateş icrâ ve ba'zı mahallerde münferid buldukları İslâmları katleyledikleri ve bundan korkarak Iğdır ve Kars civârlarında hicrete hazırlana[n] ahâlî-i İslâmiyyenin gerek açlıkdan ve gerek Ermenilerin ta'arruzundan canlarının taht-ı emniyyetde olmadığı hakkında vârid olan haberler İngiliz mümessiline de bildirilmişdi. Mûmâ-ileyh de kendisine gelen raporlardan bahsile bu hâli te'yîd ve mezkûr mıntıkada tamammıyla anarşi hüküm-fermâ olduğunu ve bunu basdıracak kuvvetin bulunmadığını ve ahvâli bi'z-zât tedkîk eylemek üzere bir iki gün sonra kendisinin Kars ve Kağızman havâlîsine gideceğini ve iktizâ ederse mezkûr havâlînin te'mîn-i âsâyişi için Osmanlı kıta'âtının sevkini teklîf ve bizden asker taleb edeceğini beyân eyledi.

2- Binâ'en-aleyh böyle bir ihtimâle karşı Avcı Alayı da dâhil olduğu hâlde Onikinci Fırka harekete hâzır bulunacakdır.

3- Bu emr 12. Fırka'ya ve berây-ı ma'lûmât diğer fırkalara verilmişdir.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 4

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

– 10 –

BATUM, ARDAHAN VE KARS HAVALİSİNDE ERMENİ, RUM VE GÜRCÜ MEZÂLİMİ

Batum, Ardahan ve Kars havalisinde Ermeni, Rum ve Gürcülerin yaptıkları mezâlime dair gönderilen raporlar.

Cruelties inflicted by Armenians, Greeks and Georgians in Batum, Kars and Ardahan and its neighborhood

Reports sent relating to cruelties inflicted by Armenians, Greeks and Georgians upon Muslim population. 8 L. 1337 (7. VII. 1919)

Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti
Âsâyiş Şu'besi
Aded: 231

Hâriciye Nezâreti Vekâlet-i Celîlesine

Mahremdir

Devletlü efendim hazretleri,

Batum, Ardahan, Kars havâlîsinde cereyân eden ahvâle dâ'ir Erzurum Jandarma Alay Kumandanlığı'ndan verilen rapor ile Hasankala Tabur

Ey-i Selâsse ahvâline dâ'ir

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kumandanlığı'ndan keşîde olunup Erzurum Vilâyeti'nden gönderilen telgrafnâmenin birer sûreti leffen tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Şevvâl sene [1]337 ve
Fî 3 Temmuz sene [1]335

Dâhiliye Nâzır Vekîli Nâmına
Müsteşar
Keşfî

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Hasankala Jandarma Bölük Kumandanlığı'nın, Vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığı'ndan mevdû‘ 2 Haziran sene [1]335 târîhli telgrafnâmesinin sûretidir.

Bugün sûret-i husûsiyyede hudûd hâricinden alınan mektûb ile Karakilise kapı zâbitânından alınan rapor ber-vech-i zîr ma‘lûmâtı ihtivâ etmekdedir.

1- Azerbaycanlılar Bolşeviklere iltihâk etmişdir. Gürcüler de bu husûsa mâ’ildir. Hattâ Bolşeviklere murahhaslar göndermişlerdir.

2- Kafkasya'daki ahâlî-i Müslimede mevcûd cereyân Bolşevik tarafdârlığıdır.

3- Kars, Sarıkamış, Gümrü, Kağızman'da İngiliz kalmamışdır. Yalnız üç İngiliz ve ikisi Amerikan olmak üzere beş zâbit ve bir kaç asker Kars'da olup bunlar da Gümrü, Tiflis taraflarına dâ’imâ gelip gidiyorlarmış.

4- Göle cihetinde Rum, Ermeni ve Gürcülerden mürekkeb bir kuvvet, on beş kadar İslâm köyüne ta‘arruz ederek katli‘âm yapmışlardır. Aynı zamanda İslâmlardan milis efrâdı teşkil edilerek mukâbil müsâdemâta başlanmış, bu sırada nereden geldiği henüz ta‘yîn edilemeyen beş yüz kadar Müslüman süvârî efrâdı yetişerek düşmanı inhizâm hâlinde ric‘ate firâra mecbûr etmişdir.

5- Gürcüler, Ardahan'dan çekiliyormuş. Hattâ kısmen çekilmiş.

6- Altmış kişiden mürekkeb bir çete Ahsara ve Oltu arasında icrâ-yı fa‘âliyyetde olup bunlar ansızın Hıristiyan köylerini basmak gibi harekâtda bulunuyormuş. Çeteyi ve efrâdını teşkîl eden eşhâsın hüviyeti mechûldür.

7- Rus idâre-i sâbıkasında ve Osmanlı ordusunun Elviye-i Selâse'yi işgâlinde jandarma hizmetinde istihdâm edilen Hasan nâmında birisi Müslümanlar aleyhinde pek ileri vardığı müfrit Ermeni tarafdârı olduğu beyân edilmekde ise de pek basit olan şu ma‘lûmâtın tevsî‘i husûsiyle Hasan nâmında olan bu şahsın hüviyetinin tasrîhi mahallinden ricâ edilmişdir.

8- Ermeni kuvveti Kağızman'da üç yüz ve Sarıkamış'da üç yüz ilâ dört yüz, Karaurgan'da dört zâbit ve seksen nefer olup Karakurt nâhiye merkezine Ermeni ve Rum'dan mürekkeb otuz jandarması gelmişdir.

9- Kağızman havâlîsine henüz yeni iskân etdikleri Ermeni muhâcirîninden sinn-i askerî dâhilinde bulunanlar

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

celbedilerek ba‘de't-teslîh hânesine gönderilmekde olduğu te’eyyüd etmişdir.

10- Kağızman'daki Ermeni askerlerinde dört, Sarıkamış'da üç mitralyöz vardır.

11- Asker ve kumandanlarının harekât ve sekenâtları dâ’imî ve sıkı ta‘lîm ile iştigâldir.

12- Ermeniler bir vazîfenin îfâsı zımnında dâ’imâ toplu asker gönderiyorlarmış.

13- Müslümanlar ve bi'l-hâssa Kürdler arasında tahaddüs eden en ufak ve en büyük vekâyi‘a hiç ehemmiyet vermedikleri gibi kânûnî veyâ örfî ta‘kîbât icrâsında dahi bulunmuyorlarmış.

14- Rus gazeteleri, Sulh Konferansı'nın mukarrerâtına binâ ederek Kürdlere muhtâriyet-i idâre verileceğini yazıyormuş.

15- Göle cihetindeki müsâdemâtın hâlen devâm etmekde olduğu bildiriliyor.

16- Elviye-i Selâse'de cereyân eden ahvâl hakkında bu güne kadar elde edilen ma‘lûmât ber-vech-i muharrerdir. Bu bâbda muhâberâta devâm edileceği ve sıhhatli ma‘lûmâta dest-res olundukça pey-der-pey bildirileceğini arzeylerim.

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Erzurum Jandarma Alay Kumandanlığı'nın 3 Haziran sene [1]335 târîhli ve 5895/5 numaralı tezkiresinin sûretidir.

1 Haziran sene [1]335 târîhli ve 5841/7 numaralı arîzaya lâhikadır.

1- Namervan jandarma kumandanı tarafından icrâ etdirilen tahkîkâtda Ermenilerin Karaurgan'da otuz yedi müsellah efrâdı olup bunların Rum köyüne kadar karakol tertîbâtı alarak hudûdu beklemekde oldukları ve Rum Yeniköyü'nde yetmiş ilâ seksen kadar gayr-i müsellah Ermeninin mevcûd ve Karaurgan'dan dâhile doğru Zayk karyesiKaraurgannde sekiz Ermeni karakolunun ve Sarıkamış'da da üç yüz ilâ beş yüz mevcûdlu bir Ermeni taburunun bulunduğu ve Oltu'dan Merdenik'e kadar hiç bir Ermeni olmayıp yalnız Merdenik'de mevcûd seksen kadar Ermeninin Rumlarla birlikde İslâmlara zulm ve hakâret etmekde oldukları anlaşıldığı Erzurum Tabur Kumandanlığı'nın 3 Haziran sene [1]335 târîhli raporunda ifâde kılınmışdır.

2- Kafkas'ın Iğdır kazâsı dâhilinde ve Balık Gölü'nün şimâl-i garbîsindeki Abbaskulu Aşîreti'nin bulunduğu dört karye ahâlîsine Ermenilerin milis askeri tarafından ta‘arruz ve iki bin kadar koyunları almış ve aralarında müsâdeme vâki‘ olmuş ise de Ermeni milislerinin kesreti dolayısıyla aşîret ahâlîsi çadırlarını söküp altı yüz kadar hânenin Bayezid'in Musun nâhiyesine ilticâ etmiş ve müsâdeme-i vâkı‘ada sekiz kadın

Asıma mutabıkdır
Mühür

şehîd edilmiş olduğu ve Ermenilerin Ekrâda olan tecâvüz ve ta‘arruzlarının ne maksad ve efkâra mebnî icrâ edildiğini ve bu tecâvüzü ne dereceye kadar ileri götürmek maksadında olduklarını ve hudûd-ı Osmâniyye dâhiline tecâvüz fikirleri mevcûd olup olmadığını anlamak üzere derhâl mu‘temed iki şahıs intihâb edilerek Ermenilerin içerisine i‘zâm kılındığı ve getirilecek ma‘lûmâtın ayrıca arzedileceği Bayezid Jandarma Tabur Kumandanlığı'nın bugün alınan 18 Mayıs sene [1]335 târîhli ve 1929 numaralı şifre telgrafnâmesinde ifâde kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı ma‘rûzdur. Fermân.

Aslına mutâbıkdır
Mühür

BOA. HR. SYS. MÜ, 57/4, 1919 VII 3

– 11 –

ERMENİLERİN KARS CİVARINDAKİ MÜSLÜMANLARA SOYKIRIM UYGULADIKLARI; ZULÜM, KATLİAM VE YAĞMALAMA YAPTIKLARI

Ermenilerin, Kars'taki Müslümanları çeşitli bahanelerle öldürdükleri, Sarıkamış ve Kars'ta gençleri toplayarak soykırım yaptıkları, önde gelen bir çok kimseyi imha ettikleri, tekâlif-i harbiyye adı altında halkın zorla at, öküz ve davarlarını topladıkları, karşı gelenlerin katledildikleri, ayrıca Zengesur ve Nahcıvan civarında halkın silahını toplarken cebir ve şiddet kullandıklarına dair.

In the neighborhood of Kars Muslims had been massacred, inflicted cruelties, oppressed and their homes pillaged by Armenians

Under false allegations and contrived pretexts Armenians killed many Muslims in Kars and after having gathered too many youngs they massacred them; they murdered also many Muslims who had left their homes before, Muslim population's horses, oxes, sheep and goats were forcibly seized under the pretext of collecting war taxes; those who opposed them were also killed; they resorted also to violence while requisitioning the

arms of the population of Zengesur and Nahcıvan.
8 L. 1337 (7. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu
Erkân-ı Harbiyye Birinci Şu'besinin
Müsvedde Varakasıdır
Şu'be Numarası: 1
Kısım: 1

Harbiye Nezâretine, Müfettişliğe, Van, Erzurum, Trabzon, Bitlis Vilâyetlerine, Erzincan Mutasarrıflığına; Üçüncü, Onbirinci, Onikinci Fırka ve Dokuzuncu Fırka Kumandanlığına, Süvârî Nişâncı Alayı Kumandanlığına

1- Kars'da Ermeniler, Müslüman ahâlîden ileri gelenleri habs ve teb'îde germiyyet vermekdedir. Yüzü mütecâviz İslâmı, Osmanlı tebe'ası diyerek der-dest ve geriye teb'îd etmişlerdir ve ekser Müslümanı câsûs diye itlâf etmekde oldukları anlaşılmışdır.

2- Sarıkamış ve Kars civârında Ermenilerin İslâm gençlerini toplayarak gâ'ib etdikleri haber alınıyor. Kars ve Göle mu'teberânından sekiz zât imhâ ve Şükrü Çavuş isminde bir İslâm i'dâm edilmişdir.

3- Ermeniler, tekâlîf-i harbiyye nâmı altında İslâmların at, öküz, araba ve mevâşîlerini cebren toplamakdadırlar. Teklîfi kabûl etmeyen Akçakala çukurundaki sekiz Müslüman karyesi üzerine üç yüz süvârî ile üç yüz piyâde ve top, makineli tüfek sevkederek ahâlî-i İslâmiyyeyi topa tutmuşlardır. Ahâlînin cümlesi Allâhuekber dağına çekilmişlerdir.

5-[4] Azerbaycanlıların takrîben on gün kadar evvel Şuşa'da Ermenileri mağlûb ve perîşân ve burayı işgâl ve Geroy istikâmetinde harekete devâm etdikleri ve Bahr-i Hazer sâhilindeki Lengeran mevki'ini de elde eyledikleri ve Bakü - Culfa demiryolunun inşâsına başladıkları haber alınmışdır.

4-[5] Ermeniler, Nahcıvan, Kasâba Zengesur, Nahcıvan ve Daralagez (?) mıntıkalarında İslâmların silâhlarını toplamak için pek ziyâde cebr ve şiddet ve bu bahâne ile her türlü zulm ve hakâretde bulundukları mevsûkan haber alınmışdır.

Tarih: 7/7/[19]35

6- Hudûd hâricinde emniyyet olmadığını Erzurum İngiliz mümessili dahi i'tirâf etmiş ve Tebriz'de vâki' olan bir kıtâli basdırmak için General Biç'in karârgâhıyla Gümrü'den Tebriz'e gitmekde olduğunu dahi söylemişdir.

7- Fırkalara; süvârî, topcu ve nişancı alaylarına yazılmışdır.

8- Aynen müfettişlikle mücâvir kolordulara ve vilâyetlere (Van, Bitlis, Trabzon, Erzurum, Erzincan) ve Harbiye Nezâreti'ne de yazılacakdır.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 7

TRABZON, KARS VE NAHCIVAN'DA YAPILAN MEZÂLİM

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Santa, Yomra, Norşın, Isısu, Topyolu, Yağmurdere, Keşişköy, Maçka, Karaurgan, Kağızman, Zırnık, Balıkgöl, Abbasköy, Kars, Sarıkamış, Diyadin, Akçakale ve Nahcıvan civarında Ermenilerin yaptıkları katliam, zulüm ve yağmalara dair.

Atrocities perpetrated in Trabzon, Kars and Nahcıvan

Massacre and oppression perpetrated in the cities sub-prefectures and townships of Santa, Yomra, Norşın, Isısu, Topyolu, Yağmurdere, Keşişköy, Maçka, Akçakale, Karaurgan, Kağızman, Zırnık, Balıkgöl, Abbasköy, Kars, Sarıkamış, Diyadin and Nahcıvan.

9 L. 1337 (8. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu Erkân-ı Harbiyye Birinci Şu'besinin Müsvedde Varakasıdır
Şu'be Numarası: 74

Târîh: 7/8/[13]35

Harbiye Nezâretine

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

1- Kolordu mıntıkasında, esâsen Trabzon mıntıkasında Santa ve havâlîsinde dolaşan ve siyâsî bir maksad ta'kîb eden Kürdoğlu nâmındaki Rum çetesinden başka hâ'iz-i ehemmiyyet çete mevcûd değildir. Diğerleri bir takım çapulcu gürûhundan ibâret olduğundan büyük ve mühim vekâyi' olmamışdır. Bununla berâber Haziran [13]35 gâyesine kadar cereyân eden vekâyi'i ve Kafkasya dâhilindeki Müslümanlarla Memâlik-i Osmâniyye'ye ilticâ eden muhâcirîn-i İslâmiyyeye Ermenilerin yapdıkları mezâlimi ve mu'âmeleyi hâkî bir kıt'a listenin 18/6/[13]35 târîhli ve 1676/1355 numaralı şifreli telgrafnâme-i nezâret-penâhîleri üzerine melfûfen takdîm kılındığı ma'rûzdur.

Kâzım

29/4/[13]35: Santa'nın Zurnacılar Mahallesi'nde Norar oğlu Orama nâmında bir Rum'un hânesinde bir aded mavzer tüfengi bulunmuşdur.

1/6/[13]35: Kürdoğlu nâmıyla ma'rûf Rum çetesi Santa havâlîsinde Yomralı yedi Müslümanı katletdi.

10/6/[13]35: 2/6/[13]35 târîhinde Gümüşhâne'nin Leri karyesinden üç Rumla üç kadın Trabzon'a gitmekdeler iken, önlerine çıkan hüviyeti mechûl üç silâhlı, bir mikdâr paralarıyla kadınların çoraplarını alarak firâr etmişlerdir.

14/6/[13]35: Norşin karyeli 60 yaşlarında Mehmed oğlu Ali, aynı karyeden 12 yaşında Ağa oğlu İdris ve Isısu karyesinden 50 yaşlarında Aziz oğlu Rüşdü'nün cesedleri Topyolu civârında Rus hudûduna mukâbil İhtiyarderesi denilen mahalde bulunmuşdur. Bunlardan birincisinin yalnız kısm-ı süflâsı mevcûd idi, ikincisi ise müte‘addid mahallerinden kurşun ve bıçak yaraları arzediyordu ve kulakları da kesilmiş idi. Üçüncüsünün ise bir kaç mahallinden kurşun ve bıçak yarası ile âlet-i tenâsüliyyesi kesik olarak bulunmuşdur. Bunlar hudûdumuzun 60 metre içinde idi. Ayak izlerinden cânîlerin Yeniköy istikâmetine gitdiği anlaşılmışdır. Mahall-i vak‘aya yakın silâhlı iki Rum görülmesinden cânîlerin Rum olduğu kanâ‘ati hâsıl olmuşdur.

14/6/[13]35: Trabzon'dan Yomra tarîkıyla avdet eden Yağmurdere'nin Keşişköy karyesinden Mecid, Yusuf, Süleyman yanlarında yüklü hayvan ve 12 silahlı adam olduğu hâlde Karameşe civârında Ortasu nâm mahalde tahmînen kırk kişilik bir çeteye tesâdüfle bir sâ‘at kadar müsâdemeden sonra Yusuf mecrûh düşmüş ve eşkiyâ da bir mikdâr erzâklarını alarak savuşmuşlardır.

15/6/[13]35: Santa'da icrâ-yı fa‘âliyyet eden kırk kişiden mürekkeb Eftelsidi(?) Rum çetesi Maçka kâ’im-i makâmına teslim olmak üzere Meryemana Deresi Manastırı'na gelerek kâ’im-i makâmla görüşdükleri esnâda, bir mes’elenin ta‘kîbine me’mûr jandarmaların manastıra gelmesi üzerine, çete bunu bir ta‘arruz zannıyla ve ânî bir hareketle jandarmaların silâh ve eşyalarını alarak savuşmuşlardır. Çetenin teslîmini teklîf etmek üzere Çayırlı karyesinden Yanko isminde bir Rum, tekrâr Santa'ya i‘zâm edilmiş ise de çete teslîm olmamışdır.

25/6/[13]35: Trabzon'un on beş kilometre kadar şarkında Yomra nâhiyesinde anâsır-ı muhtelife arasında birkaç kıtâl vukû‘ bulundu.

1- Hudûdumuz dâhiline girmek isteyen yirmi İslâm muhâcirin erzâkları Karaurgan'da Ermeniler tarafından gasbedilmiş ve 5 Haziran [13]35'de dahi bir kısım muhâcirlerin dahi bir tosun, dört inek, 2 çuval erzâkları Ermeniler tarafından gasbedilmişdir.

2- Halil nâmında Kiğılı bir adamın vâlidesiz ve südden henüz kesilmemiş çocuğunun yegâne medâr-ı te‘ayyüş olan bir ineği de kezâ Sarıkamış'da Ermeniler tarafından alınmışdır.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

3- Kağızman'da kadın ve çocuk 60 Müslüman, Ermeniler tarafından katledilmişdir.

4- Erzurum'un Zırnık karyesine mensûb üç Müslümanın Kars'dan avdet ederken Sarıkamış'da yirmi inek ile bütün zehâ'iri Ermeniler tarafından alınmışdır.

5- Balıkgöl şimâlinde Abbasoğlu karyesi civârında Müslümanlara Ermeniler tecâvüz etmişler ve bir kaç Müslümanı öldürüp bin kadar mevâşîlerini götürmüşlerdir.

6- Diyadin'in şimâl-i garbîsindeki Balıkgölü'nün şimâl-i şarkîsindeki Abbasköyü karyesine, Erivan'dan Zilan ve Şertanlı aşîretlerinden 500 hâne halkına Ermeni askerleri tarafından baskın yapılmış, 100 kadar koyunlarını gasbetmişler ve oradan hicrete mecbûr edilmişlerdir.

7- Kağızman civârında bulunan İslâmlardan bir kısmı hicret etmek istemiş ve bu münâsebetle Ermeniler ile İslâmlar arasında müsâdeme vukû'a gelmiş, İslâmlardan 6 kişi şehîd düşmüşdür.

8- Kars ve Sarıkamış civârından hicret eden İslâmlara 6 Haziran [13]35 târîhinde Rumlar tarafından tecâvüz edilmişdir. İslâmlardan dört kişi mecrûh olup yanlarında bulunan eşya, erzâk, para ve hayvânları gasbedilmişdir.

9- On beş kişilik bir Ermeni süvârî kuvveti Diyadin civârında Balıkgölü'nün şarkında Kuş - Taban yakınında 10/6/[13]35'de hudûdu tecâvüz etmişlerdir.

10- Sarıkamış'dan gelen yüz hâne İslâm muhâcirine, Karaurgan'da bulunan Ermeni müfrezesi tecâvüz ederek 90 inek, 6 at ve 200 kile zahîre ile mevcûd para ve yiyecekleri gasbedilmiş, bundan başka bir ahıra doldurarak kadınları aramışlar ve zî-kıymet eşyalarını almışlardır ve bunları muhâcirînin gözleri önünde beynlerinde taksîm etmişlerdir.

11- Sarıkamış'da Ermeniler İslâm muhâcirlerinin ortasına bomba atmışlar, bir kadın ve bir erkeğin el ve kollarının kaybolmasına sebeb olmuşlardır.

12- Kars ile Oltu arasındaki İslâm köylerine Ermeniler baskın vererek pek çok mezâlim yapmakdadırlar. Akçakala'daki İslâmların mallarını yağma ederek son derece zulm ve hakâretde bulundukları istihbâr edilmişdir.

13- Ermenilerin icrâ etdikleri mezâlimin havf ve endîşeleri ile Berugi aşîretinden 800 hâne

halkı Bayezid'e hicret ve hükûmete dehâlet etmişlerdir.

14- Nahcıvan'ın Yenice ve havâlîsinde Ermenilerin, silâh toplamak bahânesiyle katli'âmlara başladığını 30 Haziran [13]35'de Bayezid'e gelen mültecîler ihbâr etmekde ve âlem-i insâniyyetden imdâd istemekdedirler.

15- Ermenilerin Aras garbında Baykend karyesini yağma ve tahrîb etdikleri haber alınmışdır.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 8

– 13 –

ERMENİLERİN KAĞIZMAN, MESCİDLİ VE KARAKURT'TA YAPTIKLARI SOYKIRIMIN İNGİLİZ MÜMESSİLİNE BİLDİRİLDİĞİ

Ermenilerin Kağızman, Mescidli, Gülyantepe, Kurudere, Akçakale, Bozkuş ve Karakurt'ta yaptıkları soykırımın İngiliz mümessili Ravlinson'a bildirildiğine dair.

Information of the British representative Ravlinson of the massacres perpetrated by Armenians in Kağızman, Mescidli and Karakurt

The British representative Ravlinson had been informed of the massacre perpetrated in the localities of Kağızman, Mescitli, Gülyantepe, Kurudere, Akçakale, Bozkuş and Karakurt.

9 L. 1337 (8 VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu Erkân-ı Harbiyye Birinci Şu'besinin Müsvedde Varakasıdır
Şu'be Numarası: 962
Târîh: 8/7/[13]35

İngiliz Kâ'im-i makâmı Ravlinson

Cenâblarına

Ermenilerin 5/7/[13]35'de Karakurt'un yedi kilometre kadar şimâlindeki Mescidli köyüne ve Karakurt'un cenûbundaki Gülyantepe köyüne ve 6/7/[13]35'de Sarıkamış yakınındaki Pozat köyüne baskın yaparak İslâm ahâlîyi katle başladıkları haber alındı ve el-ân Karakurt istikâmetinde şiddetli top ve tüfenk sesleri işidilmekde olduğu da hudûd civârındaki kıta'âtdan

bildirildi ve bu havâdis herkesi fevka'l-âde müte'essir etdi. Bu cinâyetlerin mahallinde tahkîkine lütuf buyurulursa arz-ı şükrân eylerim. İhtirâmât-ı fâ'ikamın kabûlünü ricâ ederim Kâ'im-i makâm Bey.

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Târîh: 9/7/[1335]

İngiliz Kâ'im-i makâmı Ravlinson

Cenâblarına

1- Ermenilerin Kağızman ve civârı ahâlî-i İslâmiyyesini katli'âm sûretiyle imhâya başladıklarını, tahlîs-i nefs maksadıyla firâr edenler haber vermekdedirler.

2- Ermeniler Kurudere'yi basarak beş erkek, üç kadın şehîd etdikden sonra otuz üç erkek, bir gelin, bir kız, dört yüz kırk mevâşîyi alıp götürmüşlerdir.

3- 4 Temmuz'da Kars'la Oltu arasındaki Akçakala'ya tâbi' dört karyeye baskın yaparak, birisinin insânlarını kâmilen; diğerlerinden altmışar adam götürüp kesdikleri bildirilmekdedir. Bu karyelere baskın yapan Ermeniler, beş top, yedi makineli tüfek isti'mâl etmişler, bu kuvvetin kumandanı Arşak nâmında birisi imiş.

4- Bozkuş karyesinde bir İslâmın kardaşıyla karısı ve kızını da karyesi götürmüşlerdir.

5- Ermeniler, Karakurd mıntıkasında İslâmları katli'âm etmeğe devâm etmekdedirler. Hudûd hâricinde cereyân etmekde ve umûm üzerine de pek derin te'sîrât yapmakda olan bu ahvâl-i mü'ellimeye **Kâzım Karabekir** verilmesini ve mes'ûllerinin tecziyesiyle bizi de bu husûsda tenvîr eylemek lütfunda bulunulmasını çok ricâ ve takdîm-i hürmet eylerim efendim.

Kâzım K

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 8

– 14 –

KARAKURT' VE KARS'DA ERMENİ TAARRUZ VE TECAVÜZLERİ

Ermenilerin Karakurt'da Kürtler üzerine top ve makineli tüfeklerle taarruz ettiklerine ve Kars taraflarında Kürt elbisesi giyerek Müslümanlarla Rumlara tecavüz ettiklerine dair Yukarı Mecingerdli Yusuf'un mektubu hakkında.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Attacks and raids executed by Armenians in Kars and Karakurt

Letter sent by the named Yusuf from Yukarı Mercingerdli stating that Armenians had attacked Kurds with guns and machine guns in the locality of Karakurt and that, dressed in Kurd's garb they attacked Muslim and Greek people in the neighborhood of Kars.

10 L. 1337 (9. VII. 1919)

Zivin
9/7/[13]35

316

15. K. [Kolordu] K. [Kumandanlığına]

Yukarı Mecingerdli Yusuf, gönderdiği mektûbda şöyle yazıyor.

1- Dört gündür Karakurt'da iki top, dört makineli tüfenkle Kürdler üzerine ta'arruz ediyorlar. Bugüne kadar 25 top atdılar.

2- Kars tarafında mevcûd Ermenilerin Kürd elbîsesinde İslâmlara tecâvüz etmelerini bir kaç def'a işidiyordum. Bir hafta evvel Sarıkamış civârında öldürülen iki Rum'un da böyle Kürd elbisesi giymiş Ermeniler tarafından öldürüldüğü Rumların tahkîkiyle anlaşılmışdır.

Sarıkamış'ın cenûb-ı garbîsindeki piyâde kışlasının üzerindeki tenekelerin Ermenilerin söküp Revan'a gönderdikleri[ni] Sarıkamış'dan gelen bir Rum söylüyor.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 9

– 15 –

ERMENİLERİN NAHCIVAN VE HAVALİSİNDEKİ MÜSLÜMANLARI KATLETMEKTE OLDUĞU

Ermenilerin hududumuza dört saat mesafedeki Gülintab (Gülantab) ve Kızılhamamlı köylerini basarak bütün Müslümanları katletmekte olduklarına dair.

Armenians are killing Muslims in Nahcıvan and its neighborhood

Armenians had raided the villages of Gülintab and

Kızılhamamlı at a distance of four hours walk from our frontiers and exterminated their Muslim population.
10 L. 1337 (9. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Târîh: 2/7/[13]35

Harbiye Nezâret-i Celîlesine
3. Ordu Müfettişliğine

1- Nahcıvan ve havâlisinde bulunan Müslüman ahâlînin Ermeniler tarafından silâhları toplatdırılıp katletdirilmekde oldukları ve havâlî-i mezkûrede İslâmiyetin tamamıyla imhâ edileceği Müslümanlara karşı Ermeniler tarafından alenen izhâr edilmekde olduğu ve bu sûretle teşebbüsâtda bulundukları havâlî-i mezkûre Müslüman Komiteleri il ocağından bildirilmekle ma‘rûzdur.

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5515
Husûsî: 335

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Mahremânedir

Ermenilerin hudûdumuza dört sâ‘at mesâfedeki Gülantab ve Kızılhamamlı nâmlarındaki İslâm köylerini basarak oralardaki umûm Müslümanları katletmekde olduklarının ve hattâ top ve silâh sadâlarının hudûd üzerindeki Karakilise karyesinden işidilmekde bulunduğunun Pasinler kazâsının Iğırbığır karyeli Mehmed oğlu Hasan'ın ifâdesine atfen Aras Nâhiyesi Müdîriyeti'nden bildirildiği kazâ-i mezkûr kâ’im-i makâmlığı vekâletinden izbâr kılınmağla keyfiyyet berây-ı ma‘lûmât ma‘rûzdur.

Fî 8 Temmuz sene [1]335

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5515/337

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Mahremânedir

8 Temmuz sene [1]335 târîhli ve 5515/335 numaralı tezkireye zeyldir:

Hudûd hâricinde Gülantab ve Kızılhamamlı karyelerinde cereyân eden vak‘anın istihbârât-ı kat‘iyye ve ekîde ile te’eyyüd etdiği Aras Müdîriyeti'nin iş‘ârına atfen Pasinler Kâ’im-i makâmlığı Vekâleti'nden bildirilmekle keyfiyet berây-ı ma‘lûmât arzolunur.

Fî 9 Temmuz sene [1]335

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 2

– 16 –

ERMENİLERİN KAĞIZMAN, KARAKURT, SARIKAMIŞ VE AKÇAKALE CİVARINDA YAPTIKLARI SOYKIRIM

Kağızman'daki Ermeni kumandanının, Zilan Aşireti Reisi Mahmud Bey'e, ya teslim olmaları ya da harbe hazırlanmaları yolunda mektup yazdığı; 12. Fırka'nın Mahmud Bey'den, tecavüze karşı tedbir alındığı ve sebat edileceği yönünde cevap verilmesini istediği; Ermeni kuvvetlerinin Pozat, Mescidli, Gülyantepe, Kurudere köyleri ile Akçakale'ye bağlı dört köyü basarak Müslüman ahâlîye soykırım uyguladıkları ve para, eşya, mal ve hayvanlarını gasbettiklerine dair.

Massacre perpetrated by Armenians in the neighborhood of Kağızman, Karakurt, Sarıkamış and Akçakale

The Armenian commander in Kağızman had sent a letter to the chief of the tribe Mahmud Zilan summoning him to surrender or be ready to fight; there upon the commander of the twelfth Division Mahmud Bey warned the chief to write in reply that all measures had been taken to resist all attacks, Armenian forces had raided the villages of Pozat, Mescidli, Gülyantepe and Kurudere and four other villages attached to Akçakale and Massacred the Muslim population, looted and seized their money, goods and livestocks.

10 L. 1337 (9. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 1
Târîh: 8 Temmuz [1335]

3. Ordu Müfettişliğine

1- Kağızman'daki Ermeni kumandanı, hudûd hâricinde ve pek yakınındaki Zilan Aşîreti Re’îsi

Mahmud Bey'e yazdığı mektûbda (Mektûbun târîhi su'âl edilmişdir.) hudûd-ı Osmânîyi tecâvüz edeceklerinden, ya aşâ'irin teslîm olmalarını yâhûd Osmânlı hudûdunda harbe hâzırlanmalarını bildirmişdir.

2- 12'nci Fırka tarafından Mahmud Bey'e, verilecek cevâb hakkında 36. Alay kumandanına şu emir verilmişdir: "Aşâ'ir hudûdumuz hâricinde bir ta'arruza ma'rûz kalırlarsa mukâbele ve sebât ederler. Bizim hudûdumuz dâhiline vukû' bulacak tecâvüze karşı tedâbîr ittihâz olunmuşdur. Aşâ'ir sebât etsin."

3- Sözü şâyân-ı i'timâd olduğu 12. Fırka'ca bildirilen rü'esâ-yı aşâ'irden Binbaşı Abdülhamid Bey'in verdiği ma'lûmâta nazaran Kağızman kazâsına muzâf Sarı ve Komik karyelerinin İslâm ahâlîsi 30 Haziran'da, Ermenilerin ikâmet etdikleri Çeraklı (Çalaklı) karyesine hücûm ve yağma etmişlerdir. Bunun üzerine sâ'ir Ermeni köylerindeki Ermeniler firâr ile Karakurt'a çekilmişlerdir.

4- Kağızman'daki Ermeniler Kars'dan aldıkları ajansda Osmanlı toprağından bir kısım arâzînin kendilerine verildiğini öğrenerek 30 Haziran [13]35'de şenlik yapmışlardır.

5- Altı Temmuz'da Ermeniler Sarıkamış civârındaki Pozat karyesini basarak Çerkeslerle müsâdemeye başlamışlardır. Bu müsâdemeye Karakilise karyesi Rumları da iştirâk etmişlerdir.

Karapınarlı Hacı Fazlızâde Îsa Bey'in 7 Temmuz'da 35. Alay 1. Tabur kumandanına gönderdiği mektûbda (mektûb târîhi 6 Temmuz) Ermenilerin 5 Temmuz'da Karakurt şimâlindeki Mescidli karyesine baskın yapıp ahâlî-i İslâmiyyeyi katle başladıklarını yazmışdır.

Karakilise kapı karakolumuz, 7 Temmuz'da şafakla berâber Karakurt istikâmetinden silâh sesi işitmişdir. Bugün de mezkûr istikâmetden sürekli top ve makineli tüfenk sesleri işidilmekde olduğu bildirilmişdir.

6- Mehmed oğlu Yusuf nâmında bir başıbozuk, 7 Temmuz sâ'at 9 evvelde, Karakurt'dan gelip müsâdemeye bi'z-zât iştirâk ettiğini ifâde ve şu ma'lûmatı vermişdir:

a- Ermeniler bidâyetde Mescidli'ye gelip İslâmlardan at istemişler, onlar da vermeyince, Ermeniler geceleyin üç makineli tüfenk, iki top, iki yüz neferle gelip köye ateş açmışlardır. Müslümanlar silâha sarılıp civâr köylere haber vermekle tarafeyn arasında müsâdeme başlamışdır. Gece müsâdemesinde İslâmlardan dört şehîd ve dört mecrûh vardır.

b- Ermeniler aynı zamanda Gülyantepe karyesine hücûm ile rast geldikleri on Kürdü şehîd etmişler.

7- Hudûd hâricine, el-ân devâm eden top seslerini anlamak ve cereyân-ı hâlden esâslı ma'lûmât edinmek için adamlar gönderilmiş olduğu ve İslâm köylerine yapılan tecâvüz ve katlden

İngiliz mümessiline de ma‘lûmât verildiği ma‘rûzdur.

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 1

Hulâsa: *Ermeni cinâyâtı hakkında*

3. Ordu Müfettişliğine

En son gelen raporlara nazaran:

1- Ermeniler ahâlî-i İslâmiyyeyi katle devâm etmekdedirler. Kurudere'yi basarak kadın ve erkek 8 kişi katletdikden sonra birisi gelin ve birisi kız olmak üzere 35 kişi ile 440 mevâşîyi alıp gitmişlerdir. Diğer köylere Ermeniler asker sevketmekde imişler.

Bundan başka 4 Temmuz'da Akçakala'ya tâbi‘ dört karyeyi basarak birinin ahâlîsini kâmilen, diğerlerinden altmışar adam götürüp katletmişlerdir. Bu müsâdemelerinde Ermeniler; top, makineli tüfenk dahi isti‘mâl etmişlerdir.

2- 7/8 Temmuz'da Pasin Karakilisesi'ne gelen bir İslâm, Karakurt civârında Ermeniler ile Kürdler arasında vukû‘a gelen müsâdemeyi bi'z-zât gördüğünü ifâde etmiş olduğu ma‘rûzdur.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 8

– 17 –
Kâzım Karabekir

HUDUD HARİCİNDEKİ MÜSLÜMANLARIN FECÎ ŞEKİLDE MEZÂLİM VE TAHRİBÂTA MARUZ KALMALARI

Yâhud Ermeni
Gürûh Ökleri
Yâhud Ermeni [1335]

Hudud haricindeki Müslümanlara karşı Ermenilerin Alakilise, Şadivan, Otveren, Assub, Kalabaşı ve Otaköyü mıntıkalarında toplar ve tüfeklerle saldırdıkları; Kızılkilise Rumlarının Aras güneyindeki Kürtleri ateş altına aldıkları, çarpışmanın devamı halinde altı bin haneye varan Müslüman ahalinin canlarını kurtarmak için hicret edeceklerine dair.

Tragic aggression against Muslims living outside the border

Armenians were attacking with guns and rifles Muslims living in the regions of Otaköyü, Kalabaşı, Assub, Otveren, Şadivan and Alakilise; Kurds living in the south of Aras (Arax) had been exposed to the fire of Greeks of

Kâzım Karabekir

Kızılkilise; if these attacks and fire continue the entire Muslim population of six thousand dwellings will be compelled to emigrate, in order to have their lives safe.
11 L. 1337 (10. VII. 1919)

Numara: 1624

Horasan
10/7/[13]35

15. K. [Kolordu] Kumandanlığına

Hudûd hâricindeki İslâmlara karşı Ermenilerin temâdî edegelen tecâvüz ve fenâlığına dâ'ir 35'inci Alay Kumandanlığı Vekâleti'nden bugün 10/7/[13]35 mevrûd tahrîrî raporda âtîdeki ma'lûmât mevcûddur:

1- 9/7/[13]35'de Karakilise'ye gelen karye-i mezkûreli Fethullah oğlu Mehmed, üç günden beri Alakilise, Şadivan, Otveren, Assub(?), Kalabaşı, Otaköyü mıntıkasında Ermenilerle (kuvveti, sınıfı, mahal ve zaman-ı müsâdeme zikredilmemişdir.) İslâmlar arasında ateş muhârebesi devâm etmekde olduğunu, Aras şimâl sâhilini işgâl eden üç sırt top[u], dört makineli tüfenk, 200 piyâdeden ibâret Ermenilerin vaz'iyetinde bir tebeddül olmadığı gibi diğer bir Ermeni takviye kıt'asının da gelmediğini ve fakat Kızılkilise Rumlarının Aras cenûbuna yerleşen Kürtleri yan ateşine almakda olduklarını, müşâhedâtına atfen ifâde etmişdir. Merkûmun ifâde-i vâkı'ası şimdiye kadar mevrûd ma'lûmâtı mü'eyyiddir.

2- Karapınar karyeli Hacı Halil oğlu Îsa Ağa ber-vech-i âtî ifâdede bulunmuşdur:

Ermeniler tarafından 7/7/[13]35 günü endâht edilen üç top ile (Bu topların Kızılkilise cenûb cihetlerine ta'biye edildiği mukaddem raporlarda arzedilmişdi.) 8/7/[13]35 günü atılan toplar darhlı imiş. Bu sonki günde ***Gâyet azaledir.*** atılanlar uzun menzilli olduklarından sahrâ topları olduğu anlaşılmakdadır. Birkaç top mermîsi Karapınar civârına düşürülmüşdür. Ahâlî-i İslâmiyyenin ele geçirilenleri bilâ-amân katledilmekdedir. Bu müsâdemede daha üç gün devâmı takdîrinde altı bin hâneye varan ma'rûz havâlî ahâlîsinin zulmden tahlîs-i nefs için hicret edecekleri muhakkakdır. Gerek Karapınar ahâlîsinden (imzâsı okunamamışdır.) birisi tarafından yazılan mektûb ve gerekse Seylan aşîreti re'îsi ile Armudlu, Küplüce karyesi ahâlîsi nâmına mevrûd mektûblar da, İslâmların fecî' bir sûretde ma'rûz-ı zulm ve hakâret olduklarını mü'eyyiddir. Arzedilen mektûblar aynen takdîm kılınacakdır.

3- 9/7/[13]35 târîh, Karakilise kapı karakolumuza ilticâ eden Dûn(?) Ayıntablı Süveys (?) oğlu Mehmed Ağa'nın vekâyi'-i ma'rûza hakkındaki müşâhedâtı:

Mehmed Ağa birkaç Kürd ile Başköy'den Karakurt istikâmetine giderken Karakurt'dan Başköy'e avdet eden bir Kürd sabîsine tesâdüf etdiler ve

hâli dâ‘î-i şübhe gördüğü bu sabînin omuzundaki apoletleri koparmağa teşebbüs olunur. Apoletin içine yerleşdirilmiş Ermenice yazılı bir mektûb çıkar. Mündericâtı anlaşılmayan bu Ermenice mektûb, Karakurt'daki Ermeni me'mûr-ı mülkîsi tarafından Başköy Ermenilerine gönderilmişdir. Ermenice okur yazar bulunamadığı cihetle tercüme edilememişdir. Mektûb, aynen posta ile der-dest takdîmdir.

4- Karakurt'daki Ermenilerin 8/7/[13]35 günü neşretdikleri beyânnâme üzerine (Müdde‘iyâtı hakkında ma‘lûmat verilmemişdir.) ellerinde beyaz bayrak olduğu hâlde Gülayıntab ahâlîsinden dört İslâm, üç Ermeni Karakurt cenûbundaki Asmademir köprüsü başına giderler. Mukâbil dâhile [sâhile] gelen Rus kıyâfetli zâbit ile 12 Ermeni, gelen Müslümanlara âtîdeki sözlerle hitâb ederler: "Türkler ne için bizimle müsâdeme ediyorlar? Mescidli İslâmlarının katledildiği yalandır. (Bu kelimelerin iğfâl için söylendiği muhakkakdır.) Siz İslâmlar, bu Ermeni Hükûmeti'nin emirlerine itâ‘at ediniz. İçinizden müntehab dört nüfûzlu insânı Kars'a gönderiniz. Onlar da Kars'da her şeyi ve hattâ bizim ne için buralara geldiğimizi anlarlar. Siz Müslümanların bize adem-i itâ‘at[ı] üzerine, biz Ermeniler top ateşine mecbûr kaldık. Esâsen bu topları hudûda kadar sevk için celbetmişiz." demişlerdir.

5- Vukû‘ât-ı câriî hakkında mevsûk ma‘lûmât istihsâli için vâki‘ teşebbüsün netîcesi ayrıca arzedileceği ma‘rûzdur.

6- 10/7/[13]35 ve 1/1624 numara ile.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 6

– 18 –

ERMENİLERİN MÜSLÜMAN KÖYLERİNİ BASARAK KATLİAM YAPTIKLARI

Ermenilerin Sarıkamış, Pasin ve Kağızman civarındaki köylere taarruz ederek Müslümanları katlettiğine ve yapılan müsademelere dair.

Massacre perpetrated by Armenians raiding Muslim villages

Armenians attacked the villages situated in the neighborhood of Sarıkamış, Pasin and Kağızman and killed Muslims in the clashes that outbroke.

12 L. 1337 (11. VII. 1919)

Horasan
8/7/[13]35

15. K. [Kolordu] K. [Kumandanlığına]

35. Alay Kumandanlığı'ndan bugün 8/7/[13]35'de alınan bir raporda:

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

1- 6/7/[13]35 günü Ermeniler Sarıkamış civârındaki Pozat karyesini basarak Çerkeslerle müsâdemeye başlamışlardır. 7/8/[13]35 günü devâm eden işbu müsâdemeye Karakilise karyesi Rumları da iştirâk etmişler. Bu ifâde Karapınar karyesi ahâlîsinden Ali oğlu Arslan nâmındaki bir şahsındır.

2- Karapınar ahâlîsinden Hacı Fazlızâde İsâ Bey nâmındaki birisinin 7/7/[13]35 günü Pasin Karakilisesi'nde bulunan 35. Alay 1. Tabur kumandanına gönderdiği 6/7/[13]35 târîhli bir mektûbda 5/7/[13]35 günü Ermeniler Karakurd şimâlindeki Mescidli karyesine baskın yaparak köydeki ahâlî-i İslâmiyyeyi katle başlamışlardır. Tarafeyn arasındaki müsâdeme 6/7/[13]35 gününe kadar devâm etmişdir. Ahâlî-i İslâmiyyenin adeden azlığı ve cebhâne fikdânı Müslümanları müşkil, mahsûr bir mevki'e düşürdüğünden cebhâne husûsunda istirhâm edilmekdedir. Karakilise kapı karakolumuza Karakurt istikâmetinden 7/7/[13]35 günü şafakla berâber silâh sesleri işitmişler. Bu gün de 7/8/[13]35 mezkûr istikâmetden sürekli top ve makineli tüfenk sesleri gelmekde ve Ermenilerle İslâmlar arasında müsâdeme şiddetle devâm etmekde olduğu yine şimdi 8/7/[13]35 zevâl vakti 35. Alay Kumandanlığı'ndan mevrûd şifreli telgrafnâmede bildirilmişdir.

3- İkinci mâddede arzedilen müsâdeme 7/7/[13]35 sâ'at 9 evvelde Karakurt'dan gelen ve müsâdemeye bi'z-zât iştirâk eylediği[ni] ifâde eden Mehmed oğlu Yusuf nâmındaki başıbozuk, âtîdeki ma'lûmâtı vermiş ve bu ma'lûmât bu gün 8/7/[13]35, firkaya vürûd etmişdir.

a- Ermeniler bidâyetde Mescidli karyesine gelerek İslâm ahâlîden at istemişler; Müslümanlar at vermekden istinkâf edince Ermeniler geceleyin üç makineli tüfenk ve iki top ve iki yüz neferden ibâret bir kuvvetle gelerek köye ateş açmışlardır. Müslümanlar derhâl silâha sarılmakla berâber civâr köylere de haber vermişler. Bu sûretle tarafeyn arasında müsâdeme başlamışdır. Gece müsâdemede dört şehîd, dört mecrûh İslâm vukû' bulmuşdur. Ermeniler aynı zamanda Gülayıntab karyesine hücûm ederek râst geldikleri on Kürdü de şehîd eylemişler.

4- El-ân devâm edegelen top seslerini anlamak ve cereyân-ı hâlden esâslı ma'lûmât edinmek için hudûd hâricine şâyân-ı i'timâd adamlar gönderildiği ma'rûzdur.

12. K. [Kolordu] K. [Kumanda
İshak

Horasan
8/7/[13]35

15. Kolordu Kumandanlığına

8/7/[13]35 târîh ve 1/1481 numaralı şifreye zeyldir.

7-8/7/[13]35'de Pasin Karakilisesi'ne gelen Hüseyin oğlu Abdullah, Karakurt civârında Ermeniler ile Kürdler arasında vukû'a gelen

müsâdeme hakkında âtîdeki ma‘lûmât verilmişdir:

1- Ermeniler Kürdlerin yed-i işgâlinde bulunan Karakurt köprüsünü ateş altına almak üzere (topların cins ve adedi zikredilmemişdir.) Koşakilise ile Karakurt arasındaki tepeye ta‘yîn ederek köprüye ateşe devâm etmekde imişler.

2- Ermeni kuvveti şimdilik Aras'ın şimâl sâhilinde Kürdler cenûbunda bulunuyorlarmış.

3- Bu müsâdemeyi bi'z-zât müşâhede etdiği 35. Alay Kumandanlığı'nın iş‘ârına atfen ma‘rûzdur.

Horasan
8/7/[13]35
Gâyet aceledir

15. K. [Kolordu] K. [Kumandanlığına]

35. Alay mıntıkasında Iğırbığır'da bulunan takım kumandanının hudûd hâricindeki vukû‘ât[ı] ber-vech-i âtîdir:

1- Kağızman'daki Ermeniler ahâlî-i İslâmiyyeyi katle başlamışlardır.

2- Ermeniler Kurudere'yi basarak beş erkek, üç kadın şehîd etdikden sonra otuz üç erkek, bir gelin, bir kız, dört yüz kırk kadar mevâşîyi alıp gitmişlerdir.

3- Ermeniler ancak kurâya asker sevketmekdedir. Ermeniler 4/7/[13]35'de Akçakala'ya tâbi‘ dört karyeyi baskın yapmışlar. Bu karyelerden birisinin kâmilen insânlarını ve diğer karyelerin beherinden altmışar adam götürüp kesmişler. Bu karyelere baskın yapan Ermeni kuvvetlerinin mikdârı mechûl ise de beş top, yedi makineli tüfenk varmış. Bu kuvvetin kumandanı Arşak nâmında bir Ermeni imiş.

4- Bozkuş karyesinde Kişevay nâmında bir İslâmın kardeşiyle karısı, kızını Ermeniler götürmüşlerdir.

5- Hudûd hâricinde ma‘lûmât almak üzere 35. Alay mıntıkasından şâyân-ı i‘timâd başıbozuklardan Iğırbığırlı Yusuf ve Balıklı karyeli Mustafa[nın] gönderildiği 35. Y. K. [Alay Kumandanlığı'ndan] mevrûd raporuna atfen ma‘rûzdur.

12. F. [Fırka] K. [Kumandanı]
Osman Nûri

12. F. [Fırka] K
Osman

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 1008
10 Temmuz [1335]

12. Fırka Kumandanlığına

8 Temmuz târîhli ve 1/1485 numaralı raporlarının dördüncü mâddesinde Bozkuş karyesinde Kişevay nâmında bir İslâmın kardeşi, zevcesi, kızının Ermeniler tarafından alınıp götürüldüğü zikrolunuyor. Bu köyün nerede olduğu ve zikredilen ismin tahrîfe uğramış bulunması muhtemel

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

olmağla tashîhini, vak‘anın hangi târîhde olduğunun tahkîk ve iş‘ârını ricâ ederim.

Horasan
11/7/[13]35

15. K. [Kolordu] Kumandanlığına

C. [Cevab] 10/7/[13]35 târîh 1/1800 numaralı emirnâme-i kumandanîlerine:

1- Bozkuş karyesi Akçakala'nın 12 kilometre şimâl-i şarkîsinde Yerköy'den Ermeniler tarafından kardeşi, zevcesi, kızı götürülen İslâmın ismi Kişodali olduğu ve hatâ-yı vâki‘in esnâ-yı keşîdede vukû‘a geldiği.

2- Vak‘a-i mezkûrenin 2/7/[13]35 târîhinde cereyân etdiği ma‘rûzdur.

3- 11/7/[13]35 1/1848 numara ile.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 8

– 19 –

ERMENİLERİN MÜSLÜMAN KÖYLERİNE HÜCUM ETTİKLERİ VE YENİ SALDIRI HAZIRLIKLARINDA BULUNDUKLARI

Kâzım Karabekir

Darbhane, Başköy, Armudlu, Çürük, Kalabad, Akkuş, Germik, Kanlıkaya köyleri ahalisinin Osmanlı sınırına yakın dağlara kaçtıkları, mallarının yağma edildiği ve canlarını zor kurtardıkları, çeşitli sınıflardan oluşan Ermeni müfrezesinin toplarını Armudlu köyünün batısındaki sırtlara yerleştirdiğine dair.

Armenians are attacking Muslim villages and are preparing new raids

12. Fırka K. [Kumandanı]
Kā im-i mākâm
Osman Nûri

The population of the villages of Darbhane, Başköy, Armutlu, Çürük, Kalabad, Akkuş, Germik and Kanlıkaya fleeing Armenians narrowly escaped death and took refuge in the mountains near the Ottoman frontiers; their goods had been pillaged by the

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Armenian detachment composed of different arms; the Armenians are pointing their guns to the ridges west of the village of Armutlu.
12 L. 1337 (11. VII. 1919)

Erzurum
11/7/[13]35

İngiliz Kâ'im-i makâmı Ravlinson Beyefendiye
(Bir sûret-i musaddakası mûmâ-ileyhin buradaki karârgâhına)

11/7/[13]35 târîhli telefona zeyldir.

Hudûdumuza civâr dağlara kaçtıkları arzedilenler Darbhâne, Başköy, Armudlu, Çürük, Kalabad, Akkuş, Germik, Kanlıkaya köyleri ahâlîsidir. Bunlardan bir kısmı canlarını hudûd dâhiline atmış ve diğerlerinin perîşân ve aç bir hâlde dağlarda kalmış olduklarını ve mallarını kâmilen yağma edildiğini ve sunûf-ı muhtelifeden mürekkeb Ermeni müfrezesinin toplarını Armudlu köyünün garbındaki sırtlara ta'biye eylediğini bildirmişlerdir. Bu hâlin ve bi'l-hâssa hudûdumuza karîb nukâta yerleşdirilmesinin dahi câlib-i dikkat olduğunu arz ve bu vesîle ile takdîm-i ihtirâm eylerim.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 11

– 20 –

ERMENİLERİN NAHCIVAN VE ŞARUR HAVALİSİNDE MÜSLÜMANLARIN TAMAMINI YOKETMEYİ KARARLAŞTIRDIKLARI

Nahcıvan ve Şarur havalisinde Ermenilerin, tek bir Müslüman kalmayıncaya kadar Müslümanları mahva devam edecekleri veya tamamını Aras nehrine dökeceklerine karar verdikleri, Şarur ahalisini Aras nehrine dökmekle üçüncü alay kumandanının görevlendirildiği; bu havâlîde soykırım ve katliam uygulayıp viran ettikleri kırk beş köy ahalisinin Vidi'ye sığındıkları, Ermenilerin binlerce kişi, top ve bombalarla Vidi'ye saldırdıkları, hasad mevsiminde viran ettikleri köylerin ahalisinin elde ettikleri ürünü de ele geçirmek istedikleri; ölümle pençeleşen Nahcıvan ve

Kâzım Karabekir

Şarur Müslüman ahalisinin Osmanlı Hükûmeti'nden yardım istedikleri, Kâzım Karabekir'in de yardım bekleyen ahaliye yapılan soykırıma son verilmesine ve hiç olmazsa sağ kalanların hayatlarının teminat altına alınmasına dair ifadesi hakkında.

Massacre of Muslim population by Armenians in Nahcıvan and the neighborhood of Şarur

The Armenians had decided to exterminate till the last survivor all of the Muslims living in Nahcıvan and Şarur, or to drive them down to the Aras (Arax) river and drown them in its waters, this task being assigned to the third Armenian regiment commander; the remainder of the population of forty five villages in this area, which had been destroyed by the Armenians and their population massacred took refuge in Vidi in order to have their lives safe; thousands of Armenians had attacked vidi canonning and shelling the city, with the aim of seizing their harvests; struggling hard to avoid death the Muslim population of Nahcıvan and Şarur had asked the Ottoman Goverment for help; the army commander Kâzım Karabekir declared that the massacre shall be stopped and the population asking for help must be saved, and at least the survivors' lives preserved.

17 L. 1337 (16. VII. 1919)

Aded: 107
Numara: 492

Harbiye Nezâretine

1- Nahcıvan ve Şarur havâlîsinde kırk beş pâre köye Ermeniler sunûf-ı muhtelifeden mürekkeb kıta'ât ile tecâvüz etmişler, şimendüfer güzergâhına karîb mahalleri zırhlı vagonlarla ateş altına almışlardır. Son alınan haberler ahâlî-i İslâmiyyeye karşı yapılan fecâyi' ve mezâlimin vahşetini göstermekde ve evvelce bildirilen katli'âmları te'yîd etmekdedir.

2- Bu havâlîde Büyük Vedi karyesine iki alay ile ta‘arruz etmişler ve ahâlîsinden bir çoğunu katletmişlerdir.

3- İslâmlar tarafından yakalanan Ermeniler bu havâlîde bir tek Müslüman kalmayıncaya kadar İslâmların mahvına devâm edileceğine veyâhûd İslâmları kâmilen Aras nehrine dökeceklerine Ermenilerin karâr verdiklerini söylemişlerdir.

Elde edilen ve Ermeni kıta‘âtına yazılan mahrem emirnâmelerinde dahi aynen şu cümleler vardır: "Şarur ahâlîsini Aras çayına dökmek üçüncü alay kumandanının vazîfesidir...."

Makasd, Şahtahtı ve Kıvrak karyelerini batırıp ora Müslümanlarını dahi Aras çayı arkasına dökmekdir.

4- Bayezid'den 12/7/[13]35'de Nahcıvan ve havâlîsi ahâlî-i İslâmiyyesi nâmına yazılan telgrafnâme de aynen zîre çıkarılmışdır.

Sûret

İmhâsı mukarrer bir kitle-i ma‘sûmeyi, nazarları yollara ma‘tûf bir hâlde bırakarak mülevves ayakları altında çiğnenmesi musammem nâmûs-ı millîmizin müdâfa‘ası için hükûmet-i müşfikamızın üç aydan beri boynu uruk bir hâlde dergâh-ı adâletine sığınarak en yakın bir zamanda hukûk-ı mü’eyyedimizin tezâhürünü beklediğimiz bir sırada firâren gelen ve Yedibasarlı Musa oğlu Ekber ve Abdurrahman oğlu İbrâhim nâm eşhâsın ifâdelerine nazaran düşman-ı bî-amânın kâhir pençesiyle vîrân olmuş kırk beş pâre köy ahâlî-i İslâmiyyesinin ilticâgâhları olan dört büyük köyün merkezi olmağla berâber dört nâhiyenin de kapısı mesâbesinde olan Vidi'de böylelikle devâm ederse havâlî-i mezkûrenin az zaman sonra mezâristân hâline ifrâğ edilecek şiddetle kanlı bir müsâdemenin başladığı ve sekiz topla mücehhez tahmînen dört bin kişilik Ermeni kuvvetinin bir hiss-i intikâm-cû ile karye-i mezkûreyi kuşatdığı ve her türlü vesâ’it-i müdâfa‘adan mahrûm, mazlûm İslâmların beş kilometre mesâfede kâ’in tren hattındaki zırhlı vagonlardan müdhiş bir sûretde bombardıman edilmekde oldukları ve bu mel‘ûnların maksad-ı aslîlerinin hasâd mevsimi olmak hasebiyle ahâlîsini dağıtacakları karyelerdeki mezrû‘âta tesâhub etmek olduğu anlaşılmakdadır. Hükûmet-i Osmâniyye'yi temsîl eden vicdân-perver nâsıyelerin öksüz ve za‘îf olan ebnâ-yı cinslerinin vahşetine kurbân olmalarına kat‘iyyen râzı olamayacakları hakkındaki emelimizde sâbit olduğumuzu üç aydan beri devâm eden feryâd ü figânımızla ihtâr etdik. Tenfîs-i hayatın en mü’essir hâdimi olan ümîd kelimesi ber-mümkin enzâr-ı âmmeden silinemediği için Ermenilere karşı ölümle pençeleşmenin ne dereceye kadar tabî‘î olduğu vâreste-i arzdır. Lâkin zavallı kadınların, ak sakallı ihtiyârların, süd emen çocukların ve'l-hâsıl beşer cildine bürünmüş felek-zedelerin dest-gîri

olabilecek hamiyyetdânı etrâflarında göremedikleri için korkunç kurşun sadâlarından dolayı kopardıkları velvele aynı zamanda mevti istihzâr edercesine olan müdâfa‘anın netîcede haysiyetlerinin de pây-mâl edileceğini i‘lân etdiği için hakk-ı hakîkîyi süngü uçlarında parlatan kuvvete karşı mukâvemetin gayr-ı kâbil-i imkân olduğu daha tabî‘îdir. Ağladık, sızladık, yazdık, bağırdık! Hattâ milliyyet prensibi maskesi altında beşeriyyeti ezmeğe çabalayanlara bile feryâd etdik! Kazâlarımızda patlayan gülle sadâları yüzünden işidilmedi. Âlem-i İslâmiyyetin yegâne hâkim-i müşfiki olan halîfe-i rûy-ı zemînin riyâsetini der‘uhde etdiği bir hükûmet de feryâdımızı istimâ‘ etmezse artık kime gidelim? Hangi yabancı eteklere sarılalım? Bu şikâyâtımızı da merci‘-i â’idine bildirilmesiyle berâber makhûr (bu kelime okunamıyor) bulunduğumuzu millete karşı hayatımızın müdafa‘asını istirhâm eyleriz.

Âlem-i insâniyyetden istimdâd talebinde bulunan bu bî-çâreler hakkında yapılan ve vicdân-ı beşeri sızlatan bu fecâyi‘ ve mezâlime nihâyet verilmesine ve hiç olmazsa sağ kalanların hayatlarının taht-ı te’mîne alınmasına delâlet buyurulmasını istirhâm eylerim.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

15 Temmuz [13]35

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 1
Târîh: 16 Temmuz [1335]

Erzurum İngiliz Mümessili Ravlinson Bey'in Karârgâhına,
Trabzon'da Fransız Mümessiline

2- Bu havâlîde Büyük Vedi karyesine Ermeniler iki alay ile ta‘arruz edip ahâlîsinden bir çoğunu katletmişlerdir.

3- Bu havâlîde bir tek Müslüman kalmayıncaya kadar İslâmların mahvına devâm edileceğine veyâhûd İslâmları kâmilen Aras nehrine dökeceklerine dâ’ir karâr verdiklerini Ermeniler bi'z-zât ifâde etmişler ve kumandanlarından böyle emir verildiğini söylemişlerdir.

Nahcıvan havâlîsi Vekîli
Harbek Takizâde

4- Nahcıvan ve havâlîsi ahâlî-i İslâmiyyesi nâmına yazılan bir telgrafnâme sûretini de aynen takdîm eyliyorum.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 15

Aslına

15. Kolo
Kâzım

ERMENİLERİN GÖÇ ETMEKDE OLAN MÜSLÜMAN AHALİYİ SOYDUKLARI

Kafkas cephesinden gelen muhacirlerin yollarda bir kaç defa soyuldukları, ellerinde bulunan bütün eşyaların gasbedildiği,
Sarıkamış'daki Ermeni Hükûmeti'nin de göç etmekte olan Fahreddin Bey isimli birisiyle yakın bir akrabasının 500 ruble parasıyla eşyalarını gasbettiğine dair.

Armenians robbed emigrating Muslim population

Muslim emigrants coming from the Caucasian front have been robbed several times during their journeys, a person named Fahreddin Bey and one of his close relatives fleeing from the Armenian ruled Sarıkamış city had been robbed by Armenians and their 500 rubles money seized.
19 L. 1337 (18. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu
Müsvedde Varakasıdır

Erzurum
18 Temmuz [13]35

Harbiye Nezâretine

Ermenilerin Kafkas arâzîsi dâhilinde hudûd-ı Osmanîye mücâvir mıntıkalarda 4 Temmuz 1335'den beri icrâ etdikleri katli'âm hakkında gelen raporlara zeylen âtîdeki ma'lûmât vürûd etmişdir. Arzeylerim:

Kafkas cebhesinden gelen Akçakala muhâcirlerinden 7 hâne, 9 Temmuz'da Osmanlı toprağına ilticâ etmişdir. Bunlar, 2 Temmuz'da Kars'dan çıkmışlar. Yolda birkaç def'a nehb ü gârâta ma'rûz kalmışlar ve Viladikars'da ellerinde bulunan tekmîl eşyaları gasbedilmişdir. Sarıkamış'da Ermeni Hükûmeti, hicret etmekde olan Fahreddin Bey nâmındaki birinin ve hemşîrezâdesi Sivaslı Ali Efendi â'ilesinin 500 ruble parası ile hemen bütün eşyalarını almışlar ve hudûdu geçinceye kadar ellerinde hiç bir şey bırakılmayacağını da söylemişlerdir.

15. Kolordu
Kâzım K

Telgrafnâme
Mahreci: Kötek
Numarası: 5
Târîh: 9/7/[13]35

15. K. [Kolordu] K. [Kumandanlığına]

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

1- Kars cihetinde olan Akçakala muhâcirlerinden yedi hâne bu gün bu tarafa geçmişlerdir. Bunlar, dün Sarıkamış'dan, altı gün evvel de Kars'dan çıkmışlardır. O havâlîde tamamen bir hükûmetsizlik mevcûd ve bütün ahâlî yek-diğerinin mal ve mevâşîsini yağma etmekde, Ermeni hükûmet adamları da bu husûsda en ilerde gitmekde imiş. İslâm, Hıristiyan; herkes kat'î bir emniyetsizlik, son derece sıkıntı içinde bulunmakda imişler.

2- Bunlarla berâber hicret etmek üzere Sarıkamış'a kadar gelen Asbuğ[a] karyeli Fahreddin Bey'in ve hemşîrezâdesi Sivaslı Ali Efendi'nin â'ilesinin, Sarıkamış'da Ermeni Hükûmeti tarafından beş yüz manat parası ile ev eşyasından mâ'adâ sandıklardaki kadın melbûsâtı da kısmen alındığı gibi hudûdu geçinceye kadar bir şeyleri kalmayacağı açıkça söylenmiş ve kirâcıları olan Malakanlılar dahi daha ileri gelmeğe cesâret edememiş olmalarından geri döndükleri anlaşılmışdır.

3- Bu gelen yedi hâne, son soyguna Viladikars'da verip bir şeyleri kalmamış olduğu için yollarına devâm etmişlerdir.

9/7/[13]35

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 9

– 22 –

ERMENİLERİN HUDUT DIŞINDAKİ MÜSLÜMANLARA YAPTIKLARI MEZÂLİM

Hudut dışındaki Müslümanlara Ermeniler tarafından yapılan mezâlim hakkında Nebi Ağa'nın elde ettiği malumata ve yapılan tahkikata göre hazırlanan raporlara dair.

Oppression against Muslims perpetrated on the further side of the frontier

Reports drawn after hearing the testimony of Nebi Ağa and investigating the situation related to Armenian oppressions across the frontier.

19 L. 1337 (19. VII. 1919)

Nişancı Alay K. [Kumandanı]
Horasan Emin
18/7/[13]35
[Aded]: 1820

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Hudûd hâricindeki ahâlî-i ma'sûme-i İslâmiyyeye Ermeniler

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

tarafından revâ görülen işkence ve mezâlimi hâki Nebi Ağa vâsıtasıyla Eleşkird'deki 36. Y. [Alay] 3. T. [Tabur] kumandanına İslâmların gönderdikleri mektûb ile Nebi Ağa'nın bu kerre istihsâl eylediği ma‘lûmâta atfen 36. Y. [Alay] 2. [Tabur] Kumandanlığı'nın raporu ve 36. Y.[Alay] 3. [Tabur] Kumandanlığı'nın bi'z-zât tahkîkâtına müsteniden yazdığı raporun sûretleri aynen ihrâc edilerek manzûr-ı devletleri buyurulmak üzere leffen takdîm kılındığı ma‘rûzdur.

Sûret

Eleşkird'de Tabur Kumandanlığına

İnhâ olunur ki, Karakurt nâhiyesinden gelen Ermeniler hükûmeti, bizim başlarımıza getiren felâket birer birer Allah Rızası için ve peygamber aşkına olsun Avrupa'daki devletlere bildirin, şâyed eğer bildirmedin ise yarın kıyâmet gününde rûz-ı mahşer kurulduğu zamanda Bârî-i te‘âlâ hazretleri kâdî olur ve peygamberimiz şefâ‘atçi olur. Fi'l-cümlemiz size da‘vâcı oluruz. Ondan sonra **Birinci mâdde** ve her bir karyemizden ikişer ve üçer kişi eşrâfimızdan der-dest edip on gün kadar aç, susuz habs bırakır. Günde yüz elli ağaç uruyor. Parası olan da kendini, kanını geri alır, olmayanı öldürür. **Mâdde 2:** Mal, davar alır kût-ı yevmîleri kat‘ edilir. **Mâdde 3:** Günde bir iki karyemizi top ve mitralyöz ile yıkıp yakmakdadır. Ve hattâ İslâm ırzına müdâhele olunmakdadır. Dünkü gün Mescidli -Alakilise- Hopvirân ve Şâdivan karyelerindeki olan İslâmlar üzerine ta‘arruz etdiler. Yirmi kişi şehîd ve otuz beş kişi mecrûh olduğu, eğer böyle devâm ederse, Kars ve Erivan vilâyetlerinde İslâm nâmı kalmayacak. Altı yüz seneden beri umûm devletlerin içinde olan İslâmlara böyle zulüm ve te‘addîye mübtelâ olunmamış. **Mâdde 4:** Kars ve Erivan ve Batum vilâyetlerinin ve bâlâda tahrîr olunan vilâyetlerin yüzünde ne kabâhat etmişler ki, gaddâr kelb Ermeniler[i] üzerine musallat etmişler. Muhâfazamız için başka bir devlet yok idi ki, tahlîs olunmaklığımız için gelse idi. Ermenilerin işlediği zulüm ve te‘addîler [Şeddad-Nemrud-Fir‘avn] zamanlarından beri vukû‘ bulmamışdır. Ve şimdiki hâlde fi'l-cümlemizin hayatları tehlikededir. Bu gibi mazlûmiyetimizi lâzım gelen makâmlara bir an evvel bildiriniz efendim.

Fî 11 Temmuz sene [13]35

Gâzikaya'dan	Gâzikaya'dan	Yukarı Güllüce
Acem oğlu Osman	**Veli oğlu Ahmed**	**Ağa oğlu Be**
Aşağı Güllüce'den		Aşağı Güllüce'd
Kadir oğlu Fakih Süleyman		**Mahmud oğlu Esad**

Numara: 364 **To**

12 Temmuz [13]35

Mahremdir

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Otuz Altıncı Alay Kumandanlığına
Üçüncü Tabur Kumandan Vekîli Yüzbaşı
Mustafa Efendi tarafından

Bendeniz 11 Temmuz sene [13]35 târîhinde Kopuz-ı Süflâ ve Hanköyü istikâmetinden hudûdu geçerek Kazıkkaya köyüne ve oradan da hudûdla Kazıkkaya köyü arasında çadır kurmuş olan Acem Ağa aşîretine gidip sâbık Karakilise telgraf çavuşlardan Vanlı Ahmed Efendi ile konuşdum. Mûmâ-ileyhin ifâdesi aynen ber-vech-i zîr arzolunur:

1- Bundan takrîben sekiz gün evvel Ermeniler Kazıkkaya ve Gömik köyleri İslâmlarından tekâlîf-i harbiyye sûretiyle mal, davar, at ve sâ'ire toplamak ve aynı zamanda silâhlarını almak teşebbüsünde bulundular. Bu köyler ahâlîsi muvâfakat göstermediklerinden aralarında âteş açıldı. Ermeniler İslâmların âteşlerine dayanamayarak Çolaklı köyüne ve oradan da mezkûr köy Ermenileriyle Armudlu köyüne toplandılar. Bu muhârebeyi işiden Aşağı-Yukarı Güllüceler, Humeşgeldi [Hoşgeldi?], Kozan, Sitan, Başköy karyeleri ahâlî-i İslâmiyyesi dahi toplanarak İslâmlara yardım etmek maksadıyla muhârebeye iştirâk etdiler. Ermeniler, İslâmlara mukâbele edemeyerek Gülayıntab köyüne firâr etdiler ve bu sûretle muhârebe netîcelenmiş idi.

2- Sonra Ermeniler Sarıkamış civârında Hamamlı, Mescidli köylerini basıp İslâmların yine aynı maksadla mallarını alıp götürmüşler. Bunun üzerine oradan bir adam kaçıp Kazıkkaya köyüne gelir. "Ne duruyorsunuz, siz İslâm değil misiniz? Ermeniler bizi talan etdi. Bize küme olunuz mallarımızı alalım" demesi üzerine ber-vech-i bâlâ arzolunan köyler ahâlîsinden bir kaç yüz piyâde ve süvârî ictimâ' ederek Karakurt köyü civârında, Aras nehri üzerinde köprü başında durup köy içerisine kurşun atmağa başlarlar. Ermeniler ise mukâbele etmezler. İslâmlar mukâbele görmeyince köyün içerisine gider gitmez Ermeniler Karakurt tepeleri üzerine ta'biye edilen iki top ve bir mitralyöz ile İslâmlar üzerine şiddetli bir sûretde ateşe başlarlar. Bunun üzerine köyden kaçarlarken bir at ile altı adam paralanmış. Buradan çekildikden sonra Karapınar sırtlarını işgâl edip Ermenileri beklemişler. Ermeniler mevzi'de bulunan İslâmlar üzerine sonradan Sarıkamış'dan getirdikleri iki top ile bir mitralyöz ki, cem'an dört top iki mitralyöz ile âteş açdılar. Bu sûretle burada iki gün muhârebe oldu. Ba'dehu Ermeniler Aras nehrini geçip Karapınar, Gülayıntab ve Başköy istikâmetlerine doğru ilerlemeye başladılar. Bundan mâ'adâ Kızılköy, Karakurt ve civâr köyleri Rumları da Ermenilerle olarak İslâmlar üzerine ta'arruza başladılar. Bunun üzerine ahâlî top ve mitralyöz âteşine dayanamayarak herkes kendi köyüne dağıldılar. Bu sûretle muhârebe 10 Temmuz sene [13]35 akşam üzeri nihâyet bulmuşdur. Ermeni ve Rumların müttefikan ta'arruz ve tecâvüzâtındaki maksadları İslâmları yağma, katl ve ifnâ etmek siyâsetini

ta‘kîb etdikleri ve Ermenilerin işbu tecâvüzî hareketlerinde köylerinden kaçamayan İslâmların âkıbet-i hâlleri henüz mechûl olduğu.

3- Ermeni ve Rumlar hâl-i hâzırda Başköy'den ileriye geçememişlerdir. Köylerini terk edip kaçabilen İslâmlar hudûd civârında çadır kurdukları re’yü'l-ayn müşâhede edildiği.

4- Ermeniler bu havâlîde za‘îf olup kuvve-i umûmiyyesini İran'da İsmâil Ağa -Semiko- aşîretine karşı sevketmiş olduklarını ve Oltu ve havâlîsinde Eyyub Bey -paşa- avenesinin Ermeni, Rum ve Gürcülerle harb etmekde olduğunu mârru'l-arz Ahmed Efendi tarafından istihbâr kılındığını ifâde eylediği.

5- Hudûd hâricinde takrîben iki sâ‘at mesâfede bulunan Güllüce karyesi eşrâfından Bekir Efendi ve Kopuz-ı Süflâ'dan Kürd Fettah ve refîki Abdullah ile onuncu bölükden Yusuf Çavuş, tebdîl-i câme etdirilerek vukû‘âtın cereyân etdiği köylerden yakînen tahkîk ve tedkîkâtda bulunmak üzere 11 Temmuz sene [13]35 târîhinde gönderildikleri ve avdetlerinde ma‘lûmât verileceği ma‘rûzdur efendim.

Numara: 6

12/7/[13]35

Mahrem ve mühimdir

Otuzaltıncı Alay Kumandanlığına

2. Tabur Kumandan Vekîli Yüzbaşı Fâik Efendi tarafından

1- Nebi Ağa, fî 12 Temmuz sene [13]35'de Sarıkamış istikâmetinden Toprakkala'ya avdet ederek merbût mektûbu getirmiş ve ber-vech-i zîr ma‘lûmâtı elde etmişdir.

2- Nebi Ağa, hudûdu geçerek Gâzîkaya, Komik, Güllüce, Solaklı, Armudlu, Başköy, Karapınar, Gülantâb karyelerine kadar gidip Gülantâb'dan Sarıkamış'a gitmek ârzûsunda bulunmuş ise de Karakurt köprüsünde Ermenilerle İslâmlar arasında fî 8 Temmuz sene [13]35 târîhinde başlayan müsâdeme üzerine Ermeniler tarafından Nebi Ağa'nın yoluna devâm etmesi men‘ edilerek avdete mecbûr edildiğini ifâde etdiğini.

3- Mescidli karyesinden Ermenilere mahsûs evini almak için Sarıkamış'a giden ve Ermeni zâbitine mürâca‘at eden İslâmların ifâdesine nazaran Sarıkamış'da bulunan İngiliz zâbiti, Misak nâmındaki Ermeni zâbitiyle görüşerek Ermenilerin ahâlî-i İslâmiyyeye olan tecâvüzlerini ta‘yîb ve takbîh etdiğini söylemişdir.

4- Sarıkamış Çerkesleriyle Bozatlı Çerkesleri, İngiliz zâbitine ilticâ ederek Ermenilerden muhâfazalarını istirhâm etdiklerini mevsûkan haber alınmışdır.

36. Y. [Alay]/3. [Tabur] Kumandan Vekîli Yüzbaşı **Mustafa**

Toprakkala'dan

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

5- Karakurt köprüsündeki müsâdemede dokuz Ermeninin maktûl cesedini re'yü'l-ayn görmüşdür ve Küçükyusuf karyesinden Ömer Ağa oğlu Osman Ağa'yı ayaklarından baş aşağı asıp işkence edildiğini ve üç gün sonra kendisinden yedi bin manat alınıp salıverildiğini ahâlîden işitmişdir ve Mescidli karyesinden Devriş Ağa'nın fî 8 Temmuz sene [13]35'de Ermeniler tarafından şehîd edildiğini ve Alakilise karyesinden Köroğlu nâmındaki Müslümanın Ermeniler tarafından cerhedildiği ahâlî-i İslâmiyye tarafından mevsûk olarak işitdiğini ifâde etmişdir.

6- Kağızman'da Ermeni kuvvetinin pek az bulunduğunu ve bu günlerde takviye edilmek ihtimâli bulunduğunu ahâlî-i İslâmiyyeden işitdiğini söylemişdir.

7- Gülantâb ve Yoğunhasan ve Karapınar İslâm karyelerine karşı Karakurt karyesi etrâfındaki sırtlarda dört top ile üç makineli tüfenk ta'biye edilip âteş edilmekde olduğunu fî 8 minhde Nebi Ağa bi'z-zât gördüğünü söylemişdir.

8- Kars ve Sarıkamış'dan civâr köylere kesretle un ve erzâk gelip yalnız Ermenilere tevzî' edilmekde bulunduğunu İslâmlardan işitmişdir.

9- Sarıkamış'da bulunan Çerkes Bekir Bey, Sarıkamış İslâmlarını muhâfaza etmek için iki yüz atlısıyla Sarıkamış etrâfında dolaşmakda iken şehîd edilmiş fakat târîh ve mahall-i şehâdetini mechûl bulunduğu mevsûkan ahâlî-i İslâmiyyeden işitdiğini ifâde etmişdir.

10- Mescidli, Alakilise, Hamamlı, Hopviran, Şâdivan karyelerindeki ahâlî-i İslâmiyyeden bir çok telefât ve zâyi'ât bulunduğu ahâlî-i İslâmiyyeden işitmiş olduğu ma'rûzdur.

36. Y. [Alay]/2. [Tabur] Ku

Yüzbaşı

Fâik

Numara: 7 **T**

12/6 [7]/[13]35

Gayet mühim ve mahremdir

Otuzaltıncı Alay Kumandanlığına
İkinci Tabur Kumandan Vekîli Yüzbaşı
Fâik Efendi tarafından

C. [cevab] Alayın 8/7/[13]35 târîh ve 58 numaralı gâyet mahrem ve mühim emre:

1- Nebi Ağa Kağızman'da iki gün kalarak fî 22 Haziran sene [13]35

târîhinde Kağızman'dan hareketle 25 minhde avdet etmişdir. Mütekaddim raporumuzun birinci ve ikinci mâddelerinde zikr edilen piyâde topçu kuvvetiyle eslihanın cins ve mikdârını bi'z-zât görmüşdür ve üçüncü mâddesindeki Ermenilere Memâlik-i Osmâniyye arâzîsi verilmek hakkındaki ümîdsizliklerini bi'z-zât Kağızman Ermenilerinden işitmişdir. Mûmâ-ileyh Ermeni lisânıyla mütekellimdir. Mütekaddim raporun yedinci ve sekiz, dokuz, on ve on bir ve on yedinci mâddesinde Bolşevikler hakkındaki ma'lûmâtı Galiçya cebhesinde esîr olup Bolşeviklere iltihâk etmiş ve bi'l-ahire Kağızman'a gelmiş İbrâhim nâmında bir neferimizden bi'z-zât işitdiğini söylemişdir. Ve on ikinci mâddesindeki Kürd İsmâil Ağa'nın maiyetiyle Culfalar cenûbunda Ermenilerin yolunu kesdiği hakkındaki ma'lûmâtı Kağızman ahâlî-i İslâmiyyesinden işitmişdir. Ve on üçüncü mâddede Orduâbâd ve Nahcıvan'da bulunan İngilizlerin Bolşeviklere olan beyânâtını Kağızman Ermenilerinin yek-diğeriyle esnâ-yı musâhabetde bi'z-zât işitdiğini söylemişdir. Ve on dördüncü mâddesinde Ermenilerin asker toplamak hakkındaki ma'lûmâtı bi'z-zât görmekle söylemişdir. On beşinci ve on altıncı mâddelerindeki tekâlîf ve Ermenilerin Kars ve Kulb'da bulunan kuvvet hakkındaki ma'lûmâtı yerli İslâmlardan işitdiğini ifâde etmişdir. On sekizinci mâddede Aras nehri üzerindeki köprülerde bulunan nöbetçiler hakkındaki ma'lûmâtı kısmen görmüş ve kısmen de ahâlî-i İslâmiyyeden tahkîk ederek ifâde etmiş olduğu ma'rûzdur.

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 12

– 23 –

ERMENİLERİN KARS VE CİVARINDA MÜSLÜMANLARA YAPTIKLARI MEZÂLİM

Ermenilerin Kars'da Müslümanlardan bir kısmını gerilere sevkettikleri, bir kısmını çeşitli bahanelerle telef ettikleri, mallarının zorla alındığı, vermek istemeyen köylerin topa tutulduğu ve baskına uğrayan Kazan karyesi ahalisinin bizim tarafa geçtikleri hakkında.

Atrocities perpetrated by Armenians against Muslims in Kars and its vicinity

Armenians had been driving away rearward

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

from Kars part of its Muslim population and under false pretexts killing the other part and seizing forcibly their goods; those of the villages which resisted had been gunned by their artillery; the population of the village of Kazan exposed to their sudden attacks had been forced to seek shelter on the hither side of our border.

20 L. 1337 (19 VII. 1919)

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5453
Husûsî: 146

Sarıkamış, Kars civârında Ermeniler, İslâmlardan delikanlıları toplayarak kaybetmekde ve cebren mevâşîlerini almakda oldukları Kars ve Göle mu‘teberânından sekiz zâtın imhâ ve Şükrü Çavuş nâmında bir İslâmı da i‘dâm etdikleri ve Iğdır'dan Kars'a gelen bir Ermeni generalini merâsim-i mahsûsa ile istikbâl etdikleri; Oltu mıntıkasında şimdilik sükûnet ber-devâm olup Tavusker civârında Yusufeli muhâcir Ermenilerinden müte‘addid çeteler bulunduğu istihbârât-ı mevsûka üzerine ma‘rûzdur.

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Namervan Kâ’im-i makâmlığı'ndan bugün alınan 4 Temmuz sene [13]35 târîhli şifre telgrafnâmenin bir sûreti manzûr-ı âlî-i kumandanîleri buyurulmak üzere bâlâya naklen arzolunur.

5 Temmuz sene [1]335

Dokuzuncu Kafkas
Fırkası Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyyesi
Şu‘be: 1
Aded: 667

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Yirmi Sekizinci Alay Kumandanlığı'ndan şimdi alınan 8/7/[13]35 sâ[at]/9 "sonra" işâretli şifre sûreti aynen zîrde ma‘rûzdur.

Sûret

Badicivan
8/7/[13]35
Sâ[at]/9 sonra

1- Ermenilerin hudûd civârında Gülinab [Gülyantepe] ve Kızılhamamlı yakınındaki İslâm köylerini basarak katli‘âm yapmakda oldukları ve top, tüfek seslerinin Karakilise'ye kadar gelmekde olduğu Iğırbığır karyeli Hasan nâmında bir şahsın ifâdesine nazaran Aras Nâhiyesi Müdîriyeti'nden bildirildiği

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Pasinler Kazâsı Kâ'im-i makâmlığı Vekâleti'nden şimdi bildirilmiş olduğu ma'rûzdur.

2- Bu telefon 1592 numara ile yazılmışdır.

İslâmı topa tutmuşlardır. Ahâlînin cümlesi Allahüekber dağına çekilmişlerdir. Ermenilerin her gün artmakda olan bu mezâlimini arzederek te'yîd-i ihtirâmât eylerim, Kâ'im-i makâm bey. 28. Y. [Alay] K. [Komutan]
V. [Vekîli]
Nûri

On Beşinci Kolordu K
Mîrliva
Kâzım Karab

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyyesi
Şu'be: 1
Kısım: 1
970

Erzurum
8/7/[13]35

İngiliz Kâ'im-i makâmı Ravlinson
Cenâblarına

1- Kars'da Ermeniler, Müslümanlardan ileri gelenleri habs ve teb'îde germiyyet vermekdedir. Yüzü mütecâviz Müslümanı Osmanlı tebe'ası diyerek der-dest ve geriye sevketmişlerdir ve ekserî Müslümanı câsûs diye itlâf etmekde oldukları anlaşılmışdır.

2- Sarıkamış ve Kars civârında Ermeniler, İslâmlardan delikanlıları toplayarak kaybetmekde oldukları haber alınıyor. Kars ve Göle mu'tebârınından sekiz zâtı imhâ ve Şükrü Çavuş isminde bir adam i'dâm edilmiş.

3- Ermeniler tekâlîf-i harbiyye diye at, öküz, araba ve mevâşîlerini İslâmlardan cebren toplamakdadırlar. Bu tekâlîfi kabûl etmeyen Akçakala çukurundaki sekiz Müslüman karyesinin üzerine üç yüz süvârî ve üç yüz piyâde ile top ve makineli tüfenk sevkederek ahâlî-i

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Erzurum
19/7/[13]35

Telgraf
2714

Harbiye Nezâretine

1- Bir Ermeni müfrezesinin Iğırbığır karyesinin beş kilometre kadar şarkında ve hudûdumuz hâricindeki Kazan karyesini basdıkları, İslâmlarla meskûn bu köy ahâlîsi, çoluk çocuklarıyla ve mevâşîlerini bizim tarafa geçirdikleri ve o civârda müsâdemenin devâm etmekde olduğu hudûddaki kıta'âtımızın 19/7/[13]35 târîhli raporunda bildirildiği ma'rûzdur.

dört yüz elli hanenin Musun nahiyesine iltica ettiği hakkında.

Attacks of ten villages in Iğdır by Armenian Militia

Armenian Militia had attacked two Kurdish villages in Iğdır and carried off two thousand lambs; eight women had been killed in the clashes and four hundred and fifty households sought shelter in the township of Musun.

20 L. 1337 (19 **Kâzım Karabekir** *VII 1919)*

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 5

– 24 –

ERMENİ MİLİSLERİNİN IĞDIR'IN ON İKİ KÖYÜNE TAARRUZ ETTİKLERİ

Iğdır'ın on iki köyündeki Kürtlere taarruz eden Ermeni milislerinin iki bin kadar koyun aldıkları, çatışma esnasında sekiz kadının şehid olduğu ve

Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti
Âsâyiş Şu'besi
Aded: 260

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

E

l
v
i
y
e
-
i
-
S
e

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Mahremdir

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir,

3 Temmuz sene [1]335 târîhli ve 45842/231 numaralı tezkire-i âcizîye zeyldir.

Erzurum Alay Kumandanlığı'nın raporuyla Hasankala Jandarma Bölük Kumandanlığı'nın telgrafnâmesinde muharrer vak‘a hakkında Bayezid Mutasarrıflığı'ndan keşîde olunup Erzurum Vilâyeti'nden bâ-tahrîrât gönderilen iki kıt‘a telgrafnâmenin sûreti leffen takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Şevvâl sene [1]337 ve
Fî 19 Temmuz sene [1]335

Ermeni

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Bayezid Mutasarrıflığı'nın 5/6/[13]35 ve 2007/456 numaralı şifresinin halli sûretidir.

3 Haziran sene [13]35 ve 444 numaralı şifreye lâhikadır.

Iğdır'a gönderilip avdet eden sâ‘îlerin ifâdesine nazaran o havâlî Ekrâdı tarafından gasbedilen mevâşîlerinin istirdâdı için Ermeni ve Yezîdîlerden mürekkeb sekiz yüz mevcûdlu bir kuvvetin evvelce arzolunan Kürd köylerine tecâvüz ve ta‘arruz ederek bi'l-mukâbele bir mikdâr koyun götürdükleri ve bu esnâ-da sekiz İslâm kadınını şehîd eyledikleri ve mezkûr kuvvetin el-yevm Kulp civârında bulunduğu ve Ermenilerin Memâlik-i Osmâniyye'ye müsellahan tecâvüz etmek gibi bir fikr-i teşebbüsleri gayr-ı mahsûs idüğü anlaşıldığı ma‘rûzdur.

Aslına

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Bayezid Mutasarrıflığı'nın 10/6/[13]35 târîhli ve 444 numaralı şifresinin halli sûretidir.

Iğdır dâhilinde Abbasgöl ve diğer on bir karyede meskûn Ekrâda, Ermenilerin milis askeri tarafından ta‘arruz edilerek iki bin kadar koyunları alındığı ve aralarında vâki‘ olan müsâdemede sekiz kadının şehîd olduğu ve Ermeni milislerinin kesreti dolayısıyla kura-yı mezkûre ahâlîsi, çadırlarını söküp dört yüz elli hânenin Musun nâhiyesine ilticâ eyledikleri Jandarma Tabur Kumandanlığı'yla müdîriyyet-i mezkûrenin iş‘ârına atfen ma‘rûzdur. Bu bâbda alınacak îzâhât ayrıca arzolunacakdır.

BOA. HR. SYS. MÜ, 57/4, 1919

VII 19

Ermenilerin Kafkas Müslüman ahalisine yaptığı mezâlim-den kaçan Berugi ve Zilan aşiretlerinden dokuz yüz seksen yedi hane halkının istekleri üzere Van'da iskân edilmek üzere gönderildiklerine dair.

Settlement in Van of the Berugi and Zilan tribes who fled Armenian atrocities

Folks of nine hundred and eighty households fleeing atrocities perpetrated by the Armenians against Caucasian Muslims, have been by their own free will, sent to Van in order to be settled in.

20 L. 1337 (19. VII. 1919)

Aslına mutabıkdır.
Mühür

– 25 –

ERMENİ MEZÂLİMİNDEN KAÇAN BERUGİ VE ZİLAN AŞİRETLERİNİN VAN'DA İSKÂN EDİLECEKLERİ

Onbeşinci KolorduErkân-ı Harbiyye Birinci Şu‘be Müsvedde Varakasıdır
Şu‘be Numarası: 891
Husûsî: 25
Târîh: 2/7/[1335]

Hülâsa: *Er*

Şifre

Harbiye Nezâretine,

Üçüncü Ordu Müfettişliğine

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

1- Ermenilerin Kafkas ahâlî-i İslâmiyyesine icrâ eyledikleri mezâlimin îrâs eylediği havf ve endîşe sâ'ikasıyla Berugi aşîretinden sekiz yüz hâne halkının Bayezid'e hicret ve hükûmete dehâlet etdikleri Erzurum Vilâyeti'nin iş'ârından anlaşılmakda olduğu ma'rûzdur.

2- Harbiye Nezâreti'ne ve Müfettişlik'e arzedilmiş ve Erzurum'daki İngiliz mümessiline bildirilmişdir.

bulunduğu ve bunların kısmen Revan dâhilinde Gor ve Ömer-i Ulyâ ve Ömer-i Süflâ, Abbas, Şîrân, Reyhan, Cefander, Boratlı, ve kısmen de Iğdır'ın Sürmeli, Karahaçlı, Yağlırağa (?) karyeleri sekenesinden ve ashâb-ı emlâk ve alâkadan olup ârzûları vechile Van vilâyeti dâhilinde iskân edilmek üzere oraya sevkolundukları vâki' olan istîzâha cevâben mahallî mutasarrıflığından bildirilmekle berây-ı ma'lûmât arz-ı keyfiyyet olunur.

Kâzım Karabekir

Fî 19 Temmuz sene [1]335

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5420
Husûsî: 458

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

Mahremânedir **VI 28**

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı
Cânîb-i Âlîsine

Bayezid'e hicret ve hükûmete dehâlet eyledikleri 25 Haziran sene [1]335 ve 5420/317 numaralı tezkire ile arzolunan Berugi aşîreti halkının dokuz yüz hânede beş bin beş yüz kırk beş ve bunlardan başka hicret eden Zilan aşîretinin dahi seksen yedi hânede beş yüz elli beş nüfûsdan ibâret olup kendilerinin ihtiyâr-ı hicret etmeleri Ermeniler tarafından terk-i silâh etmeleri için vukû' bulan teklîfâtdan ve eşya ve mevâşîlerinin ahz ve gasbı sûretiyle haklarında îkâ'-ı mu'âmele-i mezâlimkârâneden münba'is

– 26 –

ERMENİLERİN TÜRK KÖYLERİNE SALDIRILARDA BULUNDUKLARI

Ekserisi Kızılkilise Rumlarından olan 150 kişilik bir Ermeni piyade kuvvetinin Bulaklı karyesini işgal ettikleri, mal ve eşyaları yağmaladıkları,

köylülerden iki şehid ve iki yaralı olduğu, aynı Ermeni kuvvetlerinin Iğırbığır karyesi civarındaki Türk mevzilerine saldırmak istedikleri fakat geri püskürtüldüklerine dair.

Attacks of Turkish villages by Armenians

An infantery detachment of 150 Armenians the majority of is composed of Greeks from Kızılkilise had occupied the town of Bulaklı looting goods and belongings, killing two persons and wounding another two; the same Armenian forces tried also to attack Turkish positions near the village of Iğırbığır but they were repelled.
20 L. 1337 (19. VII. 1919)

Horasan
19/7/[13]35
Aceledir

15. K. K. [Kolordu Kumandanlığı]

19/7/35 târîh ve 1/1813 numaralı rapora zeyldir.

Otuz beşinci Alay Kumandanlığı'ndan ve sa. 8. 30 sonrada alınan rapor hulâsası ber-vech-i âtî arzolunur.

1- Ekserîsi Kızılkilise Rumlarından olmak üzere 150 kişilik bir Ermeni piyâde kuvveti, berâberlerinde iki top ve iki makinali tüfenk olduğu hâlde bugün 19/7/[13]35 sa. 9.00 evvelde Bulaklı karyesine ânî bir ta‘arruz yapmış ve karyeyi işgâl etmişlerdir. Bu köy ahâlîsinin bir kısmı firâr ve bir kısmı müdâfa‘ayı ihtiyâr etmiş ise de netîcede köy, Ermenilerin eline geçmiş ve emvâl ve eşya yağma olunmuşdur. Firâr edebilen köylüler hudûdumuz dâhiline ilticâ etmişlerdir. Bu müsâdeme bir sâ‘at devâm etmiş ve köylülerden iki şehîd ve iki kişi de mecrûh düşmüşdür.

2- Bulaklı karyesini işgâl eden Ermeni kuvveti iki manga kadar bir piyâde kuvvetini Iğırbığır karyesinin dört kilometre şimâlindeki tepede bulunan nevbetçilerimize takarrub etmek istemiş ise de nevbetçilerimizin açtığı ateş üzerine postamız derhâl takviye olunarak gelenleri def‘ etmişlerdir. Bulaklı'yı yağma eden Ermeniler bi'l-âhire Başköy'e doğru çekilmişlerdir. Ermenilerin endâht etdikleri top mermilerinin 15 kadarı

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

hudûdumuz dâhiline düşmüşdür ve takarrub etmek isteyen Ermenilere ateş açan postamız yüz fişenk sarfetmişdir. Lehü'l-hamd bir gûnâ zayi'âtımız olmadığı ma'rûzdur.

3- Bu rapor 19/7/35 târîh ve 1/1935 numara ile 15. K. [Kolordu] ve 34. Y. [Alay], 36. Y. [Alay] Alayve Nişâncı Alayı kumandanlıklarına yazılmak üzere sa. 9 sonrada Horasan rapor merkezine verilmişdir.

12. Fırka K. [Kumandanı]
Osman Nûri

Atrocities committed by Armenians against Muslim population living next to the frontiers

Muslim population living in the neighbouring area of the frontier had been the target of attacks carried out by Armenians; thirty calves, lambs, provisions and rifles had been seized by them; the Armenians also shelled, machine-gunned and pillaged some villages.

21 L. 1337 (20. VII. 1919)

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 19

– 27 –

SINIR CİVARINDAKİ MÜSLÜMAN AHALİNİN ERMENİLERDEN GÖRDÜĞÜ MEZÂLİM

Sınır civarındaki Müslüman ahalinin Ermenilerden zulüm görmekte oldukları, öküz, inek, koyun ve yiyeceklerinin bile cebren ellerinden alındığı, tüfeklerinin toplandığı, Ermenilerin bazı köyleri top ve mitralyöz ile saldırarak yağma ettiklerine dair.

Telgraf
630

Harbiye Nezâretine

Hudûd civârında İslâm ahâlînin Karakilise Karakol kumandanına gönderdikleri mektûbların birer sûretini ber-vech-i âtî arzeylerim:

15. Kolord
Kâzım I

Karakilise'de Bölük Kumandanlığına

Şu altı seneye karîbdir ki vahşiyâne hareket eden zâlim Ermenilerden görmüş ve el-yevm görmekde olduğumuz zulm ve

hakâretin ta‘rîfi gayr-ı kâbil olduğu cümleye müsellemdir. Ma‘amâ-fîh yine bu sıra canavarcasına mu‘âmele yapmakda olduklarını bir takım yerlerden ileride söz bilen büyüklerimizi der-destle şimdilik tevkîf ve bi'l-âhire ne gûnâ mu‘âmele edecekleri de mechûlümüzdür. Ve bir de nâhiyemizde hükûmet mahalli ittihâz etdikleri Karakurt'dan, gidip gelen yolcuların ve civâr kurâdan değirmene giden adamların ellerindeki öküz ve inek, ağnâmını ve hattâ yiyecek ekmeğini bile cebren almakdadırlar ve rükûbumuza mahsûs atlarımızı ve kendi ırz ve nâmûsumuzu muhâfaza etmek için elimizdeki tüfenklerimizi pey-der-pey toplamakdadırlar. Artık bilâ-sâhib buralarda kalmış olduğumuzdan ve çok yerlerde dahi İslâmları katletdikleri de re’yü'l-ayn müşâhede olunduğundan bu sızıldımızın îcâb eden mahallere bildirilmesi. Zîrâ bizlere yakîn bir devlet-i mu‘azzama olmadığı gibi uzak yerlere gidip hâlimizi anlatmağa Ermenilerin ihâfesinden tâkat getiremeyip sizleri vâsıta ederek işbu niyâznâmemiz takdîme ictisâr kılındı.

4 Temmuz 1335

Zilân Aşâ’iri Re’îsi
El-Hâlidiyyü'n-Nakşibendî
Hasan

Kazıkkayalı
Veli oğlu Ahmed

Kazık
Acem oğl

Armudlu karyeli
Rüstem oğlu Ali

Güllüce karyeli
Seyyid Âbid

Şehd B
Be

Diğer
Hacı Sâlihoğlu

Diğer
Şerif bin Yüzbâşı

Ortuluk (
Süleyman A

Diğeri
Tâhir bin Bekir

Kozan karyeli
Mirze bin Ali

Karapınar karyesinden
Ömer

VII 20

Karakilise Karakol Kumandanlığı Cânib-i Âlîsine

İnhâ olunur ki Karakurt nâhiyesine gelen Ermeniler zulm ve ta‘addiyâta başlamış, günde bir iki karyemizi harâb etmeğe çalışıyor. Ermenilerin zulm ve ta‘addîsi belki Şeddâd ve Nemrud zamanından beri meydâna icrâ olunmamış. Günde bir iki köylerimizin top ve mitralyöz ile gasb u gâret etmekdedir ki tazallüm-i hâl edeceğiz, evvelâ hazret-i Allah, sâniyen peygamber aşkına ma‘rûzâtımız vechile eğer hâlimize ma‘a-â’ile altı-yedi bin hâne kadar diri diri Ermeniler elinde mezâra ilkâ olunacağımıza şübhe etmeyesiz. Merhamet-i âlîlerine dehâlet ederiz ve her lâzım gelen makâmlara bildiriniz. Ol bâbda mazlûmların ahvâlleri bildirmeniz müstercâdır.

BOA. HR. SYS. HU, 130, 1919

– 28 –

ERMENİLERİN TÜRK KÖYLERİNİ İŞGAL VE YAĞMA ETTİKLERİ

Ermeni askerlerinin Başköy'ü işgal ederek toplarını Armudlu köyüne çevirdikleri, Karakurt civarındaki Müslümanlarla çarpıştıkları, Darbhane Başköy'ü, Armudlu, Çürük, Kalaba, Akkoyun, Komik, Kanlıkaya köylerinin Ermeniler tarafından yağma edildikleri ve ahalinin durumunun perişan olduğuna dair.

Occupation and looting by the Armenians of a Turkish village

The Armenians after having occupied Armutlu pointed their guns at the village of Armutlu; clashed with the Muslims, pillaged the villages Darbhane Başköyü, Armutlu, Çürük, Kalaba, Akkoyun, Komik and Kanlıkaya; their population are reduced to ruin.

21 L. 1337 (20. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı
Şu'be: 1
Husûsî: 102
Umûmî: Telgraf/424

14/7/[1]335

Onbeşinci Kolordu Kumandanı Mîrlivâ

Kâzım Karabekir Paşa Tarafından
3. Fırka, 11. Fırka, 12. Fırka
Kumandanlığına

1- 10/7/[13]35'de Ermeni askerlerinin Başköy'ü işgâl ederek, toplarını Armudlu karyesi garb cihetlerine ta'biye ve bu kuvvetlerle Karakurt civârındaki Müslümanlarla müsâdeme etmişlerdir. İleri harekâtına devâm ederek Pasin Karakilisesi şarkındaki kuvvetlere takarrub etmiş ve emniyyet kıt'aları, mezkûr istikâmetdeki kıt'alarımızla göz teması hâsıl etmişdir.

2- Mâlları kâmilen Ermeniler tarafından yağma edilen ve Darbhâne, Başköy, Armudlu, Çürük, Kalaba, ve Akkoyun, Komik, Kanlıkaya karyeleri ahâlîsi kısmen perîşân bir hâlde dağlara çekilmiş ve firâr edebilenler hudûdumuz dâhiline hicret eylemişlerdir.

Onbeşinci Kolord
Mîrliv
Kâzım Ka

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5607
Husûsî: 444

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Dün kable'z-zevâl sâ‘at onbirde, Ermeniler hudûda iki buçuk sâ‘at mesâfede kâ’in Gâzîkaya'ya gelerek ahâlî-i İslâmiyye ile harbe girişdikleri gibi o sırada Çürükler ve Ayıntab ve Armudlu ve Başköy karyelerine hücûm eden Ermenilerin de İslâm mallarını yağmaya tasaddî ve silâhlarını vermeyenlerin gönderilmesini mükerreren taleb eyledikleri Eleşkird Kâ’im-i makâmlığı'nın iş‘ârına atfen Bayezid Mutasarrıflığı'ndan bildirildiği ma‘rûzdur.

Fî 14 Temmuz sene [1]335

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5673
Husûsî: 466

Mahremânedir

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Ermenilerin, Elviye-i Selâse'nin Kağızman cihetindeki Çürük karyesini basarak Müslümanların mallarını yağma ve ırzlarına tasallut etmekde olduklarının istihbâr kılındığı ve mezkûr Kağızman tarafından devâmlı sûretde işidilen top sadâsı da istihbârât-ı vâkı‘ayı te’yîd eylemekde olduğu Bayezid Jandarma Tabur Kumandanlığı'nın iş‘ârına atfen Vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığı'ndan bildirilmekle arz-ı ma‘lûmât olunur.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Fî 20 Temmuz sene [1]335

Erzur

Meh

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 14

– 29 –

ERMENİLERİN HUDUT DIŞINDAKİ KÖYLERİ BASARAK BİNLERCE MÜSLÜMANA SOYKIRIM UYGULADIKLARI

Erzurum Vâlî Vekîli Kâdı **Mehmed Cevdet**

Ermenilerin hudut dışındaki Kağızman, Gümrü ve Nahcıvan taraflarında bazı Müslüman köylerini basarak binlerce Müslümana soykırım uyguladıkları, Artvin'deki Ermenilerin bir ay içinde Sivas'a kadar ilerleyeceklerini söyledikleri ve şu sıralarda saldırmaları kuvvetle muhtemel olan Ermenilere karşı hududun korunması hakkında.

Armenians raided on the villages beyond the frontier and massacred thousands of Muslims

Armenians raided on the other side of the frontiers some Muslim villages of Kağızman, Gümrü and Nahcıvan and killed thousands of Muslims; on the other hand Armenians in Artvin have been planning to drive forward and reach Sivas in a month; it is very likely that they will start their attacks these days, so the frontier shall be protected against such attacks.

25 L. 1337 (24. VII. 1919)

indeki tahaddüs eden bazı vekâyi'e dair Yusufeli ve Pasinler kâ'im-i makâmlıkları vekâletlerinden

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5726
Husûsî: 477

Hulâsa:

Hudûd hâricinde tahaddüs eden bazı vakâyi'e dâ'ir Yusufeli ve Pasinler kâ'im-i makâmlıkları vekâletlerinden

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Hudûd hâricinde tahaddüs eden ba'zı vakâyi'e dâ'ir Yusufeli ve Pasinler kâ'im-i makâmlıkları vekâletlerinden

vârid olan 20 ve 22 Temmuz sene [1]335 târîhli ve 1225 ve 773/395 numaralı iki kıt‘a şifre telgrafnâmenin birer sûretinin manzûr-ı âlî-i kumandanîleri buyurulmak üzere leffen takdîm kılındığı ma‘rûzdur.

24 Temmuz sene [1]335

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi

Pasinler Kâ’im-i makâmlığı Vekâleti'nin 20/7/[13]35 târîhli 1225 numaralı şifresinin mahlûlü sûretidir.

Hudûd hâricinde Kağızman'ın Kazıkkaya ve Güllüce karyelerine Ermeniler tarafından iki top ve bir kısım kuvvetle yine ta‘arruz vukû‘ bulduğu Aras nâhiyesi Müdîriyeti'nden alınan 15 Temmuz sene [1]335 târîhli tahrîrâtda bildirilmişdir. Netîce ayrıca arzedilecekdir.

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi

Yusufeli Kâ’im-i makâmlığı'nın 22 Temmuz sene [13]35 ve 773/395 numaralı şifresinin mahlûlü sûretidir.

Ermenilerin Gümrü ve Nahcıvan cihetlerinde ba‘zı İslâm kurâsını basarak fecî‘ bir sûretde dört bin kadar İslâm katletdikleri ve Artvin, Ardahan, Göle'deki Ermenilerin de gün-be-gün kuvvetlerini tezyîd ederek ma‘sûm İslâm ahâlîye ta‘arruz ve tecâvüzle eşrâfdan ba‘zılarını dahi katleyledikleri ve Artvin'de bulunan Ermeni kuvvetlerinin bir ay zarfında Erzurum ve Van cihetlerinden ta‘arruz ederek Sivas'a kadar ilerleyeceklerini alenî, Artvin'de beyân etdikleri gibi kısm-ı küllîleri Ahısha ve Ahılkelek'de bulunan Ermeni kuvvetlerinin Batum'dan mezkûr kuvvetlere erzâk sevketdiği ta‘yîn ve i‘lân olunan mahsûsların iş‘ârından anlaşıldığı Erginis nâhiyesi Müdîriyeti'nin Temmuz sene [13]35 târîhli ve 800 numaralı raporunda bildirilmekle Ermenilerin şu sırada icrâsı kaviyyen melhûz bulunan âdî bir ta‘arruzlarına karşı hudûdun askerden hâlî ve başka bir kuvvet dahi mevcûd olmadığı hâlde ahvâl-i ma‘rûzadan mütevellid heyecân-ı ahâlîye teskîn için hudûdun emr-i muhâfazası husûsu nazar-ı dikkat-i sâmîlerine arzolunur.

Erzurum Vâlîsi Kâzım
Mehmed Cevdet

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 24

– 30 –

NAHCIVAN HAVALİSİNDE ERMENİLERCE MÜSLÜMANLARA YAPILAN TAARRUZ VE TECAVÜZLER

Nahcıvan havalisinde Ermenilerce Müslümanlara taarruz edildiğinden ve Revan'ın Aralık köyü Müslümanları ile Vididi köyü Ermenileri arasındaki muharebenin devam ettiğinden bunların maneviyatını artıracak muallim ve zabit gönderilmesi lüzumunu ifade eden Erzurum Valiliği'ne, bunun mümkün olamayacağı ve yapılması kabil olmayan hiç bir vaadde bulunulmaması tebliğ edildiğinden bu konuda mümkün olan siyasi teşebbüslerin yapılarak Müslümanların tecavüzlerden kurtarılması hakkında.

Aggressions and attacks against Muslims in the neighborhood of Nahcıvan

The attacks of the Armenians against Muslims in the neighborhood of Nahcıvan and the clashes between the Muslims of the village of Aralık and the Armenians of the village of Vididi being carried on without interruption the letter of the governorship of Erzurum stressing the necessity to send to the said fighting Muslim teachers and officers in order to raise their moral courage could not be, in any way answered in the affirmative; so any promise that cannot be abided by shall not be made and to bring to end such attacks and save the lives of Muslims all possible attempts shall be made on the political level.

25 L. 1337 (24. VII. 1919)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs
7089/266

Müsta'celdir

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemînileridir,

Nahcıvan havâlîsinde İslâmlara Ermeniler tarafından ta'arruz vukû' bularak muhârebe devâm etmekde olduğuna ve Revan'ın Aralık karyesi ahâlî-i İslâmiyyesi ile Revan'ın Vididi

nâm Ermeni karyesi ahâlîsi beyninde cereyân eden muhâsemât ve muhârebâtın tafsîlâtına dâ'ir olup müdâfa'a azminde bulunan ahâlî-i İslâmiyye'nin kuvve-i ma'neviyyesini tezyîd için mu'allim, efrâd ve zâbit gönderilmesi lüzûmunu müş'ir olarak Erzurum Vilâyeti'nden vârid olan şifre ve merbûtu Bayezid Mutasarrıflığı'nın şifreleri sûretleri leffen arz ve takdîm kılındı. Devlet-i Osmaniyye mütâreke akdine mecbûr olarak şerâ'it-i sakîle-i sulhiyyenin tahfîfi ve dâhildeki gavâ'ilin teskîni ile meşgûl bulunduğu cihetle hudûd hâricindeki mücâdelât ile uğraşabilecek hâlde olmadığı gibi bu kabîl mücâdelâta şu sırada iştirâkimizden tahassül edecek mahzûrât-ı siyâsiyye de îzâhdan müstağnî, ma'a-hâzâ böyle şeylerin fâ'idesinden ziyâde mazarratı, emsâl-i sâbıkası delâletiyle bedîhî olduğundan felâketlerine esef-hân olmakdan başka bir şey yapmak iktidârında olmadığımız, bîçâreleri ümîdlere düşürecek ve felâketlerini teşdîd ve tevsî'a sebeb olacak gayr-i kâbil-i icrâ va'dlerde bulunulmamasının îcâb edenlere teblîği lüzûmu cevâben vilâyet-i müşârun-ileyhâya iş'âr kılınmış olmağla bu bâbda mümkin olan teşebbüsât-ı siyâsiyyenin tesrî'-i icrâsıyla ahâlî-i İslâmiyye'nin tecâvüzâtdan muhâfazası esbâbının istikmâli merhûn-ı re'y-i sâmî-i fehîmâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 25 Şevvâl sene [1]337 ve
Fî 24 Temmuz sene [1]335

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs

Sûret

Nahcıvan havâlîsindeki İslâmlara Ermeniler tarafından ta'arruzla dört günden beri muhârebe devâm etmekde olduğu Nakizâde Cebbar Bey'in ifâde-i vâkı'ası üzerine ma'rûzdur.

Diğer Sûret

4 Temmuz sene [13]35 ve 27 [numaralı] şifre ile arzolunan havâdisi te'yîden ifâdede bulunan Nahcıvan Millî Teşkîlâtı yüzbaşılarından Abzer dört gün evvel çıkdığını ve Ermenilerin şu sırada Bolşeviklerin pey-der-pey tecâvüz ve temâdî-i muvaffakiyyetlerinden dolayı pek ziyâde endişe-nâk bulundukları ve müdâfa'a vaz'iyyetini iltizâm eden muhâlif partinin şimdiden idrâke henüz yüz tutan mahsûlâtı biçmeden dağlara sevkiyât yapmakda oldukları ve o havâlî İslâmlarına karşı ta'arruz ve tecâvüz fikrinde bulunmakda iseler de müdâfa'a ve mukâvemet azm-i kavîsinde bulunan ahâlî-i mahalliyyenin kuvve-i ma'neviyyesini tezyîd için kendilerine rehber ittihâz etdikleri Hükûmet-i Osmâniyye'den bir mu'âvenet-i fevkâ'l-âde olmak üzere mu'âllim, on neferle bir zâbitin hafiyyen Nahcıvan'a i'zâmı efkâr-ı umûmiyye cümlesinden idüğünü beyân eylemiş olmağla icrâ-yı iktizâsı menût-ı re'y-i sâmîleridir.

Dâhiliye Nâzırı

Üçüncü Sûret

Dün Bayezid'e gelerek Revan'ın Aralık karyesinden Timurzâde Kayzar ve Kaşoğlu Abdullah'ın ifâde-i mazbûtalarına nazaran, karye-i mezkûreye gelerek o havâlînin kendilerine terkedildiği cihetle ahâlî-i İslâmiyye'nin mutâva‘at ve teslim-i silâha mecbûr oldukları hakkındaki teklîflerine kat‘î bir cevâb-ı redd alarak dört kişilik Ermeni hey’et-i murahhasasının avdeti üzerine her ihtimâle karşı Aralık ve havâlîsinden cem‘ olunan bine karîb bir kuvvetin Ermenilerin Vididi karyesi İslâmlarına ta‘arruzda bulundukları haberi üzerine Turasalı nâmındaki Ermeni köyüne hücûm ve râst geldikleri ot yığınlarıyla buğday anbârlarını ihrâk etdikleri ve Vididi'den ric‘at eden Ermeni kuvvetinin Aralık köyünü abluka ederek bir buçuk sâ‘atlik müsâdeme netîcesinde bir erkek ve bir kadının şehîd edildiği ve berâberlerindeki toplarla Aras sâhili boyundaki bi'l-umûm İslâm köylerini işgâle başlayarak Ermenilerin Aralık ahâlî-i İslâmiyyesini ric‘ate mecbûr etdikden sonra tekrâr kuvvetlerini Vididi cihetine sevketdikleri ve beş İslâm köyünün el-yevm müdhiş top ateşi altında bulundurulduğu ve pek yakın bir zamanda hükûmet tarafından kendilerine mu‘âvenet edilmediği takdîrde havâlî-i mezkûre, İslâmların bütün bütün mahv u inhizâma dûçâr olacakları ve vukû‘âtın 7 Temmuz sene [13]35 târîhinden i‘tibâren başladığı anlaşılmış olmağla keyfiyyet berây-ı ma‘lûmât arzolunur.

Bayezid Mutasarrıflığı'nın evvelki gün posta ile gelen 4 ve 7 Temmuz sene [13]35 târîhli iki kıt‘a şifre telgrafnâmesi ile mezkûr mutasarrıflıkdan yine o gün alınıp aynı mes’eleye â’idiyyeti anlaşılan 16 Temmuz sene [13]35 târîhli diğer bir kıt‘a şifre telgraf sûretleri berây-ı ma‘lûmât bâlâya naklen arzolunur.

Fî 16 Temmuz sene [13]35

BOA. HR. SYS. MÜ, 57/4, 1919 VII 24

– 31 –

ELVİYE-İ SELÂSE'DE ERMENİ MEZÂLİMİNİN DURDURULMASI İÇİN KALEME ALINAN FERYADNÂME

Elviye-i Selâse (Kars, Ardahan ve Batum) dahilinde Müslüman ahaliye Ermeniler tarafından yapılan mezâlimin sona erdirilmesi için Dersaadet'deki Amerika sefirine ve İstikbal Gazetesi'ne gönderilen feryadname hakkında.

A letter of complaint (cry for succor) to stop Armenian oppression in the three Sanjaks of Kars, Ardahan and Bat um

Letter of complaint (cry for succor) sent by Muslim population of Kars, Ardahan and Batum to the American ambassador in İstanbul and to the newspaper İstikbal to put an end to Armenian oppression.

25 L. 1337 (24. VII. 1919)

Horasan
24/7/[13]35
Şu‘be: 1
2000

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Elviye-i Selâse dâhilindeki ahâlî-i Müslimeye Ermeniler tarafından günden güne yapılmakda olan fenâlıkların önünü almak ve İslâmları bu zulmden kurtarmak maksadıyla Dersa‘âdet'de bulunan Amerika sefîrine ve berây-ı neşr İstikbâl Gazetesi'ne yazdırılmak üzere Sarıkamış Kâ’im-i Makâm-ı sâbıkı Bekir Bey tarafından on gün evvel 36'ncı alayın üçüncü taburuna verilen feryâdnâmenin bir sûreti manzûr-ı devletleri buyurulmak üzere aynen takdîm kılındığı ma‘rûzdur.

12. Fırl
Kâ’i

Dersa‘âdet'de Amerika Devlet-i Fahîmesi Sefîr ve Mümesil-i Muhteremi Cenâblarına

Sûret

Dersa‘âdet'de İstikbâl Gazetesine

Cihâna adâlet ve müsâvât mümessili olduğunu i‘lân ve ale'l-ıtlâk her ferde cem‘iyyet-i beşeriyyenin müdâfa‘a-i hukûkunu tekeffûl eden İngiliz Devlet-i mu‘azzama-i fahîmeyi îcâbât-ı siyâsiyye ilcâ’âtı vesîlesiyle iki üç mâh evvel şûrâmızı ilgâ ve a‘zâ-yı müntehabesini tardetdikleri sırada mal, can ve ırzımızın taht-ı emniyyetde bulunduğunu ta‘ahhüdle şûrâmızın yerine Ermeni Hükûmeti'ni ikâme etmiş idi. Fakat heyhât, hezârân heyhât ki bu ta‘ahhüdât yalnız kuru mevâ‘îdden ibâret kalmağla berâber can ve mevcûdiyyetimiz, istikbâlimiz, milletimiz mahv ve ifnâ edilmekdedir. Bu kabîlden olarak İngilizler çekildikden sonra Hükûmet-i Ermeniyye tarafından her türlü tasvîr ve tasavvurun fevkinde îkâ‘ olunan ve el-ân bütün şiddetiyle icrâ edilegelmekde olan vahşet ve mezâlime târîh-i cihânda emsâli nâ-mesbûk cinâyât, sahîfeler dolduracağı cihetle tafsilinden sarf-ı nazar edilmişdir. Yağma ve ifnâ edilen eşya ve emvâl ve mülkümüzü unutarak Ermeni top ve

kılınçları altında her gün fecî‘âne bir sûretde öldürülen efrâd-ı ahâlîmizin, kezâ her dakîka hedef-i ta‘arruzları olan kadınlarımızın ve nâmûsumuzun muhâfazasına bir sed çekileceği ümîdiyle cinâyât-ı ânifeden bir kaçını ta‘rîfe tevessül ediyoruz. Kağızman Şûrâ Re’îsi ve Mutasarrıf-ı sâbıkı Arslan Bey, refikasıyla ve eşrâfdan Ahmed Bey iki hizmetçisiyle Kars'a giderlerken müsellah Ermeniler yollarını keserek Arslan Bey'in refikasının gözü önünde ırzına tecâvüzden sonra insâniyyet kabûl edemeyecek derecede beşini dahi sûret-i fecî‘ada şehîd etmişler. Kezâ Küçükyusuflu Ömer Ağazâde Osman'ın mâlik olduğu servetini terk için bin türlü işkenceden sonra tepesi üstü asarak yedi bin lirasını gasbdan sonra fecî‘âne bir sûretde öldürmüşlerdir. Kezâ tekmîl erbâb-ı fikr ve ağniyâ ile İslâmların ileri gelenlerini kısmen şehîd, kısmen de habshâne köşelerinde engizisyon mezâlimine rahmet okunacak bir sûretde ezâ ve cefâ çekdirmekde oldukları, İslâmların imhâsı maksad-ı mahsûsuyla ta‘kîb edilen siyâset-i cebbârânenin âsâr-ı fi‘liyyesi her gün tekerrür etmekde ve mal, can ve ırzımız her an ve zaman Ermenilerin hedef-i tîğ-i mezâlimi bulunmaktadır.

Âh u enînimizin dinlenmediğini ve dinlenmeyeceğini kendilerine (Ermenilere) kat‘iyyen te’mîn edilmiş olmalıdır ki pek tabî‘i ve pervâsızca icrâ kılınan vahşet, tevâlî ve gün-be-gün teşeddüd etmekde bulunduğundan medeniyyet ve insâniyyetin tekâmül etdiği işbu asrımızda ma‘rûz kaldığımız bu felâket-i milliyyeye acınacak, bizi can ve ırzımızı kurtaracak ve feryâdımızı dinleyecek, bize isti‘âne ve istimdâd edecek yegâne cemiyyet-i beşeriyye arasındaki adâletin te’mîn ve tevzî‘i fi‘len isbât eden Amerika Hükûmet-i fahîmesi olacağını takdîr ederek hükûmet-i müşârun-ileyhânın himâyet ve sıyânetine dehâlet etdiğimizin nazar-ı ıttılâ‘-ı fahîmânelerine arz ve iblâğa delâlet ve inâyet buyurulmasını istirhâm eyleriz.

Kağızman Sancağı Ahâlî-i İslâmiyyesi,
Eşrâfdan
Ali Rıza

Kars Vilâyeti Ahâl
İslâmiyyesi Nâmına Mil
Bekir Sıdkı

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 25

– 32 –

KARS CİVARINDAKİ ERMENİ MEZÂLİMİ VE OLTU'DA ERMENİ SALDIRILARINA KARŞI ALINACAK TEDBİRLER

Ermenilerin Kars civarında Müslüman ahaliye zulüm yapmaya devam ettiği, Göle civarında da Rumların Müslüman ahaliye fecî zulümler yaptıkları, Oltu Milis Kumandanı Reşid Beyzâde Eyyub'un ifadesine göre,

Ermenilerin son günlerde hareketlerini şiddetlendirdikleri; Çıldır, Za[ru]şâd, Kars havalisinin mallarını alarak, ileri gelenlerini öldürdükleri, eğer acilen cephane gönderilmezse Ermeniler karşısında dayanılamayacağı, Oltu ve havalisinin Ermenilerin eline geçebileceğine dair.

Armenian oppressions in the vicinity of Kars and the measures to be taken to stop the Armenian attacks in Oltu

Armenians continued to perpetrate atrocities in the vicinity of Kars and Greeks also committed terrible atrocities against Muslim population of Göle and according to the statement of the militia commander Beyzâde Eyyub; Armenians had lately redoubled their activities and seized the goods of the population of Çıldır, Za[ru]şâd and the area surrounding Kars and killed its notables; if no ammunitions were sent without delay Oltu and its neighborhood will fall in the hands of Armenians.

26 L. 1337 (25. VII. 1919)

Sûret

Geçen günkü muhârebede Ermenileri püskürtmüş olduğumuzu yazmışdık. Sarıkamış, Kars Ermenileri bu def'a Muş, Eleşkird Ermenileriyle birleşerek bu gece veyâhûd yarın bize ta'arruz edecekleri mevsûkan haber alınmışdır. Ermeniler Kars civârında ahâlî-i İslâmiyyeye yap[ma]dıkları zulm ve hakâret kalmamışdır. Ez-cümle Gümrü civârındaki Karakilise köyünde sâkin bulunan Kürdlerden Ermeniler bir at istemişler, vermediklerinden mallarını yağma, çoluk çocuklarını kâmilen katletmişlerdir ve bu köyü ihrâk etmişlerdir. Cebhelerimizin vüs'ati, ahâlînin lâ-kaydâne hareketi bizi bir takım tedâbîr ittihâzına mecbûr etmişdir. Ma'âzallâh Ermeniler bu tarafa geçecek olursa, yapacakları mezâlim o kadar şiddetli olacakdır ki derecesini ta'rîf edemem. Göle civârında bulunan Rumlar, İslâmları yağma ve ahâlîsini envâ'-ı mezâlim ile tahkîr etdikden sonra cebhe tutarak bu tarafdan o tarafa geçen veyâ Osmanlı teba'iyyetinde bulunan, hâsıla kim olursa olsun ele geçirdiklerini sûret-i fecî'ada katlediyorlar. Elinde götürdüklerini aldıkdan, eşyalarını yağma ederek cesedinin parçalarını Merdenik üzerinde bırakmışlardır. Aldığımız

haberlere göre Ermeniler bütün aşîretleriyle Çıldır, Za[ru]şad, Kars havâlîsinin mallarını alarak, ileri gelenlerini öldürerek, bu son günlerinde hareketlerini şiddetleş[tir]mişlerdir. Her ne sûretle olursa olsun, bize Rus veyâ Osmanlı cebhânesi yetişmediği takdîrde cebhelerimizi tutmak kâbil olamayacakdır. 3 ilâ 5 sâ‘at devâm edecek herhangi muhârebede cebhânesizlik yüzünden bi'l-mecbûriyye Ermeniler ilerleyecek ve bu sûretle Oltu havâlîsi kan ve ateşler içinde kalacağına zerre kadar şübhemiz yokdur. Ma‘rûzât-ı âcizânemizi lâyık olmadığı vechile emniyyete binâ’en nazar-ı dikkate alarak bu husûsdaki lûtf-i âtıfetinizden muntazır bulunduğumu arzeder ve tüfenklerimizin i‘âdesinden dolayı size ve bi'l-cümle himemât-ı vatanperverânede bulunan arkadaşlarımıza arz-ı şükrân eylerim efendim.

25/Temmuz/[1]335

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 19

– 33 –

İNGİLİZLERİN DE OLTU'DAN BAYEZİD'E KADAR OLAN SAHADA ERMENİLERİN MEZÂLİM YAPTIKLARINI İTİRAF ETTİKLERİ

İngiliz Mümessili Kaymakam Ravlinson'un hududun her iki tarafında yaptığı incelemeler sonucunda hazırladığı raporda; Oltu'dan Bayezid hududuna kadar olan cebhede Ermenilerin katliam yapmakda olduklarını itiraf ederek cezalandırılmaları için acilen müttefiklerin bu bölgeye kuvvet göndermesi gerektiğini belirttiği, Ravlinson'un bu raporuyla İngilizlerin yeniden Kafkasya'ya kuvvet getirmelerini temine çalıştığına dair.

Oltu Mıntıka Kumandanı Reşid Beyzâde İsyûd

Acknowledgment by the British Lieutenant Armenians committed atrocities in the area extending from Oltu to Bayezit

In a report drawn up by the British representative Lieutenant Colonel Ravlinson, after investigations on both sides of the frontiers, it is

stated that : in the front line extending from Oltu to Bayezit Armenians have been perpetrating massacre; to punish them the allied forces must be urgently dispatched; this report of Ravlinson aims at ensuring the penetration of the British armed forces in Caucasia.
27 L. 1337 (26. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu Birinci [Şu‘be] Müsvedde Varakasıdır.
Târîh: 26/7/[13]35
Mersûle numarası: 176

Harbiye Nezâretine

El-yevm hudûd mıntıkasında ve hudûdun Ermenistan tarafında bir müddetden beri tedkîkâtda bulunan ve Ermenilerin İslâmlar aleyhinde yapmakda oldukları pek vahşiyâne mezâlim ile imhâ-yı İslâm harekâtını gören İngiliz Mümessili Kâ’im-i Makâm Ravlinson'un 25 Temmuz sene [13]35'de Dersa‘âdet'deki İngiliz Karârgâh-ı Umûmîsi'ne hemen keşîde edilmek üzere Erzurum'daki İngiliz Yüzbaşısı Fleçır'a nakletdiği telgrafnâmenin mevâdd-ı mühimmesine muttali‘ oldum. Bunda Oltu'dan Bayezid hudûduna kadar olan cebhede Ermenilerin katli‘âm yapmakda oldukları i‘tirâf edilmekle berâber artık hiçbir kontrole tâbi‘ olmayan zulümkâr Ermeni milletinin te’dîbi için müsta‘celen müttefikîn kuvâsı taleb ediliyor. Ermeni milletinin bu sûretle vahşetini ve muhtâc-ı te’dîb olduğunu İngiliz mümessillerinin raporundan anlamak bizim için pek ziyâde hâ’iz-i ehemmiyyetdir.

İngilizlerin Kafkasya'daki askerlerinin çekilmesi üzerine burayı tekrâr işgâl-i askerîleri altında bulundurmak için Kafkasya'da âsâyişin muhtel olduğunu göstermek üzere her türlü vesâ’ite mürâca‘atdan geri durmadıklarını ve birçok propagandalar yapdıklarını, hattâ Ermeniler ahâlî-i İslâmiyyeye karşı yapdıkları mezâlimi pek ileri götürmüş ve ba‘zı noktalarda keşif kollarıyla hudûdumuzu tecâvüz etmiş oldukları için bizi de bunların aleyhine harekete bile teşvîk etmiş olduklarını 22/7/[13]35 târîh ve 149 numara ve zâta mahsûs işâretli telgrafla arzetmiş idim. Buna mukâbil bizim her sûretle sükûnet ve i‘tidâlimizi muhâfaza etdiğimizi ve hudûdumuz dâhilinde hiçbir uygunsuz hâl vukû‘ bulmadığını ve Ermenilerin harekât-ı vahşiyânelerini protesto ile iktifâ etdiğimizi görünce bizi tahrîk ve teşvîk sûretiyle maksadına muvaffak olamayacağını anlayan İngiliz Kâ’im-i Makâmı Ravlinson bâlâda arzolunan raporuyla hakîkati izhâr etmekde ve bu sûretle Kafkasya'ya kuvvet getirilmesini te’mîne çalışmakda olduğu ma‘rûzdur.

BOA. HR. SYS. HU. 136, 1919

VII 25

– 34 –

ERMENİLERİN KAĞIZMAN ESKİ MUTASARRIFI ARSLAN BEY'İ AİLESİYLE BİRLİKTE HUNHARCA KATLETTİKLERİ

Kağızman eski mutasarrıfı Arslan Bey'in, sekiz nüfus ailesiyle birlikte Kars'a giderken Ermeniler tarafından yolda namusu ayaklar altına alındıktan sonra feci bir şekilde katledildiklerine dair.

The bloody assassination of the former governor of Kağızman Arslan Bey and his family by the Armenians

The former Governor of Kağızman, Arslan Bey on his way with his family of eight persons going to Kars had been all tragically assassinated after having been dishonered. 28 L. 1337 (27. VII. 1919)

Horasan
14/7/[13]35

Şu'be: 1

Şifre

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

12/7/[13]35'de Pasin Karakilisesi Kapı Karakolumuza gelen sözü, şahsı, şâyân-ı i'timâd Ademzâde oğullarından Kağızmanlı Ömer Bey'in Ermenilerin hudûd hâricindeki İslâmlara revâ gördükleri mezâlim ve müşâhedâtı ber-vech-i âtî arzolunur, efendim.

1- Kağızman eşrâfından Mustafa Efendizâde Arslan Bey ile zevcesi Nene Hânım ile yine eşrâfdan İsmâil-zâde Ahmed Efendi ve refâkatlerinde İslâm muhiblerinden Halatyan Nazarat ve diğer Şâhnof familyasına mensûb bir Ermeni, cem'an beş kişi 5/7/[13]35'de iki yaylı araba ile Kağızman'dan Tiflis'e giderlerken Kağızman'ın elli altı kilometre şimâlinde ve Kağızman'dan Kars'a giden şose üzerinde kâ'in birinci Ermeni karakolundan geçerken karakolda bulunan nöbetçi, arabada gördüğü Şâhnof familyasına mensûb Ermeniyi "Askersin, nereye gidiyorsun." diye refiklerinden ayırarak arabadan alır. Araba şimâle doğru yoluna devâm ederken o sırada ismi mechûl dört Ermeni birinci karakolda bulunan İslâm milislerine Arslan Bey ve refîklerinin araba ile geçip geçmediğini su'âl eder. Beş on dakika evvel geçdiğini karakolda bulunan Kürd milislerinden haber alır almaz derhâl Arslan Bey'in arkasını ta'kîb, Arslan Bey ve refîklerine mezkûr şose üzerindeki üçüncü karakol civârında mülâkî olurlar ve amân vermeksizin

anında her dördünü şehîd ederek burun, kulaklarını kesdikden sonra eşyalarına el sürmeksizin geldikleri mahalle avdet ederler. Vak‘adan haberdâr edilen Kağızman Ermeni Hükûmeti, Arslan Bey refîklerinin cesedlerini kasabaya aldırır. Bu vak‘ayı gören Kağızman ahâlîsi bütün eşya ve erzâklarını me’vâlarında terkederek tahlîs-i nefs için dağlara kaçarlar. Ermeniler bu fırsatdan bi'l-istifâde İslâmların bütün mal, eşya ve erzâklarını yağma etmişlerdir. İslâmların kısm-ı a‘zamı açlıkdan, perîşâniyyetden dağılarak taş diplerinde perîşân bir sûretde gizlenmekde olduklarını gördüğünü mûmâ-ileyhin cümle-i ifâdesinden olduğu ma‘rûzdur.

2- İşbu rapor, birinci şu‘benin 14/7/[13]35 târîh, 1/1567 numara iledir.

Numara: 91

Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne, İngiliz Mümessiline

(Bir sûreti Erzurum'da İngiliz Karargâhına verilmek üzere Kolordu karargâhında yüzbaşı Kâmil Efendi'ye)

1- Kağızman eşrâfından Mustafa Efendizâde Arslan Bey ile zevcesi ve yine eşrâfdan İsmâilzâde Ahmed Efendi, Halatyan Nazar ve "Şahnaz" familyasına mensûb diğer bir Ermeni ile 5/7/[13]35'de Kağızman'dan Kars'a gitmekdeler iken yolda Ermeni karakol efrâdı tarafından Şahnaz familyasına mensûb Ermeni "Askersin nereye gidiyorsun?" diye alıkonulmuş, Arslan Bey ve zevcesiyle diğer iki arkadaşı yine bir karakol efrâdı tarafından ta‘kîb edilerek Varta civârında burun ve kulakları kesildikden sonra pek fecî‘ bir sûretde katledilmişlerdir.

Kağızman Ermeni Hükûmet re’îsi, bunların cenâzesini Kağızman'a getirerek halka teşhîr etmiş ve bu hâlden korkan ahâlî bütün eşya ve erzâklarını terkederek dağlara kaçmışlar. Bunların bırakdığı emvâl ve eşya Ermeniler tarafından yağma edilmişdir. Bu fecî‘ayı, bi'z-zât görenlerden hudûdumuz dâhiline geçenler ifâde eylemişlerdir.

2- Ermeniler tarafından yapılan zulm ve vahşet dolayısıyla Kıvanç, Kars ve Kağızman havâlîsi,Kars-i mahkûm binlerce halk her şeylerini terk ederek canlarını kurtarmak maksadıyla aç ve perişân bir hâlde bizim tarafa iltică etmekdedir. Dün "15 Temmuzda Kars'ı teftîş etmek üzere Horasan'a geldim. Böyle felâketlerde muhâcir kâfilesinden bir çoklarına yolda bi'z-zât tesâdüf etdim ve ma‘rûz vekâyi‘i bi'z-zât dahi kendilerinden dinledim.

3- Ermeniler bir tarafdan Müslümanları katl ve imhâ eylemekde, bir tarafdan da hicrete mecbûr ederek bunların emvâl ve emlâkini gasbetmekdedirler. Bu hâlin devâm eylemekde ve her gün bî-çâre Müslümanların feryâd-ı tazallumkârânelerinin işidilmekde

olduğunu, bu ahvâlin halkın üzerinde de pek fenâ te'sîrler yapdığını arzeylerim.

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
Umûmî: 5758
Husûsî: 488

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Kağızman Mutasarrıfı sâbıkı Arslan Bey'in sekiz nüfûs â'ilesiyle Kars'a gitmekde iken esnâ-yı râhda Ermeniler tarafından nâmûsu pây-mâl edildikden sonra fecî' bir sûretde cümlesinin katledildikleri Sarıkamış kâ'im-i makâm-ı sâbıkı olup Ermeni mezâlimi havfından dâhile ilticâ eden Çerkes Bekir Bey'in ifâdesine atfen Pasinler Kâ'im-i makâmlığı'ndan iş'âr kılınmağla arz-ı keyfiyyet olunur.

Fî 27 Temmuz sene [1]335

15 Kolordu Kumandanı
Mirlivâ
Kâzım Karabekir

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 14

ERMENİLERİN AKLA HAYALE SIĞMAYAN İŞKENCELERLE ÖLDÜRDÜĞÜ MÜSLÜMANLAR

Ermenilerin Arslan Bey ve arkadaşlarına yaptıkları işkenceden çok daha beterini, Kağızmanlı kâdının oğlu Aziz Efendi ile bir arkadaşı ve ailesine Kars'a giderler iken yaparak çok feci bir şekilde katlettiklerine ve iki kadını da kötü muamele yaptıkdan sonra öldürdüklerine dair.

Murder after unimaginable tortures committed by Armenians against Muslims

Tortures worse than those committed against Arslan Bey and his friends, had been done by Armenians to the son of the Kadi (Judge of the canon law of Islam) of Kağızman, the named Aziz Efendi to one of his friends and to their families while travelling to Kars; they had been tragically murdered together with two women

Erzurum Vâlî Vekîli
Kâdî
Mehmed Cevdet

which had also been outraged before.
27 L. 1337 (26. VII. 1919)

Onbeşinci Kolordu
Levâzım Müsvedde Varakasıdır
26/7/[1335]

Harbiye Nezâretine
Van, Bitlis ve Trabzon Vilâyetlerine
Erzincan Mutasarrıflığına
3. K. [Kolordu] ve 13. K. [Kolordu] Kumandanlıklarına
3. Fırka ve 11. K. [Kolordu] Kumandanlıklarına

Ermenilerin Arslan Bey ve rüfekâsına tatbîk etdiklerinden daha elîm diğer bir vak‘ayı 12 Temmuz târîhiyle tahrîren dâhilden berây-ı nizâm Müslümanlar bildiriyorlar. Aynen arzeyliyorum.

Kağızmanlı kâdînın oğlu Aziz Efendi yanında diğer bir arkadaşı ve â’ilesiyle Kars cihetine giderken Tiknis köyü ile Ağadereler [Ağadeve] arasında Ermeniler bunların ellerini kesip yanlarında vücûdlarını delerek açdıkları ceplere ve burunlarını, kulaklarını ve dudaklarını kesip göğüslerinde derilerini soyarak yapdıkları ceplere doldurmuşlar ve gözlerini oyup çıkarmışlar ve bu sûretle fecî‘ bir sûretde öldürmüşlerdir. İki kadını da şenî‘ mu‘âmeleler icrâsından sonra katleylemişlerdir.

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Umûmî: 5715
Husûsî: 474

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığı

Cânib-i Âlîsine

Kaskanlı Aşîreti Re’îsi Abdullah Beyzâde Bekir imzâsıyla Pasinler Kâ’im-i makâmlığı Vekâleti'ne yazılıp mezkûr kâ’im-i makâmlık vekâletinden bâ-tahrîrât irsâl olunan varakanın bir sûreti manzûr-ı âlî-i kumandanîleri buyurulmak üzere leffen takdîm kılındığı ma‘rûzdur.

22/7/[13]35

Erzuru

Meh

Kâzım Karabekir

Erzurum Vilâyeti
Mektûbî Kalemi

Hasankala Kâ’im-i makâmı Cânib-i Âlîsine

Efendim hazretleri! Bizim taraf ve ahvâlimizden eğerçi bir mikdâr sorup sû’âl ederseniz bu tarafda Zaruşat ve Göle ve Çıldır ve Şüregel ve Dağıbaba ve Kurudere ve Taht-ı Göle [Göleardı]'ye Ermeniler elinde harâc vermekden canları yanmışdır. Ve mallarını çekip cebr ile götürüyorlar. Ve çok Kolordu Kumandanı mu‘âmelede bulunuyorlar. Ve el tutan adamları dahi bir bir tutup kaybediyorlar efendim. Ve bendeniz Akçakala çukuru civârlarında üç yüz atlı ile dolaşıp muhâfaza ediyorum. Ve bizim tarafımıza

Ermeniler hiç bir hareketde bulunmuyorlar. Bir kaç def'a at ve silâh toplamak için karşı koyup, vermedim. Sâ'ir yerlerde at ve silâh alıyorlar. Biz bu etrâfı dolaşmakdayız, sâye-i Devlet-i Osmânî'de, bizim ma'rifetimiz değildir. Ve Türk'ük, babamızın ma'rifetiyle etrâfı muhâfaza etmekdeyiz. Ve bizim mevki'lerimize girmiyorlar efendim. Sâ'ir yerlerde birer ve ikişer adam buldukça gizli öldürüyorlar. Geçen günlerde bundan bir iki gün ileri Kağızmanlı kâdînın oğlu Aziz Efendi â'ilesiyle berâber ve bir dahi Osmanlı zâbiti dahi â'ilesiyle berâber bizim teşkilâtı işidip tarafımıza gelmekde iken esnâ-yı râhda Tiknis ile Ağadeve karyesi arasında şose yoluyla gelir iken Potak önünde Ermenilere tesâdüf edip merkûmları katledip yanlarında cep açıp ellerini sokmuşlar. Dillerini ve dudaklarını ve burunlarını kesip göğüslerinde ve gövdelerinde cep açıp öldürmüşlerdir. Ve bir de millet büyük mücâzât ile müdâhaleler yapıyorlar ve şimdi ise de bizlerin top ve cephânemiz yokdur ki din karındaşlarımıza yardım edelim. Ancak kendimizi muhâfazada bulunup sizlere ahvâlimizi bildirdik. Efendim hazretleri, bizler dahi Türk'ük babamıza ve büyük makâmlara ve büyük hükûmetlerimize bu âcizlerin ahvâllerini bildiresin. Allah-ı Zü'l-celâl hazretleri sizin mu'îni[niz] olsun efendim.

12 Temmuz sene [1]335

Üçüncü Avcı Taburu
K. [Bölük] Kumandanlığı
[1]335

Rif'atlü Dâmâdım Eyyub Paşa

Hazretleri

Eğer bizim taraf, ahvâlimizden su'âl ve cevâb ederseniz Kağızmanlı kâdînın oğlu Aziz Efendi ve bir de Türkî zabit ve â'ilesiyle bu tarafda bir teşkilâtı durur iken benim yanıma gelecekler imişler. Tiknis ile Ağadevelerin arasında Boşka'nın önünde Ermenilere râst gelmişler ve büyük büyük mu'âmele (?) ile katletmişler. Ellerini kesip ve yanlarında cep açıp, ellerini koymuşlardır ve burunlarını, dudaklarını, derilerini kesip göğüslerinde cep açıp öldürmüşlerdir. Ve gözlerini oyup çıkarmışlardır. Ve iki kadınları dahi çok büyük pislik ile öldürmüşlerdir. Ricâ ederim bunu hudûd kumandanlarına bildiresin. Böylece ma'lûmâtın olsun, efendi hazretleri.

12 Temmuz

ed-dâ'î
Kaskanlı Aşîret Re'îsi
Abdullah Beyzâde
Bekir bendeleri

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Bu rapor Başköyü'nde amûcam Bekir Bey tarafından gelmişdir. Humus'da askeriyye karakol çavuşuna bunu müsta'celen Seksen Altıncı Tabur Kumandanı Ali Şevket Bey'e götürünüz. Çok müsta'celiyet. Bunu size getiren adama teslim ilm u haberi de veriniz.

13 Temmuz [1]335

Orta Mıntıka Kumandanı
Reşid Bozkade Eyyub

BOA. HR. SYS. HU. 136, 1919

VII 12

– 36 –

RUSLARIN VE ERMENİLERİN RİC'ATİNDE ERMENİLERİN YAPTIĞI MEZÂLİM

Sarıkamış ric'atinde Antranik Paşa çetesi başta olmak üzere Ermeni çetelerinin, Bedrevans, Kalender, İslâmsor, Ahalik-i Ulya, Hoşu karyesi, Zanzak, Sıçankala, Ağviran, Zivin, Menevürt, Zars, Gerek, Azab köyleri ahalisini soykırıma tabi tuttukları, yaklaşık 10.000 kişiyi esir ya da katletdikleri, esir edilenlerin ya katledildiği haberinin alındığı, ya da hiç haber alınamadığı; katledilenlerin ise dere içlerine, hamlıca ve ahırlara toplanılarak kurşunlanarak ya da süngü ve balta ile parçalanarak katledildikleri, bazılarını üzerlerine gazyağı dökerek yaktıkları, çocukların burun ve kulaklarını kesip parça parça doğradıkları, bazılarının göğüslerinden çivi çakarak süngüledikleri, bir kısmını boğazladıkları, kadınların memelerini keserek işkencelerle öldürdükleri; kalan az sayıda insanın da ancak can ve nâmuslarını kurtarabildiği.

Ermeni çetelerinin bu köylerin bütün mal, hayvan ve zahirelerini yağmaladıkları, binlerce hane, dükkân ve cami'i yağmalayıp harap ettikleri ve yaktıkları, yüz binlerce öküz, inek, dana, manda, at, kısrak, merkep, koyun, keçi,

zahire olarak da yüzbinlerce kile buğday ve arpa; on binlerce para, binlerce altın, kadınların ziynet eşyaları, yüzlerce yatak, bal petekleri, bakır eşyalar vs. yağmaladıkları, Ağviran karyesi cami'inden 70 halı gasbettiklerine dair.

Massacre perpetrated by retreating Russian and Armenian forces

While retreating before the advance of the Ottoman army, Armenians bandits, first of all general Antranik's bandits had attcked the villages of Bedrevans, Kalender, İslâmsor, Ahalik-i Ulya, Hoşu, Zanzak, Sıçankala, Ağviran, Zivin, Menevürt, Zars, Gerek and Azab and killed or captured 10.000 persons; those taken prisoners had been either killed or unheard of; the murdered prisoners were first crowded into houses and stables, in rivers'bed and shot and bayoneted, then cut into pieces; some of them were drenched with gasoline and set fire on; children's ears and noses cut off, some nailed down in their chests and bayoneted or had the throats slit; women tortured and their breasts amputated only few people had narrowly escaped death and saved their honors.

The Armenian bandits had pillaged the entire goods, chattels and provisions of the said villages looting and destroying and burning thousands of houses, shops and mosques, robbing and taking away hundred thousands of oxes, calves, cows, buffalos, horses, mares, donkeys, lambs, goats and provisions of hundred thousands bushels of wheat and barley; money by ten thousands, thousands of gold coins, women's jewelleries, hundreds of mattresses, honeycombs, copper

wares; seventy carpets had been also stolen from the mosque of the town of Ağviran.
22 L. 1337 (21. VII. 1919)

Ermenilerin İslâmlara yaptıkları mazarrat ve mezâlime dâ'ir Bedrevans karyesi hey'et-i ihtiyâriyyesinin ifâde-i evveliyyesidir.

S. [soru]1- Seferberlik ibtidâsından ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katledilmiş midir?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric'atinde on beş erkek esîr edilip Kars tarafına götürülüp karyemiz muhtârı da birlikde olarak hayat ve memâtları mechûldür ve nerede öldürdüklerini bilemedik.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? İsimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyan ediniz.

C. [cevab]2- Rus, Pasinlerden geriye çekildiğinden Sarıkamış ric'atinde Antranik Paşa çetesi tarafından bâlâda zikrolunan on beş erkek esîr edilip nerede öldürdükleri bizce mechûldür. Yalnız Kars tarafına götürüldüğünü haber aldık. Hâlâ şimdiye kadar hayat memâtları bizce mechûldür.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından esîr edilmiş, öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle götürdüler?

C. [cevab]3- Karyemiz ahâlîsinden Muhtâr Hasan, amucası oğlu Kâmil, Tâhir oğlu Kerem, Şâkir oğlu Âkif, birâderi Alâeddin, Mehmed oğlu Rıza, birâderi Kâmil, diğer birâderi Fâzıl Ali, oğlu Eyyub, Miro oğlu Karîb, Reşid oğlu Mikdâd, Meded oğlu Emir, Vanlı Durak oğlu İsmâil, Aziz oğlu Davud, Paşa oğlu İsmâil, Karîb oğlu İskender bâlâda zikr olunan Antranik Paşa ile birlikde gece karanlık olduğundan adedi mechûl Ermeni çeteleri kapıyı kırıp mezkûr ahâlîyi toplayıp süngüler ile götürüldü.

S. [soru]4- Ermeniler, İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan karyemiz ahâlîsinden on altı erkekle komşularımızı topladıkdan sonra mezkûr adamların hâne, mal ve eşyaları yağma etdiler. Mütebâkî kalan ahâlî, ancak yalnız nâmûsumuzu ve canımızı kurtarabildik. Yetmiş hânenin adedi mechûl eşyasını yağma etdiler ve iki yüz öküz ve üç yüz inek ve ufak sığır malı ve beş yüz koyun ve yirmi esb ve dört dükkân içerisinde beş yüz bin guruşluk para ve eşyasını yağma edip mezkûr Antranik Paşa çeteleriyle birlikde olarak götürülüp ve yağma edilmişdir.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab].5- Evet ifâdemiz doğrudur ve zâyi'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Fî 12/7/[13]35

Bedrevans karyesinden
Eşref oğlu Tâhir
Bedrevans karyesi İmâmı

A‘zâ
Yanık oğullarından
Mustafa oğlu Edhem

C. [cevab]3- Karyemiz imâmı Hasan oğlu BekirKalender karyesi İmâmı, Ali oğlu BabaMurat, birâderi Hüseyin, Ahmed oğlu Yakub, Süleyman oğlu İbrâhim, diğer oğlu Behlüzar (?), Ali oğlu Kahraman, Ahmed oğlu Yahya, Ahmed oğlu Mustafa, Ali oğlu Âkif, Çavuş Mirza oğlu Hasan, Hasan oğlu Behlül, Halil oğlu Ömer, Hamid oğlu Râmiz, Hasan oğlu Şaban, Mustafa oğlu İbrâhim diğer oğlu Ali, Bayram oğlu Muzaffer, Sâdık oğlu Ali, diğer oğlu Ahmed karyemizden toplayıp arabalara yardım etmek üzere karyemize on beş dakîkalık mesâfede bir dere içerisinde kurşun ve süngü ile öldürülmüşdür.

A‘zâ
İbrâhim oğlu Kurban

Mu‘âf
Mehmet oğlu Ömer
Bedrevans karyesi muhtârı

Necid Kurban

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Kalender karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin ifâde-i evveliyyesidir.

S. [soru]1- Seferberlik ibtidâsında ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden yirmi bir erkek öldürülmüşdür.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Rus, Pasinlerden geriye çekildiği zaman Sarıkamış ric‘atinde Antranik Paşa çeteleri tarafından ve diğer çetelerin isimlerini bilmediğimiz yüz atlı çeteler karyemiz ahâlîsini toplayıp karyemize on beş dakîkalık bir dere içerisinde öldürdüler.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

S. [soru]4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikr olunan Antranik Paşa çetesi ile birlikde ve diğer çetelerin isimlerini bilemediğimiz yüz elli neferden mürekkeb bâlâda isimleri yazılmış olan karyemiz ahâlîsini toplayıp öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlî yalnız nâmûsumuzu ve canımızı kurtardık. Yetmiş beş hânemizin, adedi mechûle hâne eşyasını yağma etdiler. Beş yüz koyun, bin keçi, üç yüz inek, iki yüz öküz ve câmûs, otuz esb, üç kile buğday, bin beş yüz kile arpa, altı dükkân içerisinde sekiz yüz bin guruşluk eşyası mezkûr çeteler tarafından götürülüp ve yağma edilmişdir. Bir câmi‘ harâb edilmişdir. Otuz hâne harâb edilmişdir.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk et.

C. [cevab]5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Kat‘iyyen hilâf olmadığına dâ’ir tasdîk ederiz.

Fî 12/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ
Ali oğlu Hamid	**Ahmed oğlu Bayram**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir İslâmsor karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- Seferberlik ibtidâsından, ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katledilmiş midir?

C. [cevab]1- Köyümüzden on iki kadın, on beş erkek katlolunmuşdur.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Ermeniler geriye ric‘at etdiği zaman karyemize yarım sâ‘at mesâfede öldürdüler. Maznûn çete re’îsi Tiflisli çete kumandanı Nazar Bekof re’îs ma‘iyyetinde olan çetelerin isimleri Gencebağlı Semasorf ve diğer çete re’îsi Kars'ın Kolornat re’îsi Zemayof, Kars'ın Sarıkamış, diğer refîkleri Özekli [Everekli] Haço oğulları, Sarıkamışlı Hamazaz Köseyan oğulları ve diğeri refîklerinden isimlerini bilemediğimiz Pasinlerin Velibaba ve Kireson[Cirason] ve Tuti, Emicekrek [Alicekrek], Koşakilise, Karakurt karyelerinin Ermenileri tarafından katlolunmuşdur.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadınların ve erkeklerin isimleri nedir ve sûretle öldürdüler?

C. [cevab]3- Mezkûr karyemiz ahâlisinden Ali oğlu Hasan, oğlu Mehmed Ali, kerîmesi Zâde, hemşiresi Huma, diğer hemşîresi Âişe, diğer hemşîresi Yegan, Hasan oğlu Sâlih, birâderi Habib, Abdülkâdir oğlu Hacı, zevcesi Fâtıma, mahdûmu Haydar, diğer mahdûmu Abdülkâdir, kerîmesi Zâyide ve pederinin ismi Behlül, Mehmed Bahtiyar oğlu Ebubekir, Hacı Mirzâ oğlu Bahâeddin, zevcesi Emine, mahdûmu Mehmed, diğer oğlu Hacı Derviş, Ömer oğlu Hacı Efendi, mahdûmu Yusuf, diğer oğlu Zübeyr, Nur Mehmed oğlu Abdullah, Hâlid oğlu Osman, Hacı Yakub zevcesi Fâtıma, Yusuf zevcesi Meslemet, Ömer Ağa zevcesi Zeyneb, Kurban Mehmed oğlu Nur Mehmed, Davud oğlu Hüseyin, zevcesi Hazal, otuz bir zükûr ve inâs karyemize yarım sâ‘at mesâfede kısm-ı a‘zamı kurşun ile öldürdüler ve mütebâkîsini karyemiz dâhilinde bir binâ içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırdılar.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan

Muhtâr Kalender karyesinden
Mirza oğlu Halil **Yusuf oğlu Hasan**

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Sarıkamış ric‘atinde birtakım mal ve eşyamızı yağma etdiler. Binâ’en-aleyh son zamanda Ermeniler Kars cebhe-i kebîri çekildiği zaman adedi mechûl hâne eşyamızı yağma edip götürdüler. Ba‘dehu on yedi esb, yüz yirmi beş koşu öküz ve câmûs, inek, yüz elli bin iki yüz elli koyun ve keçi götürdüler ve sâ’ir ufak sığır hayvânâtı iki yüz yağma edip ve götürülmüşdür. Yüz otuz göz hâne yandırılıp ve harâb edilmişdir. Altı bin beş yüz kile buğday ve arpa yağma edilmişdir. Bâlâda zikrolunan Ermeni çeteleri tarafından yağmâ edilip ve götürülmüşdür.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- İfâdemiz doğrudur. Başka bir ifâdemiz yokdur ve ifâdemizin içerisinde bir hilâf yokdur ve zâyi‘âtımız bundan ibâretdir.

Fî 7/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	Muhtâr	İmâm
Mehmed oğlu Hacı Yusuf	**Mehmed oğlu Musa**	**Yusuf oğlu Mehmed Hacı**	**Abdülhamid oğlu Mehmed Efendi**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Ahalik-i Ulyâ karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdesidir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm kat‘ olunmuş mudur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde on üç erkek, dokuz kadın öldürdüler.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Rus, Pasinlerden Kars cihetine ric‘at etdiği zaman Ermeniler karyemizden yirmi iki kadın ve erkek esîr edip Mecingerd karyesinde öldürdüler. Çete re’îsi Sarıkamışlı Everekli Haço oğlu Sirop, Yolgeçmezli Benaet(?), Karaurgan'dan Kayış Todor ve diğer refiklerinin isimlerini bilemediğim çeteler tarafından katlolunmuşdur.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Mezkûr karyemiz ahâlîsinden Rahim, Derviş oğlu Mustafa, Mehmed oğlu Şâkir, Dursun oğlu Ağa, Şeviş oğlu Mehmed, diğer oğlu Muhyiddin, Ali oğlu Mevlûd, Yemen oğlu Tâhir, Halil oğlu Ahmed, Ali oğlu Hüseyin, Ako oğlu Burhan, Hasan oğlu Ahmed, diğer oğlu Mehmed, Mehmed kerîmesi Mahbub, diğer kerîmesi Zeyneb, Osman kerîmesi Sultan, Dede kerîme[si] Gül, Aher hemşîresi Ziyade, Mustafa Bey kerîmesi Âişe, Bekir kerîmesi Fâtıma, İsmâil kerîmesi Hanife, Dede kerîmesi Şâdiye, kadınlar süngü ile öldürülmüşdür

ve mezkûr erkekleri de balta ve süngü ile öldürülmüşdür.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Sarıkamış ric'atinde adedi mechûl birçok hâne eşyasını yağma etdiler. Ba'dehu bin sekiz yüz koyun ve keçi, bin beş yüz inek ve tosun malı yağma edilmişdir. Bin iki yüz koşu hayvanı olarak öküz ve câmûs götürülmüşdür. Yüz elli esb, Emicekrek [Alicekrek] ve Velibaba ve Tuti ve diğer refiklerinin isimlerini bilemediğim Ermeniler çeteleri tarafından yağma edilmişdir. Binâ'en-aleyh iki bin kile buğday, iki bin kile arpa, Yeniköy karyesinin ve Abulbart ve Sırbasan karyelerinin isimlerini bilemediğim Rum çeteleri tarafından götürülmüşdür. Beş yüz hâne kısm-ı a'zamı yandırılıp mütebâkîsini bırakıp umûmen harâb edilmişdir.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle,tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- İfâdemiz doğrudur ve bu ifâdemizde kat'iyyen hilâf yokdur. Zâyi'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 8/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtâr	İmâm
İbrâhim oğlu Abdülhamid	**Kâmil oğlu Rıfat**	**Yusuf oğlu Nebi**	Ahalik-i Ulya karyesinden **Mehmed oğlu Yaşar**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ'ir Hoşu karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- Seferberlik ibtidâsından ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katledilmiş midir?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric'atinde otuz beş erkek, on beş kadın öldürülmüşdür. On beş kız ve erkek çocuğu alarak cem'an altmış beş zükûr ve inâs katlolunup öldürülmüşdür.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Bâlâda zikrolunan Sarıkamış ric'atinde Ermenilerin Antranik Paşa tarafından çete re'îsi Namervanlı Oskan çetesi ve mahdûmu Kuzman, Pasinlerin Zanzak karyesinden Mıgırdıç oğlu Minas, mezkûr karyeden Sahak oğlu Arot ve diğer çetelerin isimlerini bilemediğimiz yüz elli Ermeni çetesi tarafından mezkûr karyemiz dâhilinde otuz beş erkek süngülüler ile öldürdüler ve ba'dehu on beş kadın bir binâ içerisinde gazyağı döküp yandırdılar ve ba'dehu on beş kız ve erkek çocuğunu da burnunu ve kulaklarını kesip parça parça edip öldürdüler.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadınların ve erkeklerin

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Mezkûr karyemiz ahâlîsinden Halil oğlu Kahraman, Deli Hasan oğlu Şâmil, Kahraman oğlu Hüseyin, Sefer oğlu Burhan, birâderi Tufan, Osman oğlu Dursun, Dursun oğlu Mahmud, Şâkir oğlu Kara Bey, Mustafa oğlu Halil, Hasan oğlu Aziz, İsmâil oğlu Âkif, Mehmed oğlu Şâkir, Koşhun oğlu İrfan, birâderi İbrâhim, diğer birâderi Ömer, Terkeme (?) Samed, Mehmed oğlu Hasan, İbrâhim oğlu Cevâhir, Mustafa oğlu İsmâil, mahdûmu Mustafa, diğer oğlu Ahmed, Mehmed oğlu Kâmil, Ahmed oğlu Hasan, Hızır oğlu Şemseddin, Topal Mustafa oğlu Şevket, İbrâhim oğlu Aziz, Ahmed oğlu Fâzıl, Halil oğlu Fâzıl, Ahmed oğlu Hüseyin, oğlu Burhan, Çerkez oğlu Abdullah, Dursun oğlu Ömer, Şâkir oğlu Şevket karyemiz dâhilinde süngüler ile öldürülmüşdür. Coşhun kerîmesi Gülefer, Ahmed kerîmesi Gül, Halil kerîmesi Ruhugül, İsmâil kerîmesi Temâşâ, Mehmed kerîmesi Güneş, Hasan kerîmesi Gülefer, Sâlih kerîmesi Hâtun, Mustafa kerîmesi Gülsüm, Dursun kerîmesi Gülefer, Ali kerîmesi Kevri, İsmâil kerîmesi Zekiye, İbrâhim kerîmesi Seher, Mehmed kerîmesi İffet, Sefer kerîmesi İffet, Bekir kerîmesi Gülsüm, on beş kadın bir binâ içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır. Ahmed oğlu Ali, birâderi Hamid, Tâhir oğlu Bekir, birâderi Mustafa, Ömer oğlu Dursun, Arslan oğlu Musa, birâderi Zâkir, Ali oğlu Hasan, Halil oğlu İbrâhim, Hüseyin oğlu İsmâil, İskender, Gülsüm, Dursun kerîmesi Gülefer, Ârif kerîmesi Fâtıma, diğer hemşîresi Hadîce, Ahmed kerîmesi Âişe, on beş zükûr ve inâs, burnunu, kulaklarını kesip, parça parça edip öldürülmüşdür.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Sarıkamış ric'atinde adedi mechûl hâne eşyası ve dükkân eşyasını yağmâ etdiler. Ba'dehu iki yüz öküz ve câmûs ve beş yüz inek ve bin sığır ufak hayvan ve iki bin iki yüz koyun ve keçi bin beş yüz kuzu, yedi bin kile buğday, dört bin kile arpa, bâlâda zikrolunan Antranik Paşa ve ma'iyyetindeki çeteler tarafından yağma edip götürülmüşdür. Beş yüz hâne harâb edilmişdir.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- Evet ifâdemiz doğrudur, kat'iyyen hilâf-ı hakîkat yokdur. Zâyi'âtımız bunlardan ibâretdir. İfâdemiz doğru olduğu[nu] tasdîk ederiz.

Fî 8 Mart sene [13]35

		Muhtâr	
Kahraman oğlu Hamid	**Şâkir oğlu Mahmud**	**Mahmud oğlu Battal**	Hoşu **Mehm**

Ermenilerin İslâmlar hakkında yapdıkları mezâlime dâ'ir Zanzak

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

karyesi hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- Seferberliğin bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâmlar kat' edilmiş midir?

C. [cevab]1- Köyümüzden Ermeniler tarafından on dört kişi Müslim götürülmüşdür.

S. [soru]2- Nereden ve ne zaman götürülmüş? Bunlar avdet eylemiş midirler? Yoksa katledilmiş mi? Maktûller kimlerdir, isimleri nedir ve bunların kâtili kimlerdir? İsimlerini biliyor musunuz? Hangi çeteye mensûb idiler?

C. [cevab]2- Götürülen on dört kişiden yalnız ikisi avdet eyledi, on ikisi gelmedi. Bunlardan ikisini Sarıkamış'ta katletmişler. Diğerleri gâ'ibdir, hayat-memâtı mechûldür.

Bu çete, Sitavuk (Erzurum'un) karyeli ismini bilemediğimiz Varçabet çetesi idi. Ma'iyyeti, Pasin ve Narman Ermenilerden ibâret idi. Ve bu miyânda Hasankala'nın Yekebad karyeli Deli David mevcûd idi. Bunlardan başka Velibaba nâhiyesine merbût Yüzviran karyeli Ohannes Usta Strak ve Zanzak karyeli Sahak oğlu Arot, karyemizden Kigork oğlu Bedros, Narman'ın Ekrek karyesinden Sogomon, Keşiş oğlu Kirkor nâm merkûmûndan ibâret idiler. Diğerlerini bilmiyoruz.

Avdet edenler, karyemizden Hasan oğlu Şerif ile Mustafa oğlu Ali; gelmeyip hayatı memâtı mechûl olanlar, Abdurrahman oğlu Mustafa, Mehmed oğlu Bayram, Abdurrahman oğlu Arif, Hasan oğlu Tâhir, Mehmed oğlu Ali, İsmâil oğlu Kâmil, Süleyman oğlu İbrâhim, Hüseyin oğlu Abdurrahman, Kürd Halil oğlu İsmâil, İsmâil oğlu Hamid, İsmâil oğlu İbrâhim, İsmâil oğlu Nesimî nâm merkûmûn idiler. Bunlardan başka Sarıkamış ric'ati esnâsında karyemiz ahâlîsinden içeride kalan İmâm oğlu Abdurrahman, amucası Hasan, Muhtâroğullarından Şükrü'nün Kayınço (?) oğlu Süleyman, Yetimoğullarından Mehmed nâm merkûmûnun ma'a-â'ile mahv ve nâ-bedîd edilerek hâneleri dahi ihrâk edilmişdir. Binâ'en-aleyh yukarıda zikr olunan çeteler tarafından karyemizin bir çok mebânîsini yakmışlardır.

S. [soru]3- Ermeniler Müslümanların malını gârât ve yağma etmişler midir? Nerede ve ne zaman kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir?

C. [cevab]3- Yine Sarıkamış ric'ati esnâsında yukarıda arzetdiğimiz çeteler, karyeden hicret olunduğu sırada komşularımızın bir çok mal ve davarlarını yağma ve gârâtla sefîl ve perîşân bir hâl ile ancak hayat ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Mecmû' zâyi'ât, dört yüz inek, sekiz yüz öküz ve bin koyun, otuz at ve eşya-yı beytiyye ve sâ'iredir.

- *İfâdeleriniz doğru ise dinle, ve tasdîk ediniz.*

- Evet ifâdemiz doğrudur ve bu söylediğimiz içerisinde kat‘iyyen yalan ve hilâf-ı hakîkat olmadığı gibi zâyi‘âtımızın mikdârı da bundan ibâret olduğunu aynıyla tasdîk ederiz.

Fî 4/7/[13]35

A‘zâ
İsmâil oğlu Mahmud

A‘zâ
Reşid oğlu Meylüd

A‘zâ
Ziver oğlu İsmâil

Karye-i mezbûr İmâmı
Îsa oğlu Yusuf

Kötek nâhiyesinin Zanzak Karyesi Muhtarı
Hasan oğlu Ruşen

Ermeniler[in] İslâmlar hakkında yapdıkları mezâlime dâ’ir Sıçankala karyesi hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- *Seferberliğin bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm kat‘ edilmiş midir?*

C. [cevab]1- Köyümüzden elli zükûr ve inâs kısm-ı a‘zamı öldürülüp ve mütebâkîsi götürülmüşdür.

S. [soru]2- Nereye götürdüler ve ne zaman götürülmüşdür? Bunlardan avdet etmemiş midir? Yok ise öldürülmüş müdür? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? İsimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Muşlu Haçator çetesi ma‘iyyetinde olanların isimleri Pasinlerin Zanzak karyesinden Mıgırdıç oğlu Minas, Mehmed (?) oğlu Arot, Haço oğlu Sahak, Haço oğlu Mikail, Pasinlerin Yüzviran karyesinden Kör Sağviş (?), mezkûr karyeden Strak, Oskan oğlu Aram ve sâ’ir ismi bilemediğim Ermeniler tarafından öldürülüp ve esîr edilmişdir.

Karyemiz ahâlîsinden Ali oğlu Mehmed, birâderi Ali, kerîmesi Kıymet ve kerîmesi İsmet, Şerif kerîmesi Fâtıma, diğer kerîmesi Şerife, Mehmed kerîmesi Fâtıma, diğer kerîmesi Nâzire, mahdûmu Hâlid, Hasan oğlu Nûri, kerîmesi İsmet, diğer kerîmesi Âişe, Hasan kerîmesi Güzel, mahdûmu Mehmed, Yusuf oğlu Hasan, Hızır oğlu Cum‘a, kerîmesi Kıymet, diğer kerîmesi Nâzire, Bedo oğlu Osman, hafîdi Âişe, kerîmesi Kıymet, Cafer oğlu Hasan, kerîmesi Fâtıma, diğer kerîmesi Nâciye, Mevlüd kerîmesi Hazal, kerîmesi Fâtıma, mahdûmu Hasan, mahdûmu Hüseyin ve yirmi sekiz zükûr ve inâs esîr edilip Bakü vilâyetine doğru götürdüler ve hayat ve memâtları mechûldür. Ve mezkûr karyemizden Kavas oğlu Yusuf, Derviş oğlu Şâkir, Nebi oğlu Sofu, Osman oğlu Hasan, Mahmud oğlu Nebi, Şâkir oğlu Nâzım, Hasan oğlu Sâlih, Hüseyin oğlu Mehmed, Hüseyin oğlu Şaban, Hasan oğlu Mehmed, diğer oğlu Hasan, kerîmesi Güzel, Abdullah oğlu Ahmed, Abdullah oğlu İsmâil, diğer oğlu İbrâhim, Ahmed oğlu İsmâil, diğer oğlu Şerif,

diğeri Hâlid, Mustafa oğlu Mehmed, diğer oğlu Arslan, diğer oğlu Hüseyin, kerîmesi Asiye ve yirmi üç zükûr ve inâs karyemize yarım sâ‘at mesâfede kurşun ve süngü ile öldürülmüşdür.

S. [soru]3- Ermeniler, Müslümanların malını gârât ve yağma etmişler midir? Nerede ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]3- Sarıkamış ric‘ati zamanında bâlâda zikr olunan Ermeni çeteleri tarafından adedi meçhûl bir çok hâne eşyası götürdüler ve iki bin koyun ve bin sığır malı ve elli esb yağma edip biz ve komşularımız zulüm ve hakârete uğrayıp ancak canımızı ve nâmûsumuzu kurtarabildik.

S. [soru]4- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]4- Evet, ifâdemiz doğrudur ve söylediğimiz içerisinde kat‘iyyen hilâf olmadığı gibi zâyi‘âtımızın mikdârı bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 4 Temmuz sene [1]335

A‘zâ **Hasan oğlu Bekir**

Muhtâr **Îsa oğlu Mehmed**

İmâm **Cafer oğlu Yusuf**

Ermenilerin İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Ağviran karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin ifâde-i evveliyyesidir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzde ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde kırk iki erkek, yirmi kadın öldürülmüşdür. Elli sekiz esîr götürmüşlerdir.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Rusya, Pasinlerden geri çekildiği zaman, Sarıkamış ric‘atinden Antranik Paşa çetesi Narmanlı Kigork, Kötekli Reji me’mûru Agob, Zanzaklı Davulcu Misak, Kötekli Na‘lbantbaşı Ovanis Kigo[r], gazyağı kontaratçısı Mihan, Yanko, Kötekli Gazar, Zanzaklı Kokor oğlu Zahar, Velibabalı Atyar oğlu Miko, Atyar oğlu Bedros ve daha sâ’ir isimlerini bilemediğimiz beş yüz atlı çeteler, karyeler ahâlîsini göğüslerinden çivi çakarak süngü ile süngüleyerek ve bir kısmını boğazladılar ve kadınlarımızın memelerini keserek itlâf etdiler.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- İbrâhim oğlu Ali, mahdûmu Derviş, diğeri Hasan, diğeri Maksud, diğeri Bilâl, Mustafa oğlu Yakub, mahdûmu Hasan ve Ebubekir ve

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Ağa ve Fâzıl, diğeri Nâzım, diğeri İbrâhim, diğeri Ziya, Ali oğlu Esad, mahdûmu Mamo, diğeri Osman, diğeri Aziz, Mollaoğullarından Hızır, oğlu Said, mahdûmu Mevlüd Rıfkı, diğeri Niyazi, Ali oğlu Ârif, mahdûmu Hüseyin, diğeri Hayri, Arif oğlu Nesîm, mahdûmu Habib, mahdûmu Mâil, Mehmed oğlu Eşref, mahdûmu Esad, Şaban oğlu Kahraman, mahdûmu Ahmed, mahdûmu İsmâil, İsmâil oğlu Ziya, mahdûmu Mustafa, diğeri Ali, diğeri İbrâhim, diğeri Âşir, Mehmed oğlu Tâhir, Tâhir oğlu Ârif, mahdûmu Zihni Naim, diğeri Halil, Hasan oğlu Habîb, mahdûmu Nevzad...

S. [soru]4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolanlar, çeteler tarafından gârât ve yağma olunmuşdur ve mal sâhiblerini katletmişlerdir. Mütebâkî sağ kalan otuz beş hânede ancak ırz ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Mütebâkî kalan elli hânemiz kâmilen eşyası alınmış ve nüfûsu katlolunmuşdur. Bin iki yüz yetmiş koyun ve keçi, dokuz yüz kırk manda, öküz, inek, yetmiş esb, bin somar (?) buğday, iki bin somar (?) arpa ve eşyalarımız mezkûr çeteler tarafından götürülmüşdür. Köyümüzden bin yedi yüz yirmi beş lira ve kadınlarımızın zî-kıymet eşyaları ve câmi‘imizde bulunan yetmiş aded halı yağma olunmuşdur. Köyümüzün bütün hâneleri tahrîb olunmuşdur.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- Evet ifâdemiz doğrudur. Zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Kat‘iyyen hilâf olmadığına dâ’ir tasdîk ederiz.

20/7/[13]35

A‘zâ **İsmâil oğlu Hasan**	A‘zâ **Mehmed oğlu Ârif**	A‘ **Nûri oğ**
A‘zâ **Ebubekir oğlu Nazım**	Muhtâr **Kurban oğlu Tevfik**	İm Ağviran k **Molla**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Zivin karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin [ifâdesidir].

S. [soru]1- Seferberlik ibtidâsından ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzde ne kadar İslâm kat‘ olunmuşdur.

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden yüz erkek, yüz kadın öldürülmüşdür.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler ve maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]2- Rusya, Pasinlerden geri çekildiği zaman Sarıkamış ric‘atinde

Antranik Paşa çetesi tarafından ve diğer isimlerini bilemediğimiz yedi yüz atlı çeteler, karyemiz ahâlîsini toplayıp bir merek derûnunda balta, süngü, kurşun ile itlâf etdiler.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Avcı oğullarından Ahmed oğlu Şâmil, birâderi Ganî, diğeri Hasan, Avcı oğullarından Ömer Çavuş, mahdûmları Mevlüd, mahdûmu Halil, Avcı oğullarından Hasan, mahdûmu Kahraman, diğeri Murad, Nezo oğullarından Süleyman, mahdûmu Halil, birâderi Şerif, birâderi Rıfat, Avcı oğullarından Osman oğlu Hurşid, mahdûmu Huşem, diğeri Mehmed, Avcı oğullarından Osman oğlu Tufan, mahdûmu Samed, Avcı oğullarından Mehmed oğlu Paşa, birâderi Abo, Avcı oğullarından Ali oğlu Abdürrezâk, oğlu Emir Şâdi, Avcı oğullarından Mahmud, mahdûmu Hâfız, mahdûmu Ahmed, Nezo oğullarından Mehmed, Kaya oğullarından Ahmed, oğlu Edhem, birâderi Ali, Ziya oğullarından Halil, mahdûmu Hürrem, diğeri Tufan, Edhem oğlu Feyyaz, diğeri Hüseyin, Kul oğlu Ömer, oğlu Tufan, birâderi Emrullah, Kul oğlu Abdullah, mahdûmu Tayfur, Hüseyin oğullarından Hasan, oğlu Abdulkâdir, mahdûmu Mehmed, diğeri Hüseyin oğullarından Halil, oğlu Receb, birâderi Bedir, birâderi İsmâil, Hacı Hasan oğullarından Hasan oğlu İbrâhim, Ömer oğlu Mevlüd, Ömer oğlu Mehmed, Rıdvan oğlu Tevfik, Mehmed oğlu Sadrullah, Avcı oğullarından İsmâil, Molla Halil oğullarından Mehmed, mahdûmu Hasan, Molla Halil oğullarından Şaban oğlu Mevlüd, birâderi Fâzıl, Molla Halil oğullarından Mehmed, mahdûmu Hasan, Bayrakdar oğlu Osman, mahdûmu Süleyman, Aziz oğlu Mehmed, birâderi Muhyiddîn, amucası Sâlih, Molla oğlu Paşa, birâderi Hamdi, birâderi Şükrü, mahdûmu Hacı, Deli Hüseyin oğullarından Osman, birâderi Nâzım, amucası İrfâni, Mehmed oğlu Muhiddin, birâderi Fâzıl, birâderi Nâzım, Kahraman oğlu Yaşar, Abo oğlu Said, birâderi Mehmed, Hüseyin oğlu Hasan, Molla Ahmed mahdûmu Şâmil, Mahmud oğlu Mehmed, birâderi Alâeddin, Ahmed oğlu İsmâil, mahdûmu Mikdad, Mustafa oğlu Ağa, Çukadar oğullarından Yemen, Mustafa oğlu Mehmed, birâderi Mevlüd, Eşref oğlu Mâil, Çukadar oğlu Ârif, mahdûmu Şerif, birâderi Zarif, Çukadar oğlu Mehmed, Âşir oğlu Mustafa, mahdûmu Fâzıl, İdris oğlu Mâil, birâderi Ağa, birâderi Mehmed, kadınlarımızın cümlesinin isimlerini bilemiyoruz.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolan Sarıkamış ric'atinde adedi mechûl bir çok hâne eşyasını üç yüz gümüş kemer, iki yüz bilezik yağma etmişlerdir. İki bin yedi yüz yetmiş yedi dane koyun ve keçi ve bin altı yüz elli dana ve bin dane öküz ve câmus, elli dane at, beş yüz kat yatak,

beş bin parça bakır, altı dükkân, on bin lira kıymetinde bin iki yüz bal peteği, on bin kile buğday, beş bin kile arpa yağma; bin üç yüz hâne tahrîb etmişlerdir. Üç bin yedi yüz lira nakid para, beş kat sırmalı zenne elbisesi, yüz dane ipek çarşaf yağma etmişlerdir. Otuz üç hâne ancak ırz ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Bâlâda zikrolunan Ermeni çetesi tarafından yağma olunmuşdur.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- İfâdemiz bundan ibâretdir ve doğrudur. Zâyi‘âtımız bâlâda zikrolunmuşdur. Kat‘iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 21/7/[13]35

Bu dahi	Bu dahi	Bu dahi
A‘zâ	A‘zâ	A‘zâ
Ali oğlu Derviş	**Halil oğlu Şâkir**	**Ahmed oğlu İbrahim**
Bu dahi	Bu dahi	İmâm
A‘zâ	Muhtâr	Ziyin karyesinden
Paşabey oğlu Rıza	**Osman oğlu Ömer**	**Mehmed oğlu Abdurrahman**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Menevürt karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin ifâde-i evveliyyesidir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm kat‘ olunmuşdur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden on erkek katl ve on erkek esîr, beş kadın öldürülerek ihrâk olunmuşdur.

S. [soru]2- Ne zaman öldürüldüler ve nerede öldürüldüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]2- Ruslar, Pasinlerden geri çekildiği zaman Sarıkamış ric‘atinde Murad Paşa çetesi tarafından yüz ikiyi mütecâviz çeteler, karyemiz ahâlîsini toplayıp bir hâne derûnunda ihrâk etdiler ve mallarımızı yağma etdiler.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Mehmed oğlu Esad, Hasan oğlu Abdullah, Hasan oğlu İsmâil, Abdullah oğlu Hâlid, Ali oğlu Sıddık, Nevfel Hâlid, Nüfel Mehmed, Derviş oğlu Hasan, Hasan oğlu Derviş... Esîr götürülenler: Yusûf oğlu Ali, Mehmed oğlu Kaya, Ali oğlu Bekir, Ferhad oğlu Hamid, İsmâil oğlu Şâkir, Hüseyin oğlu Ahmed, Mehmed oğlu Said, İlyas oğlu Cafer, Hatib oğlu Timur, Hasan oğlu Arslan, İsmâil oğlu Mehmed, Receb oğlu Rıza, Halil kerîmesi Zeliha, Abdullah kerîmesi Vâhide, Nevfel kerîmesi Esma, Hasan kerîme[si] Hadîce, Ali kerîmesi Âdile.

S. [soru]4- Müslümanların Ermeniler mal ve eşyasını gârât ve

yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Sarıkamış ric‘atinde yüz koyun ve keçi, yetmiş öküz, inek, manda, yirmi somar (?) arpa, yüz somar (?) buğday ve şehîd olanlarımızın mal ve eşyasını gârât ve yağma etdiler. Otuz hâneden ancak sekiz hâne kurtarabildik. Mal ve eşyamızı yağma ve ahâlîmizi katleden Murad Paşa çetesi idi.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- İfâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Kat‘iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 21/7/[13]35

Bu dahi
A‘zâ
Hâlid oğlu Ârif

Bu dahi
A‘zâ
Bekir oğlu Kahraman

Bu dahi
A‘zâ
Bekir oğlu Reşid

Bu dahi
Muhtâr
Süleyman oğlu Halil

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Zars karyesi hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm kat‘ olunmuş mudur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde elli erkek, yirmi kadın öldürüldüler.

S. [soru]2- Ne zaman öldürüldüler ve nerede öldürüldüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir? Hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Rus, Pasinlerden Kars cihetine ric‘at etdiği zaman, Ermeniler karyemiz dâhilinde bir mereğe doldurarak balta ile katletdiler. Pasinlerin Yüzviran karyesinden Demirci Ovanis oğlu Nehabi çetesi tarafından ve diğer çeteler kumandan Strak, Koço Agob oğlu Natos, diğer refîklerinin isimlerini bilemediğimiz iki yüz atlı Ermeniler tarafından öldürülmüşdür.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadınların ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Hacı Sâlih oğlu Kadir, birâderi Hâşim, mahdûmu İbrâhim oğlu Kâsım, birâderi Ahmed, birâderi Bekir, Hasan oğlu Osman, birâderi Şâhin, birâderi Çerkes, birâderi Nâzım, birâderi Fevzi, Halil oğlu Şâmil, Ahmed oğlu Hamdi, birâderi Şükrü, Mahmud oğlu Esad, birâderi Reşid, Mehmed oğlu Ahmed, mahdûmu Şükrü, Ahmed oğlu Mustafa, Ömer oğlu Esad, Receb oğlu Rıfat, Ahmed oğlu Hâlid, oğlu Ahmed, Hacı Hamid oğlu Ziya, Mâil oğlu Ahi, Bayrakdar oğlu Mustafa, mahdûmu Abdurrezak, Bayrakdar oğlu Abdülhamid, mahdûmu Tâhir, Hasan oğlu Karabey, mahdûmu Ömer, Çerkes oğlu Zâbit, Bayrakdar oğlu Bayram, Menevürt karyesinden İmâm

mahdûmu Re’îs, Ahmed oğlu Ahmed, mahdûmu Hamdi, mahdûmu Şükrü, Ahmed oğlu Hacı Ahmed, Hacı Ahmed oğlu Fahri, mahdûmu Yusuf, birâderi Mâil, birâderi Şâkir, mahdûmu Cemâl, Sâlih oğlu İsmâil, mahdûmu Nûri, Ahmed oğlu Bekir, birâderi Yusuf, birâderi İsmâil, Hamdi Bey, mahdûmu Gâlib, Karailan oğlu Ağa, birâderi Yusuf, Tevfik Beyin zevcesi Güllü, Bekir Ağa'nın zevcesi Güllü, Yunus Ağa zevcesi Hediye, kerîmesi Âlime, Hamdi Bey'in kerîmesi Hediye, Reşid Ağa'nın zevcesi Nezaket, kerîmesi Fâtıma, diğer kerîmesi Hanım, Hasan Ağa'nın zevcesi Nene, Fevzi zevcesi Fâtıma, Çerkes Ağa zevcesi Zeyneb, Zâbit zevcesi Fâtıma, Karabey zevcesi Necat, Şâhin Ağa zevcesi Peyker, Ağa Bey zevcesi Münire, Bekir zevcesi Lütfiye, Bekir zevcesi Nene, kerîmesi Güllü, Hacı Ahmed zevcesi Hadîce, Ziya zevcesi Makbule, Şâkir zevcesi Âişe ... Erkek ve kadınlar balta ile öldürülmüşdür.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır. Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Sarıkamış ric‘atinde, adedi mechûl bir çok hâne eşyasını gârât ve yağma etmişlerdir. Üç bin koyun ve keçi, bin altı yüz öküz, dört yüz câmus, bin inek, üç yüz esb ve malı yağma etmişlerdir. Otuz bin kile buğday, yirmi bin kile arpa, yirmi dükkân, yirmi bin liraya bâliğ olarak yağma olunmuşdur. Karyemizde sâkin yüz hâneden mürekkeb ahâlînin bâlâda zikrolunan yetmiş hânenin nüfûsunu öldürdüler ve mütebâkî sağ kalan otuz hâne ahâlînin mal ve eşyasını yağma edip götürdüler ve otuz hânemiz dahi ancak yalnız hayat ve nâmûsumuz kurtarabildik. Antranik Paşa çetesi tarafından yağma olunmuşdur.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- İfâdemiz doğrudur ve bu ifâdemizde kat‘iyyen hilâf yokdur. Zâyi‘âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 18/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	A‘zâ
Esad oğlu Câzim	**Şâmil oğlu Hakkı**	**Hasan oğlu**

Muhtâr
Esad oğlu Mahmud Nedim

İmâm
Zars karyesinden
Abdülhamid oğlu Nâf

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Gerek karyesi hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuş mudur?

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde yüz yirmi kadın, erkek öldürüldüler.

S. [soru]2- Ne zaman öldürüldüler ve nerede öldürüldüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Rus, Pasinler'den Kars cihetine ric‘at etdiği zaman, Ermeniler karyemiz ahâlîsini celbedip bir binâ içerisine doldurup karyemiz dâhilinde öldürdüler. Antranik Paşa çetesi ma‘iyyetinde isimlerini bilemediğimiz bin kadar çete var idi.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadınların ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Mezkûr karyemiz ahâlîsinden İbrâhim oğlu Abbas, pederi İbrâhim, birâderi Reşid, diğer birâderi Şemseddin, zevcesi Hanım, kerîmesi Güllü, diğer kerîmesi Elmas, Mahmud oğlu Murad, mahdûmu Sabri, diğer oğlu Mehmed, zevcesi Sultan, kerîmesi Fâtıma, diğer kerîmesi Havva, mahdûmu Hüseyin, torunu Şükrü, Molla oğlu Hamdi, Vehbi, birâderi Bidayet, vâlidesi Libas, zevcesi Güleser, diğer zevcesi Hadîce, hemşîresi Suna, Ârif oğlu Taşdan, birâderi Dursun, birâderi Sabri, diğer birâderi Kaftan, Dursun oğlu Mihrali, Sabri'nin zevcesi Mihrinaz, Âkif oğlu Yakub, zevcesi Şehriye, mahdûmu Receb, diğer mahdûmu İsmâil, mahdûmu Gülefer, Molla Dursun zevcesi Kıymet, gelini Fâtıma, torunu Fâtıma, Şerif oğlu Süleyman zevcesi Ballı, kerîmesi Sallı, Süleyman oğlu Mehmed zevcesi Elvan, kerîmesi Ziynet, Ahmed oğlu Aziz zevcesi Gülperi, Eyyub oğlu Receb zevcesi Hünkar, kerîmesi Hadîce, Şerif oğlu Tayyar zevcesi Saadet, mahdûmu Gül Ali, birâderi Mümtâz, diğer birâderi İdris, Bilal oğlu Ziya, birâderi Rıza, zevcesi Nüferye (?), vâlidesi İzzet, Ziya oğlu Mihrali, diğer oğlu Taşdan, birâderi Osman, Hacı Murad oğlu Rüstem, zevcesi Fâtıma, vâlidesi Hamide ve Hâlid oğlu Kâmil ve Bekir oğlu Şâmil, diğer oğlu Şükrü, Hacı Murad oğlu Re’fet, zevcesi Hadîce, kerîmesi Zinet, Cezair'in oğlu Şükrü, vâlidesi Sultan, vâlidesi Suna, Eyyub oğlu Rıdvan, birâderi Mustafa, mahdûmu Mehmed Ali, Derviş oğlu Seyfullah, zevcesi Zehra, kerîmesi Sultan, Derviş oğlu Osman, zevcesi Hüsna, kerîmesi Fâtıma, mahdûmu Mahmud, Hacı Cevad oğlu Şükrü, zevcesi Hünkar, mahdûmu Osman, diğer oğlu Mikdad, kerîmesi Güleser, Hacı Cevad oğlu Şâkir, zevcesi Hanım, oğlu İdris, Hacı Cevad oğlu Abbas, zevcesi Âişe, birâderi Hamid, Hacı Cevad oğlu Kâsım, zevcesi Hâfize, mahdûmu Hurşid, diğer oğlu Nâzım, diğer oğlu Kâzım, diğer oğlu Mevlüd, kerîmesi Hadîce, kerîmesi Zeliha, Ahmed oğlu Molla Hamza, zevcesi Zemzem, Hacı Meded oğlu Mustafa, mahdûmu Hasan, birâderi Ömer, diğer birâderi Behlül, zevcesi Hadîce, İbrâhim oğlu Emin, mahdûmu Haydar, diğer oğlu İdris, zevcesi Hünkar, Süleyman oğlu Derviş karyemiz ahâlîsini toplayıp bir binâ içerisine doldurup süngü ve kurşun ve balta ile öldürülmüşdür.

S. [soru]4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimlerin malını almışlardır, alan

Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Antranik Paşa çetesi ve isimlerini bilemediğimiz bin kadar Ermeni çetesi tarafından karyemiz ahâlîsini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîlerimiz ancak yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Karyemizde iki yüz hâne olup, adedi mechûl umûm eşyamızı yağma etdiler. İki yüz çift öküz, beş yüz inek, iki bin koyun, bin keçi, yüz medek, yüz esb, sekiz yüz kile buğday, bin kile arpa ve iki yüz hâne ya‘nî bin üç yüz göz emlâk harâb edilmişdir.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- Evet. İfâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bunlardan ibâretdir, kat‘iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 19/7/[13]35

A‘zâ
Dursun oğlu Eyyub

A‘zâ
Hacı Murad oğlu Kâsım

A‘zâ
Cezair oğlu Sabri

Muhtâr
İbrâhim oğlu Arslan

İmâm
Gerek karyesinden
Ahmed oğlu Molla Ziya

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Azab karyesi hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdesidir.

S. [soru]1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C. [cevab]1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden yetmiş beş erkek, yirmi beş kadın öldürülmüşdür.

S. [soru]2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C. [cevab]2- Sene [1]330 Kânûn-ı Evvel'de, Rus, Pasinlerden Sarıkamış cihetine gitdiği zaman karyemiz ahâlîsini toplayıp bir binâ içerisinde doldurup Tiflis Kopornat Kumandanı Kobaski Bolak Re’îs Ardaş çetesi tarafından, Pasinlerin Köprüköy karyesinden Kirkor Keşiş oğlu Manuk çetesi tarafından ve çeteleri ismlerini bilmediğim yüz atlı Ermeni tarafından öldürülmüşdür.

S. [soru]3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların ismleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C. [cevab]3- Karyemiz ahalisinden Mehmed oğlu Asker, zevcesi Nünüfe, Bayram oğlu Bayram, mahdûmu Kerem, birâderi Rahim, Selim oğlu Veli, mahdûmu İbrâhim, diğeri İdris, Ali oğlu Mehmed, birâderi Ahmed, Süleyman oğlu Hayrullah, Mustafa oğlu Cemâl, birâderi Abdurrezzak, zevcesi Nene, Ahmed oğlu Hüseyin, birâderi Mehmed, vâlide[si] Sâniye, Mehmed oğlu Hüseyin, oğlu Mehmed, zevcesi Kıyafet, Süleyman oğlu Ali, Süleyman Necib, birâderi Tâhir, zevcesi Peruze, Sâlih Sâlim, birâderi

Hamdi, zevcesi Munise, Mehmed oğlu Eşref, Ali oğlu Râsim, birâderi Şâkir, Süleyman Abdullah, gelini Âişe, mahdûmu Rıfat, Mahmud oğlu Ahmed, kerîmesi Nesime, Tahsin (?) oğlu Kemal, gelini Hünkar, mahdûmu Ahmed, diğer mahdûmu İbrâhim, Hüseyin oğlu Hasan, Ahmed oğlu Sadullah, zevcesi Fâtıma, oğlu Tâhir, Veli oğlu Âkif, zevcesi Hünkar, Hacı Kâsım oğlu Efo, birâderi Yusuf, oğlu Sıddık, birâderi Ahmed, Mehmed oğlu Mâil, zevcesi Hadîce, kerîmesi Refika, Yusuf oğlu Ahmed, Ayan oğlu Nebi, İsmâil kerîmesi Hacı Hanım, gelini Şahver, gelini İnâyet, Veli oğlu Mevlüd, Mehmed oğlu Taşdan, mahdûmu Mehmed, Mehmed oğlu Mustafa, birâderi Kâsım, Veli oğlu Ahmed, birâderi Şerif, Şaban oğlu Kurbani, Mustafa oğlu Dede, birâderi Gani, Hacı Esad oğlu Halil, birâderi Maksud, Halil oğlu Sıddık, Süleyman oğlu Mihrali, birâderi Ahmed, Ârif oğlu Necib, Ali oğlu Behlül, birâderi Halil, Ömer oğlu Muharrem, zevcesi Zeliha, kerîmesi Güllü, birâderi Mustafa, Kaya oğlu Ömer, Ahmed oğlu Veli, birâderi Eyyub, mahdûmu Hüseyin, zevcesi Ziynet, kâ'invâlidesi Nergiz, Osman oğlu Âgah, vâlidesi Zekiye, Dede zevcesi Nazmiye, mahdûmu Celal kerîmesi Fâtıma, hemşîresi Nazlı, Mehmed oğlu Cemâl, birâderi Şemseddin, mahdûmu Sâlim, Kâsım oğlu Kâsım, pederi Ahmed, Yusuf oğlu İbrâhim, birâderi Samim, birâderi Ahmed, Mustafa oğlu İsmâil, birâderi Hâfız, Mehmed oğlu Mustafa, karyemiz dâhilinde bir binâ içerisine doldurup balta ile bi'l-umûm öldürülmüşdür.

S. [soru]4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C. [cevab]4- Bâlâda zikrolunan Tiflis Kopornat Kumandanı Ardaş çetesi tarafından adedi mechûl iki yüz hânenin eşyasını yağmâ etmişlerdir. Bin sekiz yüz öküz, altı yüz câmûs, sekiz yüz inek, iki bin beş yüz koyun, beş yüz keçi, üç yüz kısrak, esb, dört yüz merkeb, kırk bin kile buğday, yirmi beş bin kile arpa, dükkân eşyası, on bin altın, iki yüz hâne, iki bin göz binâ harâb edilmişdir.

S. [soru]5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C. [cevab]5- Evet. İfâdemiz doğrudur ve zâyi'âtımız bundan ibâretdir. Kat'iyyen hilâf-ı hakîkat olmadığından tasdîk ederiz.

18/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	A
Sâlih oğlu Hüseyin	**Mustafa oğlu Abdurrahman**	**Hacı Esad**

Muhtâr
Nebi oğlu Abdülvahid

İmâm
Azab karyesinden
Meylüd oğlu Şeyki

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919 VII 18

Elimi, Alakilise, Hadik, Sanamer, Ardos, Kızlarkale and Horasan relating to the cruelties and outrages inflicted by the Armenians.
2 Za. 1337 (30. VII. 1919)

– 37 –

SARIKAMIŞ RİC'ATİNDE ERMENİLER TARAFINDAN SOYKIRIMA UĞRAYAN KÖYLERİN İHTİYAR HEYETLERİNİN İFADELERİ

Altınbaluk, Maslahat, Elimi, Alakilise, Hadik, Sanamer, Ardos, Kızlarkale ve Horasanköylerinin, ihtiyar heyetlerinin, Ermeni hakaret ve mezâlimine dair verdikleri ifadeler.

Testimonies of the councillors of villages whose population were massacred by the retreating Armenians

Testimonies given by the village councillors of Altınbaluk, Maslahat,

Ermenilerin İslâmlara karşı yapdığı hakâret ve mezâlime dâ'ir Altınbulak karyesi heyet-i ihtiyâriyyesinin ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinde[n] ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuşdur.

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde yirmi erkek, beş kadın; beş erkek ve kız çocuğu öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur; beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Sarıkamış ric'atında Aliceyrek [Alicekrek] karyesinde Feno oğlu Bogos ve Tosun çeteleri tarafından ve diğer refîkleri Aso oğlu Mikoç, Mıgır ve oğlu Serkis, Hampar oğlu Kirkor ve ma'iyyetlerindeki bulunan bilmediğimiz altmış atlı, on beş piyâde Ermeni tarafından bir binalara doldurulup balta ve kurşu[n] ile öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkek

çocukların isimleri nedir ve ne sûretle öldürüldüler?

C [cevab]- 3-Ahmed oğlu Mevlüd, Ahmed oğlu Mecnun, Şaban oğlu Hüseyin, Ömer oğlu Bedir, birâderi Keleş, Bedir'in mahdûmu Bahri, birâderi Nûri, Hamzo'nun oğlu Koca (?), mahdûmu Mahmud, Abdullah'ın oğlu Kemal, birâderi Cemâl, Salo'nun oğlu Bekir, Yusuf oğlu Şaban, birâderi Bedir, Osman oğlu Hasan, mahdûmu Hüseyin, Nado oğlu Musa, birâderi Nebi, Mahmud oğlu Zâbit, birâderi Emir, Ali kerîmesi Basra, Behlül kızı Cevahir, Ali kerîmesi Güllü, Hasan zevcesi Elmas, Mustafa zevcesi Gülsüm, Hasan kerîmesi Elmas, hemşîresi Cevriye, Hüseyin oğlu İmdad, birâderi Ahmed, Mehmed oğlu Polat, zükûr ve inâs esâmîleri, süngü ve balta ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır, alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Sarıkamış ric'atinde adedi mechûl birçok hâne eşyası yağma etdiler. Ba'dehu yüz kırk öküz, yirmi camus, yirmi üç esb, iki yüz otuz inek, yüz altmış tosun, yüz aded kısır sığır, iki bin dört yüz seksen koyun ve keçi, altı bin sekiz yüz kile buğday, üç bin dört yüz kile arpa, Feno oğlu Bogos ve Aso oğlu Mikoç çetesi ve isimlerini bilmediğimiz altmış süvârî ve on beş piyâde Ermeni çetesi tarafından yağma edilmişdir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur; kati'yyen hilâfı olmadığını tasdîk eyleriz.

Fî 28 Temmuz sene [13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtârı	Alt
Ali oğlu Şâmil	**Kâsım oğlu Ali**	**Şaban**	karye **Hü**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlimeye dâ'ir Maslahat karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbut ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C [cevab]- 1 - Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz sekiz kadın ve erkek öldürülmüşdür, yirmi kız ve erkek çocuğu öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur; beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Pasinlerin Yüzviran karyesinde Kirkor çete re'îsi ve mezkûr karyeden Agob ve Pasinlerin Zanzak karyesinde Misak, Namervan'ın Ekrek karyesinden çete re'îsi Oskan oğlu Apet ve diğer refîklerinin isimlerini bilmediğimiz beş yüz Ermeni çete

tarafından karyemiz ahâlîsi[ni] toplayıp binâlara doldurup karyemiz dâhilinde öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve çocuk ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürdüler?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Hüseyin oğlu Emin, vâlidesi Esma, amucası oğlu Hâfız ve diğer amucası oğlu İrfanî, Kadir oğlu Mehmed ve zevcesi Altun ve birâderi Abdurrahman ve zevcesi Sâlime; Ahmed oğlu Nûri, zevcesi Senem, Kâsım oğlu İsmâil ve zevcesi Fehmiye ve Mustafa oğlu Yusuf, Cezair oğlu Mahmud ve diğer oğlu Ali ve diğeri Ahmet ve Latif oğlu Halil ve mahdûmu Hüseyin ve zevcesi Kıymet, Latif oğlu Hasan, Çolak oğlu Osman, oğlu Habib, birâderi Mehmed, Osman oğlu Osman, Sadullah oğlu Mehmed, birâderi İbrâhim, diğeri Mustafa, vâlidesi Mihriban, Emin oğlu Hüseyin, zevcesi Sâliha, Mehmed oğlu Zâbit, birâderi Eşref, birâderi Ali, Kaya oğlu Mevlüd, ve birâderi Esmanî, kerîmesi Âişe, Mehmed oğlu Süleyman, zevcesi Elmas, kerîmesi Penbe, Ahmed oğlu Mevlüd, birâderi Hamdi, birâderi Mehmed, mahdûmu İbrâhim, zevcesi Sallı, İsmâil oğlu Hüseyin, birâderi Şaban, birâderi Mecdüddin, Türün oğlu Âbid, mahdûmu Yunus, diğer mahdûmu Ahmed, Mâil oğlu Vâhib, diğeri Ahmed, birâderi Mehmed, Molla Mahmud ve oğlu Mehmed, zevcesi Mahbûb, Ahmed oğlu Mustafa, birâderi Musa, mezkûr karyemiz ahâlîsini toplayıp binâlara doldurup balta ve süngü ve kurşun ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri, karyemiz ahâlîsini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik ve iki kadın, Hüseyin zevcesi Zekiye, Mevlüd zevcesi Âişe nâm kadınlar[ı] esîr edip Namervanlı Oskan oğlu Apet tarafından götürülmüşdür. İki yüz öküz, elli câmûs, dört yüz inek, bin beş yüz koyun ve bin keçi, yüz esb ve beş dükkân içerisinde beş yüz bin guruşluk eşyasını yağma; elli bin kile arpa, üç yüz hâne harab edilmesinden ve adedi mechûl bir çok hâne eşyası yağma edilmişdir. Üç değirmen ve bir câmi‘ ve iki mekteb gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 28/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	Muhtâr
Latif oğlu Paşa	**Ali oğlu Necib**	**Sadullah oğlu**

Maslahat karyesinden

İsmâil Efendi

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ'ir İlimi karyesinin heyet-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm katledilmişdir?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz erkek öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinlerin Zanzak karyesinden Minas, mezkûr karyeden Sahak oğlu Arot çetesi tarafından ve ma'iyyetinde diğer refîklerinin isimlerini bilemediğimiz yirmi atlı çeteler tarafından karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr ederek Sarıkamış ve Kars civârlarında öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Dursun oğlu Ali, ve diğer birâderi Zâbit, pederi İsmâil, Şerif oğlu Receb, Şerif oğlu İlyas, Mehmed oğlu İdris, Ahmed oğlu Şerif, birâderi Mehmed, Hurşud oğlu Şâkir, birâderi Mustafa, diğer birâderi Eşref, İbrâhim oğlu Mevlüd, Osman oğlu Maksud, Osman oğlu Yusuf, Reşid oğlu İbrâhim, Yusuf oğlu Sakıb, Süleyman oğlu Abdullah, Mahmud oğlu Zekeriya, Ali oğlu Mustafa, birâderi Ahmed, birâderi Fâzıl, Hasan oğlu Mevlüd, İbrâhim oğlu Mahmud ve birâderi Ahmed, Süleyman oğlu Ali, birâderi Hüseyin, Ömer oğlu Süleyman, birâderi Fâzıl, Abdullah oğlu Dursun, Değirmenci Dursun, bâlâda zikrolunan, Sarıkamış civârında balta ve kurşun ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda ismi yazılmış olan Pasinler'in Zanzak karyesinden Minas ve karye-i mezkûreden Sahak oğlu Arot ve diğer refîkleriyle karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr etdikden sonra yirmi hâne adedi mechûl bir çok eşyasını yüz öküz, iki yüz inek, üç yüz koyun ve keçi, sekiz bin kile arpa, buğday ve yirmi hâne harâb edip ve mezkûr mal ve eşyalarımızı yağma etdiler. Mütebâkî kalan ahâlîmizi ancak yalnız can ve nâmûsumuzu kurtardık.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi'âtımız bundan ibâretdir. Kat'iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	Muhtâr	İmâm
Osman oğlu İbrâhim	**Veli oğlu Rıfat**	**Mustafa oğlu Ahmed**	**Mahmud oğlu Ali**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Alakilise karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifadeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuş[mu]dur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden yirmi erkek öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler ve maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyan ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinler Zanzak karyesinden Sahak oğlu Arot, Mıgırdıç oğlu Minas ve diğer refiklerinin isimlerini bilemediğimiz elli Ermeni çetesi tarafından karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr ederek Sarıkamış civârında öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Hüseyin oğlu Hasan, Mustafa oğlu Mehmed, Mustafa oğlu İbrâhim, Kurban oğlu Mevlüd, Zâbit oğlu Halil, Halil oğlu Râsim, diğer oğlu Rıfat, Ali oğlu Ağa, İbrâhim oğlu Hâşim, birâderi Nûri, Hüseyin oğlu Derviş, Mecdüddin oğlu Taşdan, Ârif oğlu Râsim, birâderi Tufan, Hasan oğlu Ahmed, İmâm Mustafa oğlu diğer oğlu Mahmud, birâderi Ali, Hasan oğlu Çerkes, Melik oğlu Hüseyin, Yusuf oğlu Ahmed, karyemiz ahâlîsini, bâlâda zikrolunan Sarıkamış civârında balta ve süngü ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri tarafından karyemiz ahâlîsinden sekiz hânemizin ahâlîsini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan elli yedi hânemizin sekiz yüz öküz, bin inek, üç yüz câmûs, bin iki yüz koyun, üç yüz keçi, iki yüz esb, dükkân eşyası on bin liralık, sekiz yüz somar (?) buğday, beş yüz somar (?) arpa, üç yüz ma‘denî altun ve adedi mechûl bir çok hâne eşyası Ermeniler tarafından yağma edi[li]p yalnız can ve nâmûsumuzu kurtardık.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Kat‘iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A‘zâ	Muhtâr	Alakilise k
Mustafa oğlu Mehmed	**Ali oğlu Sedad**	**Mustafa o**

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ'ir Hadik karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katledilmiş[mi]dir.

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden on beş erkek, yirmi kadın, sekiz kız, yedi erkek çocuğu öldürdüler.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Pasinlerin Aliceyrek [Alicekrek], Matos'un oğlu Kiro Tosun, birâderi Afdis elli Ermeni çetesi tarafından köy dâhilinde öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Mehmed oğlu Hüseyin, Mehmed oğlu Hasan, birâderi Ahmed Mustafa, Mustafa oğlu Mehmed, mahdûmu Ahmed, Cafer'in oğlu Yusuf, birâderi Halil, birâderi Afo, Zerkan oğlu Fâris, birâderi Hâlid, Nado oğlu Mahmud, Nado oğlu Ahmed, birâderi Esad, Mehmed'in oğlu Avanî Mehmed, zevcesi Gülsüm, Hüseyin zevcesi Sâriye, Mehmed zevcesi Fâtıma, İsmâil zevcesi Sâfi, Emin zevcesi Piri, İbrâhim zevcesi Gülşan, İsmâil zevcesi Keziban, Meded zevcesi Fâtıma, Mihrali zevcesi Poyraz (?), Yusuf zevcesi Suna, Durak zevcesi Emine, Tâhir'in zevcesi Eci, Ali zevcesi Âyişe, Ömer zevcesi Nene, Yusuf zevcesi Emine, Mevlüd zevcesi İffet, İsmâil kerîmesi Zehra, Ahmed'in zevcesi Rahime, Nâdir zevcesi Sultan, Abdullah kerîmesi Seyran, Derviş kerîmesi Nâciye, Güzi kerîmesi Sultan ve diğeri Huriye Nâdir kerîmesi Serayî, Suna'nın kerîmesi Elmas, Ömer kerîmesi Ördek, Yusuf kerîmesi Suna, Cevded'in (?) oğlu Yusuf, birâderi Halil, Mehmed oğlu Rıza, birâderi Siyah Ahmed, Çelebi oğlu Hâlid, Tosun oğlu Ahmed, Sedad oğlu Safer bâlâda zikrolunan karyemiz ahâlîsini, karye civârında balta süngü ve kurşun ile öldürdüler.

S [soru]- 4- Ermeniler, İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çetesi tarafından karyemiz ahâlîsinden yüz elli hânenin, iki bin beş yüz koyun ve keçi, yüz elli inek, iki yüz aded kısır sığır, elli sekiz esb, elli çift câmûs, iki yüz çift öküz, kırk sekiz merkeb, üç bin liralık üç dükkân yağma edilmişdir. Hâne içerisinde bulunan adedi mechûl bir çok eşya Ermeniler tarafından yağma edilmişdir. Yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet ifâdemiz doğrudur. Kat‘iyyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 29 Temmuz sene [13]35

A‘zâ	A‘zâ	Muhtâr	İmâm
Cevher oğlu Ali	**Süleyman oğlu Hasan**	**Hasan oğlu Çavuş**	**İsmâil oğlu Abdullah**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Sanamir karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâde-i evveliyyesidir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuş[mu]dur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden otuz erkek, beş kadın öldürülmüşdür. On beş kızı ve erkek çocuğu katlolunmuşdur.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? Hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Ermeniler, geriye döndüğü zaman karyemiz dâhilinde öldürdüler. Narmanlı Oskan oğlu Apet çeteleri seksen atlı ile karyemiz ahâlîsini öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürdüler?

C [cevab]- 3- Mevlüd oğlu Ahmed, İsmâil oğlu Hacı, diğer mahdûmu Ağa, diğeri Osman, diğeri Âkif, diğeri Dede, Hakkı oğlu Âkif, birâderi Osman, Kâsım oğlu Yusuf, mahdûmu Hüseyin, Hüseyin oğlu Ahmed mahdûmu Mehmed, Mustafa oğlu Dursun, mahdûmu Hasan, İbrahim oğlu Hasan, birâderi Hamid, Musa oğlu Mustafa, birâderi Cemâl, Mihral[i] oğlu Ziya, Ahmed oğlu Yusuf, birâderi Yakub, mahdûmu Mehmed, Şeyho oğlu Mustafa, birâderi İsmâil, diğeri Rıza, diğeri İsmâil, Mamo oğlu Mehmed, birâderi Ârif, Hasan oğlu Latif, Osman oğlu Mecnun, birâderi Şerif, birâderi Mehmed, birâderi Sedad, Hasan oğlu Hüseyin, Altın oğlu Musa, kerîmesi Sebile, gelini Hünkar, hemşîresi Fâtıma, hemşîresi Âyişe, gelini Ana Hanım, Ahmed kerîmesi Sultan, diğeri Hadîce, kerîmesi Esme, Nâdir zevcesi Melek, diğeri Nâciye, mezkûr Ermeni çetesi tarafından balta, kurşun, süngü ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Sarıkamış ric‘atinde bâlâda zikretdiğimiz Ermeni çetesi tarafından mal ve eşyalarımızı gârât ve yağma olundu. İki bin manda, öküz, inek, beş bin koyun ve keçi, yüz esb, üç bin somar (?) buğday, iki bin somar (?) arpa, üç bin liralık zînet eşyası, küpe, kemer, bilezik ve sâ’ire, iki bin lira nakid para

yağma ve yüz on ev dahi ihrâk olunmuşdur.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur. Zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Bir hilâf olmadığına vaz‘-ı imzâ eyleriz.

Fî 22/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	A‘zâ
Burhan oğlu Ahmed	**İbrâhim oğlu Mahmud**	**Yemiş oğlu Mehmed**
A‘zâ	Muhtâr	İmâm
Resul oğlu Bekir	**İsmâil oğlu Nâzım**	**Mehmed oğlu Abdülhamid**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlimeye dâ’ir Ardos karyesinin hey’et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden, ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden kırk erkek, seksen kadın ve çocuk öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler ve maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Karyemiz ahâlîsini toplayıp karyemiz dâhilinde binâlara doldurup Antranik Paşa çetesi ve ma‘iyyetinde olan çetelerden Pasinler'in Yüzviran karyesiden Agob oğlu Hamamyan, Pasinler'in Zanzak karyesinden Tavid oğlu Sukis ve isimlerini bilmediğimiz seksen atlı çeteler tarafından öldürülmüşdür.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden İsmâil oğlu Ârif, zevcesi Huri, oğlu Nâzım, kerîmesi Âyşe, İsmâil oğlu Kanber, birâderi İbrâhim, vâlidesi Fâtıma, zevcesi Zühre, gelini Fatma, Sarı oğlu Paşa, oğlu Tufan, diğer oğlu Hamid, Osman oğlu Tosun, mahdûmu Dursun, zevcesi Zühre, Süleyman oğlu Ağa, zevcesi Güler, Hasan oğlu Mehmed, Mehmed zevcesi Güler, mahdûmu Fâzıl, birâderi Şâmil, gelini Punpul, torunu Mihrali, torunu Âyişe, diğer torunu Âyişe, Ali Bey zevcesi Nene, Ali Bey zevcesi Nunî, kerîmesi Ohuç (?), diğer kerîmesi Zühre, Hüseyin oğlu Kahraman, birâderi Bektaş, yeğeni Hamid, diğer yeğeni İrfanî, kerîmesi Huri, zevcesi İzzet, Ahmed oğlu Kâsım, zevcesi Hüsna, mahdûmu Hüseyin, diğer oğlu Yusuf, birâderi Mehmed, zevcesi Bekar, gelini Âlime, diğer gelini Âlime, torunu Âişe, Osman oğlu Ahmed, zevcesi Peru, diğer zevcesi Punpul, kerîmesi Esme, diğer kerîmesi Mahgül, gelini Tuşik (?), Mustafa oğlu Veli, zevcesi Elif, diğer zevcesi Fâtıma, kerîmesi Gülsüm, diğer kerîmesi Âişe, mahdûmu Hüseyin, Mahmud oğlu Ömer, zevcesi Firdevs, diğer zevcesi Zeyneb, mahdûmu Kaya, diğer oğlu Halil, kerîmesi Mine, kerîmesi Zühre, Safer oğlu Ahmed, zevcesi Gülefer, kerîmesi Mahbub, torunu Kâmil,

diğer kerîmesi Punpul, İsmâil oğlu Mehmed Çavuş, birâderi Süleyman, zevcesi Esme, kerîmesi Peru, diğer kerîmesi Mahbub, gelini Gülsüm, kerîmesi Âişe, Ahmed oğlu Hüseyin, zevcesi Gülsüm, diğer zevcesi Mahgül, kerîmesi Gülşah, Mehmed oğlu Hasan, zevcesi Fâtıma, gelini İzzet, kerîmesi Güneş, kerîmesi Zühre, Yakub zevcesi Güler, mahdûmu Yusuf, diğer oğlu Ahmed, kerîmesi Hadîce, diğer kerîmesi Esmehan, diğer kerîmesi Âyişe, Dede oğlu Mansur, birâderi Kulu, zevcesi Zühre, kerîmesi Âyişe, mahdûmu Ali, Ahmed oğlu Kâmil, hemşîresi Esme, diğer hemşîresi Zühre, kerîmesi Fâtıma, Veli oğlu Tufan, birâderi Ali, Tufan zevcesi Mahgül, gelini Mavi, kerîmesi Âyişe, hemşîresi Güler, diğer hemşîresi Punpul, Hasan oğlu Süleyman, zevcesi Nazlı, gelini Mavi, kerîmesi Zühre, diğer kerîmesi Âyişe, Ali oğlu Mustafa, zevcesi Kuğu, oğlu Ahmed gelini Binnaz, kerîmesi Fâtıma, Bektaş oğlu İrfanî, kerîmesi Âdiye, kerîmesi Ârife, diğeri İzzet, İsmâil oğlu Süleyman, zevcesi Zühre, kerîmesi Nâime, diğeri Âlime, bir takım ahâlî esîr edip Sarıkamış'da öldürdüler ve kısm-ı a‘zamını da karyemiz dâhilinde binâlara doldurup balta ile süngü ile ve bir takım kadın ve erkekleri de bir binâ içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal[larını] gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda zikrolunan Antranik Paşa çetesi tarafından adedi mechûl bir çok hâne eşyası, dört yüz öküz ve câmûs, altı yüz inek, bin koyun ve keçi, elli aded esb, iki bin kile buğday, iki bin beş yüz kile arpa, beş yüz göz hâne harâb edildi. Elli hânemizin nüfûsunu yüz yirmi iki erkek ve kadın öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz ancak yalnız hayat ve nâmûsumuzu kurtardık. Bi'l-umûm mal ve eşyamızı yağma etdiler.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâretdir. Kat‘iyyen hilâf olmadığına tasdîk ederim.

Fî 23/7/[13]35

A‘zâ	A‘zâ	Muhtâr	
Mehmed oğlu Kâmil	**Kahraman oğlu İbrâhim**	**Ahmed oğlu Ali**	Ardos k **oğl**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Kızlarkala karyesinin hey’et-i ihtiyârîyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric‘atinde karyemiz ahâlîsinden altmış erkek öldürdüler.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? İsimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinlerin Zanzak karyesinden Sahak oğlu Arot ve mezkûr karyeden Mıgırdıç oğlu Minas ve diğer refîklerinin isimlerini bilemediğimiz kırk nefer çete tarafından karyemiz ahâlîsini esîr edip Sarıkamış civârında öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Mustafa oğlu Tâhir, İbrâhim oğlu Beşir, Kılıç oğlu Hüseyin, Şevkerî oğlu Şükrü, birâderi Şehrî, Osman oğlu Mahmud, mahdûmu Mustafa, Osman oğlu Hamid, Dede oğlu Recep, mahdûmu Mevlüd, Şeyh oğlu Hüseyin, Mustafa oğlu Receb, mahdûmu Osman, Hasan oğlu Maksud, Dursun oğlu Sâlih, diğer oğlu Hasan, Sefer oğlu Ali, Ömer oğlu Bayram, birâderi Emin, Şerif oğlu Beşir, Süleyman oğlu İsmâil, birâderi Mustafa, Süleyman Ebu Habib oğlu Dursun, Nazif oğlu Turan, Eşref oğlu Cezmi, Mehmed oğlu Ahmed, Ali oğlu Nevzad, Emin oğlu Yusuf, Ahmed oğlu Turan, Mehmed oğlu İbrâhim, Ali oğlu Zekeriya, Süleyman oğlu Hasan, Kâsım oğlu Yusuf, diğer oğlu Ali, Ali oğlu Hüseyin, birâderi Şükrü, diğer oğlu Mustafa, diğer oğlu Mahmud, Osman oğlu Hasan, Abdullah oğlu Kaya, birâderi Süleyman, oğlu Fazıl, diğeri Mehmed, Eşref oğlu Şemseddin, Kürd Hano, birâderi Hasan, Emin oğlu Mehmed, birâderi Şâkir, birâderi Bilal, Süleyman oğlu Mustafa, birâderi İsmâil, diğeri İbrâhim, bâlâda zikrolunan karyemiz ahâlîsini toplayıp Sarıkamış civârında balta ve süngü ve kurşun ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler, İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri tarafından adedi mechûl altmış hâne eşyasını yağma etdiler. Bin inek, sekiz yüz öküz, dört yüz câmûs, iki bin koyun, yedi yüz keçi, altmış esb, iki bin kile buğday, dört bin kile arpa, iki bin madenî altun, beş liralık dükkân eşyasını yağma etmişlerdir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk edesiniz?

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi‘âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A‘zâ	Muhtâr	İmam
Osman oğlu İbrâhim	**Bayram oğlu Aziz**	Kızılkala [Kızlarkala] **İbrâhim oğlu**

Ermeniler[in] İslâmlara yapdıkları hakâret ve mezâlime dâ’ir Horasan karyesinin hey’et-i ihtiyarriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden, ordunun ileri harekâtına

kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde iki yüz yetmiş kadın ve erkek öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir, isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinlerin Yüzviran karyesinden Agob oğlu Bogos çete reîsi olarak ve ma'iyyetinde olanlardan Pasinlerin Hüsre[v]viran karyesinden Karahan oğullarından Agob, Pasinlerin Komasor karyesinden Poşa oğullarından Serkis, diğeri Aygo, Pasinlerin Velibaba karyesinden Hamparsum, Pasinlerin Alicekrek karyesinden Küçükkeşiş oğlu Varcabet diğeri Ağababa, Pasinlerin Tuti karyesinden Boyacılardan Agob, diğeri Kazar, Pasinlerin Hertev karyesinden Mardiros ve diğer refîklerinin isimlerini bilmediğimiz beş yüz kadar çeteler tarafından karyemiz ahâlîsini toplayıp gece olarak karyemize yarım sâ'at mesâfede öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden İshak oğlu Şerif, birâderi Ağa, Sallı oğlu Ağa, Süleyman kızı Âyişe, hemşîresi Fâtıma, Mevlüd oğlu İbrâhim, birâderi Kurbanî, Yusuf oğlu Hüseyin, Hüseyin oğlu Alaeddin, birâderi Mecdüddin, birâderi Nûri, Sallı oğlu Hüseyin, Ahmed kerîmesi Esme, hemşîresi Gülnaz, Süleyman oğlu Burhan, kerîmesi Gülniyaz, diğeri Nâfize, diğeri Nâsiye, muhâcir Hacı zevcesi Zeliha, kerîmesi Esme, mahdûmu İsmâil, oğlu Yusuf, birâderi Hasan, muhâcir Mecnun, oğlu İbrâhim, diğeri Kaya, kerîmesi Güllü, diğeri Gülniyaz, Ahmed oğlu Aziz, oğlu Abdussamed, diğeri Sedad, diğeri Mustafa, Yusuf kerîmesi Saşlıgür ve Abdullah oğlu Karib, diğer oğlu Esmanî, diğeri İrfanî, diğeri Tayfur, diğeri Mehmed, Kızılcı oğlu Ağa, diğeri Âkif, diğeri Ârif, Ârif oğlu Nâzım, diğeri Şevket, kerîmesi Şevket, Çiçek oğlu Hasan, mahdûmu Hüseyin, diğeri Ahmed, diğeri Yusuf, diğeri Aziz, diğeri Mustafa, kerîmesi Selfiraz, diğeri Esme, Mustafa oğlu Abdurrahim, birâderi Halil, kerîmesi Âyişe, diğeri Nâciye, diğeri Güllü, Hasan oğlu Hamdi, zevcesi Güllü, oğlu Ahmed, kerîmesi Nâsime, Mustafa oğlu Ömer, oğlu Hamid, diğeri Mehmed, Hamid oğlu Ömer, diğeri Daşdan, diğeri Dursun, Mehmed oğlu Emin, diğeri Mecid diğeri Arslan, diğeri Hüseyin, Osman oğlu İsmâil, zevcesi Mavi, kerîmesi Nâfize, diğeri Beri oğlu Mustafa, diğeri Ali, diğeri Mevlüd, diğeri Hasan, Beyi oğlu Abdurrahman, oğlu Sâbit, diğeri Sabri, diğeri Ağa, diğeri Hüseyin, kerîmesi Güllü, diğeri Sâniye, Beyi oğlu Behrem, oğlu Şevket, kerîmesi Nâfize, diğeri Sâniye, Mustafa oğlu Râsim, mahdûmu Şeyh, diğeri Ahmed, diğeri Hamdi, kerîmesi Nâziye, diğeri Mavi, Ahmed oğlu Hüseyin, â'ilesi Mahbûb, kerîmesi Şükufe, diğeri Âsiye, diğeri muhâcir Şehrî, mahdûmu Abdurrahman, diğeri İsmâil, kerîmesi

Sâniye, Yahya oğlu Sâlih, oğlu Şükrü, diğeri Tayyar, diğeri Şükrü, diğeri Ağa, diğeri Fâiz, Hüseyin oğlu Ahmed, mahdûmu İsmâil, diğeri Abdullah, Hasan oğlu İsmâil, oğlu Âkif, diğeri Şerif, diğeri Tosun, Ahmed oğlu Hüseyin, oğlu Burhan, zevcesi Zühre, kerîmesi Nene, diğeri Şükufe, diğeri Sâlih, İbrâhim oğlu Tufan, oğlu Mustafa, diğeri İdris, Nim oğlu Rezzak, oğlu Fuad, diğeri Nusret, muhâcir Battal, oğlu Hasan, diğeri Râmiz, diğeri Dede, Aziz oğlu Kemal, diğeri Cemâl, diğeri Osman, kerîmesi Selfiraz, diğeri Şefika, diğeri Refika, İsmâil oğlu Kaya, oğlu Emrullah, diğeri Fâiz, diğeri Cemâl, diğeri Ebubekir, kerîmesi Lütfiye, diğeri Sıdkı, diğeri Semiye, Mustafa oğlu İsmâil, oğlu İbrâhim, Osman oğlu Faruk, kerîmesi Sâniye, diğeri Nâfize, muhâcir Sâlih, oğlu Kadir, diğeri Zarif, kerîmesi Lütfiye, İsmâil oğlu Ziya, oğlu Vâhid, diğeri Sedad, diğeri Râmiz, Kürd Ömer, zevcesi Gülizar, oğlu Ahmed, kerîmesi Esme, diğeri Zeliha, diğeri Hazal, muhâcir Mehmed, oğlu Mevlüd, diğeri Hasan, diğeri İrfanî, diğeri Kerem, Hasan oğlu Receb, oğlu Dursun, diğeri Kahraman, diğeri Kâmil, diğeri Tâhir, Sâlim oğlu İsmâil, mahdûmu Kâzım, diğeri Laçin, diğeri Hacı, diğeri Kerem, zevcesi Hanife, kerîmesi Kudret, diğer kerîmesi Hasbiye, Süleyman Durak, pederi Süleyman, mahdûmu Tosun, zevcesi Âyişe, kerîmesi Güllü, diğeri Hadîce, Balnı oğlu İsmâil, mahdûmu Dumlu, diğeri Cemanşah, kerîmesi Nûriye, zevcesi Lütfiye, Yanis oğlu Sayyad, mahdûmu Zihni, diğeri Zafer, diğeri Sâni, kerîmesi Rugiye, Selim oğlu Mâil, zevcesi Hameşe (?), kerîmesi Şâdiye, diğer kerîmesi Âyişe, mahdûmu Ağa, Süleyman oğlu Ali, mahdûmu Burhan, zevcesi Nûriye, kerîmesi Esme, mahdûmu Abdurrahman, diğeri Rahim, Cebel Eşref, mahdûmu Daşdan, diğeri Süleyman, zevcesi Zinet, kerîmesi Telli, diğeri Nigar, muhâcir Ali, mahdûmu Kerem diğeri Kâmil, diğeri Hâlid, kerîmesi Selfinaz, diğeri Gülşeh, diğeri Nene, muhâcir Abdurrahman, mahdûmu Hurşud, diğleri Fâzıl, diğeri Nâzım, kerîmesi Penbe, diğeri Ziyade, Mustafa oğlu Ömer, kerîmesi Fidan, diğer kerîmesi Güllü, diğeri Fâtıma, diğeri Zühre, diğeri Babu, muhâcir Süleyman, mahdûdu Feyzi, diğeri Mehmed, Âşir oğlu Hüseyin, diğeri Şerif, diğer oğlu Receb, Hüseyin oğlu Fâzıl, diğer oğlu Şükrü, kerîmesi Gülperi, diğeri Rugiye, Şerif oğlu Daşdan, kerîmesi Hüsna, diğeri Şâdiye, Yemen oğlu Eşref, kerîmesi Mazlume, diğeri Nâfize, diğeri Nâzire, Nakış (?) oğlu Mehmed, zevcesi Fidan, kerîmesi Esme, diğeri Nâfize, Ali oğlu Paşa, mahdûmu Nevzad, diğeri Mehmed, diğeri Receb, kerîmesi Şükufe, diğeri Asya, diğeri Şâdiye karyemize yarım sâ‘at mesâfede, gece olarak balta ve kurşun ve süngü ile öldürdükden sonra cenâzeleri bir dere içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensubdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Pasinlerin Yüzviran karyesinden Agob ve oğlu Bogos, çete re'îsi olarak ve ma'iyyetinden olanlardan Pasinlerin Hüsre[v]viran karyesinden Karahan oğullarından Agob, Pasinlerin Komasor karyesinden Poşa oğullarından Serkis, diğeri Aygo ve diğer refîkleriyle berâber beş yüz Ermeni çeteleri tarafından karyemiz ahâlîsini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz ancak yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Dört yüz hânemizin, adedi mechûl hâne eşyasını yağma etdiler. Beş yüz öküz ve câmûs, sekiz yüz inek, beş bin koyun ve keçi, beş yüz esb, altmış dükkân içerisinde olan eşya, kıymeti mechûl beş yüz bin kile buğday, sekiz yüz bin kile arpa, üç yüz elli hâne harâb edilmişdir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur. Kat'iyyen hilâf yokdur. Zâyi'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdîk ederiz.

Fî 30/7/[13]35

A'zâ **Şâkir oğlu Vâhib**	A'zâ **Ahmed oğlu Rıfat**	A'zâ **Hacı Burhan oğlu Râmiz**
A'zâ **Emrullah oğlu Muhyiddin**	Muhtâr **İrfanî oğlu Abdussamed**	İmâm Horasan karyesi ahâlîsinden **Halil oğlu İbrâhim Lütfü**

BOA. HR. SYS. HU, 136, 1919

VII 30

ERMENİ ÇETELERİNİN YAPTIĞI SOYKIRIM

Ermeni Çetelerinin köylerde Müslümanlara yaptıkları soykırımla ilgili bilgiler ve Müslümanların uğradığı zarar ve ziyanın cetvellerine dair.

Massacre perpetrated by the Armenian bandits

Information concerning the massacre perpetrated by the Armenian bandits in Muslim villages and lists of losses and damages incurred by the Muslims.

4 Za. 1337 (1. VIII. 1919)

	Ali kızı Fâtıma	"	"	"	"
	Ali kızı Sündüs	"	"	"	"
	Ali kızı Güli	"	"	"	"
	Osman oğlu Ağa	"	"	"	"
	Mehmed zevcesi Hediye	"	"	"	"
	Mehmed oğlu Fevzi	"	"	"	"
	Mustafa oğlu Yusuf	"	"	"	"
	Mustafa oğlu Şevki	"	"	"	"
Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın isimleri**
	Mustafa oğlu Fikri	"	"	"	"
	Mustafa oğlu Tâhir	"	"	"	"
	Mustafa kızı Fethiye	"	"	"	"
	Mustafa zevcesi Nâzime	"	"	"	"
	Mustafa vâlidesi Kadife	"	"	"	"
	Yusuf oğlu Şâmil	"	"	"	"
	Yusuf kızı Makbule	"	"	"	"
	Yusuf vâlidesi Âyişe	"	"	"	"
	Ali kızı Emine	"	"	"	"
	İsmâil kızı Muhsine	"	"	"	"
	Kaya kızı Hüsniye	"	"	"	"
	İsmâil oğlu İbrâhim	"	"	"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri
Köprüköy-lü Aram ve Serkis ve Ohannes, Ügümülü David ve Hemezak ve Akva'dır	Yusuf oğlu Mehmed	balta	Köprüköy-ü'nde	Timar	Mahmud oğlu Osman
	Mahmud oğlu Âlî	"	"	"	"
	Mahmud zevcesi Nene	"	"	"	"
	Ali zevcesi Âyişe	"	"	"	"

Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	Gasbedilen nakd	Gasbedilen eşyâ	Mülhakât
Mahmud oğlu Osman			
Varcabet ve Altundişli Onnik ve kırk atlı müsellah mâ'iyyetleri			

	İbrâhim zevcesi Fâtıma	"	"	"		"	Şükrü oğlu Ahmed	"			"			"	"
	İbrâhim kızı Hadîce	"	"	"		İbrâhim oğlu Kemal	Hacı oğlu Halil	"			"			"	"
	Mehmed oğlu Âkif	"	"	"		"	Halil kızı Nâciye	"			"			"	"
	Âkif zevcesi Mâvi	"	"	"		"	Halil oğlu Hasan	"			"			"	"
	Âkif kızı Sâniye	"	"	"		"	Mustafa oğlu Abdullah	"			"			"	"
	İsmâil zevcesi Sâime	"	"	"		"	Mustafa oğlu Mehmed	"			"			"	"
	İsmâil kızı Hadîce	"	"	"		"	[...] oğlu Hüsnü	"			"			"	"
	Genco kızı Zemîne	"	"	"		"	[...] oğlu Sâlih	"			"			"	"
Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**		**Şühûdânın isimleri**	Mehmed vâlidesi Hanım	ihrâk			köyde			"	İbrâhim oğlu Kemal,
							Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	**Nev'-i fecâyi'**	**Gasbedilen nakûd**	**Gasbedilen eşyâ**	**Mahall-i cürm**	**Mülâhazât**		**Karyesi**	**Şühûdânın isimleri**
					Kâtilin ismi ve şöhreti		**Maktûlün ismi ve şöhreti**								
	Genco kızı Hasret	"	"	"	"		Ağa kızı Âlime	"			"			"	Derviş oğlu Burhan
	Hüseyin kızı Nâime	"	"	"	"		Ağa oğlu Edhem	"			"			"	"
	Hüseyin oğlu Mustafa	"	"	"	"		Edhem oğlu Yusuf	"			"			"	"
	Ağa oğlu Mehmed	"	"	"	"		Edhem zevcesi İzzet	"			"			"	"
	Kâsım oğlu Ağa	"	"	"	"		Ağa oğlu Hâtem	"			"			"	"
	Ağa oğlu Âgâh	"	"	"	"		Hâtem zevcesi Âyişe	"			"			"	"
	Ağa oğlu Mustafa	"	"	"	"		Hâtem oğlu İbrâhim	"			"			"	"
	Ağa vâlidesi Fâtıma	"	"	"	"		Hâtem vâlidesi İffet	"			"			"	"
	Ağa kızı Güli	"	"	"	"		Nevcib (?) zevcesi Gülsüm	"			"			"	"
	Kâsım oğlu Monla Hasan	"	"	"	"		Nevcib (?) oğlu Refik	"			"			"	"
	Hasan oğlu Şevki	"	"	"	"		Nevcib (?) oğlu Tevfik	"			"			"	"
	Şükrü oğlu Mehmed	"	"	"	"										
	Şükrü zevcesi Fâtıma	"	"	"	"										

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen akd	Gasbedilen eşyâ	Mübâzât	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
	Kahraman oğlu Yusuf	"	"	"	"	Lütfullah kızı Refika	"		"		"	Mahmud
	Yusuf oğlu Burhan	"	"	"	"	Lütfullah kızı Şefika	"		"		"	"
	Burhan zevcesi Fâtıma	"	"	"	"	Lütfullah kızı Rebîa		Beraber götürmüşlerdir			"	"
	Burhan oğlu Münib	"	"	"	"	Lütfullah oğlu Mustafa					"	"
	Burhan kızı Münîre	"	"	"	"	Feyzullah oğlu Nûri	ihrâk	köyde			Timar	"
	Burhan oğlu Halil	"	"	"	"	Afo oğlu Nazif	"		"		"	"
	Kahraman oğlu Ali Bey	"	"	"	"	Afo kızı Rahime		Beraber götürmüşlerdir			"	
	Ali Bey oğlu Kahraman	"	"	"	"	Afo oğlu Ahmed					"	
	Ali Bey oğlu Cemâl	"	"	"	"	Şerif oğlu İsmâil	ihrâk	köyde			Timar	"
	Kahraman zevcesi Hediye	"	"	"	"	İsmâil oğlu Mâil	"		"		"	"
						İsmâil oğlu İshak	"		"		"	"
						Hasan oğlu Lütfi	"		"		"	"
	Ali Bey zevcesi Penbe	"	"	"	"	İshak oğlu Hâşim	"		"		"	"
	Ağa oğlu Avni	"	"	"	"	Hasan zevcesi Vesîle	"		"		"	"
	Ağa zevcesi İzzet	"	"	"	"	Monla İsmâil zevcesi Pirûze	"		"		"	"
	Kahraman oğlu İhsan	"	"	"	"	Mâil oğlu Mehmed	"		"		"	"
	Kahraman oğlu Esad	"	"	"	"	Mâil oğlu Şükrü	"		"		"	"
	Kahraman kızı Güllü	"	"	"	"	Mâil zevcesi İzzet	"		"		"	"
	Ahmed oğlu Halil	"	"	"	"	Ahmed kızı Firdevs	"		"		"	"
	Ahmed zevcesi Fâtıma	"	"	"	"	Ağa oğlu Mehmed	"		"		"	"
	Mâil kızı Hanım	"	"	"	Mehmed oğlu Hacı	Ağa oğlu Sâlim	"		"		"	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Sâlim zevcesi Besîme (?)	"	"	"		"	Mustafa oğlu İbrâhim	"			"			"	"
Mehmed zevcesi Hanım	"	"	"		"	Mehmed oğlu Halil Çavuş	"			"			"	"
Hamdi zevcesi Feride	"	"	"		"	Halil zevcesi Fâtıma	"			"			"	"
Mehmed kızı Latîfe	"	"	"		"	Halil oğlu Ağa	"			"			"	"
Ahmed oğlu Çerkes	"	"	"		"	Hamdi zevcesi Gülsüm	"			"			"	"
Ahmed oğlu Tâhir	"	"	"		"	Hamdi zevesi Pınar	"			"			"	"
Çerkes zevcesi Pirûze	"	"	"		"	Tosun oğlu Mûcib	"			"		Sansorlu		"
Çerkes kızı Bedriye	"	"	"		Abbas oğlu Mustafa	Tosun zevcesi Hadîce	"			"			"	"
Abdülgafur oğlu Hüseyin	"	"	Epsemce [Epsence]		"	Tosun kızı Hidâye	"			"			"	"
Abdülgafur zevcesi Gülfevze	"	"	"		"	Tosun kızı Nene	"			"			"	"
Hüseyin oğlu Kâmil	"	"	"		"	Tosun kızı Fedâ	"			"			"	"

Beyânı Nüfûsu : 136

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Menşûb oldukları çete ü'âmadan isimleri	Gabedilen kâfir	Gabedilen eşyâ	Mukâyeseye
	Kâmil oğlu Mehmed	"	"	"	"				
	Kâmil oğlu Refik	"	"	"	"				
	Kâmil zevcesi Sündüs	"	"	"	"				
	Ahmed oğlu Hacı	"	"	"	"				
	Hacı oğlu Binali	"	"	"	"				
	Hacı kızı Hadîce	"	"	"	"				
	Ali oğlu Mustafa	"	"	Timar	"				
	Mustafa zevcesi Nene	"	"	"	"				

Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katl-i âmdan gerek kadın ve gerek erkek ve çocuk olmak üzere yüz otuz altı nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikredilen eşhâsın şühûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â'idesine takdîm kılındı.

Fî 1 Ağu

stos

sene

[13]35

İbrâhim zevcesi Şehriban	"	"	"	"	
İbrâhim kızı Kıymet	"	"	"	"	
İbrâhim kızı Nâzire	"	"	"	"	
Hüseyin oğlu Mevlüd	"	"	"	"	
Hüseyin oğlu Mehmed	"	"	"	"	
Mevlüd zevcesi Gülizar	"	"	"	"	
Kerim oğlu Mehmed	"	"	"	"	
Kerim oğlu Safer	"	"	"	"	
Mustafa oğlu Kerim	"	"	"	"	

Şâhid İmza Şâhid İmza Şâhid İmza

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri
Muhtâr İmza	İmâm-ı	Karye-i	Timar			
	Veli oğlu Derviş	İmza	"	"	"	
	Veli oğlu Ali	"	"	"	"	
	Hacı oğlu Hacı	"	"	"	"	
	Hacı zevcesi Gülperi	"	"	"	"	
	Hacı kızı Seyran	"	"	"	"	
	Hacı kızı Benefşe	"	"	"	"	
	Derviş zevcesi Mahgül	"	"	"	"	
	Hüseyin oğlu Hasan	"	"	"	"	
	Hasan oğlu Kâmil	"	"	"	"	
	Hasan oğlu Kel Ağa	"	"	"	"	
	Hasan oğlu Hüseyin	"	"	"	"	
	Hasan oğlu Mehmed	"	"	"	"	

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşyâ	Mülâzât
	Mustafa oğlu Cemil	ihrâk	köyde	Badıcı-van	Mustafa oğlu Yusuf				
	Mustafa zevcesi Mahbûb	"	"		"				
	Mustafa kızı Fâtıma	"	"	"	"				
	Mustafa oğlu Abdullah	"	"	"	"				
	Abdullah zevcesi Mahbûb	"	"	"	"				
	Abdullah kızı Zühre	"	"	"	"				

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

	Hasan kızı Nâzire	"	"	"		"	Ali zevcesi Gülşan	"			"			"	"
	Hasan zevcesi Pirûze	"	"	"		"	Ali oğlu Dursun	"			"			"	"
	Hasan zevcesi Sican	"	"	"		"	Ali kızı Esme	"			"			"	"
	Kâmil zevcesi Gülhanım	"	"	"		"	Ali oğlu Hüseyin	"			"			"	"
	Kâmil kızı Fehime	"	"	"		"	Receb oğlu Mustafa	"			"			"	"
	Kâmil kızı Kıymet	"	"	"		"	Mustafa oğlu Mehmed	"			"			"	"
	Kâmil oğlu Mihrali	"	"	"		"	Mustafa kızı Emine	"			"			"	"
	İlyas oğlu Mehmed	"	"	"		"	Mehmed oğlu Hasan	"			"			"	Ahmed oğlu Mehmed
	Mehmed zevcesi Zemîne	"	"	"		"	Hasan oğlu Abbas	"			"			"	"
	Mehmed oğlu Mustafa	"	"	"		"	Hasan oğlu Mehmed	"			"			"	"
							Hasan zevcesi Şehriban	"			"			"	"
							Hasan vâlidesi Nünüfe	"			"			"	"
							Hasan kızı Zühre	"			"			"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşyâ	Mülâhazât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
	Mehmed kızı Nazlı	"	"	"	"					
	Ali oğlu Haydar	"	"	"	"					
	Haydar zevcesi Gülhanım	"	"	"	"	Süleyman oğlu Ali	"		"	"
	Haydar vâlidesi Zehra	"	"	"	"	Ali zevcesi Zühre	"		"	"
	Hurşid oğlu Derviş	"	"	"	"	Ali kızı Nünüfe	"		"	"
	Derviş oğlu Ziya	"	"	"	"	Mehmed kızı Zühre	"		"	"
	Süleyman zevcesi Hadîce	"	"	"	"	Ali kızı Ado	"		"	"
	Halil oğlu İsmâil	"	"	"	"	Ali kızı Mâhî	"		"	"
	Dursun oğlu Ali	"	"	"	"	Necib zevcesi İffet	"		"	"
						Necib kızı Fehime	"		"	"
						Mustafa kızı Mercan	"		"	"

Ahmed oğlu Eyyub	"	"	"		"	Mustafa kızı Zühre	"			"			"	"
Eyyub zevcesi Fehime	"	"	"		"	Mustafa kızı Benefşe	"			"			"	"
Eyyub kızı Nâzime	"	"	"		"	Mustafa oğlu Mehmed	"			"			"	"
Eyyub vâlidesi Gülhanım	"	"	"		"	Halil kızı Remziye	"			"			"	"
Mehmed oğlu Ahmed	"	"	"		"	Süleyman kızı Hanım	"			"			"	Hüseyin oğlu Hasan
Ahmed oğlu Mehmed	"	"	"		"	Ali kızı Maya	"			"			"	"
Mehmed oğlu Mustafa	"	"	"		"	Bahri kızı Sincab	"			"			"	"
Mehmed kızı Esme	"	"	"		"	Ayn oğlu Bahri	"			"			"	"
Mehmed kızı Nûriye	"	"	"		"	Mehmed oğlu Safer	"			"			"	"
Mehmed oğlu Hasan	"	"	"		"	Mustafa oğlu Mehmed	"			"			"	"
Bektaş oğlu Mevlüd	"	"	"		"	Mehmed zevcesi Gülsüm	"			"			"	"
İlyas kızı Muhsine	"	"	"		"	Safer zevcesi Hanım	"			"			"	"
İlyas kızı İffet	"	"	"		"	Hüseyin oğlu Ahmed	"			"			"	"
İsmâil oğlu Mustafa	"	"	"		Ali oğlu Halil	Hüseyin oğlu Yusuf	"			"			"	"
Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın isimleri**	**Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri**	**Gasbedilen nakd**	**Gasbedilen eşyâ**	**Müddet**					
	Mustafa zevcesi Nazlı	"	"	"	**Kâtilin ismi ve şöhreti** "	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**		**Mahall-i cürm**		**Karyesi**	**Şühûdânın isimleri**	**Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri**	
	Mustafa kızı Fâtıma	"	"	"	"	Yusuf zevcesi Muhsine	"			"			"	"
	Mustafa oğlu Ali	"	"	"	"	Hamdi zevcesi Maya	"			"			"	"
	Ali zevcesi Gülhanım	"	"	"	"	Yusuf kızı Gülşen	"			"			"	"
	Mehmed oğlu Mustafa	"	"	"	"	Yusuf kızı Meleknaz	"			"			"	"
	Mustafa oğlu Ağa	"	"	"	"	Hüseyin kızı Benefşe	"			"			"	"
	Mustafa oğlu Kenan	"	"	"	"	Hasan oğlu Dursun	"			"			"	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Hasan kızı Nâzire	"	"	"		"	Hüseyin kızı Nâzenim	"			"			"	"
Hasan oğlu Mustafa	"	"	"		Mustafa oğlu Ali	Hüseyin kızı Gülhanım	"			"			"	"
Mustafa zevcesi Gülsüm	"	"	"		"	Süleyman kızı Hanım	"			"			"	"
						Ali oğlu Zohrab	"			"			"	"
Mustafa oğlu Fâzıl	"	"	"		"	Ahmed zevcesi Zühre	"			"			"	"
Mustafa oğlu Celâl	"	"	"		"	Ahmed oğlu Tâhir	"			"			"	"
Mustafa kızı Muhsine	"	"	"		"	Ahmed oğlu İzzet	"			"			"	"
Hüseyin oğlu Ahmed	"	"	"		"	Süleyman kızı Hadîce	"			"			"	"
Ahmed oğlu İlyas	"	"	"		"	Ali oğlu İlyas	"			"			"	"
İlyas oğlu Eyno (?)	"	"	"		"	İlyas zevcesi Mahbub	"			"			"	"
İlyas oğlu Hasan	"	"	"		"	İlyas oğlu Ali	"			"			"	"
İlyas kızı Fâtıma	"	"	"		"	Ilyas kızı Yâdigâr	"			"			"	"
İbrâhim oğlu Halil	"	"	"		"	Ilyas kızı Sincan	"			"			"	"
Behlül zevcesi Âyişe	"	"	"		"	Ahmed oğlu Şerif	"			"			"	"
Behlül oğlu Abdurrahman	"	"	"		"	Şerif zevcesi Güli	"			"			"	"
Behlül oğlu Mehmed	"	"	"		"	Mevlüd zevcesi Bîzâr	"			"			"	"
Behlül kızı Nazlı	"	"	"		"	Hasan zevcesi Yapo (?)	"			"			"	"
						Mevlüd zevcesi Meleknaz	"			"			"	"
						Mevlüd kızı Gülhanım	"			"			"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen nakd	Gasbedilen eşyâ	Mülhazât
	Dursun zevcesi Nene	"	"	"	"				
	Mustafa kızı Gülşen	"	"	"	"				
	Hüseyin zevcesi Ado	"	"	"	"				
	Hüseyin kızı Râhîle (?)	"	"	"	"				

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
	Mahmud oğlu İsmâil	"	"	"	"	
	Mahmud oğlu Mehmed	"	"	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Mevlüd oğlu Hüseyin	"	"	"		"	Hüseyin oğlu Şükrü	"			"			"	"
Hüseyin oğlu Kahraman	"	"	"		"	Şükrü zevcesi Hadîce	"			"			"	Kaya oğlu Ali
Kahraman kızı Pero	"	"	"		"	Hüseyin zevcesi Melek	"			"			"	"
Hüseyin oğlu Mehmed	"	"	"		"	Hüseyin kızı Kibar	"			"			"	"
Mehmed zevcesi Fâtıma	"	"	"		"	Mustafa zevcesi Deliş	"			"			"	"
ve Güleser	"	"	"		"	Halil oğlu Mustafa	"			"			"	"
Mehmed oğlu Ali	"	"	"		"	Mustafa kızı Sincan	"			"			"	"
Ali zevcesi Zehra	"	"	"		"	Mustafa kızı Hâher	"			"			"	"
Ali kızı Servan	"	"	"		"	Receb oğlu Mustafa	"			"			"	"
Ali kızı Gülsinan	"	"	"		"	Mustafa kızı Gülhanım	"			"			"	"
Ali oğlu Ahmed	"	"	"		"	Mustafa kızı Dursun	"			"			"	"
Yusuf oğlu Mehmed	"	"	"		"	Hızır oğlu Mustafa	"			"			"	"
Mehmed oğlu İbrâhim	"	"	"		"	Hızır zevcesi Fâtıma	"			"			"	"
Mehmed oğlu Safer	"	"	"		"	Hızır oğlu Mustafa	"			"			"	"
Mehmed oğlu Eyyub	"	"	"		"	Kaya kızı Muhsibe	"			"			"	"
Mehmed zevcesi Nünüfe	"	"	"		"	Kaya kızı Mahgül	"			"			"	"
Eyyub zevcesi Fâtıma	"	"	"		"	Ahmed oğlu İlyas	"			"			"	"
Mehmed zevcesi Kaya	"	"	"		"	İlyas zevcesi Firdevs	"			"			"	"
Kaya zevcesi Mucibe	"	"	"		"	İlyas kızı Nazlı	"			"			"	"
Mustafa kızı Güli	"	"	"		"	Mahmud zevcesi Gülsüm	"			"			"	"
						Mahmud kızı Nâzire	"			"			"	"
						Mustafa oğlu İbrâhim	"			"			"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete ve işlerinin isimleri	Gasbedilen nakd	Gasbedilen eşyâ	Müddeiyât

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
					İbrâhim kızı Nâzire	"
					Mustafa kızı Mahgül	"
	Mustafa oğlu Ali	"	"	"	"	
	İbrâhim zevcesi Sultan	"	"	"	"	
	İbrâhim oğlu Dursun	"	"	"	"	
	Ali zevcesi Gülsüm	"	"	"	"	
	Abdullah kızı Gülperi	"	"	"	"	
	Zülfü oğlu Kaya	"	"	"	"	
	Kaya zevcesi Zühre	"	"	"	"	
	Kaya vâlidesi Güli	"	"	"	"	
	Kaya kızı Gülşen	"	"	"	"	
	Süleyman zevcesi Elif	"	"	"	"	
	Süleyman kızı Gülhanım	"	"	"	"	
	Şerif zevcesi Servet	"	"	"	Süleyman oğlu Hasan	
	Şerif zevcesi Hanım	"	"	"	"	
	Şerif oğlu Mehmed	"	"	"	"	
	Şerif oğlu Mustafa	"	"	"	"	
	Şerif kızı Gülhanım	"	"	"	"	
	Hüseyin oğlu Ahmed	"	"	"	"	
	Ahmed zevcesi Şehriban	"	"	"	"	
	Ahmed kızı Gülhanım	"	"	"	"	
	İbrâhim oğlu Abdurrahman	"	"	"	"	

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
	Mustafa oğlu Zeynel	"	"	"	"	
	Mustafa kızı Şehriban	"	"	"	"	
	Ali kızı Zühre	"	"	"	"	
	Muharrem kızı Gülperi	"	"	"	"	
	Ağa zevcesi Nünüfe	"	"	"	"	
	Ağa oğlu Behzad	"	"	"	"	
	Ağa kızı Gülhanım	"	"	"	"	
	Ağa kızı Yâdigâr	"	"	"	"	
	Ağa oğlu Ali	"	"	"	"	
	Ali oğlu İsmâil	"	"	"	"	

Beyânı : 240

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan ihrâkda gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere ihrâk edilen iki yüz kırk nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve şühûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı"â’idesine takdîm kılındı.

Fî 1 Ağustos sene [13]35

Şâhid İmza	Şâhid İmza	Şâhid İmza	Şâhid İmza
Şâhid İmza	Şâhid İmza	Şâhid İmza	Muht İmza

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

İmâm-ı Karye-i Badıcıvan
İmza

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Nev‘-i Fecâyi‘	Mahall-i cürm	Mahallesi	Maktûlün ismi	Nev‘-i Fecâyi‘	Mahall-i cürm	M
						oğlu Latif	"	"	
						İbrâhim kerîmesi Behiye	"	"	
						İbrâhim kerimesi Vehibe	"	"	
						İbrâhim kerîmesi Sefiye	"	"	
						Tahsin oğlu Hacı	"	kendi hânesinde	Ağ âre
	Hasankala	Mustafa oğlu Mehmed	süngü	Paşa Bey'in evinde		zevcesi Behiye	"	"	
						hemşîresi Mahbub	"	"	
Kahveci Nazar,	"	kerîmesi Rukiye	"	"					
Samyozun	"	kerîmesi Sefiye	"	"					
Hanko, birâderi	"	birâderi Hıfzı	"	"		mahdûmu Celâl	"	"	
Arşak ve amucazâdeleri	"	vâlidesi Âyişe	"	Tûfan oğlu hânesinde		kerîmesi Esme	"	"	
						İmâm oğlu Ahmed	"	"	
		Kürd oğlu Yusuf	"	"		mahdûmu Kâzım	"	"	
		mahdûmu İhsan	"	"		mahdûmu Münir	"	"	
		mahdûmu Şerif	"	"		yeğeni Şefika	"	"	
		Gülayıntablı Mehmed oğlu Ahmed	Sarı Ohannes	balta	Baba Efendi'nin bağçesinde	Tiflis	Hacı Mahmud zevcesi Gülhanım	kurşun	kendi hânesinde
		mahdûmu İbrâhim	"	"		Yekebad	gelini seher	kurda	"
		zevcesi Fehime	"	"		Yekebadlı Aram	mahdûmu Zâkir	"	"
		Kürd Kaya oğlu Sâlim	"	"					
		zevcesi Fâtıma	"	"					
		kerîmesi Hüsna	"	"		Tapan oğlu David	Mehmed zevcesi Gülşen	süngü	"
Arot oğlu Kunduracı Nazar		Hasan oğlu Yusuf	"	Hacı Ârif hânesinde			mahdûmu Ömer	"	"
			"	"			mahdûmu Kemal	"	"
		birâderi Ebû Bekir	"	"			kerîmesi Âyişe	"	"
		hemşîresi Fâtıma	"	"			kerîmesi Hadîce	"	"
		vâlidesi Âyişe	"	"			Seher mahdûmu Mehmed	kurşun	"
		yeğeni Rukiye	"	"			Gülşen mahdûmu Mehmed	"	"
		yeğeni Zekiye	"	"			Osman oğlu İbrâhim	süngü	"
		yeğeni Yusuf	"	"			zevcesi Fehîme	"	"
		yeğeni Ömer	"	"					
		Nüfûs me’mûru Şükrü Efendi	"	"			Kaya zevcesi Hadîce	"	"
			"	"			mahdûmu İhsan	"	"
refîki Alvar karyeli Kalost		kâ’in-birâderi Hasan Efendi	"	"			Jandarma Ömer kerîmesi Âyişe	"	"
		Hacı Hâlid'in Receb	"	"			mahdûmu Yaşar	"	"
		Hacı Hâlid'in Hasan	"	"			Esad zevcesi Fidan	"	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	"	mahdûmu zevcesi Hanifi (?)	"	"	"	"	vâlidesi Nene	hanım	"	"	
Samyozun Ohannes	Hasankala	Mahmud oğlu Mehmed	ihrâk	Hasankala'da	Câmi-i Kebîr	Gülhanım	"		"	"	
"	"	zevcesi Fehîme	Badıcıvanlı Ermenak	Çerçilerin Osman hânesinde	Badıcıvan	kerîmesi Anahanım	"		"	"	
Kardabazlı Sto	Kardabaz	kerîmesi Gülhanım	"	"	"	kerîmesi Makbule	"		"	"	
Kardabazlı refîki Ermenak	"	mahdûmu Mahmud	"	"	"	kerîmesi Esma	"		"	"	
"	"	Osman kerîmesi Nene	"	"	"	Jandarma Hamdi oğlu Âgâh	"		"	"	
"	"	Kurnuç karyeli Zekiye	"	"	"	mahdûmu Murtaza	"		"	"	
"	"	Kurnuç karyeli Pirûze	"	"	"	kerîmesi Seyriye	"		"	"	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**	"	"	"	Kurnuç Ekrekli İsmâil Ağa	"		"	Eski hükûmetde	Ağ nâ
			Nev'-i Fecâyi'	**Mahall-i cürm**	**Mahalleleri**	zevcesi Izzet	**Mensûb olduklarî çete**		"	"	
Yüzviranlı Erik, Aykış (?) birâderi Antutanve iki yeğenleri	Yüzviran	Pirûze kerîmesi Muhsine	**Kâtilin ismi**		**Memleketi**	kerîmesi Sahzer	**'e'âsterilin ismi**	**Maktûlün ismi**	**Nev'-i Fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**M**
	"	mahdûmu Hasan	"	"	"	kerîmesi Mahzer			"	"	
	"	Kurnuçlu Seher	"	"	"	Osman zevcesi Vesile			"	"	
Hertevli Keşiş oğlu Haço	Hertev	Seher kerîmesi Remziye	"	"	"	kerîmesi Fâtıma			"	"	
			"		"	mahdûmu Selim			"	"	
Yekebadlı Sanas	Yekebad	mahdûmu Yakub	"	"	"	kerîmesi Seher			"	"	
Serkis	Hertev	mahdûmu Hasan	"	"	"	diğer Âdile			"	"	
"	"	Serçeboğazlı Ağa zevcesi Pirûze	"	"	"	Serçeboğazlı Şâmî oğlu Tevfik gaz			"	"	
			"		"	zevcesi Nâfiye			"	"	
Yağan karyeli Babik	Yağan	mahdûmu Firûze	"		"	mahdûmu Mehmed			"	"	
Yekebadlı Sto	Yekebad	mahdûmu Şerif	"	"	"	kerîmesi Fâtıma			"	"	
		mahdûmu Yusuf	"	"	"	hemşîresi Nâciye			"	"	
		mahdûmu Hasan	"	"	"	dâmâdı Fâzıl			"	"	
Yekebadlı Arşak	Yekebad	Serçeboğazlı Âyişe	"		"	Fâzıl hemşîresi Hadîce			"	"	
			"	Osman hânesinde	Câmi-i Kebîr	Hadîce kerîmesi Faize	Karsın Bayburd		"	"	
"	"	kerîmesi Rukiye	"	"	"	Hadîce mahdûmu Celâl			"	"	
			"		"	diğer[i] Mehmed	en		"	"	
Yekebadlı	"	Hizmetci Bilâl	"	"	"	vâlidesi Esma	Ermenak		"	"	
Babik oğlu	"	Serçeboğazlı Şerif	"		"						
Dikran	"	mahdûmu Kenan	Üğümü karyeli Poşe oğlu Ako		Üğümü	Osman oğlu Fâzıl			"	Katıroğul–larından	Er k
"	"	kerîmesi Suna	"	"	"	"					
Yekebadlı Hamayak	"	Hasankalalı Hâlid zevcesi Anahanım	"	"	"	vâlidesi Fâtıma			"	Tahsin hânesinde	
″	"	kerîmesi Âliye	birâderi Haço	"	"	Fâzıl zevcesi Binnaz (?)			"	"	
"	"	mahdûmu Mehmed	"	"	"	baldızı Rukiye			"	"	

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Nev‘-i Fecâyi‘	Mahall-i cürm	Mahallesi	Mensûb oldukları çete ve işlerinin ismi
amucası Bağdasar	"	kerîmesi Âyişe	"	"	mahdûmu Zâkir	"
"	"	birâderi Hakkı	"	"	kerîmesi Siyâset	"
"	"	Bulkâsımlı Molla Şükrü zevcesi Fehime	"	"	Hamid kâ’in-vâlidesi İffet	"
"	"	kerîmesi Nûriye	"	"	mahdûmu Münir	"
amucası Tapan	"	mahdûmu Nâfiz	"	"	diğer[i] Zâkir	"
"	"	yeğeni Behzad	"	"	Miyadınlı Halil Bey	"
Köprü köylü Kiso oğlu Zisis (?)	Köprü	hemşîresi Sefiye	"	"	yeğeni Ziya Bey	"
"	"	mahdûmu Osman	Hasankalalı Avak	Hasankala	zevcesi Nâciye	"
"	"	kerîmesi Behiye	"	"	Ziya Bey zevcesi İsmet	"
yeğeni Ermenak	"	Burhan oğlu Hasan	birâderi Bogos	"	birâderi Ali Bey	"
"	"	gelini Sultan	"	"	mahdûmu İhsan	"
"	"	gelini Fehime	mahdûmu Sto	"	yeğeni Tevfik	"
"	"	Fehime kerîmesi Hadîce	Yekebadlı Misak	Yekebad	Ağaoğlu Ahmed Âre	kerîmesi Zemîne
Kağızman'ın Şadıvan karyesinden Bogos	Kağızman	Alaeddin kerîmesi Fâtıma	"	"	kerîmesi Sultan	"
Kağızman’ın Şadıvan karyesinden Melkon	"	Mehmed kerîmesi Nâciye	"	"	Miyadın karyeli Hasan Bey	"
"	"	Ahmed kerîmesi Semmur	"	"	'Aziz Çavuş	"
Ömerhızcanlı (?) Karabet	"	Mehmed zevcesi Zekiye	amucası Bağdasar	"	birâderi Mehmed Efendi	"
"	"	kerîmesi Sıddıka	amucası Bado	"	Miyadınlı İshak	"
"	"	Mevlüd Usta zevcesi Ziyafet	"	"	Miyadınlı Rıza	"
"	"	mahdûmu İlnur (?)	"	"	zevcesi Fâtıma	"
"	"	kerîmesi Ruyetib (?)	amucası mahdûmu Alek	"	zevcesi İsmâil	"
"	"	mahdûmu İbrâhim	"	Kadı oğlu Hayri Efendi hânesinde	"	"
"	"	Berber Muhlis zevcesi Nâfiye	amucası Arabhan	"	zevcesi	"
"	"	kerîmesi Hadîce	amucası Artinkahya	"	mahdûmu	"
"	"	Şükrü zevcesi Ziyafet	amucası David	"	mahdûmu	"
			"	"	diğer mahdûmu	"
			"	"	Hasankalalı Hasan zevcesi Cemile	"
			"	"	birâderi Haço	"
			"	"	mahdûmu Ziya	"
			Yekebadlı Gül Bey	"	mahdûmu Tevfik	"
			"	"	mahdûmu Cemil	"
			"	"	Cemil zevcesi Refika	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Birâderi Aygo	"	Köse Osman oğlu Ahmed	Yeğeni Kirop		"	"	Selim zevcesi Anahanım		"	"	
Yağan karyeli Ohannes	Yağan	mahdûmu Hasan	"		"	"	Mehmed zevcesi Binnaz		"	"	
"	"	mahdûmu Ömer	Işkı karyeli Arşak	"	"		diğer zevcesi Gülnaz	"	"		
Kardabazlı Melkon	Kardabaz	mahdûmu Mahmud	birâderi Makyar		"	"	vâlidesi Hanım		"	"	
"	"	kerîmesi Nûriye	Yüzviran karyeli Manik	Yüzviran	"		Hacı Mahmudzâde Hacı Bey	"	Kendi hânesinde	süngü ile katledilmiştir	
mahdûmu Aram	"	zevcesi Vesîle	"		"		"	"			
"	"	baldızı Fehime	oğlu Sahak		"	"	hemşîresi Müşfika		"	"	
Alvarlı Bedo	Alvar	baldızı Âyişe	Sahak birâderi Serkis		"	"	hemşîresi Zekiye		"	"	
birâderi Haço	"	hemşîresi Hüsnâ	"		"	"	"	"			
diğer birâderi Aram	"	kâ'in-birâderi Nûreddin	"		"		Müşfika mahdûmu Fehime	"	"	"	
Velibabalı Kirkor	Velibaba	kâ'in-birâderi Yusuf	Karslı Behraz	Kars			Müşfika mahdûmu Hâşim		"	"	
			"		"	"	kerîmesi Sulbiye		"	"	
Velibabalı birâderi Manas	"	kâ'in-birâderi Tayfur	birâderi Simon		"		Fehim zevcesi Nâzire		"	"	
			"		"		Fehim kerîmesi Hanım		"	"	
"	"	vâlidesi Kıymet	Karslı Mıkrıç (?)		"	"	Hacı Bey yeğeni Hüseyin		"	"	
Hampar oğlu	"	İsrâfil	Karslı Mığırdıç		"	"	diğer Rıza	"	"	"	
Velibabalı Haço	"	zevcesi Suna	"		"	"	amcazâdesi Sâlih Efendi		"	"	

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev'-i Fecâyi'	Maktûlün Mahallesi	Mensûb oldukları çete re'islerinin ismi
birâderi Arnik (?)	"	kerîmesi Nona (?)	"	"	"	"
"	"	kerîmesi Hünkar	birâderi Simon	"	"	Sâlih Efendi zevcesi Gülhanım
"	"	kerîmesi Esma	"	"	"	gelini Seher
Yüzviranlı Kirkor oğlu Manik			Yüzviran		Osman oğlu Mustafa	

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev'-i Fecâyi'	Maktûlün Mahallesi	Mensûb oldukları çete re'islerinin ismi
yeğeni Hampar			"		kerîmesi Makbule	
Karslı Manik	Kars	mahdûmu Emrullah	Eski hükûmetde	"	ihrâk	Siyasî	Kars'ın Baybürd karyesinden Ermenak	"	"
"	"	mahdûmu Hasan	"	"	"	mahdûmu İsmâil	"	"
"	"	mahdûmu Tâhir	Mıkrıç (?)	"	"	mahdûmu Halil	"	"
Karslı Ağa Bey	"	mahdûmu Mevlüd	"	"	"	mahdûmu Ahmed	"	"
Karslı Manik birâderi Simon	"	Kürt Kaya oğlu Mehmed	Yüzviran karyeli Osib [Oseb]	"	"	Ahmed oğlu Hasan	"	"
"	"	amucazâdesi Dursun	mahdûmu Livan [Levon]	"	"	Âgâh amucası Ahmed	"	"
Hünkarlı Bedo oğlu Avak	"	birâderi Sâlim	oğlu Serkis	"	"	Ahmed oğlu İbrâhim	"	"
birâderi Simon	"	Dursun zevcesi Cemil	"	"	"	Ahmed oğlu Şaban	"	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	"	Ahmed oğlu Yusuf		"		"		Rıdvan oğlu Zekeriyya		"	"	
Osib [Oseb] oğlu Andon	"	İsmâil oğlu Kadir		"		"		Rıdvan zevcesi Hünkar		Sivasî mahellesinde	tüfenk ile	
"	"	vâlidesi Elif		"		"		"	"			
"	"	hemşîresi Nûriye		"		"		Hünkar kerîmesi Zikâr		"	"	Ke
"	"	diğer Mihri		"		"		Hünkar kerîmesi İsmet		Kendi hânesinde	"	ma nd
Yüzviran karyeli Bedo oğlu Kirkor	"	birâderi Yusuf		"		"		"	"			
				"				Mamuc Usta oğlu Mehmed Usta		"	"	
"	"	Yusuf zevcesi Zeliha		"		"		zevcesi Sebîle		"	"	
Karaman oğlu Andon	"	diğer zevcesi Hüsna		"		"		Demirci Mustafa Usta zevcesi Şerife		"	"	
"	"	Hacı Yusufların Şevki Bey		"		"		Dede oğlu Âkif		"	kurda ile	
				"				Köse Osman oğlu Ahmed		"	tüfenk	
Varta[n]'dan gelen (?).Aram	"	zevcesi Zübeyde Hanım		"		"		mahdûmu Hasan		"	"	
				"				mahdûmu Ömer		"	"	
Karslı Kör Ohannes	"	mahdûmu İhsan		"		"		mahdûmu Ali		"	"	
"	"	diğer Tevfik		"		"		Ahmed zevcesi Firdevs		"	"	
Komasorlu Ağa	Komasor	Eskici Kelek Ağa		"		"		Emin zevcesi Güli		"	"	Câ Ke
Tortanlı	Tortan	Tayhoca karyeli Bekir oğlu Mehmed		Köprüköyü'nde		tüfenk		Ağaçminâre		mahdûmu Mustafa	"	
"	"	yeğeni İbrâhim		Bardız karyesinde		kurda ile		"		mahdûmu İbrâhim	"	
										kerîmesi Mürsika (?)	"	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev‘-i Fecâyi‘**		**Mahalleri**		**Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi**		
Hertevli Haço	Hertev	Ahmed zevcesi Nâime		Kendi hânesinde		süngü ile		Dede oğlu Bekir		Abdurrahman kerîmesi Binnaz	"	
Hertevli Ağik	"	Nâime vâlidesi Behiye				kurda ile		"				
Bayburdlu Tulumbacı oğlu Arakil		Ketvanlı Hüseyin		"		mal		"		"		
				"		misâli,		Binnaz mahdûmu Kâzım		"	"	
				"		boğazlanmışdır		Binnaz mahdûmu Nâzım		"	"	
"		Mehmed oğlu İbrâhim		Hertev karyeli Horasanda		tüfenk		Hertev Kör Mustafa zevcesi		"	"	
"		Hoca oğlu Mevlüd		Mardiros Çirmik yolunda		süngü		"	"			
								Vesîle kerîmesi Hanım		"	"	
Arabkirli (?) Kirkor		yeğeni Mustafa		"		"		Rıdvan kerîmesi Makbule		"	"	
								Osman oğlu Müslim		Köprüköyü'nde	balta	Y
bacanağı Aram		yeğeni Lütfi		"		"		"	"			
"		Kındığı karyeli Fâzıl		Ağaçminâre		"		Kındığı		vâlidesi Vesîle	Hasankalası'nda	kama
"		Tepecik karyeli Ağa		mahallesinde		"		"	"			
								Osman kerîmesi Mâvi		"	"	
"		Kındığı karyeli Mehmed oğlu Mustafa		"		"		İsmâil oğlu Müştak		"	tüfenk	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		Osman kerîmesi Pınar		"		kama		Kındığlı Yusuf kızı Hanım	"	"
		İsmâil zevcesi Vesîle		"		tüfenk		"	"	"
		kerîmesi Nene		"		"		Kındığlı Yusuf kızı Memnune	"	"
		Mâil oğlu Bektaş		"		"		"	"	"
		zevcesi Vesîle		"		"		Kındığlı Yusuf mahdûmu Yaşar	"	"
		kerîmesi Nâzire		"		"		Molla Mehmed oğlu İsmâil	"	"
		Hacı Hasan oğlu Mehmed zevcesi Hadîce		Hasankala'da kendi hânesinde		süngü ve kurşun		Kındığı	zevcesi Vesîle	"	"
									Tâhir kızı Latife	"	"
		diğer Memnune		"		"		"	kerîmesi Râbia	"	"
		diğer Esme		"		"		"	dâmâdı Mehmed	Köprüköyü'nde	"
		diğer Sıddıka		"		"		"	"		
		mahdûmu Sıdkı		"		"		Ali kızı Cihân	"	"	
		yeğeni Nünüfe		"		"		kerîmesi Şâziye	"	"	
		kerîmesi Hadîce		"		"		dâmâdı Mustafa	"	süngü	
		dâmâdı Mehmed		"		"		Hüseyin kızı Seher	Hasankalası'nda	balta	
		dâmâdı Hamid		"		"		"			
		yeğeni Firdevs		"		"		Hüseyin kızı Rekzar	"	süngü	
		yeğeni Çeto		"		"		Hüseyin oğlu Fâzıl	"	balta	
		yeğeni Nene		"		"		Ekrekli Seher	"	"	
		yeğeni Halil		"		"		Ekrekli Nâfile	"	"	
		yeğeni Mustafa		"		"		İbrâhim oğlu Tevfik	"	"	
		Mustafa zevcesi Nazlı		Kendi hânesinde		balta		İbrâhim oğlu Kara Bey	"	"	
							Cânî‘-i Kebîr	İbrâhim oğlu [kızı] Hanife	"	"	
		kerîmesi Fâtıma		"		"		İbrâhim oğlu [kızı] Dilâzâr	"	"	
		mahdûmu İbrâhim		"		"		İsmâil oğlu [kızı] İnci	"	"	
		mahdûmu Halil		"		"		İbrâhim oğlu [kızı] Havriye	Köprüköyü'nde	"	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev‘-i Fecâyi‘**	**Mahallesi**	**Mensûb oldukları çete**	Tortumlu Ahmed oğlu İbrâhim	Hasankalası'nda	"
		Hasan kerîmesi Hünkar		"		"		"	"		
		Ahmed zevcesi İzzet		**Kâtilin ismi**		**Memleketi**		"	**Maktûlün ismi**	**Mahall-i cürm**	**Nev‘-i Fecâyi‘**
		oğlu Mustafa		"		"		"	"		
		oğlu Mehmed		"		"		Ali kızı Fâtıma	"	"	
		kerîmesi Nûriye		"		"		İbrâhim kızı Behiye	"	"	
		Hüseyin Efendi zevcesi Vesîle		Hasankalası'nda		"		Erekli (?) kızı Zühre	"	"	
							Ağaçmînar	Mehmed oğlu Hüseyin	"	"	
		Hüseyin Efendi kerîmesi Müşfika		"		"		Mehmed kızı Dîldâre (?)	"	"	
								Mehmed kızı Dilber	"	"	

		Mehmed kızı Gülbahar		"		"		Kerîmesi Âyişe		"	"	
		Firuze kızı Seher		"		"		Tepecikli Dede		"	tüfenk	
		İdris kızı Âyişe		"		"		zevcesi Tutuş		"	"	
		Mehmed kızı Anahanım		"		"		Kerîmesi Mâvi		"	"	
		Osman oğlu Hüseyin		"		"		Mehmed oğlu Kürd Musa		Köprüköyü'nde	süngü	
		Abdullah kızı Esmâ		"		"		" "				
		Murad oğlu Nâdir		Köprüköyü'nde		tüfenk		Ali kızı Şerife		Hasankalası'nda	tüfenk	
		Dudu Hüseyin kızı		"		"		Câmi'-i Kebîr Tepecıklı Şeyh oğlu Ahmed		"	"	
		kerîmesi Anahanım		"		"		zevcesi Vesîle		"	"	
		gelini Zühre		"		süngü		Mamo kızı Münire		"	"	
		mahdûmu Vâhide		"		"		İbrâhim Efendi		"	"	Ke
		Deli Mehmed		"		"		mahdûmu Hayreddin		"	"	ma
		gelini Pınar		"		"		hafîdı Gülzâde		"	"	
		zevcesi Rukiye		"		"		hafîdı Râziye		"	"	
		mahdûmu Şâmil		"		"		Hacı Dursun kızı Kör Nene		"	"	
		Yusuf oğlu Derviş Dede		Hasankalası'nda		tüfenk		Yamaç mahdûmu Reşid		"	"	
		zevcesi Esma		"		"		Kadir oğlu Afo (?)		"	"	
		baldızı Hadîce		"		"		hemşîresi Saçlı		"	"	
		mahdûmu İshak		"		"		Tepecikli Tayyar		"	"	
		Mustafa kızı Zekiye		"		"		zevcesi Nene		"	"	
		Mustafa kızı Münteha		"		"		Tepecıklı İshak		"	"	
		Ahmed kızı Sebîle		"		"		zevcesi Zühre		"	"	
		Ali kızı Hadîce		"		"		Emre köylü Gülı		"	"	
		Ziya kızı Sıdıka		"		"		kerîmesı Ruhıye		"	"	
		Yahya kızı Ruhiye		"		"		hafîdı Cihan		"	"	
		Yahya kızı Esma		"		"		Kağızmanlı Mamo zevcesi Tenzile		"	balta	Câ Ke
		Kör Musa oğlu Mustafa		Köprüköyü'nde		süngü ile		" "				
		Kör Musa oğlu İbrâhim		"		"		Ovalı Tâhir Emin		"	tüfenk	
								Avnikli Nûri kızı Tutuş		"	"	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev'-i Fecâyi'**		mahdûmu Lütfan		"	"	
								Mahallesi kerîmesi Ruhiye	**Mensûb oldukları çete**	"	"	
		İsmâil kızı Fidan		Hasankalası'nda		"		**Kâtilin ismi**	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**	**Mahall-i cürm**	**Nev'-i Fecâyi'**
		İbrâhim Bey oğlu Aziz		"		"		Ahmed kızı Fehime		"	"	
		birâderi Şevket		"		"		Ahmed kızı Âyişe		"	"	
		zevcesi Esme		"		"		Hayo (?) kızı Hanım		"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev‘-i Fecâyi‘	Mahalle-i	Mensûb Oldukları Nezâret-i’işlerinin ismi
		Hasan kızı Vesîle	"	"	"	"
		Hayo (?) kızı Rûhiye	"	"	"	kerîmesi Zinhure
		Miyadınlı Şerif	Köprüköyü'nde	"	"	kerîmesi Rukiye
		zevcesi Mihri	Hasankalası'nda	"	"	mahdûmu Hasan
		kerîmesi Râziye	"	"	"	Serçeboğazlı Eyyub oğlu Şerif
		kerîmesi Remziye	"	"	"	zevcesi Münîre
		Arif kızı Âyişe	"	"	"	kerîmesi Rebîa
		mahdûmu Ömer	"	"	"	kerîmesi Zeyneb
		Sâlih kızı Kör Hasbiye	"	"	"	mahdûmu İdris
		Tortanlı Bayram oğlu İsmâil	"	"	"	Hürrem kızı Makbule
		kerîmesi Seyyâre	"	"	"	mahdûmu Hacı
		kerîmesi Zeliha	"	"	"	Ali oğlu Sâlih
		Abdullah kızı Maviç (?)	"	"	"	zevcesi Fâtıma
		mahdûmu Nureddin	"	"	"	gelini Şükriye
		Süleyman kızı Nene	"	"	"	mahdûmu Ali
		Îsa kızı Zinnure	"	"	"	Osman kızı Fâtıma
		Hasan kızı Büber	"	"	"	kerîmesi Zühre
		Hasan kızı Nene	"	"	"	mahdûmu Celâl
		Mustafa kızı Dilber	"	"	"	mahdûmu Burhan
		Mustafa oğlu Mürsel	"	"	İbrâhim oğlu	Mehmed
		Terekeme Dursun onbaşı	"	"	"	"
		kerîmesi Refîka	"	"	"	kerîmesi Nene
		hemşîresi Latîfe	"	"	"	Mehmed oğlu Osman
		yeğeni Keziban	"	"	"	Hâlıd kızı Nazlı
		yeğeni Sâime	"	"	"	Osman oğlu Ferhad
		yeğeni Arslan	"	"	"	Mâil kızı Mâvi
		Yahya kızı Dudu	"	"	"	Aşur oğlu Bahş
		mahdûmu Kahraman	Köprüköyü'nden	süngü	"	mahdûmu Daşdan
		Miyadınlı Süleyman kızı Mahbub	Hasankala'da	balta	Emirşeyh	Vâhid oğlu Ali
		Miyadınlı Süleyman kızı Ayşe	"	"	"	zevcesi Nazîfe
		Miyadınlı Süleyman kızı Hadîşe	"	"	"	Derviş zevcesi Hadîce
					"	Mustafa kızı Memnûne
					"	Derviş kızı Anahanım
					"	Alvarlı şeyh oğlu Mustafa
					"	"
					"	"
					"	"

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev‘-i Fecâyi‘	Mahallesi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	Hasankala'da kendi hânesinde	"	
		zevcesi Münîre	"	"	Hayriye mahdûmu Hâfız	"			
		kerîmesi Sündiye (?)	"	"	"	"			
		kerîmesi Zâhide	Köprüköyü'nde	tüfenk	"	"			
		Tâhir oğlu Süleyman	"	"	Mustafa zevcesi Nune (?)	"	Mahall-i cürm	Nev‘-i Fecâyi‘	M
		Maslahatlı Mehmed oğlu Süleyman	"	"	Nune (?) kerîmesi Fâtıma	"	"		
		Maslahatlı Receb oğlu Mustafa	"	"	Yusuf oğlu Dursun	Hânesinin kapusu önünde	kurda ile		S m
		Ahmed oğlu Hamdi	"	"	mahdûmu Şâmil	"	"		s
		Durak kızı Seher	Hasankalasında	"	mahdûmu Kâmil	hanesinde	tüfenk		
		Kara Bey kızı Nene	"	"	Hasan oğlu Mehmed	"	"		
		Kara Bey kızı Zekiye	"	"	Hasan oğlu Ahmed	"	"		
		Hamid kızı Zühre	"	"	Said oğlu Necib	Köprüköyü'nde	"		Er a
		Mustafa kızı Zâkiye	"	"	kerîmesi Saide	Hasankala'da hânesinde	kurda ile		
		Hasan oğlu Ahmed	"	"	kerîmesı Nâıme	"	balta		
		Mustafa kızı Afîfe	"	"	zevcesi Firdevs	"	"		
		Ahmed kızı Anahanım	"	"	kerîmesi Cemile	"	tüfenk		
		Süleyman kızı Asiye	"	"	mahdûmu Mehmed	"	balta		
		İbrâhim kızı Gülşen	"	"	baldızı Nûriye	"	tüfenk		
		Yusuf kızı Hadîce	"	"	kerîmesı Havva	"	"		
		Reşid oğlu Mustafa Çavuş	Hasankala'da kendi hânesinde	kama ile	Hasan zevcesı Naîme	"	"		
		zevcesi Zeliha		"	kerîmesi Cemile	"	"		
		kerîmesi Fâtıma	"	"	Mehmed oğlu Şükrü	"	balta		
		mahdûmu Hüseyin	"	"	mahdûmu Celâl zevcesi Zeyneb	"	kama ile		
		kâ’in-vâlidesi Zeliha	"	"	kerîmesı Fâtıma	"	süngü ile		
		Subaşızâde İbrâhim zevcesi Tutuş	"	tüfenk	mahdûmu Hüseyin	"	tüfenk		
		mahdûmu Osman	"	kama ile	zevcesi Hediye	"	balta		
		Osman kerîmesi Pınar	"	"	baldızı Zekiye	"	"		
		hemşîresi Mâvi	"	.....(?)	Zekiye kerîmesi Nâfiye	"	"		
		hemşîresi Nûriye	"	tüfenk	Nâfiye mahdûmu Ahmed	"	"		
		Mustafa oğlu Osman	"	"	Emniyye Nâfiye mahdûmu Mehmed	"	"		
		Halil oğlu Mehmed	Köprüköyü'nde	"	Şükrü Efendi kâ’in-pederi Hüseyin Ağa	"	"		

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		Ali oğlu Receb		Köprüköyü'nde		"	Câmi-i Kebîr	kerîmesi Fâtıma		"	"	
		mahdûmu Kıyâm		Hasankala'da kendi kapusunda		"		mahdûmu Ahmed		"	"	
								Mehmed'in dayısı Ali		"	"	
								Ali zevcesi Hayriye		"	"	
		zevcesi Fâtıma		Hasankala'da hânesinde		"		Ali kerîmesi Hadîce		"	"	
								diğer Âyişe		"	tüfenk	
								diğer Râbia		"	balta	

Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev'-i Fecâyi'	Mensûb oldukları çete	Mahallesi	Kâtilin ismi	Memleketi	Maktûlün ismi	Mahall-i cürm	Nev'-i Fecâyi'	M
		Hüsnü zevcesi Râsime	Hasankala'da	kama		"	"					
		Hüsnü oğlu Ali	Köprüköyü'nde	balta					Şükrü zevcesi Hanım	"	"	Er a
		Ali oğlu Müştak	"	"					Şükrü mahdûmu Safer	"	"	
		mahdûmu Said	Hasan-kalası'nda	"					Şükrü kerîmesi Gülhanım	"	"	
									Şükrü birâderi Mehmed	"	"	
Kağızmanlı Ardaş		Said vâlidesi Hanım	"	"					Şükrü birâderi Hasan vâlidesi Fâtıma	"	"	
Kağızmanlı Arkam		mahdûmu Mehmed	"	"					Hüseyin zevcesi Hadîce	"	"	
Kağızmanlı Kirkor		İsmâil oğlu Ağa	"	"					Hacı Hurşid oğlu Vâhid	"	"	C
Kağızmanlı Kirkor		Ağa birâderi Hasan	"	"					Vâhid kızı Sıdıka	"	"	
Kağızmanlı Toros		Hasan oğlu Bilâl	"	"					Vâhid zevcesi Zühre	"	"	
		Bilâl birâderi Mehmed	"	"					Vâhid vâlidesi Dudu	"	"	
		Yüzbaşı Osman oğlu Şükrü mahdûmu Bekir	Köprüköyü'nde	tüfenk	Ağaçaninâ				Abdurrahman oğlu Ahmed	"	"	Er ap
		Mehmed zevcesi Gülhanım	Hasankala'da	"					Ahmed kızı Nâzime	"	"	
		Bekir zevcesi Nâzire	Haydaroğlu	"					mahdûmu Hüseyin	"	"	
		Şükrü zevcesi Nâzire	hânesinde	"					Osman oğlu Mehmed	Köprüköyü'nde	"	
		Mehmed kerimesi Subhiye	"	"					mahdûmu Sâlih	"	"	
		Mehmed mahdûmu İbrâhim	"	"					diğer İsmâil	Kendi hânesinde	süngü	
		Osman oğlu Rüşdü Efendi	Köprüköyü'nde	"					Mehmed kâ'in-vâlidesi Ballı (?)	"	"	
		zevcesi Nûriye	Kendi hânesinde	balta					yeğeni Seddiye (?)	"	"	
		kerîmesi Lütfiye	"	"	Yoncalık				hemşîresi Anahanım	"	"	
		Mehmed vâlidesi Gülizar	"	"					Tahsîldâr Nazım Efendi	Köprüköyü'nde	"	Câ Ke
		Mehmed zevcesi Sebîle	"	"					Yusuf zevcesi Zühre	Kendi hânesinde	"	
									Yusuf kerîmesi Hadîce	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		Yusuf mahdûmu Cafer		"		tüfenk		Paçacı Ahmed oğlu Kaya			Erzurum'da		"	Câ
		kâ'in-vâlidesi Hüsnâ		"		balta		Sivas		Kaya oğlu İhsan			"	Ke
		Osman oğlu Ahmed		"		tüfenk		İbrâhim oğlu Hayrullah			"		"	Ağ
		Ahmed zevcesi Vesîle		"		"		Ömer oğlu Ahmed Ağa			Köprüköyü'nde		"	nâ
		Ahmed mahdûmu Mehmed		"		"		"		"				
								zevcesi Fâtıma			Kendi hânesinde		"	Er ap
		Ahmed [mahdûmu] diğer Mustafa		"		"		"		"				
								kerîmesi Âyişe			"		"	
		Ahmed [mahdûmu] Hasan		Köprüköyü'nde		balta		Nüfûs me'mûrunun mahdûmu Celâl			"		kurşunla	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev'-i Fecâyi'**		**Mahallesi**		**Mensûb oldukları çete re'îslerinin ismi**				
								Hüseyin Ağa zevcesi Sefiye			"		"	
				Kâtilin ismi		**Memleketi**		**Maktûlün ismi**			**Mahall-i cürm**		**Nev'-i Fecâyi'**	**M**
		Ahmed [mahdûmu] Ömer		Kendi hânesinde		sünğü		"						
		hemşîresi Fâtıma		"		"		Şükrü Efendi oğlu Münir			"		"	
		Fâtıma oğlu Ali		"		"		Şükrü Efendi oğlu Tahsin			"		"	
		diğer Mustafa		"		"		Sarıların Şükrü			"		"	
		Behzad vâlidesi Rukiye		"		balta		Câmi-i Kebîr		kerîmesi Hediye			"	Siv mah
		İbrâhim kızı Hanım		"		"		kerîmesi Fethiye			"		"	
		Tahrîrât Kâtibi Fâzıl Efendi		"		kama ile		Hins karyeli Derviş Çavuş			Köprüköyü'nde		"	Re
		hemşîresi Reşide Hanım		"		"		zevcesi Dilber			Kendi hânesinde		"	
		hemşîresi mahdûmu Nâci		"		"		"		"				
		Osman Ağa oğlu Enver		"		"		kerîmesi Fâtıma			"		"	
		Osman Ağa oğlu kızı Sâime		"		"		kerîmesi Hediye			"		"	
								mahdûmu Ahmed			"		"	
		Derviş oğlu Hüseyin		Köprüköyü'nde		tüfenk		İbrâmcı Resul birâderi Musa			Köprüköyü'nde		balta	Siv mah
		Hacı Mahmud oğlu Hacı		Kendi hânesinde		balta		mahdûmu Mustafa			"		"	
								zevcesi Rukiye			"		"	
		Mustafa oğlu Hıfzı		Hamdi Bey hânesinde		"		Emîrşeyh Mustafa zevcesi Sebâhat			Kendi hânesinde		"	
		Mustafa kızı Rukiye		"		"		"						
		Mustafa [kızı] diğer Hafiye		"		"		Mustafa oğlu Ahmed			"		"	Re
		Mehmed kızı Hüsnâ		"		"		İbrâhim oğlu Abdurrahman			"		"	
		diğer Nûriye		"		"		İsmâil zevcesi Hadîce			"		"	
		Ali oğlu İbil zevcesi Serfirâz		Hasan Efendi bağçesinde		"		Şaban oğlu Mehmed			Köprüköyü'nde		"	
		Bahri oğlu Mehmed				"		Erzurumkapusu İsmâil mahdûmu İbrâhim			Kendi hânesinde		"	
		Bahri hemşîresi Güllü				"		"		"				

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		Süleyman oğlu Ahmed		Köprüköyü'nde		kurda ile	Erzurumkapusu		kerîmesi Hanım		Hasankalası'nda	"
		Mehmed oğlu Rıfat		"		balta ile	"		kerîmesi Nâfiye		"	"
		Mehmed zevcesi Münîre		Hasankala'da		"	"		gelini Sündüs		"	"
									gelini Âyişe		"	"
		Rıfat zevcesi Sebîle		"		"	"		gelini Muhibbe		"	"
		Furuncu Âkif Ağa		"		tüfenk	Ağaçminâre		Reşid zevcesi Nâfiye		Timar karyesinde	ihrâk
		zevcesi Fâtıma		"		"	"		mahdûmu Zihni		"	"
		Resul birâderi Abdullah		"		"	"		mahdûmu Yusuf		"	"
		zevcesi Münîre		"		"	"		kerîmesi Âyişe		"	"
		mahdûmu Abdurrahman		"		"	"		Monla Osman oğlu		Köprüköyü'nde	balta ile
		kerîmesi Hünkar		"		"	"		Monla Hüseyin			
		Süleyman kerîmesi Fahriye		"		"	"		Monla Osman kızı Fenniye (?)		Kendi hânesinde	süngü
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev'-i Fecâyi'**	**Mahallesi**		**Mensûb oldukları çete re'islerinin ismi**			
		Süleyman zevcesi Hadîce		**Kâtilin ismi**		**Memleketi**	"		**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**	**Nev'-i Fecâyi'**
		İbrâhim Çavuş oğlu Mehmed		Köprüköyü'nde		balta ile	Yamaç mahallesi		"		Fethiye mahdûmu Behzad	Kendi hânesinde
		İbrâhim Çavuş zevcesi		Hasankalası'nda		tüfenk			"		Yusuf zevcesi Hadîce	"
		Receb oğlu Mehmed		Köprüköyü'nde		"			"		Yusuf kerîmesi Hediye	"
		Sâdık kerîmesi Fâtıma		Hasankalası'nda		"			"		Molla Mahmud zevcesi Fâtıma	"
		Sâdık kerîmesi Fidan		"		"			"		Molla Hasan oğlu Ali	"
		Fidan mahdûmu Kerem		"		"			"		Fethiye kızı Hediye	"
		Fidan kerîmesi Cevâhir		"		"			"		Hasan oğlu Mehmed	"
		Burhan oğlu Kâsım		Köprüköyü'nde		balta ile	Ağaçminâre		"		Hasan kızı Fâtıma	"
		mahdûmu Âbid		"		"			"		Ahmed oğlu Hasan	Kaya Efendi hânesinde
		birâderi Hasan		Hasankalası'nda		tüfenk			"		Ahmed oğlu Hanife	Kendi hânesinde
		zevcesi Sultan		"		kurda ile			"		Yusuf oğlu Dursun	"
		gelini Serfirâz		"		tüfenk			"		Dursun oğlu Şâmil	Koca Ağa hânesinde
		Arabacı Sülü		Köprüköyü'nde		balta			"		Mustafa oğlu Musa	Kendi hânesinde
		mahdûmu Kâmil		"		"			"		Musa oğlu Mustafa	"
		mahdûmu Şehrî		"		"			"		Musa kerîmesi Hadîce	"
		Bahri oğlu Zihni		"		"						

		Musa zevcesi Cevâhir		"		kama ile		Şerif kızı Hanife		"	"
		Mustafa zevcesi Hünkar		"		"		Şerif kızı Safiye		"	"
		Mustafa kerîmesi Hadîce		"		"		Halil oğlu Ali		Köprüköyü'nde	"
		Hüseyin oğlu Şevket		Köprüköyü'nde		balta ile	Sivasî mahallesi	"	Mehmed ve Cemil	Hasankalası'nda	"
		İbrâhim Ağa kerîmesi Nâfiye		Kendi hânesinde		"		"	"		
		Mehmed oğlu Ağa		Su damında		"		Hacı Musa Baba		Köprüköyü'nde	"
		Reşid oğlu Mustafa		Köprüköyü'nde		"	Câmi'-i Kebîr	"	"	Hasankalası'nda	"
		Mehmed oğlu Ahmed		"		"		kerîmesi Güleser		Su damında	"
		Mustafa zevcesi Âyişe		Kendi hânesinde		tüfenk		hafîdi Şefik		"	"
		Mustafa oğlu Hâlid		"		balta		Müceldılı Yusuf bin Ömer		"	"
		Mustafa oğlu Hüsnü		"		tüfenk		zevcesi Hasbiye		"	"
		kerîmesi Fehime		"		"		kerîmesi Pınar		"	"
		Reşid oğlu Ali		Köprüköyü'nde		balta		hafîdi Sâniye diğer Nâzime		"	"
		Mehmed oğlu Şükrü		"		"		Ahalı İbrâhim kızı Şükriye		"	"
		Mehmed oğlu Hamdi		"		tüfenk		Ahalı İbrâhim birâderi Şevki		"	"
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev'-i Fecâyi'**	**Mahallesi**	**Mensûb oldukları çete re'îslerinin ismi**		Hasankalası'nda	"
		Hüseyin oğlu Ahmed		"		balta		kerîmesi Şerika		"	"
		Ahmed oğlu Hacı		"		"		diğer Refika		"	"
		Ahmed oğlu Şevki		"		"		"	"		
		Rıfat oğlu Rıza		"		"		"	"		
		İsmâil oğlu Tayfur		"		"		Ahmed oğlu Dede		Köprüköyü'nde	"
		Mehmed oğlu Hasan		"		tüfenk		Şerif oğlu Refik		"	"
		Süleyman kerîmesi		Hasankalası'nda		süngü	Ağaçmînâre	Kurban kızı Nene		Hasankalası'nda	"
		Ana kerîmesi Rukiye		"		"		kerîmesi Cevriye		"	"
		Ana kerîmesi Nâfiye		"		"		mahdûmu Yusuf		"	"
		Ana kerîmesi Şâfiye		"		"		Abdullah oğlu Mevlüd		"	"
		Hasan kızı Safiye		"		"		Mehmed kızı Gülhanım		"	"
		Çanakcı oğullarından Derviş bin Molla Süleyman		Köprüköyü'nde		tüfenk	Câmi'-i Kebîr	Mehmed kızı Seydâ		"	"
		Kındığılı İsmâil kızı Fâtıma		Hasankalası'nda		"		kerîmesi Fâtıma		"	"
		Şerif kızı Gülsüm		"		"		mahdûmu Hüsnü		"	"
								Ahalı Müştak		Köprüköyü'nde	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		zevcesi Fâika		Hasankalası'nda		"		Kındığılı Derviş kızı Seddiye (?)	"	"	K
		Değirmenci Ali		Köprüköyü'nde		"		Kındığıklı Derviş kızı Kerime	"	balta	
		İsmâil kızı Ümmühan		Hasankalası'nda		"		Kındığılı Derviş mahdûmu İsmâil	"	"	
		Ahalı Mustafa kızı Fâtıma		"		"		Kındığılı Osman kızı Mâvi	"	"	
		Sofu Abdullah		"		"		Kındığılı Osman mahdûmu Ömer	"	"	
		mahdûmu İsmâil		"		"		" "			
		zevcesi Nergiz		"		"		Kındığılı Osman [kızı] Lütfiye	"	"	
		kerîmesi Nâzime		"		"		" "			
		Mustafa oğlu Abdullah		"		"		Kındığılı Osman [kızı] Nûriye	"	"	
		zevcesi Bedriye		"		"		Kındığılı Kör Fâzıl	Köprüköyü'nde	tüfenk	
		İhrâmcı Resul oğlu Abdülhamid		"		"	Sivasî mahallesi	Kındığılı Emrullah oğlu Fethullah	"	"	
		Köse Ahmed		"		"		" "			
		zevcesi Vesîle		"		"		Kındığılı Emrullah zevcesi Zekiye	Hasankalası'nda	balta	
		hemşîresi Fâtıma		"		"		" "			
		diğer Pirûze		"		"		Kındığılı Emrullah gelini Şükrü [Şükriye]	"	"	
		baldızı Fâtıma		"		"		İbrâhim kızı Ballı (?)	"	"	
		yeğeni Muharrem		Köprüköyü'nde		"		Ahmed kızı Râziye	"	"	
								Osman oğlu Rüşdü	Köprüköyü'nde	"	
		diğer Mükerrem		"		"		" "			
		Sulutekyeli Nakim (?) bin Âkif		"		"		zevcesi Nûriye	"	"	
								kerîme[si] Refika	Hasankalası'nda	"	
Kâtilin ismi	**Memleketi**	**Maktûlün ismi**		**Mahall-i cürm**		**Nev‘-i Fecâyi‘**	**Mahallesi**	**Mensûb oldukları çete ve isimleri**			
		birâderi Cemâl		Hasankalası'nda		"		mahdûmu Sahaeddin	"	"	
								İmâm oğlu Ahmed	"	"	
		diğer Râsim		"		"		" "			
		vâlideleri Muhsine		"		"		" mahdûmu Kâzım	"	"	
		Serrâclar'ın İzzet		"		"		" mahdûmu Münir	"	"	
		Kındığılı Bekir kızı Âyişe		"		"	Câmi‘-i Kebîr	" yeğeni Sefiye	"	"	Ağre
		mahdûmu Zekeriyya		"		"		" Emin oğlu Şaban	"	"	
		mahdûmu Hâşim		"		"		" zevcesi Nergiz	"	"	
		mahdûmu Mehmed		"		"		" İsmâil kızı Âyişe	"	"	
		Yusuf kızı Kör Vesile		"		"		" Halil kızı Gülhanım	"	"	
		kerîmesi Zeliha		"		"		" Fâzıl kızı Hüsnâ	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

		Mehmed kızı Fâtıma	" "	Mustafa oğlu Şevkı	" "	" "	"	"	"	"
		İbrâhim kızı Nâciye	"	"	"	"				
		kerîmesi Hasbiye	"	Mustafa oğlu Kadir	"	"	"	"	"	"
		Berber kızı Şeker	" "	"	" "	" "	"	"	"	"
		zevcesi Fethiye	"	Hacı Tosun oğlu Tayyar	"	"				
		kerîmesi Hafiye	" "	Hâlid oğlu Mustafa	" "	" "	"	"	"	"
			"	Hâlid oğlu Lütfi	"	"	"	"	"	"
			"	Hasan oğlu Kadir	"	"	"	"	"	"
			"	Receb oğlu Dursun	"	"	"	Mehmed oğlu Ağa	"	"
			"	Mehmed oğlu Ağa	"	"	"	"	"	"
			"	Mustafa oğlu Hürrem	kurşun	"	"	"	"	"
			"	Mehmed oğlu Ahmed	"	"	"	"	"	"
			"	Şemseddin oğlu Sâlim	balta	"	"	"	"	"
			"	Derviş oğlu Osman	süngü	"	"	"	"	"
			"	Şerif oğlu Rızâ	kurşun	"	"	"	"	"
			"	Refik Bey oğlu Bekir Bey	balta	"	"	"	"	"
			"	Şerif oğlu Mücib	"	"	"	"	"	"
			"	Şerif oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	"
			"	Şerif oğlu Behram	"	"	"	"	"	"
			"	Mehmed oğlu Nâzım	"	"	"	"	"	"
			"	Murad oğlu Nâdim	"	"	"	"	"	"
			"	Murad oğlu Mevlüd	balta	"	"	"	"	"
			"	Murad oğlu Nadir	"	"	"	"	"	"

Esâmileri sebt-i defter edilen eşhâsın hüviyetleri heyet-i ihtiyâriyemizce ma‘lûm olan nüfûsdan mâ‘adâ esnâ-yı istîlâda kurâ-yı mücâvireden vürûd eden bir kısım eşhâsın ise hüviyetleri bilinemediğinden kaydına geçirilmemişdir. Halbuki merkez kazâda bin dört yüzü mütecâviz sabî ve eşhâsın Ermeniler tarafından katli‘âm edilmiş olduğu cihetle işbu yirmi sahîfeyi hâvî defter bi't-tanzîm takdîm kılındı ma‘rûzdur.

Fî 10 Temmuz sene [1]335

A‘zâ	A‘zâ	Muhtârı	Hasankala İmâmı
Süleyman	**Haydar**	**Hasan**	**Kâmil**
İmza	İmza	İmza	İmza

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdün ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmileri	Cebhedilen nüfûd	Cebhedilen eşyâ
Yekebadlı Hamaza, Ügümülü Agob, Todaviranlı Serkis	Hasan oğlu Eyyub	balta	Hasankala 'da	Müceldi	Mustafa oğlu Yusuf	Müceldili Keşiş oğlu Ermenak, Alvarlı David, Ohannes, Bogos ve ma‘iyyetlerinde bulunmuş müsellah atlı	"	"
	Hasan oğlu Tevfik	kurşunla	"	"	"		"	"
	Aziz oğlu Mehmed	"	"	"	"		"	"
"	Hüseyin oğlu Mevlüd	"	"	"	"		"	"
"	Mevlüd oğlu Arslan	"	"	"	"		"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdün ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmileri	Cebhedilen nüfûd	Cebhedilen eşyâ

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları cete		Cebhâne nâzırı	Cebhâne eşgâli	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları cete re’îslerinin esâmileri
				Kâtilin ismi ve şöhreti		Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘						
"	Mehmed oğlu Mustafa	"	"	"		"	"			"	"	"	"
"	Mâil Bey oğlu Ziya Bey	"	"	"		Molla Hasan kerîmesi Hadîce	"			"	"	"	"
"	Mâil Bey oğlu Şükrü Bey	"	"	"	"	Molla Hasan kerîmesi Fâtıma [Fethiye]	"	"		"	"	"	"
"	Tâhir oğlu Derviş	"	"	"			"			"	"	"	"
"	Tâhir oğlu Arslan	"	"	"		Şeylan kerîmesi [oğlu] Yusuf	"	"		"	"	"	"
"	Tâhir oğlu Nâzım	"	"	"	"	Şeylan kerîmesi [oğlu] Derviş	"	"		"	"	"	"
"	Tâhir oğlu Kâzım	"	"	"			"			"	"	"	"
"	Tâhir oğlu Mustafa	kurşunla	"	"		Osman kerîmesi [oğlu] Hasan		"		"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Yusuf	"	"	"	Mehmed oğlu Hüseyin	Hamdi kerîmesi [oğlu] Veli	Müceldili Ermenak, Ohannes, Bogos ve	"		"	"	"	"
"	Yusuf kerîmesi Pınar	"	"	"	"	Çolak kerîmesi [oğlu] Ahmed	Arvanlı David	"		"	"	"	"
"	Yusuf zevcesi Hasbiye	"	"	"	"	Ahmed kerîmesi [oğlu] Rızâ	"	"		"	"	"	"
"	Yusuf torunu Hanım	"	"	"	"	Yusuf kerîmesi [oğlu] Dâvud	"	"		"	"	"	"
"	Yusuf torunu Nâdime	"	"	"	"	"							
"	Derviş kerîmesi Ayşe	"	"	"	"	"							
"	Derviş hafîdi Gülzâr	"	"										
"	Cafer kerîmesi Mâşide	"	"	"	"	"							
"	Cafer kerîmesi Makbule	"	"										
"	Mustafa kerîmesi Hadîce	"	"	"	Şükrü oğlu Ahmed	"							
"	Mustafa kerîmesi Fâika	"	"	"	"	"							

Beyânı : 55

Ermeniler tarafından vukû‘bulan katl-i âmda gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere elli beş nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikrolunan eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Şâhid **Mehmed**

Şâhid **Ağa**

Şâhid **Ahmed**

Şâhid **Hasan**

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

[Müceldi Karyesi] Muhtârı
İmza

Müceldi Karyesi İmâmı
İmza

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen nukûd	Gasbedilen eşyâ ve hayvânât	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen nukûd
Hığnı'dan Arakil, Bogos, Ohannes, Müceldili Manik ve Toru	Ali oğlu Ali	kurşunla	Hasankala'da	Çöğender	Mehmed oğlu Mustafa	Alvarlı Todaviranlı, David Hampar	Dursun oğlu Âkif	kurşun	On liralık kıymetinde eşyası	"	"	"	
"	Osman oğlu Halil	"	"	"	Ovan, Serkis," Haço, Arakil	Dede Ağa	Molla' Hasan oğlu Mehmed	"	Yirmi liralık kıymetinde eşyası	"	"	"	
"	Halil oğlu Yakub	süngü	"	"	""	Mehmed oğlu Hasan	"	"	On liralık kıymetinde eşyası	"	"	"	
"	Halil oğlu Avni	kurşunla	"	"	""	Şerif oğlu Âkif	süngü	Öküz, yirmi liralık kıymetinde	"	"	"		
"	Osman oğlu Niyazi	balta	"	"	"	Emrullah oğlu Halil	kurşun	eşyası	"	"	"		
"	İbrâhim oğlu Vâsıf	süngü ma‘a-kurşun	"	"	İbrâhim Çavuş bin İsmâil	İbrâhim oğlu Genç Ağa	balta	Öküz, on liralık kıymetinde eşyası	"	"	"		
Müceldili Ovan, Serkis, Haço	Halil oğlu Hâfiz	balta	"	"	Müceldili Arakil,	İbrâhim oğlu Kıyam	süngü	Yirmi liralık kıymetinde eşyası	"	Battal oğlu Dede	Todaviranlı Hampar,		
"	Âlî Hoca Müştâk	"	"	"	Ohannes, Bogos,	Mustafa oğlu Mehmed	kurşun	Yirmi beş liralık kıymetinde eşyası	"	"	Alvarlı David,		
"	Şevki oğlu Esehan	kurşun, süngü	"	"	Hasankalalı Ermenak	Mehmed oğlu Dursun	süngü	On liralık kıymetinde eşyası	"	"	Burusalı Aganik		
Terzi Serkis, Erzurum'da kuyumcu	İsmâil oğlu Sehlân	balta	Erzurum'da	"	Mustafa Çavuş Efendi	Dursun oğlu Ağa	kılınç	"	"	"	"		Beş lira
Arakil, Müceldi[li] Ovan,	Mehmed oğlu Zâkir	"	Hasankala'da	"	Şahan Bey	Narmanlı Oskan Apet	ma‘a-kurşun	Elli lirâ-mâl-enî eşyâ	"	"	İbrâhim oğlu Hâfiz		
Serkis, Haço Arakil	Mehmed oğlu Şâkir	"	"	"	"	Mustafa oğlu Kurban	balta	"	"	"	Osman		
"	Mustafa oğlu Mehmed	kurşunla	"	"	"	İbrâhim oğlu Tûfan Todaviranlı Hampar	kurşun	"	"	"	"		

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen eşyâ ve hayvânât	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen eşyâ ve hayvânât
"	vâlidesi Fâtıma	süngü	"	"	""	Dede oğlu Derviş	kurşunla	""	"	"	"		
"	gelini Ayşe	"	"	"	""	Nişli oğlu İsmâil	"	""	"	"	"		
"	diğeri Hadîce	"	"	"	"	İsmâil oğlu Ağa	balta	"	"	"	"		
"	diğeri Hediye	"	"	"	"	Hacı İsmâil oğlu İsmâil	"	"	"	"	"		
"	kerîmesi İffet	"	"	"	"	Hacı İsmâil oğlu Mehmed	"	"	"	"	"		
"	kerîmesi Hünkar	"	"	"	"	Ahmed oğlu Ağa	kurşun	On liralık eşyası	"	"	"		
"	mahdûmu Osman	kurşunla	"	"	"	Mâil oğlu Bahlül	"	"	"	"	"		
"	Ağa oğlu Âdil	"	"	"	"	Mâil oğlu Halil	"	Yirmi liralık eşyası	"	"	Mehmed oğlu Ahmed		
"	Ağa oğlu Cemâl	"	"	"	"	Osman oğlu Burhan	balta	On iki liralık eşyası	"	"	"		
"	Ahmed oğlu Derviş	"	"	"	"	Osman oğlu Ağa	balta, süngü	On beş liralık eşyası	"	"	"		
"	Bayrak oğlu Âkif	balta	"	"	"	İbrâhim oğlu Hasan	"	Sekiz liralık eşyası	"	"	"		
"	Bayrak oğlu Süleyman	"	"	"	"	Ali oğlu Hurşid	"	On bir liralık eşyası	"	"	"		
"	Mehmed oğlu Süleyman	süngü	"	"	"	Mustafa oğlu Hakkı	kurşun	On liralık eşyası	"	"	"		
"	Mehmed oğlu Hasan	kurşunla	"	"	"	Hasan oğlu Dursun	"	"	"	"	"		
"	Mustafa [oğlu] İbrâhim	"	"	"	Terzi Serkis,	Mustafa kızı Firdevs	balta	Erzurum'da	"	Ahmed oğlu Mustafa Çavuş	Narmanlı Oskan, Kuyumcu Apet ve Manik		
"	Mustafa oğlu Mehmed	"	"	"	Kuyumcu Arakil,								
"	Dursun oğlu Ömer	kurşun ma‘a-süngü	"	"	Muslu oğlu Dede Bey Battal Ohannes David,	Alvarlı kızı Remziye Todavıranlı Halimeh,	"	On beş liralık eşyası	"	"			
"	Dede oğlu Tayyar	kurşun ma‘a-balta	"	"	"	Burusalı Hadîce Ahmed kızı Hürrem	"	Sekiz liralık eşyası	"	"	"		

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Müceldili Arakil, Bogos, Ohannes, Ermenak	Halil oğlu Şâmil	kurşunla	Hasankala	"	Receb oğlu Derviş	Alvarlı oğlu David ve	"	On liralık eşyası	"	"	"		
	Şahan zevcesi Fâtıma	süngü	"	"	Terzi Serkis, Kuyumcu Arakil, Gezli Haço,	Terzi oğlu Şakir	balta	Erzurum' Beş liralık eşyası	"	Hacı Hüseyin oğlu Mustafa	Narmanlı Oskan, Apet ve Manik,	
Terzi Serkis, Kuyumcu Arakil, Muşlu Ohannes ve Haço	Mehmed oğlu Hakkı	"	Erzurum'da	"	Çiftlikli Ahmed oğlu Mahmud, Müceldili Ohannes, Arakil, Bogos	Mahmud oğlu Ağa	"	Dört liralık eşyası	"	Ali Hoca Efendi	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar		
	Karslı Durak	"	"	"		Hasan oğlu Mahmud	kurşunla	Hasankal On altılık eşyası	"	"			
Terzi Serkis, Kuyumcu Arakil, Gezli Haço	Durak oğlu Kıyam	balta	"	"	"	Dursun oğlu Cihan	balta, süngü	On beş liralık eşyası	"	"	"		
	Durak zevcesi Güli	"	"	"	Hacı Hüseyin oğlu Mustafa	Veli oğlu Ali	süngü	"	"	"	"		
					"	Ahmed bin Derviş	"	"	"	"	"		
					"	Yusuf oğlu Osman	"	"	"	"	"		
Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev‘-i fecâyi‘**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın ismi**	**Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri**	**Gasbedilen nukûd**	**Gasbedilen eşya ve hayvânât**					
"	kerîmesi Zelîha	"	"	"	**Kâtilin ismi ve şöhreti**	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev‘-i fecâyi‘**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın ismi**	**Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri**	**Gasbedilen nukûd**	
"	birâderi Osman	"	"	"	"	"		"					
Müceldili Ohannes, Arakil, Bogos	Veysel Çavuş	süngü ma‘a-kurşun	Hasankala'da	"	"	Halil oğlu Tûfan	"	"	"	"	"		
					Receb oğlu Derviş	Alvarlı oğlu Davud	"	Yirmi liralık eşyası	"	Mustafa oğlu Osman	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar,		
"	Yusuf oğlu Hâzık	kurşunla	Erzurum'da	"	Müceldili Ohannes, Arakil, Bogos,	Hüseyin oğlu Ahmed,							
"	Şükrü Bey bin Ahmed	"	"	"	Terzi Serkis, Kuyumcu Arakil, Muşlu Haço, Gezli Haço,	Burusalı Ağadir oğlu Fâzıl	balta	On liralık eşyası	Erzurum' da	Hacı Hüseyin oğlu Mustafa	Narmanlı Oskan, Kuyumcu Apet ve Manik		
								On beş liralık eşyası					
"	Hotan oğlu Halil	balta	Hasankala'da	"		"		Dokuz liralık eşyası					
"	Celiha (?) oğlu Hasan	kurşunla	"	"	Çiftlikli Aram, Müceldili Ohannes, Arakil, Bogos	Kadir oğlu İbrâhîm	"	On dört liralık eşyası	"	"			
"	Abdurrahman oğlu Emin	"	"	"		"		Beş liralık eşyası					
						Avcı oğlu Halil	süngü		Hasankal a'da	Mustafa oğlu Osman	Alvarlı David		
"	İsmâil oğlu Mustafa	"	"	"	"	"		Sekiz liralık eşyası					
"	Osman oğlu Fâzıl	süngü	"	"	"	Ârif oğlu Mustafa	"	On üç liralık eşyası	"	"	Todaviranlı Hampar		
"	Gayur (?) oğlu Tosun	"	"	"	"	vâlidesi oğlu Âtîfe	"	Yedi liralık eşyası	"	"	"		

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Halil vâlidesi Pirûze	"	"	"	"	"		Dokuz liralık eşyası
"	İsmâil oğlu Bahri Çavuş	"	"	"	"	"		Dört liralık eşyası
"	Ali oğlu Taşdan	kurşunla	"	"	"	"		Yirmi liralık eşyası
Terzi Serkis, Kuyumcu Arakil, Muşlu Haço	İsmâil kerîmesi Nâkibe	"	Erzurum'da	"	Hacı Hüseyin oğlu Mustafa	Narmanlı Oskan, Kuyumcu Apet ve Manik		Otuz liralık eşyası
Çiftlikli Aram	Sâlih oğlu İbrâhim	"	"	"	"			Beş liralık eşyası

Nefer:

103

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek ve gerek kadın ve sabî olmak üzere yüz üç nüfûs olduğu sebt-i defterde zikr edilen eşhâsların şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran takdîm kılındı.

Şuhûdân
İsmâil oğlu İbrâhim
A‘zâ

Şuhûdân
Mehmed oğlu Ahmed
Muhtâr

Şuhûdân
Battal oğlu Dede Bey
Çöğender karyesi imâmı

Şühûdânın ismi
Şâhin Bey

Şühûdânın ismi
Mehmed oğlu Mustafa

Şühûdânın ismi
Ali oğlu Dede Ağa

Şuhûdân
İbrâhim Hâfız Osman Efendi

Bu dahi
Mustafa oğlu Osman

Bu dahi
Âlî Hoca oğlu Efendi

F
î
2
7

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri
Müceldili karyeli Arakil,	İsmâil oğlu Bilâl	balta	Hasankalası'nda	Sos	İsmâil oğlu Hâşim	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar,

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Gasbedilen eşya ve hayvânât	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Bir
Bogos, Ohannes, Manik, Burusalı Aganik, Müdürgeli Mıgırdıç	İsmâil oğlu Yahya	süngü	"	"	"	Mustafa oğlu Kalfa refâkatiyle	balta	"	Yirmi liralık eşyası	"	"	"	Bir de da yüz
	İbrâhim oğlu Derviş	bıçakla	"	"	"	Ahmed oğlu	balta ma‘a-süngü	"	Sekiz liralık eşyası	"	"	"	
	İbrâhim oğlu Ali	"	"	"	"	Mehmed Ağa	"	Sekiz yüz manat	On liralık eşyası				
"	Hacı Hâfız oğlu Efendi	kurşun ma‘a-balta	"	"	"	Coşhun oğlu Hamdullah	kurşunla	"	"	"	"	"	
"	Kâmil oğlu Cemil	balta	"	"	Hasan oğlu Tayfur	Mehmed oğlu Durak	kurşun ma‘a-balta	İki yüz manat	"	"	"	"	
"	Tayfur oğlu Mevlüd	"	"	"	" Mehmed oğlu	Dede oğlu Hurşid	"	"	On beş liralık eşyası	"	"	"	
"	Mustafa oğlu Musa	kurşunla	"	"	Mahmud	Hüseyin oğlu Zühdü	süngü	Beş yüz manat	Beş liralık eşyası	"	"	"	
"	Hasan oğlu Hüseyin	süngü	"	"	Arakil, Ohannes, Bogos, Manik, Burusalı Aganik, Müdürgeli Mıgırdıç	Müceldili Hüseyin oğlu Rıfat	kurşun ma‘a-süngü	"	On liralık eşyası	Sos	Mehmed oğlu Mahmud	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar,	
"	Şahan oğlu Pehlivân	kurşunla	"	"		"		"	Dokuz liralık eşyası				
"	İbrâhim oğlu Ömer	süngü	"	Erzurum'da	Hasan oğlu Şahan	Emin Oğlu Osman Şuregilli Agob		"	On iki liralık eşyası	"	"	kırk sekiz atlı rüfekâsı	
"	Halil oğlu Fâzıl	balta	"	Hasan-kala	Hasan oğlu Tayfur	Mehmed oğlu Abdurrahman ve Hacı Hâfız		"	On liralık eşyası				
"	Timur oğlu Osman	"	"	"	"	oğlu Kâmil	"	"	"	"	"	"	
"	Timur oğlu Mehmed	"	"	"	"	Süleyman oğlu Hasan	balta	"	Sekiz liralık eşyası	"	"	"	
"	Ârif oğlu Halil	kurşun ma‘a-süngü	"	"	"	Hasan zevcesi Güleser	balta ma‘a-kurşun	"	Beş liralık eşyası	"	"	"	
"	Mehmed oğlu İbrâhim	balta ma‘a-kurşun	"	"	"	Ako oğlu Hüseyin	balta ma‘a-süngü	"	Otuz liralık eşyası	"	"	"	
"	İmâm İbrâhim Efendi	kurşun ma‘a-süngü	"	"	"	Abbas oğlu Hasan	süngü	"	On beş liralık eşyası	"	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Abbas oğlu Hüseyin	"	"	"	] " 35	"		

N e f e r e n : 32

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âm gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere otuz iki nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran i‘tâ kılındı.

F î 28 T e m m u z [1 3

Şuhûdân
Hasan oğlu Tayfur
A‘zâ

Şuhûdân
İsmâil oğlu Hâşim
Muhtâr

Şuhûdân
Mehmed oğlu Mahmud
İmâm-ı Karye-i Sos

Ş
Hasan

Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev‘-i fecâyi‘**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın esâmîsi**	
Hertevli Mardıros, Hertevli	Hüseyin oğlu İshak	balta ma‘akurşun	Erzurum	Bakılgan	Dursun Efendi oğlu Mehmed Efendi	K Is
Kuşdo ve	Ağa oğlu Ahmed	"	"	"	"	
refikleri	Ağa oğlu Abdullah	"	"	"	Hacı Reşid oğlu İbrâhim	

Beyânı: 3

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda üç nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikr edilen eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz [13]35

Şâhid
İbrâhim
Muhtâr

Şâhid
Mustafa
İmâm-ı Karye-i Bakı

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda sırf erkek olmak üzere on nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran i‘tâ kılındı.

Fî 28 Temmuz [13]35

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasb edilen nükûd	Gasb edilen eşya ve hayvânât
Çiftlikli Aram, Gezli	Süleyman oğlu İsmâil	balta	Erzurum'da	Pertek	Osman oğlu Âkif	Narmanlı Oskan,	10 lira	
Haço, Müdürgeli	Osman oğlu Himmet	"	"	"	"	Kuyumcu Apet ve Manik	12 lira	
Mıgırdıç	Mahmud oğlu Resul	süngü	"	"	"			On liralık eşyası
"	Reşid oğlu Abdurrezzak	balta	"	"	"	"		Beş liralık eşyası
"	Musa oğlu Ali	süngü ve kurşun	"	"	"	"		On liralık eşyası
"	Musa oğlu Bekir	kurşun	"	"	İbrâhim oğlu Edhem	"		Beş liralık eşyası
"	Mahmud oğlu Coşhun	balta	"	"	"	"		Sekiz liralık eşyası
"	Hayal oğlu Hilmi	"	"	"	"	"		Dokuz liralık eşyası
"	Osman oğlu Halil	"	"	"	"	"		On üç liralık eşyası
"	Mustafa oğlu İbrâhim	süngü, kurşun	"	"	"	"		

Şâhid **İbrâhim oğlu Edhem**

Şâhid **Osman oğlu Âkif**

A‘zâ **İbrâhim**

Muhtâr

İmâm-ı Ka

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	G e n

Beyânı: 10

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Müceldili Arakil, Ohannes, Miko Bogos, Avidis, Hampar	Refik oğlu Bekir	kurşunla	Derûn-ı köyde	Haykürt	Dursun oğlu Hüseyin	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar, kırk altı müsellah refikleriyle beraber		Bir sâ'at gasbedilmişdir.
	Mehmed oğlu Osman	"	"	"	"			Bir esb, bir sâ'ati gasbedilmişdir.
"	Mehmed oğlu Behlül	"	"	"	"	"	Beş lirası gasbedilmişdir.	
"	Hacı Hüseyin oğlu Bekir	"	"	"	Ali oğlu Mustafa	"	Dört lirası gasbedilmişdir.	
"	Ahmed oğlu Abdurrezzak	"	"	"	"	Oskan ve David		
"	Mustafa oğlu Ali	"	"	"	Süleyman oğlu	"		
"	Hasan oğlu Mehmed	"	"	"	Hacı Mevlüd	"		
Gezli Haço ve Çiftlikli Aram, David refîkleri	İsmâil oğlu Yusuf	"	"	"	"	"		
	Bekir oğlu Şerif	balta	Erzurum'da	"	Hüseyin oğlu Osman			

Şâhid **Ali oğlu Mustafa**

Şâhid **Hüseyin oğlu Osman**

Şâhid **Dursun oğlu Hüseyin**

Ş **M**

A'zâ **Tayfur**

A'zâ **Bekir**

Muhtâr

İmâm-ı Ka

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re'îslerinin esâmîleri
Alvarlı David kırk atlı müsellah	Davud oğlu Edhem	bıçakla	Hasankala'da	Kurnuç	Muhyi (?) oğlu Hasan	Todaviranlı Hampar, Aganik
	Tosun oğlu Fâzıl	balta	"	"	"	
"	Yahya oğlu Osman Bey	"	"	"	"	"
"	Yahya oğlu İbrâhim Bey	kazma	"	"	"	"
"	İmâm Hâfız Osman Efendi	balta	"	"	"	"
"	Hasan oğlu Abdulkâdir	süngü	"	"	"	"
"	İbrâhim oğlu İsmâil	kurşunla	"	"	"	"

Beyânı: 9

Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katli'âmda sırf erkek olmak üzere dokuz nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri zikredilen eşhâsın ma'lûmât ve meşhûdâtlarıyla işbu defterimiz temhîren i'tâ kılındı.

F

î

2

8

T

e

"	Hasan oğlu Muhyiddin	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Mustafa	"	"	Sekiz liralık eşyası	"	İbrâhim oğlu Ali	"
"	Beşir oğlu Yusuf	"	"	"	"	"	Ali oğlu Abdurrahman	"	"	On bir liralık eşyası	"	"	"
"	Dursun bin Yusuf	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Tevfik	"	"	Dokuz liralık eşyası	"	"	"
"	İsmâil bin Hüseyin	"	"	"	"	"	Hızır oğlu Şerif	"	"	Beş liralık eşyası	"	"	"
"	Ahmed bin İbrâhim Çavuş	balta	Köprükö yü'nde	"	"	Yusuf oğlu Şerif	Seher oğlu Bekir	kurşun		On liralık eşyası	"	"	"
"	Ali b. Halil	"	"	"	"	"	Yusuf oğlu Muhyi (?)	balta		Beş liralık eşyası	"	"	"
"	Dursun bin Rıza	"	"	"	"	"	"	"		Dört liralık eşyası	"	"	"
"	Osman bin Celâl	süngü	"	"	"	"	"	"		On liralık eşyası	"	"	"
"	Şerif bin İbrâhim	"	"	"	"	"	"	"		Dört liralık eşyası	"	"	"
"	Ali bin Süleyman	"	"	"	"	"	"	"		Üç liralık eşyası	"	"	"
Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın esâmîsi**	**Mensûb oldukları çete re'îslerinin esâmîleri**		**Gasb olunan nükûd**		**Gasbedilen eşya ve hayvânât**			
"	Hüseyin bin Ağa	kurşunla	"	"	"	Şâhid "				Beş liralık eşyası			
"	Bekir bin Mahmud	süngü	"	"	"	"				On liralık eşyası			
"	İbrâhim kızı Hadîce	balta	"	"	"	"							
"	Coşhûn kızı Sebkat	süngü	"	"	"	"							
"	İbrâhim oğlu Ali	balta	"	"	"	"							
"	Esad oğlu Hamid	"	"	"	"	"							

Beyânı: 30

Ermeniler tarafından vukū bulan katli'âmda erkek ve kadın olmak üzere otuz nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri zikredilen eshâsın ma'lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran makâm-ı â'idesine takdim kılındı.

Fi 28 Temmuz sene [19]35

Şâhid **Ali**

Şâhid **İlyas**

A

Be

A'zâ

Muhtâr

İmâm-ı Kar

Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev'-i fecâyi'**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın esâmîsi**	**Mensûb oldukları çete re'îslerinin esâmîleri**	**C**
Müceldili karyeli Ohannes,	İbrâhim oğlu Resul	balta	Hasankala'da	Aha	Osman oğlu Yâsin	Alvarlı David Todaviranlı	
Serkis, Bogos, Ügümü karyeli Kigo	Mehmed oğlu Kâmil	"	"	"	"	Hampar ve on altı atlı	

"	İbrâhim oğlu Yusuf	"	"	"	"	müsellah refikleriyle Ali oğlu Müştak	Kurşun	Bir esbini götürmüşler	"	"	"	
"	İbrâhim oğlu Mehmed	"	"	"	"	Ali oğlu Dede	"	Beş liralık eşyası	"	"	"	
"	Süleyman oğlu Halil	"	"	"	"	Dede oğlu Kıyam	Süngü	Bir esbini götürmüşler	"	"	"	
"	birâderi oğlu Hâşim	"	"	"	"	"		On liralık eşyası				
"	Şaban oğlu Mustafa	"	"	"	"	Mustafa oğlu Mehmed	"	On liralık eşyası	"	"	"	
"	Şaban oğlu Mehmed Ali	"	"	"	"	Mehmed oğlu Mustafa	Kurşun ve süngü	"	"	"	"	
"	İsmâil oğlu Ağa	"	"	"	"	"						
"	İsmâil oğlu Hasan	"	"	"	Gezli Haço ve sekiz refikleri	İsmâil oğlu Halil	Balta	Sekiz liralık eşyası	"	"	Gezli Haço,	
"	Hasan oğlu Yakub	"	"	"	"	"		On beş liralık eşyası				
"	İmâm Ahmed Efendi	"	"	"	Yakub oğlu Hâfız Mehmed	"		On liralık eşyası				
"	Müştak zevcesi Hüsnâ	"	"	"	"	"						
"	Dede zevcesi Fâtıma	"	"	"	"	"		Yirmi liralık eşyası				
	Hüsnü zevcesi Şefîka	"	"	"	"	"		On liralık eşyası				
"	Hüsnü oğlu Mehmed	"	"	"	"	"						
"	Rıza zevcesi Şefîka	"	"	"	"	"						
"	Rıza kerîmesi Esme	"	"	"	"	"						

Beyânı: 24

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek kadın ve gerek erkek ve çocuk olmak üzere yirmi dört nüfûsdan ibâret olduğu işbu defterde esâmîleri muharrer eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla musaddak olunduğunu mübeyyin işbu defterimiz terhîran makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 28 Temmuz sene [13]35

Şâhid Osman oğlu Yâsin

Şâhid Hâfız Mehmed

Muhtâr İmâ

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdünün esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Sâhid Hacı Mehmed Hasan A'zâ Muhtâr İmâm-ı Ka Sa

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re'îslerinin esâmîleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât
Yol Taburları tarafından	Muhyiddin oğlu Dursun	balta	Süvişli'de	Tuy-i Sagîr	Muhsin oğlu Hüseyin	Yol Taburları		
	Osman oğlu Ali	"	"					
"	Hâfız Hoca oğlu Molla Ali	"	"	"				
"	İbrâhim oğlu Ahmed	"	"	"				
"	Halil oğlu Mustafa	"	Erzurum'da	"				
"	İbrâhim oğlu Ali	"	"	"				
"	Musa oğlu Mehmed	süngü ma'a-balta	"	"				
"	Musa oğlu [kızı] Rabîa	"	"	"				
"	Mehmed oğlu İbrâhim	"	"	"				

Beyânı: 9

Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katl'âmda dokuz nüfus gerek erkek ve gerek kadın olmak üzere dokuz nüfûsdan ibâret olduğu bâlâda esâmîsi muharrer Hâfız İsmâil Efendi'nin şuhûdâtıyla işbu sebt-i defterimiz temhîran makâm-ı â'idesine takdîm kılındı.

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isâmîleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât
Müceldili Ohannes, Bogos, Arakil, Ügümü karyeli Agob, Yekebadlı Hamazaz	İbrâhim oğlu İsmâil	balta	Hasankala'da	Hins	Hamza oğlu Kâmil	Müceldili karyeli Serkis, Ohannes, kırk atlı müsellah ma'iyyetleri		
	Rahim zevcesi Hüsna	"	"	"	"			
	Rahim zevcesi Serfirâz	"	"	"	"			
	Dervış zevcesi Dilber	"	"	"	"			
	kerîmesi Fâtıma	"	"	"	"	"		
	kerîmesi Behiye	"	"	"	"	"		
	Tevfik oğlu Şefik	"	"	"	Abdurrahman oğlu Burhan	"		
	Hüseyin zevcesi Enîse	"	"	"		"		
	Hüseyin kerîmesi Âişe	"	"	"	"	"		
	torunu Ağa	"	"	"	"	"		
	İsmâil oğlu Şerif	"	"	"	"	"		
	İsmâil kerîmesi Binnaz	"	"	"	"	"		
	Rahîm oğlu Münib	"	"	"	"	"		

Beyânı: 13

Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katli'âmda gerek erkek ve

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

gerek kadın olmak üzere on üç nüfûsdan ibâret olduğu işbu sebt-i defterde isimleri muharrer eşhâsın şuhûdâtıyla ma‘lûm olduğunu mübeyyin defterimiz temhîran makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 28 Temmuz [13]35

Şâhid **Halil** Şâhid **Burhan** A‘zâ **Hasan** Muhtâr İmâm-ı Karye-i Hins

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşyâ ve hayvânât	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın esâmîsi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri
Hasankalalı Ermenek, Ohannes Hasankalalı Aganik	Ali oğlu Sâlih	balta	Hasan-kala'da	Serçeh oğaz	Ahmed oğlu Dursun	Alvarlı David						
	Sâlih oğlu Necib	"	Köprüköyü'nde	"	"	Todaviranlı Hüseyin oğlu Tayyar	"	"	"	"	"	"
	Sâlih oğlu Abdurrahman	"	Hasankalası'nda	"	"	Hampar, kırk atlı müsellah refikleri						
"	Sâlih oğlu Zâkir	"	"	"	"	Mustafa oğlu Derviş	balta		Köprüköyü'nde	"	"	Kirkor ve Mıgırdıç
"	kızı Hanım	"	"	"	"	Derviş oğlu Emrullah	"		Hasankalası'nda	"	"	David ve Hampar
"	zevcesi Fâtıma	"	"	"	"	Derviş oğlu Hüsma (?)	"		"	"	"	"
"	gelini Nene	"	"	"	"	Ağa oğlu Seyfullah	"		"	"	"	"
"	yeğeni Ya‘kûb	"	Köprüköyü'nde	"	"	İbrâhim zevcesi Şükrü	"		"	"	"	"
"	Yakub zevcesi Nazlı	"	Hasankalası'nda	"	"	Ahmed kızı Esma, Edhem zevcesi Hindiye (?)	Köprü köylü Kirkor ve Mıgırdıç, Alvarlı David ve refikleri		"	"	"	"
"	Eyyub oğlu Şerif	"	Köprüköyü'nde	"	"	Edhem oğlu Durak	Kirkor ve Mıgırdıç	kurşunla	"	"	"	"
"	Eyyub oğlu Sâbit	"	"	"	"	Hasan oğlu Yakub		sürgü	"	"	"	"
"	Sâbit oğlu İdris	"	Hasankalası'nda	"	"	Dede Fâtıma	David ve Hampar		"	"	"	"
"	İdris kızı Nene	"	"	"	Hasankalalı Ermenak,	Ârif kerîmesi Lütfiye	"		"	Hasankala'da	"	Ahmed oğlu İbrâhim	Alvarlı David, Todaviranlı Hampar
"	zevcesi Münîre	"	"	"	Ohannes,	"	"					

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Aganik	Hamdi kızı Nene	"	"		"	"	"	Mustafa kızı [oğlu] Niyâzi		"	Üç liralık eşyası	"	"	"
"	Hüseyin kızı Fâika	"	"		"	"	"	Mustafa kızı [oğlu] Tayfûr		"	İki liralık eşyası	"	"	"
"	Hüseyin kızı Gülühanım	balta	"		"	"	"	Sâdık kızı [oğlu] Şaban		"	Dört liralık eşyası	"	"	"
"	Hüseyin kızı [oğlu] Celâl	"	"		"	"	"	Şaban zevcesi Gülsüm		"	On liralık eşyası	"	"	"

Beyânı: 37

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere otuz yedi nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri muharrer eşhâsın şuhûdâtıyla ma‘lûm olduğunu mübeyyin işbu defterimiz temhîran takdîm kılındı.

Fî 28 Temmuz sene [13]35

								Şaban kerîmesi Mazlûme		"	"	"	"
								Şaban oğlu Durak		"	"	"	"
								Şaban oğlu Yusuf		"	"	"	"
								Şaban oğlu Tosun		"	"	"	"
								Memo oğlu Rüşdü		"	"	"	"
								Memo zevcesi Güllü		"	"	"	"
								Rüşdü zevcesi Behiye		"	"	"	"
								Mustafa kızı [oğlu] Hadrakili Ali oğlu Râsim		"	"	"	"
								İsmâil oğlu Mustafa		"	"	"	"
								Mustafa zevcesi Tayyibe		"	"	"	"
								Mustafa kızı Zühre		"	"	"	"
								Mahmud oğlu Âkif		"	"	"	"
								Mahmud oğlu Şâmil		"	"	"	"

Şâhid **İbrâhim** Şâhid **Dursun** Şâhid **Derviş** Muhtârı **Dede** Serçeboğaz Karyesi İmâmı **Hüsnü**

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	Gasbedilen nukûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi
Agdasur karyeli Sirop, Haçikvanklı Misak, Tivnikli Bellü Serkis	Hüseyin oğlu Aziz	balta	Erzurum'da	Pusudere	Mustafa oğlu Hüseyin	Çiftlikli Ohannes ve Öznü karyeli Sirop, Hadrakili Kirkor ve yirmi müsellah ma‘iyyetleri nde							
	Hüseyin oğlu Mustafa	"	"	"	"								
	Hüseyin oğlu Hüseyin	"	"	"	"								
"	Ali bin Durak	"	"	"	"				"	"	"	Mehmed oğlu Ali	Çiftlikli Ohannes ve Öznü karyeli Sirop, Hadrakili Kirkor ve yirmi müsellah ma‘iyyetleri nde
"	Ali zevcesi Nâzime	"	"	"	Agdasurlu Sirop, "								
"	Durak oğlu Dede	"	"	"	"								
"	Sâdık oğlu Mustafa	"	"	"	Haçikvank-lı Misak				süngü	"	"	"	
"	Mustafa oğlu Fâik	"	"	"	"								
"	Mustafa kızı Hediye	"	"	"	"				kurşun	"	"	"	
					Ali oğlu Hasan				kurşun ve süngü	"	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Mahmud kızı Makbule	balta	"	"	"	"	Resul oğlu Cemâl	kurşun		"		"
"	Mahmud oğlu Bayık	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Hüseyin	"		"		"
"	Halil oğlu Hüseyin	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Hasan	balta		"		"
"	Halil oğlu Nâfiz	"	"	"	"	"	Ali oğlu Hasan	"		"		"
"	Halil kızı Nâime	kurşun	"	"	"	"	Ömer oğlu Ahmed	"		"		"
"	Osman oğlu Ahmed	süngü	"	"	"	"	Kâsım oğlu Bekir	süngü		"		"
"	Osman oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	Muharrem zevcesi Havva	"		"		"
"	Mehmed zevcesi Pirûze	balta	"	"	"	"	Muherrem kızı Firûze	"		"		"
"	Hüseyin oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	Kadir oğlu Mehmed	"	Pusudere karyeli	"		"
							Kadir oğlu Aziz	"	İmâm	"		"
							Ahmed oğlu Nâzım	"	**Sâlih oğlu Abdülkerim**	"		"

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere otuz altı nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri zikreden eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran takdîm kılındı.

Şâhid
Mehmed oğlu Ali

Şâhid
Ali oğlu Hasan

Şâhid
Mustafa oğlu Hüseyin

Muhtâr
Rüstem

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât			
Müceldili Serkis	Hasan Bey oğlu Hamid Bey	süngü		Baldızı							
Ohannes Bogos	Resul oğlu Ömer	balta		"							
"	Resul oğlu Hüseyin	"		"							
"	Resul oğlu Mustafa	"		"							

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	G
Müceldi karyeli Serkis ve Arakil	Hamza oğlu Tevfik	balta	Erzuru m'da	İzirmik	Hamza oğlu Tûfan Bey	Alvarlı David, Müceldi Hampar, Ohannes	
"	Kadir oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	
"	Kadir oğlu Aziz	"	"	"	"	"	
"	Ahmed oğlu Nâzım	"	"	"	"	"	
Alvarlı David, Todaviranlı Hampar	Mehmed oğlu Mahmud	"	"	"	"	"	
"	İbrâhim oğlu Durak	kurşun	Köy önünde	"	Mehmed oğlu Dursun	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Yusuf oğlu Mehmed	"	"	"	Müceldilî Manik ve Ohannes	Ahmed oğlu İsmâil	balta	Hasankalalı Agaca nâm eşyası	Porsıh [Porsuk]	Mehmed oğlu Hurşid	Hasankalalı Agaca, Alvarlı David, Todaviranlı	
"	Ali oğlu Yusuf	"	"	"	"	"		Sekiz liralık eşyası	"	"	Hampar, birâderi	
"	Yusuf oğlu Mevlüd	"	"	"	"	Hüseyin oğlu Celâl	kurşunla					
					"	Mustafa oğlu Hüseyin	balta	"	"	"	Serkis, altmış atlı müsellah	
					"	Bayram oğlu Muharrem	"	"	"	"	refîkleriyle	

Nefer en: 9

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek ve gerek kadın ve sabî olmak üzere dokuz nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde esâmîleri zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran takdîm kılındı.

Fî 28 Temmuz sene [1]335

Şâhid Şâhid A‘zâ Muhtârı İzirmik Karyesi İmâmı

Tûfan **Dursun**

Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev‘-i fecâyi‘**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın ismi**	**Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi**	**G ı**
"	Hüseyin oğlu Mehmed	balta, süngü	"	"	Hurşid oğlu Ali	"	
"	Said oğlu Hüseyin	"	"	"	"	"	
"	Sâbit oğlu Said	"	"	"	"	"	
"	Ali kızı Esme	kurşun ve	"	"	Mehmed oğlu Mustafa	"	
"	Kıyam kızı Nâciye	süngü	"	"		"	
"	Mahmud kızı [oğlu] Hamdi	"	"	"		"	
"	Mehmed kızı [oğlu] Ahmed	"	"	"	Said oğlu Tosun	"	
"	Ali kızı Refika	"	"	"	"	"	

Kâtilin ismi ve şöhreti	**Maktûlün ismi ve şöhreti**	**Nev‘-i fecâyi‘**	**Mahall-i cürm**	**Karyesi**	**Şühûdânın ismi**	**Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi**	**Gasbedilen nükûd**	**Gasbedilen eşya ve hayvânât**

Nefer an: 12

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan [katli‘âmda] gerek erkek ve gerek kadın ve çocuk olmak üzere on iki nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve şuhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran takdîm â’idesi [makâm-ı â‘idesine takdîm kılındı].

Fî 28 Temmuz sene [1]335

"	Hüseyin oğlu Hasan	"	"	"	"	"
"	Yusuf oğlu Ali	Balta	"	"	"	"

Beyânı: 9

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda müştarek olmak üzere dokuz nüfûsdan ibâret olmak üzere sebt-i defterimizde esâmileri zikrolunan eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â‘idesine takdîm kılındı.

Fî 9 Temmuz sene [1]335

Şâhid **Ali**

Şâhid **Hurşid**

Şâhid **Mustafa**

A‘zâ **İsmâil**

Muhtârı Porsuh [Porsuk] Karyesi İmâmı **Mehmed**

Muhtârı Tuy-ı Kebîr K

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Gasbedilen nükûd	Gasbedilen eşya ve hayvânât
					Mehmed Ziya		**Hasan**	
Gezli Haço Müdürgeli Agob, Kevehorlu Makar, Müceldili Ohannes, Bogos, Arakil, Manik	İsmâil oğlu Mustafa	Balta	Erzurum'da	Tuy-ı Kebîr	Çiftlikli Aram, Kuyumcu Apeti ve Manik,			
	İsmâil oğlu Yusuf	"	"	"	Gezli Haço, Müdürgeli Agob, Kevehorlu Makar	Hasan oğlu Said Mehmed oğlu Serkis, Osman oğlu İshak	balta	Erzurum'da
	Ali oğlu Mahmud	"	Hasankala'da	"	" İsmâil oğlu Hasan	Mahmud oğlu İsmâil	süngü	"
	Ebûbekir oğlu Mahmud	Süngü	"	"	"	Dede oğlu Şemseddîn	balta	"
"	Kâmiloğlu Ali	"	"	"	"	İsmâil oğlu Ağa	"	"
"	Hüseyin oğlu Taşdan	"	"	"	Hertev karyeli Kuşdo	Mustafa oğlu Hasan	balta, kurşun	Köy önünde
"	Yusuf oğlu Seyfullah	Kurşun	"	"	Hertev karyeli Serkis	Şefik oğlu Mevlûd	"	"
					Reşid oğlu Ziya	Kurban oğlu Ahmed	"	"
					"	Mustafa oğlu Ali	"	"

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Şühûdânın isimleri	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	G
Çiftlikli Aram, Kuyumcu Apeti ve Manik,	Artin, Oskan, Müceldili Serkis, Alvarlı David ve kırk atlı müsellah reîsleri	balta	Erzurum'da	Ortuzu	İbrâhim oğlu Halil	Çiftlikli Aram, Kuyumcu Apet, Tivnikli Avim (?), ve otuz müsellah ma‘iyyetlerinde	
"	"	"	"	"	"		
"	"	"	"	"	Mustafa oğlu İsmâil		
"	"	"	"	"	İbrâhim oğlu Şükrü	"	
"	"	"	"	"	"	"	
"	"	"	"	"	Hurşid oğlu Emin	"	
"	"	"	"	"	"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Mustafa oğlu Hasan	"	"	"		" "	İsmâil oğlu [kızı] Nâzire		"	"	"	"	"
"	Ahmed oğlu Kâmil	"	"	"		Mehmed oğlu	Şemseddîn oğlu Yunus		"	"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Ahmed	"	"	"		İbrâhim	Şemseddîn oğlu Mehmed		"	"	"	"	"
"	Hüseyin oğlu Eyyub	"	"	"		"	Halil oğlu Abdullah	kurşun		"	"	Mustafa oğlu Mehmed 'de	"
"	Tosun oğlu İshak	"	"	"		"	İbrâhim oğlu Şükrü	balta	Kuruder e	"			"
						"	Tâhir oğlu Mecnun	"	"	"	"		"
						"	Kadir oğlu Sedir	"	"	"	"		"
						"	Ali oğlu Hamza	"	"	"	"		"
						"	Mehmed oğlu Câzim	kazma	Köyde	"	Emin oğlu Derviş		"
						"	Fâzıl oğlu Râsim	"	"	"	"		"
						"	Ağa Dede oğlu Mehmed	"	"	"	"		"
						"	İbrâhim oğlu Şaban	"	"	"	"		"
						"	Hüseyin oğlu Rahim	"	"	"	"		"
						"	Hurşid oğlu Kahraman	kurşun süngü		"	Hacı İsmâil oğlu Yusuf		"

Beyânı: 15

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda erkek olmak üzere on beş nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz temhîran makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 29 Temmuz sene [13]35

Şâhid	Şâhid	Şâhid
Emin	**İbrâhim Hakkı**	**Halil**
Şâhid	Muhtârı	Ortuzu Karyesi İmâmı
Şükrü		

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Meşhûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	Gasbedilen eşya ve hayvânât	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Meşhûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin ismi	G
Hertev karyeli Mardiros, Keşiş oğlu Kirkor, Alvarlı Tekneci Arot, Işkılı Babil, kırk iki atlı müsellah refîkleri	Süleyman oğlu Abdullah	süngü	Köy içinde	Ağcalar	Mehmed oğlu	Alvarlı David, Milis,							
	Abdurrahman oğlu Eyyub	"	"	"	Mahcık (?)	Şa‘bân oğlu Refik	Kızılbeyi (?) Miran,						
	Ahmed oğlu Şaban	"	"	"	"	Osman oğlu Ahmed	Komite re’îsi						
					"	Sofu oğlu Abdullah	Ermanak						
	Derviş oğlu Nâzım	kazma	"	"	"	Sofu oğlu Hüseyin	"						
	Süleyman oğlu Safer	"	"	"	Numan oğlu Selîm	Dursun oğlu Ali							
"	Süleyman oğlu Mevlüd	balta	"	"	"	Ahmed oğlu Osman		balta	"		"	Hüseyin oğlu Şâmil	"

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Abdullah oğlu Süleyman	süngü	"	"		" "	Mehmed " oğlu Ferâmuz		"	"		"	"	"
"	Tevfik oğlu Nusret	kurşun	"	"		" "	Ahmed oğlu Mehmed		"	"		"		"
"	Mehmed oğlu Tevfik (?)	balta	"	"		" "	Mehmed " oğlu Osman		"	"		"	"	"
"	Abdullah oğlu Ali	"	"	"		" Süleyma[n] oğlu Nâzır	Mehmed		"	"		"	"	"
"	Osman oğlu Mevlüd	"	"	"		(?)oğlu Veysi	Mehmed oğlu Cibrîl		"	"		"	"	"
"	Ali oğlu Sarı	"	"	"		"	Mehmed zevcesi "		"	"		"	"	"
"	Mevlüd oğlu Ziya	"	"	"		"	Zeyneb "							
						"	Ahmed oğlu Şerîf		"	"		"	Sâlih oğlu İbrâhim	"
						"	Mâil oğlu Hamid		"	"		"	"	"
						"	Ömer oğlu Ali		"	"		"	"	"
						"	Ömer oğlu Ahmed		"	"		"	"	"

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağzûb eşya				
Yekebadlı David oğlu	İbrâhim oğlu Behram Bey	ihrâk	Köy içinde	Sürbahan	Şerif oğlu Mâil	Mustafa oğlu Necib	"	"	"	"	"	"
Afro, David oğlu Hama-zak, Köprüköylü Nalband	Behram Bey oğlu Ziya	"	"	"	"	Sivaslı Varcebet, Dede oğlu Mustafa	"	"	"	"	"	"
	Behram Bey oğlu Sâlim	"	"	"	"	Sivaslı Dede kızı Fâtıma	"	"	"	"	"	"
Aram, Köprü köylü Serkis	Ağa zevcesi Saîde	"	"	"	"	Afandişli İsmâil oğlu Osman	"	"	"	"	"	"
Köprüköylü Kokor,	Ağa oğlu Mehmed	"	"	"	"	Onnik, yüz elli süvâri ve piyâde müsellah mâ iyyetleri İsmâil oğlu Mustafa	"	"	"	"	"	"
					"	Kurban oğlu Abdullah	"	"	"	"	"	"
					"	Kâmil zevcesi Âişe	"	"	"	"	"	"

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağzûb eşya				
					"	İsmâil oğlu Ali	"	"	"	"	"	"
Yüzübenekli Ohannes	Emin oğlu Hasan	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
"	Ömer oğlu Ali	"	"	"	"	"						
					"	Ali oğlu Abdülbâki	"	"	"	"	"	"
"	Emin oğlu Mehmed	"	"	"	"	"						
					"	Ali kızı Hadîce	"	"	"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Râmiz	"	"	"	"	"						

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri
					"	"
					"	Ali oğlu Abdülbâki
					"	Ali kızı Hadîce "

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	Ali zevcesi Zeliha	"	"	"	"	"	Süleyman oğlu Numan	"	"	"	"	"
"	Dursun oğlu Hacı	"	"	"	"	"	Süleyman oğlu Ayn	"	"	"	"	"
"	Dursun oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	Rıdvân oğlu Zekeriya	"	"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Ahmed	"	"	"	Osman oğlu Âkif	"	İsmâil oğlu Müştak	"	"	"	"	"
"	vâlidesi Hanım	"	"	"	"	"	Müştak zevcesi Vasfiye	"	"	"	"	"
"	zevcesi Sebîle	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Huseyin	"	"	"	"	"
"	Mustafa oğlu Mehmed	"	"	"	"	"	Ali oğlu Ömer	"	"	"	"	"
"	Mustafa vâlidesi Âişe	"	"	"	"	"	Mehmed oğlu Lütfi	"	"	"	"	"
"	Said oğlu Seyyid	"	"	"	"	"	Osman oğlu Abdullah	"	"	"	"	"
"	Salâh oğlu Ali	"	"	"	"	"	Halil oğlu Dede	"	"	"	"	"
"	Halil oğlu Sarı	"	"	"	"	"	İsmâil oğlu Hüsnü	"	"	"	"	"
"	vâlidesi Sebîle	"	"	"	"	"	Şâhid İbrâhim	Şâhid İsmâil	Şâhid Âkif	Muhtâr İmza	İmâm-ı Kary İm	
"	Osman oğlu İbrâhim	"	"	"	"	"						
"	İbrâhim oğlu Niyâzi	"	"	"	"	"						
"	İbrâhim kızı Gülsüm	"	"	"	"	"						
"	Salâh oğlu Hasan	"	"	"	"	"						
"	Hasan kızı Zeliha	"	"	"	"	"						
"	Osman oğlu Halil	"	"	"	"	"						
"	Halil zevcesi Esme	"	"	"	"	"						
"	Hâşim oğlu Mehmed	"	"	"	"	"						

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağzûb eşya

Beyânı: 59

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katlî‘âmda gerek erkek ve gerek kadın olmak üzere elli dokuz nüfûsdan ibâret olmak üzere sebt-i defterde isimleri muharrer şahısların ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm [kılındı].

Fî 1 Ağustos sene [13]35

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları cete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Hülâsat			Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd
Hertevli Sirob, Hertevli Keşiş oğlu Serkis	Hasan oğlu Şâmil	kazma	Korucuk'da	Gerdek-kaya	Emin oğlu Hüseyin	Alvarlı David Hertevli Mardiros, on atlı müsellâh refikleriyle	"	"	"	"	Ohannes, Laz Karabet oğlu Mardiros,		
	Musa oğlu Niyâzi	"	"		"								
"	Durak oğlu Serhenk	"	"	"	Alâeddin oğlu İrfânî								
"	Emin oğlu İlbeği	"	"	"									
"	İrfânî oğlu Kırkanî	"	"	"	Ârif oğlu Müştak								

Beyânı: 5

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda beş nüfûsdan ibâret olduğu sebt-i defterde isimleri zikredilen eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Şâhid **İrfânî**

Şâhid **Ârif**

Muhtâr İmza

İmam-I Karye-i Gerdekkaya İmza

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları cete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Hülâsat			Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd
Hertevli Bozo oğlu Arot,						Âlî Bey oğlu Ömer Bey	"	"	"	"	Ohannes, Laz Karabet oğlu Mardiros,		
Vanik oğlu Sifo, Işklı oğlu Samil,						Âlî Bey oğlu Arslan Bey	"	"	"	"			
Hertevli Yekebadir oğlu Bogos,						Âlî Bey oğlu Hakkı Bey	"	"	"	"	Keşiş oğlu Serkis,		
Ağik oğlu Simon						Ahmed Bey oğlu Dursun Bey	"	"	"	"	Kuşdo oğlu Komar, Todaviranlı Sirop,		
Matyas (?) oğlu İmnik						"							
Matyas oğlu Ebrim,						Dursun Bey oğlu Cemâl Bey	"	"	"	"	Yağanlı Taypan, Hertevli Kokor oğlu Karik		
Karo oğlu Agob,						Ali Bey zevcesi Nûriye	"	"	"	Hüseyin oğlu Laz Ali	Kaloset oğlu Arot,		
Karo oğlu Zadik,						Ziya oğlu Hazâl	"	"	"	"	Arot oğlu Iğış (?),		
Karabet oğlu Ohannes,						Ziya oğlu Münib	"	"	"	"	Todaviranlı Aram,		
Karabet oğlu Arot						Ziya kızı Hadîce	"	"	"	"	Nersis oğlu Kokas,		
"						Mustafa Bey oğlu Ayn	"	"	"	"	Nersesi oğlu Kazar,		
"						Behram oğlu Râsim	"	"	"	"	Kirkor oğlu Sahak		
"						Hacı Bey oğlu Ağa	"	"	"	"			
"						Hacı Osman Bey oğlu Ömer Bey	"	"	"	Rıdvan Bey oğlu Mehmed Bey			
"						Hacı Osman Bey oğlu Hasan Bey	"	"	"	"			
Yağan karyeli Sirop,	Derviş Bey oğlu Âlî Bey	Kurşun	Köy içinde	Hertev	Mehmed oğlu Ahmed	Işklı Karo oğlu							

"	Ahmed Bey oğlu İbrâhim Bey	"	"	"	"	Ali oğlu Mehmed	"	"		"	"		
					"	Hüseyin oğlu Ali	"	"		"	Şaban oğlu Rıdvan		
"	İsmâil oğlu Hasan Çavuş	"	"	"	"	Ârif oğlu İbrâhim	"	"		"	"		
"	Kurbân oğlu Osman	Balta	Köprükö yü'nde	"	"	Mustafa oğlu Genç Ağa	"	"		"	"		
						Ali oğlu Mehmed							

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Mahkûmiyet
"	Şaban oğlu Burhan	"	"	"	"	Ali müsellah refîkleriyle			
"	Şevki oğlu Sokyan (?)	"	"	"	Ömer oğlu Dede				
"	Necib oğlu Siraceddin	"	"	"					
"	Necib oğlu Şefîk	"	"	"					
"	Ömer oğlu Kaya	"	"	"	Şerif oğlu Halil				
"	Ahmed oğlu Hasan Çavuş	Kurşun	"	"	"				
"	Ali oğlu Veli	"	"	"					
"	Arif Bey oğlu Tevfik	"	"	"	İbrâhim oğlu Behram				
"	Şaban oğlu Behram	"	"	"	"				
"	Süleyman oğlu Mevlüd	"	"	"	"				
"	Süleyman oğlu Mustafa	"	"	"	Ahmed oğlu Şeyh Mustafa				
"	Şerif oğlu İrfânî	"	"	"					
"	Kurban oğlu Ali	"	"	"	Hertevli Kuşdo	Göl Ağa oğlu İbrâhim	Balta	Köy önünde	Topalak
					Komasorlu Ako	Nûreddîn oğlu Ali	"	"	"

***Beyânî:* 87**

" Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katlı'âmda gerek erkek ve gerek kadın olmak üzere otuz yedi nüfûsdan ıbâret olub sebt-i defterde isimleri muharrer eşhâsın ma'lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â'idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Şâhid	Şâhid	Şâhid	Şâhid
Mehmed	**Halil**	**Ömer**	**Behram**
Şâhid	Şâhid	Muhtâr	İmâm-ı Ka
Mustafa	**Rıdvan**	İmza	Hertev
			İmza

[*] Metinde sehven "Esâmî-i meşhûdât" sütununa yazılmıştır.

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

"	İsmâil oğlu Osman	"	"	"	Mustafa oğlu Eşref	on atlı müsellah refikleriyle				
"	Mustafa oğlu Necib	"	"	"	"					

Şâhid **Tosun** Muhtâr İmza İmâm-ı Ka İm

Beyânı: 4

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek olmak üzere dört nüfûsdan ibâret olub sebt-i defterde isimleri muharrer eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Şâhid **Eşref** Şâhid **Mehmed** Muhtâr İmza İmâm-ı Karye-i Topalak İmza

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât
Kerpiçli Sirop, Kerpiçli David, Kerpiçli Serkis	Râgıb oğlu Reşid	balta	Erzurum'da	Güllü	Ömer oğlu Yekebadlı Aram, Köprüköylü Kokor, Tortanlı Nersis, Tato oğlu Arot
	Râgıb oğlu Ahmed	"	"	"	
	Reşid oğu Ali	"	"	"	
	Receb oğlu Ağa	"	"	"	
	Ağa oğlu Hayri	"	"	"	

Beyânı: 5

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda erkek olmak üzere beş nüfûsdan ibâret olub ismi muharrer şahsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm [kılındı].

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’îslerinin isimleri	Mağs nükû
Tortanlı Karagavur oğlu	Ahmed oğlu Gül Ağa	balta	'nde	Ağze-hir	[Tosun oğlu Ahmed]	Işkılı Arşak, Karslı							
Manas, Tortanlı	Ahmed oğlu Cemâl	"	"	"		Miran, Tortanlı Arot,							
Karagavur oğlu Bogos,	Ahmed oğlu Mevlüd	"	"	"		doksan atlı müsellah refikleriyle							
Yekebadlı Happar,	Ahmed oğlu Fahri	"	"	"		[*]							
Kerpiçli Sirop, Kerpiçli David, Kerpiçli Serkis	Dursun oğlu Adem, İbrâhim oğlu Hüseyin oğlu Mardiros Fermani beş atlı müsellah refikleriyle Mehmed oğlu Mansur	"	"	"									
"	Tosun oğlu Yusuf	"	"	"	"								
"	Hüseyin oğlu Fâik	"	"	"	"								
"	Mustafa oğlu Ali	"	"	"	"								
"	İsmâil oğlu Ziya	"	"	"	"								

[*] Metinde sehven "Esâmî-i Meşhûdât" sütununa yazılmıştır.

"	Behlül oğlu Niyâzi	"	"	"	"
"	Safer oğlu Muharrem	"	"	"	"
"	Hüseyin oğlu Safer	"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Hüseyin	"	"	"	"
"	Hüseyin oğlu Tosun	"	"	"	"
"	Hüseyin oğlu Cafer	"	"	"	"
"	Hüseyin oğlu Tayfur	"	"	"	"
"	Ali oğlu Şâkir	"	"	"	"
"	Şâkir oğlu Fehim	"	"	"	"
"	Ali oğlu Zahre	"	"	"	"
"	Yusuf oğlu Ağadede	"	"	"	"
"	İbrâhim oğlu Şevki	"	"	"	"
"	Mehmed oğlu Esmânî (?)	"	"	"	"

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmi-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	Mağ nük
Mustafa oğlu Cafer Hertevli Mardiros ve Keşiş oğlu Serkis Tuti karyeli Sirop, Yusuf oğlu Mustafa Karo	Kâmil oğlu Hâşim	balta	Köprükö yü'nde	Bulkâs ım	Mustafa oğlu Şükrü	Hertevli Kuşdo, Hertevli Sirop altı atlı müsellah refîkleriyle	
	Kâmil oğlu Veli	"	"	"	"		
	Sâbit oğlu Mehmed	süngü	"	"	"		
	Halil oğlu İbrâhim	kurşun	"	"	"		
	Ahmed oğlu Mustafa	"	"	"	"		
	Ahmed oğlu Hakkı	"	"	"	"		
	Ahmed oğlu Edhem	"	"	"	"		
	Mehmed oğlu Esad	"	"	"	"		
	Esad oğlu Hasan	"	"	"	Kâmil oğlu Hakkı		
	Mevlüd oğlu Mahmud	balta	"	"	"		
	Hasan oğlu Şerif	"	"	"	"		
	Hasan oğlu Şerif	"	"	"	"		
	Ayn oğlu Bekir	süngü	"	"	"		

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev'-i fecâyi'	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmi-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re'îslerinin isimleri	Mağ nük
"	Durak oğlu Şerif	"	"	"	"		
"	Karib oğlu Ahmed	"	"	"	"		
"	Safer oğlu Tayfur	"	"	"	"		
"	Hamid oğlu Hasan	"	"	"	"		

Beyânı: 25

Ermeniler tarafından karyemizde vukû' bulan katli'âmda yirmi beş nüfûsdan ibâret olup sebt-i defterde eşhâsın ma'lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â'idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Şâhid
Mustafa

Şâhid
Cafer

Şâhid
Ahmed Cemâl

Şâhid
Hasan

Muhtâr
Cemâl

İmâm-ı Karye-i Ağzehir

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmi-i meşhûdât	Mensûb oldukları cete re’islerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Melâhazât
"	Karib zevcesi Sultan	"	"	"	"				
"	Receb oğlu Musa	"	"	"	"				
"	Musa oğlu Abdurrahman	"	"	"	"				

Beyânı: 46 nüfûs

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda gerek erkek ve kadın olmak üzere kırk altı nüfûsdan ibâret olup isimleri muharrer şahısların

ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defterimiz makâm-ı â’idesine takdîm.

Fî 30 Temmuz, sene [13]35

Şâhid **Hakkı** Şâhid **Âbid** Şâhid **Maksud**

Şâhid **Şükrü** Şâhid **Halil** Muhtâr İmâm-ı Karye-i Bulkâsım **Süleyman**

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘i	Mahalli cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasb edilen nükûd	Gasb edilen eşya	Hükâzât			
Hertevli Ako oğlu Mardiros, Serkis,	Hacı İbrâhim oğlu Said Ağa	kama	Köy önünde	Ketvan	Mustafa oğlu İbrâhim	Hertevli İbrâhim oğlu Yusuf ve Ako oğlu Tosun	"	"		"	"	
Tortanlı Babik oğlu	Mustafa oğlu Dede	kurşun	"	"	"	Mardiros Ahmed oğlu Todaviranlı	"	"		"	"	
Manas, Manik oğlu Demirci Ohannes,	Hacı Ali Bey oğlu Ağa Bey	"	"	"	"	Süleyman oğlu Dede Harputlu Yüzbaşı Mehmed Ağa oğlu Ziya	"	"		"	Hacı Hasan oğlu Halil	
Apolu Manik oğlu Garabat, Misak,	Hacı Ali Bey zevce[si] Fâtıma	"	"	"	"	Muran, elli altı musellah mâ‘iyyetli, aslî cete re’îsi Mehmed Çavuş	"	"		"	"	
Tato oğlu Ohannesoğlu, Haço Misak oğlu Ako,	Hacı İbrâhim kızı Gülhanım	"	"	"	"	Hasankalalı Mahmud oğlu İbrâhim Ermenak oğlu Dursun	"	"		"	"	
Melkisetoğlu, Avak oğlu,	Ali zevcesi Fehime	"	"	"	"	Mahmud oğlu Ahmed	"	"		"	"	
Manik oğlu Pallo,	Ali oğlu Fâzıl	"	"	"	"	Ahmed oğlu Mustafa	"	"		"	"	
Ako oğlu Tato	Ali kızı Nene	"	"	"	"	Mehmed Baba oğlu Mustafa	"	"		"	"	

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘i	Mahalli cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasb edilen nükûd	Gasb edilen eşya	Mahalli cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasb edilen nükûd
"	Mehmed Baba oğlu Hüseyin Çavuş	"	"	"	İbrâhîm oğlu İsmâil	Osman oğlu Mustafa	"	"		"	"		
					"	Osman oğlu İbrâhim	"	"		"	"		
"	Mehmed Baba oğlu Ömer	"	"	"	"	Mehmed oğlu İbrâhim	"	"		"	"		
"	Ahmed oğlu Veli Çavuş	"	"	"	"	Ahmed oğlu Ali	"	"		"	"		
"	Safer oğlu Ali Çavuş	"	"	"	"	Ahmed oğlu Ali [Tevfik]	"	"		"	"		
"	Safer oğlu Hasan	"	"	"	"	Veli oğlu Receb	"	"		"	"		
"	Mehmed oğlu Ali Bey	"	"	"	"	Mustafa oğlu Hâşim	"	"		"	"		
"	Ali Bey oğlu Abbas	"	"	"	"	Halil oğlu Cemâl	"	"		"	"		
"	Balyemez zevcesi Gülsüm	balta	Köprüköy	Ketvan	Monla Ahmed oğlu	Mikdad oğlu Nâsıf	"	"		"	"		
"	Hasan oğlu Abdullah	"	"	"	Mehmed Çavuş	Mikdâd oğlu Nimet	"	"		"	Ali oğlu Mustafa		
"	Hacı Halil oğlu Abdurrez-zâk	"	"	"	"	Osman oğlu Mikdâd	"	"		"	"		
"	Yakub oğlu Dede	"	"	"	"	Ahmed oğlu Mehmed	"	"		"	"		
"	Dede oğlu Dursun	"	"	"	"	Bayram oğlu Mehmed	"	"		"	"		
"	Dede oğlu Kaya	"	"	"	"	vâlidesi Nezife	"	"		"	"		
"	İsmâil oğlu İbrâhim	"	"	"	"	Ahmed oğlu Mahmud	"	"		"	"		
″	İsmâil oğlu Yusuf	"	"	"	"	Mehmed oğlu Mahmud	"	"		"	"		
″	İsmâil oğlu Hasan	"	"	"	Hasan oğlu İbrâhim								
″	Mustafa oğlu İshak	"	"	"	"								

″	Ahmed oğlu Mustafa	"	"	"	"							
″	Ömer oğlu Hüseyin	"	"	"	"							
″	Ömer oğlu Mîkâil	"	"	"	"							
″	Davud oğlu Zâkir	balta	Köprü-köy	Ketvan	Alioğlu Mîkâil	Hasan Bey oğlu Hüseyin	balta	Köy içinde		Yağan	Hasan oğlu Mehmed Reşid	
″	Davud oğlu Ahmed	"	"	"	"							
″	yeğeni Şerif	"	"	"	"							
″	Osman oğlu Tayyar	"	"	"	"							
″	Osman oğlu Muharrem	"	"	"	"							
″	Osman oğlu Kâmil	"	"	"	"							
″	Ahmed oğlu Kadir	"	"	"	"							
″	Ahmed oğlu Seyfullah	"	"	"	"							
″	Mevlüd oğlu Abdulkâdir	süngü	"	"	"							

isimleri muharrer eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defter makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 30 Temmuz sene [13]35

Şâhid **İbrâhim oğlu İsmâil**

Şâhid **Halil**

Şâhid **Mustafa**

Şâhid **Muharrem**

Şâhid **İsmâil**

Şâhid **İbrâhim**

Muhtâr İmza

İmâm-ı Kar İn

Kâtilin ismi ve şöhreti	Maktûlün ismi ve şöhreti	Nev‘-i fecâyi‘i	Mahalli cürm	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gasb edilen nükûd	Gasb edilen eşyâ	İhtisarât	Karyesi	Şühûdânın ismi	Mensûb oldukları çete re’îslerinin esâmîleri	Gas edil nük
						Hasan Bey oğlu Hüseyin	balta	Köy içinde		Yağan	Hasan oğlu Mehmed Reşid		
						Halil oğlu İbrâhim	"	"		"	"	Yekebadlı	
						Ahmed oğlu Yusuf	"	"		"	"	David, Köprüköylü Nalband	
						Bekir oğlu Muhyiddin	"	"		"	"	Aram, Badıcıvanlı Manas oğlu	
						Kara Bey oğlu Şahan	"	"		"	"	Serkis, yüz atlı müsellah refîkle-	
						Osman oğlu İsmâil	"	"		"	"	riyle	
						Mustafa oğlu Âdil	"	"		"	Mehmed oğlu Bekir		
						Keleş oğlu Çoban Ali	"	"		"	"		
						Mustafa oğlu Zekeriya	"	"		"	"		

Beyânı: 69

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda altmış dokuz nüfûsdan ibâret olup sebt-i defterde

Hata! Bilinmeyen anahtar değişkeni.

oğlu, Nazar, Manik oğlu Keşiş, Murad Bey birâderi Perpil	Ali vâlidesi Müniş	"	"	"	"	"
	Ali zevcesi Âişe	"	"	"	"	"
	Ali kızı Ado	"	"	"	"	"
	Süleyman oğlu Derviş	"	"	"	"	"
"	Monla Hüseyin zevcesi Firûze	"	"	"	"	"
"	Yusuf zevcesi Gülefer	"	"	"	"	"
"	Yusuf zevcesi [oğlu] Mehmed	"	"	"	"	"
"	Yusuf zevcesi [oğlu] Ahmed	"	"	"	"	"

Beyânı: 9

Ermeniler tarafından karyemizde vukû‘ bulan katli‘âmda dokuz nüfûsdan ibâret olub sebt-i defterde isimleri muharrer eşhâsın ma‘lûmât ve meşhûdâtıyla işbu defter makâm-ı â’idesine takdîm kılındı.

Fî 1 Ağustos sene [1]335

Şâhid **Ebu Bekir**

Şâhid **Mehmed Reşid**

Muhtâr

İmâm-ı Karye-i Yağan

Kâtilin ismi	Maktûlün ismi	Nev‘-i fecâyi‘	Mahall-i cürm	Karyesi	Esâmî-i meşhûdât	Mensûb oldukları çete re’islerinin isimleri	Mağsûb nükûd	Mağsûb eşya	Hülâsat
Köprüköylü Aram, Miso oğlu Arot, Manas oğlu Serkis, Badıcıvanlı Arşak, Murad oğlu Hayro, Alekoğlu Ermenak, Kolukısa birâderi Karo, diğeri Markoz, Agob, Haço, Nebead oğlu Zağhur (?) Kazo, Kahyânın	İsmâil zevcesi Güllü	kurşun	Köyde	Badıcı-van	Ali oğlu İsmâil	Kapıklı Bedros, Kağızmanlı Ermenak, Harputlu Varcebet, altmış atlı müsellah refîkleriyle			
	İsmâil oğlu Ali	"	"	"	"				
	Ali zevcesi Âişe	"	"	"	"				
	Kadir kızı Zühre	"	"	"	"	"			
	Kadir kızı Rabî‘a	"	"	"	"	"			
	Kadir oğlu Cemâl	"	"	"	"	"			
	Kadir kızı Hûri	"	"	"	"	"			
	Ali oğlu Mehmed	"	"	"	"	"			

BOA. HR. SYS. HU. 136, 1919 VII 29